

อาทิตย์ ไร่รัตน์
ก้าวข้าม วิกฤตชาติ

กองบรรณาธิการ **ASTVผู้จัดการ**
MANAGER ONLINE
สุวิชา เพียรราษฎร์ บรรณาธิการ

สำนักพิมพ์บ้านพระอาทิตย์

อาทิตย์ อุไรรัตน์ ก้าวข้ามวิกฤตชาติ

กองบรรณาธิการ **ASTVผู้จัดการ** : เรียบเรียง

เลขมาตรฐานสากลประจำหนังสือ

ISBN 978-616-536-030-2

พิมพ์ครั้งแรก พฤษภาคม 2553

© 2553 มหาวิทยาลัยรังสิต

สงวนลิขสิทธิ์ฉบับภาษาไทยของหนังสือเล่มนี้ ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ 2537
ห้ามคัดลอกเนื้อหา ภาพประกอบก่อนได้รับอนุญาต รวมทั้งการดัดแปลงเป็น
แถบบันทึกเสียง วีดิโอ โทรศัพท์ และสื่ออื่นๆ

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

กองบรรณาธิการ ASTV - ผู้จัดการ

อาทิตย์ อุไรรัตน์ ก้าวข้ามวิกฤตชาติ - - กรุงเทพฯ : บ้านพระอาทิตย์, 2553.
184 หน้า.

1. ไทย - - การเมืองและการปกครอง I. ชื่อเรื่อง

320.9593

ISBN 978-616-536-029-6

ผู้พิมพ์ - จำหน่าย

สำนักพิมพ์บ้านพระอาทิตย์ บริษัท บั๊ค ดีท คอม จำกัด

49/1 ชั้น 3 อาคารบ้านเจ้าพระยา ถนนพระอาทิตย์

แขวงชนะสงคราม เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200

โทร. 0-2629-4488 ต่อ 2205-2209 โทรสาร 0-2281-9912

พิมพ์ที่

บริษัท โรงพิมพ์ตะวันออก จำกัด (มหาชน)

โทร. 0-2551-0533-40 โทรสาร 0-2551-0532

ตุลย์ ศิริกุลพิพัฒน์ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา

ราคา 280 บาท

ประธานที่ปรึกษา

สนธิ ลิ้มทองกุล

คณะที่ปรึกษา

จิตตนาถ ลิ้มทองกุล / พชร สมุทวณิช / บัญชา อ่อนดี

สุวิชา เพียรราษฎร์

บรรณาธิการที่ปรึกษา

สุวัฒน์ ทองธนากุล / อานันท์ หาญพานิชย์พันธ์ / ธนภัทร เอกกุล

บรรณาธิการบริหาร

วิทยา ร่ำรวย

บรรณาธิการ

สุวิชา เพียรราษฎร์ / สมเกียรติ รุ่งเรืองวิริยะ

กองบรรณาธิการ

นภาลัย โกมลวาลี / คีตฉาน์ ลอยเลิศ / เจริญใจ แยมพกา / พงศ์เมธ ล่องเซ่ง

ออกแบบปก

ยุทธศักดิ์ ทินบาล

ออกแบบรูปเล่ม

จะเด็ด พานิชศรี

พิสูจน์อักษร

เปรมจิตต์ ปิยะภาคี

ฝ่ายการตลาด

ชุลีกร สิโลหะ

สำนักงาน

สำนักพิมพ์บ้านพระอาทิตย์ 49/1 ชั้น 3 อาคารบ้านเจ้าพระยา

ถนนพระอาทิตย์ แขวงชนะสงคราม เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200

โทรศัพท์ 0-2629-4488 ต่อ 2205-2209 โทรสาร 0-2281-9912

อีเมล : widhayar@thaiday.com

คำนำ

หากเปรียบชีวิตคนเป็นเช่นตำรา ‘ดร.อาทิตย์ อุไรรัตน์’ ก็นับเป็นตำราที่มีค่าควรศึกษาอย่างยิ่ง

เนื่องเพราะเส้นทางเดินชีวิตที่หลากหลายของ ดร.อาทิตย์ทั้งงานการเมือง งานบริหาร หรืองานสังคม ล้วนแต่เผชิญกับเรื่องราวที่สามารถกล่าวได้ว่าเป็น “ประวัติศาสตร์” สำคัญของชาติทั้งสิ้น

ไล่เรียงตั้งแต่เหตุการณ์ “พฤษภาทมิฬ” ปี 2535 ที่ทำให้ทุกคนรู้จัก ดร.อาทิตย์มากที่สุดในาม “วีรบุรุษประชาธิปไตย” ย้อนหลังไปกว่านั้นก็เป็นที่จดจำของคนในฐานะผู้ว่าการฯ ทิพลีพันธ์ “การประปา” องค์การรัฐวิสาหกิจที่เน่าเฟะให้กลับมามีกำไรได้อย่างไม่น่าเชื่อ อีกครั้งกับคำว่า “วีรบุรุษ” เมื่อครั้งตำแหน่งรัฐมนตรี ดร.อาทิตย์ก็กล้าเข้าไปถอดสลักปัญหาอันซับซ้อนอย่าง “เขื่อนราษีไศล” กล้าตัดสินใจคิดนอกกรอบ เมื่อครั้งรับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ หรือความมุ่งมั่นตั้งใจก่อตั้งมหาวิทยาลัยเอกชน ต่อสู้ผลักดันให้มีคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต ท่ามกลางอุปสรรคปัญหานานา เหล่านี้เป็นต้น

หลายเรื่องแม้กลายเป็นอดีตไปนานแล้ว แต่ในเชิงความคิดและปฏิบัติของ ดร.อาทิตย์กลับน่าสนใจ และน่าจะใช้ได้เสมอ ไม่ว่ายุคสมัยจะเปลี่ยนแปลงไปแค่ไหน โดยเฉพาะภาวะการเมืองและสังคมของประเทศปัจจุบัน

การจะก้าวข้ามผ่านวิกฤตต่างๆ ได้อย่างไร ดร.อาทิตย์ คือกรณีศึกษาหนึ่งแน่นอนว่า เรื่องราวของ ดร.อาทิตย์ทั้งหลายที่กล่าวมาถูกบันทึกไว้มากมาย ทั้งจากสื่อสิ่งพิมพ์ แฟ้มประวัติ วิดีทัศน์ หรือปัจจุบันค้นคว้าได้ทาง

อินเทอร์เน็ต บุคคลที่สนใจสามารถค้นคว้าหาอ่านได้ไม่ยาก แต่ต้องไม่ลืมว่าส่วนใหญ่เป็นผู้อื่นเขียนไว้ ประกอบกับบางเหตุการณ์ด้วยเงื่อนไขเวลาขณะนั้นไม่สามารถทำให้ ดร.อาทิตย์เปิดเผยได้ถนัดนัก จึงยอมไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร

ประการสำคัญ เราย่อมปฏิเสธไม่ได้ว่า เวลาเมื่อล่วงเลยผ่านไป เรื่องราวอันเป็นประวัติศาสตร์บางเรื่องก็จะถูกกลืนเลือนหายไป มีหน้าซ้ำข้อเท็จจริง ข้อควรรู้อย่างที่จะพลอยตายไปกับกาลเวลาไปด้วย ไม่มีข้อยกเว้น รวมทั้งเรื่องราวของการก้าวข้ามผ่านวิกฤตใหญ่น้อยนานัปการของคนชื่อ ดร.อาทิตย์

หนังสือเล่มนี้ ทีมงานกองบรรณาธิการ ASTV-ผู้จัดการ ได้รับโอกาสนับที่กและเรียบเรียงคำบอกเล่าจากปากของ ดร.อาทิตย์เอง ซึ่งถ่ายทอดทุกเรื่องอย่างละเอียด โดยหลายๆ เรื่องเป็นข้อมูลที่ไม่เคยเปิดเผยที่ไหนมาก่อน

ประกอบกับทีมงานของมหาวิทยาลัยรังสิตที่ช่วยเหลือการค้นคว้าข้อมูล แนะนำแหล่งข้อมูลเพิ่มเติมจึงทำให้มั่นใจว่า หนังสือที่ท่านผู้อ่านจะได้อ่านจากนี้เป็นอะไรที่แตกต่างและเติมเต็มประวัติศาสตร์ส่วนที่ ดร.อาทิตย์เข้าไปเกี่ยวข้องได้เป็นอย่างดี

สุดท้ายนี้ ในฐานะบรรณาธิการต้องขอกราบขอบพระคุณ ดร.อาทิตย์ อุไรรัตน์ ขอบคุณทีมงานมหาวิทยาลัยรังสิตไว้ ณ ที่นี้ ขอบคุณทีมงานกองบรรณาธิการ ASTV-ผู้จัดการที่เกี่ยวข้องทั้งหมด สำนักพิมพ์บ้านพระอาทิตย์ และที่สำคัญผู้อ่านทุกท่าน

สุวิชา เพียรราษฎร์

สารบัญ

ฝ่าวิกฤต “เผด็จการทหาร”
ในห้วงเวลา “พฤษภาทมิฬ”

หน้า 11

ตู้เรือที่กำลังโกล้งใน “การประปา” !!!

หน้า 47

ไม่เคยดับจากใจ “คนราชินีเสล”

หน้า 73

คิดนอกกรอบ เปิดแพทย์เอกชนแห่งแรกของไทย

หน้า 91

ต้นตำรับ “รักษาทุกโรค”

หน้า 107

วิกฤตการทูต “ซาอุฯ”
สู่การฉีกธรรมเนียม “บัวแก้ว”

หน้า 115

วิถีโคจร “อาทิตย์” ชีวิตปัจจุบัน

หน้า 127

ภาคผนวก

หน้า 144

ดร.อาทิตย์ อุไรรัตน์

หน้า 178

ประวัติ ดร.อาทิตย์ อุไรรัตน์

หน้า 181

บทนำ

การเรียนรู้ของมนุษย์นั้น ได้ทั้งจากการเรียนรู้ด้วยตัวเองผ่านประสบการณ์ตรง หรือการเรียนรู้ผ่านตัวอักษร ซึ่ง “การเรียนรู้” ที่ถือเป็น “การเรียนรู้” ของผู้คนที่ได้ผลดีทางหนึ่ง คือ การถอดบทเรียนจากผู้มีประสบการณ์ เพื่อให้คนรุ่นหลังได้ทำการเรียนรู้และทำความเข้าใจ

ชีวิตของ **“ดร.อาทิตย์ อุไรรัตน์”** ไม่ต่างอะไรจากหลักสูตรที่ผ่านการกลั่นกรอง บ่มเพาะด้วยเหตุการณ์ที่ต่างกรรมต่างวาระ

ในยามที่เขาเป็นประธานรัฐสภา เขาต้องแบกเอาความคาดหวังของคนทั้งประเทศไว้บนบ่าไหล่ และมีอนาคตของชาติเป็นเดิมพันในการตัดสินใจ ดังการนำชื่อนายกรัฐมนตรีขึ้นทูลเกล้าฯ ในช่วงเหตุการณ์ “พฤษภาทมิฬ” ท่ามกลางความขัดแย้งของคนในชาติ และความกดดันที่เขาได้รับจากนักการเมืองที่อยู่รอบตัว แต่บุรุษผู้นี้ก็นำชาติหลุดพ้นจากเปลวไฟแห่งความขัดแย้งออกมาได้

ในยามที่เขาเป็นผู้ว่าการการประปานครหลวง เขาต้องเข้าไปแก้ปัญหาความขัดแย้งที่ก่อกวนองค์กรจนแทบไม่เหลือความเป็นหนึ่งเดียวกัน ภาวะขาดทุนสะสมมหาศาล ภาระที่เขาต้องต่อสู้อาชนะทั้งกับ “ใจ” ของพนักงานการประปาฯ และความเลวร้ายทางการเมือง เขาก็พ่วงองค์กรแห่งนี้กลับมายืนหยัดได้อย่างมีศักดิ์ศรี พื้นที่กันใด และรับใช้ประชาชนมาจวบจนทุกวันนี้

ในยามที่เขาเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ และต้องเข้าไปแก้ปัญหาให้ชาวบ้านลุ่มน้ำมูลที่ได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อนราษีไศล เขาไม่ได้ลังเลสงสัยในสิ่งที่ต้องกระทำ ทั้งที่เสี่ยงต่อการถูกรุมยำจากเพื่อน ส.ส.ด้วยกันเอง เมื่อตัดสินใจเขว่นเขื่อนที่ใช้งบประมาณหลายพันล้านบาทในการสร้างไว้

โดยไม่ได้ใช้ประโยชน์ เพราะนั่นคือสิ่งที่ทำให้ความเดือดร้อนของพี่น้องประชาชนหมดไป

ในยามที่เขาเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และฉีกกฎของกระทรวงการต่างประเทศ โดยมุ่งจะนำประเทศให้พ้นจากสมรภูมิของสงครามเป็นหลัก แต่ตัวเขาเองกลับถูกเพื่อน ส.ส.ร่วมชาติรุมกันด่า

ในยามที่เขาเป็นอธิการบดีผู้ก่อตั้งมหาวิทยาลัยรังสิต เมื่อชาติเกิดวิกฤตขาดแคลนแพทย์ เขาก็กล้าที่จะเอาความมุ่งมั่นและจริงใจเข้าไปค้ำจุนกับค่านิยมเดิมๆ ของสังคมไทย ที่เข้าใจว่ามหาวิทยาลัยของรัฐเท่านั้นถึงจะมีสิทธิ์เปิดโรงเรียนแพทย์ได้ กระทั่งสามารถขอเปิดหลักสูตรแพทย์ในมหาวิทยาลัยเอกชนได้เป็นแห่งแรกของประเทศ

ดร.อาทิตย์มีแนวคิดอย่างไร ต่อการตัดสินใจแต่ละครั้ง

แต่ละเรื่องในชีวิตของ “ดร.อาทิตย์” สะท้อนความเป็นตัวตนของเขาชัดเจน ถ้าคิดจะเรียนลัดให้ได้ผลดี ก็คงต้องหาบทเรียนที่ผ่านการคัดสรรจากประสบการณ์ชั้นดีมาเป็นต้นแบบการเรียนรู้

ชีวิตของ ดร.อาทิตย์ มีคุณสมบัติดังว่าทุกประการ

ภายหลังเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ปี 2535 พล.อ.สุจินดา คราประยูร ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ต่อมาเดือนมิถุนายนปีเดียวกัน ดร.อาทิตย์ อุไรรัตน์ รองหัวหน้าพรรคสามัคคีธรรม ในฐานะประธานสภาผู้แทนราษฎร และรักษาการประธานรัฐสภาขณะนั้น ได้ทำในสิ่งที่ทุกฝ่ายไม่คาดคิด โดยตัดสินใจนำชื่อ นายอานันท์ ปันยารชุน ขึ้นทูลเกล้าฯ เพื่อโปรดเกล้าฯ ให้กลับมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีกครั้ง ซึ่งเป็นที่มาของฉายา “วีรบุรุษประชาธิปไตย”

ผ่าวิกฤต “ก๊อปปูต” ในห้วงเวลา “พฤษภาทมิฬ”

...ท่ามกลางเศษฝุ่นจากซากปรักหักพังของบ้านเมือง ท่ามกลางกลิ่นควันปืนและเสียงตบเท้าดังสนั่นของท๊อปบูต และท่ามกลางเหตุการณ์วิกฤตทางการเมืองอันเป็นที่มาของการปะทะกันอย่างรุนแรง จนเสียเลือด เสียเนื้อ เสียชีวิต เมื่อคนไทยหันมาเผชิญหน้ากันเอง บ้านเมืองลุกเป็นไฟ การสื่อสารถูกบิดเบือน ประชาชนถูกปิดหูปิดตาจากข้อเท็จจริง...

มันเป็นกลียุคอีกครั้งหนึ่งของประเทศไทยที่ภายหลังถูกขนานนามว่า “พฤษภาทมิฬ” หรือ “Black May”

ในขณะที่ประเทศชาติกำลังก้าวเข้าสู่หัวเลี้ยวหัวต่ออันตึงเครียดและล่อแหลม บุคคลผู้หนึ่งที่ร่วมอยู่ในเหตุวิกฤตครั้งนั้น และการตัดสินใจครั้งสำคัญที่สุดในครั้งนี้ของเขา เป็นการตัดสินใจครั้งใหญ่ ที่จะส่งผลกระทบเป็นวงกว้างในระดับประเทศ และต่อประชาชนทุกผู้ทุกนามเลยทีเดียว

พล.ต.จำลอง ศรีเมือง หัวหน้า พรรคพลังธรรมในขณะนั้น เป็นผู้นำมวลชนคนสำคัญ
ที่ต่อสู้เรียกร้องให้ พล.อ.สุจินดา ลาออกจากตำแหน่ง และให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ
เพื่อนำไปสู่การเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น

ประชาชนที่ไม่พอใจการเสียด้อยเข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของพล.อ.สุจินดา คราประยูร หนึ่งในสมาชิก
ในคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) ที่เข้าร่วมปฏิวัติรัฐประหารรัฐบาลพล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ
จากที่เคยพูดไว้ว่าจะไม่รับตำแหน่งใดๆ โดยการเคลื่อนไหวขับไล่รัฐบาลที่นำโดยพล.อ.สุจินดา ค่อยๆ ลุกلام
และขยายวงเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ช่วงเดือนพฤษภาคม 2535

พล.อ.สุจินดา คราประยูร ผู้บัญชาการทหารบก
ขณะนั้นนับเป็นบุคคลสำคัญใน
“คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ”
ที่เข้ายึดอำนาจจาก พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ
เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 จนกระทั่งหลังการ
เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2535 พรรคการเมือง 5 พรรค
คือ พรรคสามัคคีธรรม พรรคชาติไทย
พรรคกิจสังคม พรรคประชากรไทย
และพรรคราษฎร ขณะนั้นร่วมกันจัดตั้งรัฐบาล
และสนับสนุนให้ พล.อ.สุจินดา คราประยูร
เป็นนายกรัฐมนตรี

คืนวันที่ 17 พฤษภาคม 2535 ขณะที่ผู้ประท้วงรัฐบาล พล.อ.สุจินดา คราประยูร เคลื่อนขบวนประชาชนจากสนามหลวงไปยังถนนราชดำเนินกลาง เพื่อไปยังหน้าทำเนียบรัฐบาล ตำรวจและทหารได้สกัดการเคลื่อนขบวนของประชาชน เริ่มเกิดการปะทะกันระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในบางจุด และมีการบุกเผาสถานีตำรวจนครบาลนางเลิ้ง

จากนั้นเมื่อเข้าสู่วันที่ 18 พฤษภาคม รัฐบาลได้ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในกรุงเทพมหานคร และให้ทหารทำหน้าที่รักษาความสงบ แต่ได้นำไปสู่การปะทะกันกับประชาชน มีการใช้กระสุนจริงยิงใส่ผู้ชุมนุม ในบริเวณถนนราชดำเนิน จากนั้นจึงเข้าสลายการชุมนุมในเช้ามีวันเดียวกันนั้น ตามหลักฐานที่ปรากฏมีผู้เสียชีวิตจำนวนมาก

จากบ้านราชครู สู่แก้อันายกฯ

ชนวนเหตุอันเป็นที่มาของเหตุการณ์ทางการเมืองครั้งสำคัญที่สุดอีกครั้งหนึ่งของประเทศไทย เหตุการณ์ที่ต้องถูกบันทึกเอาไว้ในประวัติศาสตร์การลูกฮือของประชาชนเพื่อต่อสู้อำนาจเผด็จการที่เกิดขึ้นเมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2535 ที่รู้จักกันในนามของ “พฤษภาทมิฬ” นั้น มีปฐมบทจากภายหลังการลงจากเก้าอี้นายกรัฐมนตรีคนที่ 16 ของประเทศไทย พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ โดยปฏิเสธจะรับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเป็นสมัยที่ 4

ในขณะที่ทนายพุ่มบ้านราชครูอย่าง “พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ” ในฐานะหัวหน้าพรรคชาติไทย ที่ลงเล่นการเมืองผ่านสนามเลือกตั้ง และสามารถเอาชนะการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2531 ได้คะแนนของพรรคในสภาผู้แทนราษฎรเป็นอันดับหนึ่ง จึงได้เป็นแกนนำจัดตั้งรัฐบาลผสม และ พล.อ.ชาติชายก็ได้ขึ้นนั่งเก้าอี้นายกรัฐมนตรีคนต่อมา โดยเข้ารับตำแหน่งเมื่อวันที่ 4 สิงหาคม พ.ศ. 2531

ในยุคที่ พล.อ.ชาติชายเป็นนายกรัฐมนตรีนั้น ถือว่าเป็นยุคที่มีการวางนโยบายการบริหารเน้นหนักไปในการส่งเสริมเศรษฐกิจผลงานที่โดดเด่นมากของรัฐบาล พล.อ.ชาติชาย คือการดำเนินนโยบายกระชับความสัมพันธ์กับต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่มอินโดจีน ประสานงานให้มีการเจรจาร่วมมือ 4 ฝ่าย เพื่อยุติการสู้รบและสนับสนุนให้มีการจัดตั้งรัฐบาลประเทศกัมพูชากลายได้การนำของสมเด็จพระนโรดมสีหนุขึ้น และเดินทางเต็มตัวเพื่อผลักดันการค้าระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีชายแดนติดกัน ภายใต้ชื่อที่รู้จักกันดีในนาม “เปลี่ยนสนามรบให้เป็นสนามการค้า”

นอกจากนี้ รัฐบาลยังได้อนุมัติโครงการเพื่อให้เอกชนเข้ามาลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในหลายโครงการ เช่น โครงการโทรศัพท์พื้นฐาน 3 ล้านเลขหมาย โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ โครงการรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในเขตกรุงเทพมหานคร และโครงการทางด่วนยกระดับ

ถือเป็นช่วงเวลาแห่งการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยเลยทีเดียว ตัวเลขความเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในช่วงนั้นร้อนแรงถึงกว่า 10 เปอร์เซ็นต์ต่อปี กระทั่งมีการคาดหมายโดยทั่วไปว่าประเทศไทยจะเป็น “เสือตัวที่ 5” ของเอเชีย (Fifth Asian Tiger) ต่อจาก “4 เสือเศรษฐกิจของเอเชีย” คือ

เกาหลีใต้ ฮองกง สิงคโปร์ และไต้หวัน

แต่ในขณะที่เศรษฐกิจของประเทศไทยกำลังเฟื่องฟูถึงขีดสุด ตัวเลขการลงทุนจากต่างประเทศได้ระดับสูงเสียจนน่าชื่นใจ ราคาบ้าน ที่ดิน และอสังหาริมทรัพย์อื่นๆ พร้อมใจกันดีดตัวขึ้นสูงเป็นประวัติการณ์ ทว่าเสถียรภาพภายในของรัฐบาลกลับเกิดปัญหา และดูเหมือนปัญหานั้นจะขยายขึ้นเรื่อยๆ อย่างยากจะควบคุมและแก้ไข

“พล.อ.ชาติชายท่านเป็นผู้ชายที่เป็นผู้ชายแท้ๆ บุคลิกลักษณะออกจะเพรี้ยบอวยหน่อยๆ ด้วยซ้ำ ท่านจะง่ายๆ ไม่จุจิก มีอะไรก็จะบอกเสมอว่าไม่มีปัญหา No Problem” ดร.อาทิตย์ อุไรรัตน์ ให้ภาพของผู้นำรัฐบาลในขณะนั้น

ซึ่งคำพูดติดปากของ พล.อ.ชาติชายนี้ ใช้ว่าจะรู้ดีแค่ในหมู่แวดวงการเมือง ทว่าในระดับบุคคลทั่วไปก็มักจะได้ยิน พล.อ.ชาติชายพูดคำนี้ผ่านสื่ออยู่เสมอๆ เพราะมักจะเป็นคำที่ พล.อ.ชาติชายพูดบ่อยๆ จนทำให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนว่า “No Problem” หมายถึง “ไม่มีปัญหา” จนเป็นที่จดจำได้ทั่วไป จนกระทั่งศิลปินเพื่อชีวิตชื่อดัง “ยืนยง โอภากุล” หรือ “แอ๊ด คาราบาว” ได้นำไปประพันธ์เป็นเพลงล้อการเมืองชื่อ “โนฟลอมเพลม”

เฟื่องฟูจนลืมนดูภายใน

ด้วยบุคลิกลักษณะที่ค่อนข้างจะง่ายๆ สบายๆ และมีใจนักเลง ไม่ถือโทษโกรธเพื่อนหรือน้องๆ และมักจะหยวนๆ กันไปของ พล.อ.ชาติชาย ทำให้เกิดการทุจริตและกินนอกกินในกันในคณะรัฐมนตรี หลายคนในคณะรัฐมนตรีมีชื่อเกี่ยวข้องในการกระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบ จนสื่อมวลชนในยุคนั้นขนานนามคณะรัฐมนตรีภายใต้การนำของ พล.อ.ชาติชายว่า “บุฟเฟต์คาบิเน็ต” (Buffet Cabinet) ซึ่งเป็นคำที่ใช้เปรียบเทียบกับการที่รัฐมนตรีทั้งหลายสามารถทุจริตโกงบ้านกินเมืองได้โดยสะดวก ชนิดมือใครยาวสาวได้ก็สาวเอา ไม่ต่างจากการรับประทานอาหารบุฟเฟต์ ที่รับประทานเท่าไรก็ได้

และแม้ว่าผู้นำในคณะรัฐบาลยุคนั้นมักจะชอบเอ่ยคำว่า “ไม่มีปัญหา” ออกมาอยู่บ่อยๆ แต่สิ่งที่จริงเป็นความจริงแบบมีอาจจะปฏิเสธได้ก็คือ การบริหารบ้านเมืองของ พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ กำลัง “ประสบปัญหาอย่างใหญ่หลวง”

นอกจากจะมีคำกล่าวโจมตีการทำงานของคณะรัฐมนตรีว่าเป็นแบบ “บุฟเฟต์คาบิเนต” แล้ว การทำงานของสภาผู้แทนราษฎรที่มีสัดส่วน ส.ส.ฝ่ายรัฐบาลเป็นจำนวนมากก็ถูกโจมตีว่ามีสภาพเป็น “เผด็จการรัฐสภา” ด้วย

ด้านประชาชนผู้ที่เคยนิยม พล.อ.ชาติชายในฐานะนายกรัฐมนตรีผู้นำพาประเทศไปสู่เศรษฐกิจที่ดีขึ้น ซึ่งส่งผลให้คุณภาพชีวิตและสภาพคล่องทางการเงินมีมากขึ้น ก็เริ่มจะหันมามองพฤติกรรม “ซุซก” ของนักการเมืองในคณะรัฐบาลที่ “กินเอาๆ” อย่างไม่รู้จักพอ จนคะแนนนิยมที่ประชาชนมีต่อตัว พล.อ.ชาติชาย รวมถึงคณะรัฐมนตรีตกต่ำลงอย่างมาก

รัฐประหารกลางอากาศและคำสัถย์ของ รสช.

ในขณะเดียวกันที่กลุ่มนายทหารระดับสูงของประเทศไทย นำโดย พล.อ.สุนทร คงสมพงษ์ พล.อ.สุจินดา คราประยูร พล.อ.อ.เกษตร โรจนนิล และ พล.อ.อิสระพงศ์ หนุนภักดี ได้หารือกันอย่างลับๆ เพื่อก่อรัฐประหารโดยอ้างความชอบธรรมจากความล้มเหลวในการบริหารประเทศของ พล.อ.ชาติชาย

จนในที่สุดแผนการครั้งนี้ก็ถูกหารือเตรียมจนพร้อมสรรพ พร้อมกับสถานการณ์ที่สุกงอม...ช่วงเวลาประมาณ 11.15 น. ของวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 ขณะที่ พล.อ.ชาติชาย และ พล.อ.อาทิตย์ กำลังเอก รองนายกรัฐมนตรี (ตำแหน่งในขณะนั้น) พร้อมคณะกำลังจะเดินทางโดยเครื่องบินซี 130 เพื่อนำ พล.อ.อาทิตย์ กำลังเอก รองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม เดินทางไปเข้าเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งเสด็จฯ แปรพระราชฐาน ณ พระตำหนักภูพิงคราชนิเวศน์ จังหวัดเชียงใหม่

ในวินาทีที่ล้อของเครื่องบินซี 130 ผละออกจากพื้นรันเวย์เพื่อจะเทกออฟลื่นสู่อากาศ ทหารสองนายในชุดซาฟารีสีน้ำตาลก็กระชากปืนจากเอวควมคุม รมภ.ทั้ง 20 คนเอาไว้ พร้อมๆ กับที่เครื่องบินลดความเร็วลง และ พล.อ.ชาติชายถูกคุมตัว แผนการก่อรัฐประหารเป็นไปตามที่กำหนดเอาไว้ทุกประการ

พล.อ.อ.เกษตร โรจนนิล ออกจากกองทัพอากาศ สมทบกับ พล.อ.

สุจินดา คราประยูร พล.ร.อ.ประพัฒน์ ฤๅษณจินทร์ ผู้บัญชาการทหารเรือ และ พล.อ.สุนทร คงสมพงษ์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุดออกแถลงการณ์กับประชาชน ในฐานะกลุ่มที่เรียกตัวเองว่า “คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ” หรือ “รสช.”

โดยในเบื้องต้น คณะ รสช. โดยเฉพาะ พล.อ.สุจินดา ได้ออกหน้าให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนหลังทำการรัฐประหารอยู่เนืองๆ และแทบทุกครั้งจะให้คำมั่นว่าคณะ รสช.รัฐประหารเพื่อเปลี่ยนแปลงประเทศไปในทางที่ดีขึ้น เพื่อแก้ไขระบอบรัฐบาลที่ทุจริตโกงบ้านกินเมือง โดยคณะ รสช.จะไม่รับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีโดยเด็ดขาด

“ผมยืนยัน ไม่เล่นการเมือง ไม่ลงเลือกตั้ง ไม่เป็นนายกรัฐมนตรีโดยเด็ดขาด การเมืองไม่มีอะไรแน่นอน”

ทว่าในระหว่างนั้นก็ได้มีวลีเด็ดเด็ดล่อล่อออกมาเป็นกระแสพูดกันหนาหูพอสมควรว่า “บิกจ๊อด” พล.อ.สุนทร คงสมพงษ์ ผู้เป็นหัวหน้าคณะ รสช.ได้พูดถึงคนจะมาเป็นนายกฯ หลังยึดอำนาจรัฐบาล พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ ว่า

... “หากสุ่มไม่เอาก็ให้เต้ ถ้าเต้ไม่เอาก็ให้ตุ้ย” ...

(“สุ” คือ พล.อ.สุจินดา คราประยูร ส่วน “เต้” คือ พล.อ.อ.เกษตร โรจนนิล และ “ตุ้ย” คือ พล.อ.อิสระพงศ์ หนุนภักดี)

ถือเป็นวลีที่ฉายภาพความเป็น “เผด็จการทหาร” ในยุคนั้นได้แบบไม่ต้องอธิบายความเพิ่ม

ในระหว่างนี้จะให้เกิดสุญญากาศด้านการบริหารประเทศไม่ได้ คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติจึงได้นำชื่อ **นายอานันท์ ปันยารชุน** ขึ้นทูลเกล้าฯ เป็นนายกรัฐมนตรีเพื่อขัดตาทัพในวันที่ 2 มีนาคม พ.ศ. 2534 ซึ่งได้รับการโปรดเกล้าฯ ลงมาเมื่อวันที่ 6 มีนาคม พ.ศ. 2534 และมีการแต่งตั้งสภานิติบัญญัติแห่งชาติขึ้น รวมทั้งการแต่งตั้งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ 20 คนเพื่อร่างรัฐธรรมนูญใหม่

ประเด็นที่ประชาชนสนใจในรัฐธรรมนูญฉบับ รสช.ก็คือ นายกรัฐมนตรีมาจากการเลือกตั้งหรือไม่ ท้ายที่สุดรัฐธรรมนูญใหม่ก็ไม่ได้ระบุประเด็นนี้ลงไป

มีเพียงคำพูดจาก พล.อ.สุจินดา คราประยูร ที่ปฏิเสธต่อประชาชนว่า “จะไม่สืบทอดอำนาจ จะไม่เป็นนายกรัฐมนตรี”

เปิดเบื้องลึก “ณรงค์ วงศ์วรรณ” กับข้อหา “ยาเสพติด” วิจารณ์เก้าอี้นายกฯ

หลังการจัดการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2535 โดยพรรคที่ได้จำนวนผู้แทนฯ มากที่สุดคือ พรรคสามัคคีธรรม (79 คน) ได้เป็นแกนนำจัดตั้งรัฐบาล โดยมีการรวมตัวกับพรรคร่วมรัฐบาลอื่นๆ คือ พรรคชาติไทย พรรคกิจสังคม และพรรคราษฎร และมีการเตรียมเสนอนายณรงค์ วงศ์วรรณ หัวหน้าพรรคสามัคคีธรรมในฐานะหัวหน้าพรรคที่มีผู้แทนฯ มากที่สุด ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี แต่ปรากฏว่า ทางโฆษกกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกา นางมาร์กาเรต ทัดไวเลอร์ ได้ออกมาประกาศว่านายณรงค์นั้นเป็นผู้หนึ่งที่ไม่สามารถขอวีซ่าเดินทางเข้าสหรัฐฯ ได้ เนื่องจากมีความใกล้ชิดกับนักค้ายาเสพติด ทำให้หวั่นมาออกที่ “พล.อ.สุจินดา” ผู้ซึ่งก่อนหน้านี้ประกาศยืนยันหนักแน่นว่า ตนและคณะ รสช.จะไม่รับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีโดยเด็ดขาด และไม่ได้ก่อการรัฐประหารมาเพื่อหวังจะเอาอำนาจไว้ในมือ

“สาเหตุที่พินณรงค์โดนกล่าวหาว่ามีเกี่ยวข้องกับยาเสพติดก็เพราะมีวันหนึ่งที่พินณรงค์เปิดแถลงข่าว ในวันนั้นมีด็อกเตอร์หญิงจากประเทศสิงคโปร์คนหนึ่งถามพินณรงค์ว่า Business ของครอบครัวท่านเกี่ยวข้องกับยาเสพติดใช่ไหม พินณรงค์กลับตอบไปว่า It’s my business คือก็ไม่รู้ว่าตั้งใจจะพูดว่าอะไร แล้วเขาก็ถามซ้ำว่าท่านจะปฏิเสธไหม ผมก็ถลาไปเลยบอกปฏิเสธ แต่พินณรงค์ไม่พูดอะไร ไม่รู้แก่ใจอย่างไร ก็เลยกลายเป็นประเด็น

ตอนหลังผมก็ติดต่อทูตอเมริกัน นัดไปคุยกัน พยายามเคลียร์ว่าพินณรงค์ไม่ได้เกี่ยวกับเรื่องแบบนี้ แต่พินณรงค์ก็มีลักษณะเป็นพ่อเลี้ยงทางเหนือ บ้านแกเปิดตลอด ใครจะเข้าไปกินข้าวเมื่อไหร่ก็ได้ ตัวแกนะไม่เกี่ยวหรอก แต่คนบางคนก็เข้านอกออกในบ้านแกนะเกี่ยว ทางสหรัฐฯ ก็ซุ่มจับตา ปรากฏว่ามีรายงานว่าคนที่ข้องเกี่ยวกับยาเสพติดเดินเข้านอกออกในบ้านพินณรงค์ ทูตเองก็ไม่รู้จะทำอย่างไร ก็จบไป ไม่รู้ว่าใครวางแผนให้เป็นแบบนี้หรือเปล่า แล้วสภา

รสช.ก็เลยเสนอ พล.อ.สุจินดาเป็นนายกฯ” ดร.อาทิตย์กล่าวถึงเบื้องหลังและที่มาที่ไปของข้อหาหนักที่นายณรงค์ถูกกล่าวหาในครั้งนั้น จนไม่สามารถนั่งในตำแหน่งนายกฯ ได้

เมื่อ “บิ๊กสุ” ประกาศ “เสียสัจเพื่อชาติ”

ในที่สุด พล.อ.สุจินดา คราประยูร ก็ตัดสินใจรับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี โดยกล่าววลีประวัติศาสตร์ว่า “เสียสัจเพื่อชาติ” สำหรับ ดร.อาทิตย์เอง ในสถานการณ์อันกดดันนี้ เขาโดนลากเข้าไปมีเอี่ยวอย่างช่วยไม่ได้

7 เมษายน พ.ศ. 2535 หลังจากการก้าวลงจากเก้าอี้นายกรัฐมนตรีสมัยแรกของนายอานันท์ ปันยารชุน พล.อ.สุนทร คงสมพงษ์ (ประธานสภา รสช.) พล.อ.อิสระพงศ์ หนูหนักดี พร้อมด้วยดร.อาทิตย์ ได้เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อทูลเกล้าฯ เสนอชื่อ พล.อ.สุจินดา เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งเจ้าตัวก็ได้ยื่นเหตุการณ์การเข้าเฝ้าฯ ในวันนั้นว่า

“พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีรับสั่งถามหลายอย่าง พระองค์ท่านทรงมีรับสั่งให้ช่างภาพให้ทิวออกไปหมด ทรงซักถามเป็นข้อๆ เหมือนยี่สิบคำถามเลย “ลาออกจากผบ.ทบ.แล้วหรือยัง” “หัวหน้าพรรคเป็นนายกฯ ไม่ได้ มีรองหัวหน้าพรรคที่เป็นได้ไหม” ฯลฯ จนมาถึงช่วงท้ายที่มีพระราชดำรัสถามถึงประเด็นที่ประชาชนเขาอยากได้นายกฯ ที่มาจากการเลือกตั้ง”

ผมก็กราบบังคมทูลแทนว่า “กฎหมายไม่ได้ห้าม” และคำถามสุดท้ายที่ทรงถามก็คือ “ลาออกจาก รสช.หรือยัง”

“เป็นคำถามข้อเท็จจริง ที่ถ้าเมื่อพล.อ.สุนทรกับ พล.อ.อิสระพงศ์ตอบตามจริง ก็คือยังไม่ได้ลาออกพระพุทธเจ้าค่ะ แต่เขายังไม่ได้ตอบ เพราะรู้ว่าถ้าตอบแบบนี้ท่านจะต้องตีกลับมาเพื่อให้ไปลาออกก่อน ตอนนั้นผมคิดว่าจะเป็นอย่างนั้น ผมก็เลยกราบบังคมทูลไป”

ดร.อาทิตย์ตัดสินใจขอพระราชทานกราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไปว่า ตำแหน่งมีสองประเภท ประเภทหนึ่งเป็นตำแหน่งที่มีกฎหมายกำหนดเอาไว้เรียบร้อยแล้วจะเข้าสู่ตำแหน่งอย่างไร และจะออกจากตำแหน่งอย่างไร อีกประเภทหนึ่งอาจจะบอกไว้ไม่ชัดเจนว่าเข้าอย่างไรออกอย่างไร แต่

เนื่องจากรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวระบุเอาไว้ว่า เมื่อมีการตั้งนายกรัฐมนตรีแล้ว รสช.จะสลายตัวโดยอัตโนมัติ ตำแหน่งนี้เป็นตำแหน่งสำคัญ จะปล่อยให้เกิดสุญญากาศแม้แต่วันที่เดียวก็เป็นการมึนงง

“ข้าพระพุทธเจ้าจึงมีความเห็นว่าไม่จำเป็นต้องลาออก”

นี่คือคำกราบบังคมทูลของ ดร.อาทิตย์ในวันนั้น ซึ่งในวันนี้เจ้าตัวก็รำพึงออกมาต่างๆ ว่า

“ผมก็ไม่รู้เหมือนกันว่าตอนนั้นผมคิดได้อย่างไรนะ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท่านก็มีรับสั่งว่า อาทิตย์พูดถูก มีเหตุผล พระองค์ก็ให้กลับออกไปก่อน พอเข้ามาใหม่ทีวีก็มาตั้งกล้อง แล้วพระองค์ก็ทรงลงพระปรมาภิไธย”

ในกาลนั้น 7 เมษายน พ.ศ. 2535 เป็นวันที่ประเทศไทยได้นายกรัฐมนตรีคนที่ 19 นาม “พล.อ.สุจินดา คราประยูร” ผู้เป็นต้นเหตุแห่งการนองเลือดครั้งยิ่งใหญ่ครั้งหนึ่งในประวัติศาสตร์ชาติไทย

แต่ที่มากกว่านั้นยังเป็นวันที่ ดร.อาทิตย์ได้กระทำการบางสิ่ง ที่ต่อมภายหลังสิ่งที่เขาทำลงไปนี้ ส่งผลต่อการตัดสินใจเพื่อ “รับผิดชอบ” ครั้งยิ่งใหญ่ที่สุดครั้งหนึ่งในชีวิตของเขา

“เปรซิเดียม-ศาสนาใหม่” วลีพาดายของ “บิกส์”

5 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 ให้หลังจากการตัดสินใจรับตำแหน่งผู้นำของ พล.อ.สุจินดา ท่ามกลางกระแสความไม่พอใจของประชาชนจนมีการก่อตัวชุมนุมประท้วง ดร.อาทิตย์มีโอกาสดพบ พล.อ.สุจินดา ในพระบรมมหาราชวัง เนื่องจากเป็นวันฉัตรมงคล และรุ่งขึ้นในวันที่ 6 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 จะเป็นวันที่ พล.อ.สุจินดานายกฯ คนใหม่จะแถลงนโยบาย ในฐานะที่ ดร.อาทิตย์รู้จักและมีความสนิทสนมกับ พล.อ.สุจินดาในระดับหนึ่ง

ดร.อาทิตย์จึงให้คำแนะนำแก่ “พี่สุ” ของเขา

“พี่สุครับ ผมขออะไรพี่สุสักอย่างได้ไหมครับ พรุ่งนี้ขอให้พี่เตรียมสุนทรพจน์ที่ดีที่สุดในชีวิตของพี่ ยาวประมาณ 15 นาที ผมตั้งหัวข้อให้ด้วย หัวข้อคือ ‘ทำไมผมจึงจำเป็นต้องมารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี’ พี่สุรับคำว่า ได้ ได้ ได้ ซึ่งผมก็คิดว่าเขาจะพูดดีๆ พูดโน้มน้าวให้ประชาชนยอมรับและ

เย็นลง เพราะตอนนั้นมันมีกระแสความไม่พอใจรุ่นๆ อยู่”

และในวันที่ 6 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 นั้นเอง พล.อ.สุจินดา คราประยูร ก็ได้แถลงเกี่ยวกับความจำเป็นที่จะต้องรับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนที่ 19 ต่อจากนายกฯ ชัดตาทุกอย่าง “อานันท์ ปันยารชุน” แต่ พล.อ.สุจินดาได้สร้างความตกตะลึงให้แก่บรรดานักการเมือง นักวิชาการ กระทั่งประชาชนทั่วไป ด้วยถ้อยแถลงถึงเหตุผลที่ชวนอึ้งและนึกไม่ถึงว่าคนระดับนายกรัฐมนตรีคนใหม่ จะยกเหตุผลจำพวกนี้มาเป็น “ข้ออ้าง” ในเหตุผลของ “ความจำเป็น” ที่ต้องรับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

วันนั้น พล.อ.สุจินดาได้กล่าวถึงเหตุผลในการเข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ในวันแถลงนโยบายต่อรัฐสภาว่า ประการแรก รัฐธรรมนูญไม่ได้กำหนดไว้นายกรัฐมนตรีจะต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประการที่สอง เคยรับราชการใกล้ชิดบุคคลหนึ่ง ที่ปัจจุบันมาเป็นนักการเมือง ทราบดีว่าบุคคลผู้นั้นมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับกลุ่มที่เรียกตัวเองว่าสภาพัฒน์ หรือที่ประชาชนทั่วไปเรียกว่า สภาโจ๊ก

“ผมได้เคยเสนอแนะหลายครั้งให้ถอนตัวจากคนกลุ่มนั้น และผมค่อนข้างมั่นใจว่า ระบอบประชาธิปไตยที่ผู้หนึ่งใฝ่ฝัน คือการขึ้นสู่อำนาจในระบอบประชาธิปไตยแบบเปรซิเดียม ในขณะที่กลุ่มที่ได้ดำเนินการก่อความไม่สงบอยู่นอกสภา เพื่อจะสร้างความวุ่นวายเพื่อนำประเทศไปสู่ระบอบสภาเปรซิเดียมส่วนหนึ่งก็คือบุคคลกลุ่มนี้ ประการที่สาม ผมได้รับการร้องขอจากพุทธศาสนิกชนจำนวนมากให้มารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เพื่อป้องกันและรักษาไว้ซึ่งศาสนาพุทธที่กำลังถูกบุคคลกลุ่มหนึ่งก่อตั้งศาสนาขึ้นใหม่ ประการที่สี่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหลายท่านก็ได้เรียนให้ท่านประธานสภาทราบแล้วว่าการเลือกตั้งที่ผ่านมาได้มีการใช้เงินกันมากกว่าทุกครั้งที่ผ่านมา ในฐานะคนกลางที่เป็นนายกรัฐมนตรีคงจะอยู่ในฐานะที่ควบคุมดูแลการทุจริตคอร์รัปชันได้ดีที่สุด”

ด้าน ดร.อาทิตย์ที่กำลังรอฟังคำแถลง “ที่ดีที่สุดในชีวิต” ของ พล.อ.สุจินดาอยู่นั้น ถึงกับออกปากบอกถึงความรู้สึกแรกที่ได้ยินเหตุผลที่ พล.อ.สุจินดาอ้างว่าเป็นเหตุผลสนับสนุนให้นายกรัฐมนตรีที่อุปบทรายนี้นี้ต้องรับตำแหน่ง

“วินาทีนั้นผมบอกตัวเองได้ว่า พี่สุจบแล้วงานนี้พี่งแล้ว”

ซึ่งก็เป็นจริงอย่างที่ ดร.อาทิตย์คาดการณ เพราะทันทีที่จับคำแถลงของ นายกรัฐมนตรีที่ชื่อ “พล.อ.สุจินดา คราประยูร” ประชาชนที่รอฟังคำแถลงอยู่รอบๆ ทำเนียบรัฐบาลก็ลุกฮือประท้วงอย่างไม่พอใจจนถึงขั้นมีการป็นกำแพงรัฐสภาเข้ามาจนต้องปิดประชุมโดยทันที

“จนถึงขั้นต้องประกาศว่า นายฯ ไม่อยู่แล้ว อย่าฟังประตูเข้ามา อย่าป็นรั้วเข้ามา แล้วประชาชนที่ไม่พอใจก็เริ่มชุมนุมต่อเนื่องตั้งแต่นั้นเลย”

พฤษภา '35 เดือนแห่งสงครามประชาชน

กระแสความไม่พอใจในการกระทำของ พล.อ.สุจินดา คราประยูร และเหล่าเผด็จการทหารเริ่มขยายและแผ่เป็นวงกว้างอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ตั้งแต่ช่วงปลายเดือนเมษายน พ.ศ. 2535 ก็มีการปราศรัยแสดงความไม่เห็นด้วย ณ ลานพระบรมรูปทรงม้า กระทั่ง 4 พฤษภาคม ดิถีความร้อนแรงเริ่มทวีขึ้นเมื่อ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ซึ่งดำรงตำแหน่งเป็นหัวหน้าพรรคพลังธรรมในขณะนั้น เริ่มใช้วิธีหิงสาอดอาหาร เพื่อแสดงความไม่พอใจต่อการกระทำอันเผด็จการ ในครั้งนี้ ยิ่งโหมกระแสการเข้าร่วมชุมนุมของประชาชนให้มากขึ้น

“สมศักดิ์ คุณเงิน” เลขาธิการประสานสภาผู้แทนราษฎรผู้เป็นทั้งมิตรคนสนิท ผู้ร่วมงานที่ร่วมหัวจมท้ายกับ ดร.อาทิตย์ ให้ภาพสถานการณ์การเมือง อันตึงเครียดในขณะนั้นว่า การแถลงนโยบายรัฐบาลของนายกรัฐมนตรี พล.อ.สุจินดา คราประยูร นำมาซึ่งความขัดแย้งรุนแรง

การชุมนุมคัดค้าน พล.อ.สุจินดาลูกกลมออกไปจนเกิดการเผชิญหน้าและท่ามกลางความสับสนวุ่นวายและความรู้สึกที่เห็นคนไทยด้วยกันต้องลุกขึ้นมาทุ่มเถียงทะเลาะเบาะแว้งกันเช่นนี้ ทำให้ ดร.อาทิตย์ตัดสินใจหาช่องเพื่อจะผ่าทางตัน เขายกหูไปหา พล.อ.สุจินดาเพื่อจะแจ้งว่าสถานการณ์คุกรุ่นเช่นนี้ไม่เป็นผลดีต่อประเทศ และทางออกที่ดีที่สุดขณะนี้คือขอแก้ไขรัฐธรรมนูญให้นายกรัฐมนตรีมาจากการเลือกตั้ง และเพื่อให้บัวชำนานขุน ดร.อาทิตย์เสนอทางลงอย่างนิมนลแก่ พล.อ.สุจินดาโดยให้ไปลงสมัครเป็น ส.ส. จังหวัดหนองคาย ซึ่งเป็นฐานเสียงของพรรคสามัคคีธรรม และรับปากว่าจะช่วย พล.อ.สุจินดาหาเสียงเข้ามาเป็นนายกรัฐมนตรีอีกครั้ง เพื่อความโปร่งใส ตรงตามหลักเกณฑ์บนความพอใจของประชาชน

“ผมเรียนท่านว่าอย่างนั้น แต่ท่านไม่ได้พูดอะไรในวันที่ผมโทร.ไป แต่วันต่อมาเขาออกมาแถลงว่าผม ว่าประธานสภาอาชีพไซด์ ทำอะไรไม่ปรึกษาหัวหน้าพรรค”

บนความไม่พอใจของผู้นำรัฐบาลที่มีกลิ่นอายแห่งความเป็นเผด็จการทหาร ดร.อาทิตย์ไม่ได้ระย่อในคำตำหนิ แต่กลับออกมาโต้กลับด้วยเหตุผลอันหนักแน่น

“ผมออกมาได้ท่านว่า ประธานรัฐสภา เป็นประมุขของฝ่ายนิติบัญญัติ และไม่ได้เป็นลูกน้องของพรรคการเมืองพรรคใด!”

วันที่ 9 พฤษภาคม ดร.อาทิตย์ในฐานะประธานสภาผู้แทนราษฎร จึงตัดสินใจเชิญหัวหน้าพรรคการเมืองและผู้แทนจาก 9 พรรค ได้แก่ สามัคคีธรรม,ชาติไทย, ความหวังใหม่, ประชาธิปัตย์, พลังธรรม, กิจสังคม, เอกภาพ, ราษฎร และปวงชนชาวไทย ร่วมหารือในวันที่ 9 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 โดยหารือเกี่ยวกับการแก้ไขรัฐธรรมนูญ เพื่อสลายความกดดันทางการเมือง

“ตอนนั้นผมขอประชุมและขอเปิดสภา เอาจริงรัฐธรรมนูญขอแก้ไขรัฐธรรมนูญเข้าสภา ให้นายกรัฐมนตรีมาจากการเลือกตั้ง ที่ประชุมก็เห็นด้วย คืบหน้าเราก็ประกาศออกไปเลย มหาจำลองก็รับลูก ไปประชุมชี้แจงเหตุผล”

และผลการประชุมในวันนั้น ได้ทำให้การชุมนุมบนถนนราชดำเนิน ยุติลงในวันที่ 10 พฤษภาคม โดยจะกลับมาฟังคำตอบในสัปดาห์ต่อมาแต่การกลับคำของผู้นำพรรคการเมืองบางพรรค ทำให้สถานการณ์รุนแรงยิ่งขึ้น วันที่ 17 พฤษภาคม ประชาชนเรือนแสนรวมตัวกันที่ท้องสนามหลวง และเคลื่อนไปตามถนนราชดำเนิน เกิดการปะทะกับทหารที่แยกสะพานผ่านฟ้าฯ จนนำไปสู่การนองเลือดอย่างน่าสลดใจยิ่ง

เหตุการณ์การชุมนุมยืดเยื้อและเข้มข้นขึ้นเรื่อยๆ กระทั่งวันที่ 18 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 มีการจับกุม พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ในฐานะแกนนำของประชาชนที่ไม่พอใจและออกมาชุมนุมต่อต้านรัฐบาลเผด็จการทหาร

“ผมอยู่จังหวัดฉะเชิงเทรา ไปงานศพ ก็มีโทรศัพท์มาขอให้เข้ามาด่วน เพราะเขาจะขออนุญาตจับมหาจำลอง คือมหาจำลองเป็น สส. ถ้าจะจับต้องขออนุญาตประธานสภาฯ ผมก็เข้ากรุงเทพฯ ก็เข้ามาในกองบัญชาการสวนรมีสกวัน ตอนแรกก็ไม่เห็นมีอะไร จนในที่สุดคืนนั้นก็มีความผิดปกติ ผมเห็นมีการเบิกและยิงกระสุนเป็นจำนวนมาก รัฐบาลก็คิดว่าจะจับกุมผู้นำและเชื่อว่าจะทำให้

ดีกริการชุมนุมเบาลง ผมก็บอกว่า ผมจะให้คำตอบพรั่งนี้”

ดร.อาทิตย์เผยความในใจในช่วงที่ชีวิตคาบเกี่ยวอยู่ระหว่างเขาวัว เขาควายปลายเรียวโง้นนั้นว่า ยังไม่รู้ว่าจะทำอย่างไรดีเหมือนกัน เพราะหากจะหักกับ พล.อ.สุจินดาอีกครั้ง คาดว่าน่าจะเกิดเรื่องใหญ่ เพราะหากไม่นับเหตุที่เพิ่งเคืองกันจากคำแนะนำให้ไปสมัคร ส.ส.หนองคายเพื่อให้ผ่านเข้ามาในเวทีการเมืองและขึ้นสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีกครั้งแบบถูกหลักเกณฑ์แล้ว ดร.อาทิตย์ยังเคยมีอดีตฝังใจกับการเอาตัวเองไป “คัดง้าง” ในสิ่งที่เขาคิดว่าเป็นการมัวบังควรอย่างยิ่งที่ พล.อ.สุจินดาจะกระทำ

เหตุการณ์ครั้งสำคัญที่ ดร.อาทิตย์เคยตัดสินใจซัดใจ พล.อ.สุจินดาในครั้งนั้น เกิดขึ้นเมื่อสมัยที่ ดร.อาทิตย์ยังรังเกียจผู้ว่าการการประปานครหลวงอยู่ เมื่อเกิดการก่อการปฏิวัติโดย พล.อ.เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ (กบฏ 9 กันยายน) พล.อ.สุจินดาซึ่งเป็นฝ่ายปราบกบฏ มาขอร้องเกมบังคับให้ ดร.อาทิตย์ปิดน้ำประปาบริเวณสนามเสือป่า ซึ่งเป็นที่ตั้งของกองกำลังคณะปฏิวัติ ดร.อาทิตย์เห็นว่าหากปิดจุดนั้น ก็จะรวมไปถึงในจุดที่พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิต ด้วย

“ผมก็บอกว่าปิดไม่ได้ เพราะต้องปิดสวนจิตรฯ ด้วย ผมก็เลยเรียนท่านไปว่า ปิดน้ำไม่ได้ขณะปฏิวัติหรอกนะ อย่างเก่งก็แค่ไม่มีน้ำราดส้วม แล้วผมก็หลบ ยอมรับว่าหลบ วันนั้นติดต่อผมไม่ได้”

คำขออนุญาตจับกุม พล.ต.จำลองอย่างเป็นทางการในครั้งนี้ ชัดแย้งกับความรูสึกภายในของ ดร.อาทิตย์ค่อนข้างมาก โดยเจ้าตัวอธิบายว่าไม่เห็นด้วยที่จะจับ เพราะคิดว่าไม่มีเหตุผล เหมือนรัฐบาลรังแกประชาชนไปแล้ว แล้วยังไปจับแกนนำของเขามาอีก ระหว่างนั้นเหตุการณ์ความวุ่นวายก็รุนแรงยิ่งขึ้น มีการใช้กำลังเข้าปราบปรามประชาชน ทำให้มีผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก

และ ณ เวลานั้นท่ามกลางวิกฤตสูงสุดแห่งยุคสมัย ที่คนไทยต้องสังเวทเลือดเนื้อเพื่อแลกกับประชาธิปไตยที่ถูกกดอยู่ใต้แผ่นพื้นทื่อปทุพพาทานั้น พระมหากรุณาธิคุณจากฟากฟ้าก็โปรยลงมาเพื่อดับไฟแห่งความทุกข์เข็ญนั้น เมื่อคืนวันที่ 20 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระราชวโรกาสให้ พล.อ.สุจินดา คราประยูร และ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท

...แล้วเหตุการณ์ความวุ่นวายทั้งหมดทั้งสิ้นก็ดับได้ด้วยน้ำพระราชหฤทัยอันไพศาล

ดร.อาทิตย์ในวันที่ถูก “หลอก” ไป “กัก”

23 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 พล.อ.สุจินดา คราประยูร ประกาศลาออกจากเก้าอ้นายกรัฐมนตรีที่ชุ่มโชกไปด้วยคราบเลือดและน้ำตาของประชาชน คราวนี้หน้าที่การสรรหาผู้เหมาะสมที่จะเป็นนายกรัฐมนตรีคนต่อไป โดยพรรคร่วมรัฐบาลในขณะนั้นได้เสนอชื่อ พล.อ.อ.สมบุญ ระหงษ์ หัวหน้าพรรคชาติไทยให้ดำรงตำแหน่งแทน

“คราวนั้นมาถึงเรา ผมถ่วงเรื่องไป 10 วัน จนถึงสิ้นเดือน ระหว่างนั้นก็เสนอไปเรื่อยๆ ก็ติดไป ข้อมูลก็พรุ้งพรุ้งออกมา อย่างหนึ่งที่ผมรู้ตอนนั้นก็คือ ผมไม่สามารถเสนอชื่อ พล.อ.อ.สมบุญ ระหงษ์ได้ ประชาชนไม่ยอมรับแน่ ถ้าเสนอไปมันก็เป็นการสืบทอด เหมือนสมยอมให้กับพวกนี้ได้ทำอะไรต่อไป แล้วเรารู้มาด้วยว่าเบื้องหลังหลายคนหวังเรื่องของโปรเจกต์ หวังจะเป็นรัฐมนตรีกัน ยังไงก็เสนอ พล.อ.อ.สมบุญไม่ได้”

จนในที่สุด สิ้นเดือนพฤษภาคม ดร.อาทิตย์ได้ออกแถลงการณ์ถึงเหตุผลว่าเหตุใดจึงยังไม่สามารถเสนอชื่อผู้ที่เหมาะสมจะดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรีคนต่อไปได้ โดยขอให้รัฐธรรมนูญที่กำลังแก้อยู่ในขณะนั้นผ่านวาระที่ 3 เสร็จสิ้นเสียก่อน ซึ่งกำหนดก็คือ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2535 และหลังจากการแถลงการณ์ในครั้งนี้ก็มีข่าวกระเซ็นกระสายออกมาว่า ดร.อาทิตย์ถูกทุบขัง ถูกอุ้มไปแล้วบ้าง โดยที่เจ้าตัวบอกว่า เป็นการ “หลบ” โดยจงใจของตนเอง

ระหว่างนั้นเอง ก็มีนักการเมืองใหญ่ที่รู้จักกันยื่นข้อเสนอเป็นอำนาจที่หลายๆ คนอยากได้ แต่ไม่ใช่กับผู้ชายที่ชื่อ “อาทิตย์” นักการเมืองที่รู้จักขอบพอกับ ดร.อาทิตย์มากพอสมควรรายนี้เสนอให้ ดร.อาทิตย์เสนอชื่อ พล.อ.อ.สมบุญ ระหงษ์ จากนั้นให้ ดร.อาทิตย์ลาออก โดยให้คำมั่นว่าจะมอบเก้าอี้ “มท.1” รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยให้เป็นรางวัลตอบแทน

“ผมตอบท่านไปว่า ถ้าแบบนั้นมันไม่ได้บริหารประเทศหรอก บ้านเมืองลุกเป็นไฟแน่ ผมเสนอไม่ได้ แล้วก็มีนักการเมืองที่เคยมีกรณีที่ผมไปขัดผลประโยชน์ท่านคราวจัดซื้อคลอรีนสมัยผมยังเป็นผู้ว่าการการประปาก็มาพูดกับผมว่า น้องจะเอาอะไร แล้วก็ไปพูดกับคนอื่นว่า อาทิตย์นี่มันใจได้หรือเปลวจะเนี่ย แต่ตอนนั้นผมยืนยันอย่างเดียวว่าจะต้องทำให้บ้านเมืองสงบให้ได้”

ในห้วงเวลาที่แทบจะไม่เหลือใครให้หันหน้าไปปรึกษาและยังหา

ทางออกไม่ได้นั่นเอง นักการเมืองที่ยื่นข้อเสนอเก้าอี้ มท.1 แลกกับการเสนอชื่อ พล.อ.อ.สมบุญ ก็แนะนำให้ ดร.อาทิตย์ไปพักผ่อนคลายเครียดที่โรงแรมของเขา ที่สามเหลี่ยมทองคำ

“เขาชวนมาหลายหนแล้ว ตอนนั้นก็รู้สึกไม่ไวใจเขาเหมือนกันนะ เหมือนเขามีแผนอะไร แต่เราไม่กลัว และเห็นเขาชวนมาหลายหน ก็เลยไป ไปประมาณ 15 คน”

ดร.อาทิตย์ได้รับการต้อนรับอย่างดี ในห้องพักชั้นเลิศ ส่วนคนที่มาในขณะนี้ด้วยอีกกว่า 10 ชีวิตก็นั่งเล่นไฟกันอยู่ที่หน้าห้องพักของ ดร.อาทิตย์นั่นเอง

“ตอนแรกผมก็ไม่คิดอะไรนะ คิดว่าเป็นพรรคพวกกัน แต่นึกไปนึกมา เฮ้ย นี่มันเอามากินี่หว่า...”

แต่ใช่ว่าการหลอกเอามากักตัวไว้คราวนี้ จะสามารถสกัดกั้นกรอบความคิดของ ดร.อาทิตย์ได้ เขาใช้เวลาทบทวนในระหว่างการถูกกักตัวนั้น และตัดสินใจที่จะแอบโทรศัพท์ไปหานายอานันท์ ปันยารชุน ที่ก่อนหน้านี้ไม่นาน ก็เคย“แยบ” ขอให้นายอานันท์ช่วยกลับมาเป็นนายกรัฐมนตรีอีกครั้ง

“เพราะผมต้องการให้มีคนมายุบสภาให้ประเทศเข้าสู่ภาวะการเริ่มต้นใหม่ทางการเมืองอีกหน คือยุบสภาแล้วเลือกตั้งกันใหม่”

ดร.อาทิตย์ให้เหตุผลที่ ณ เวลานั้นจะต้องเป็น“อานันท์” คนเดียวเท่านั้น ว่า ต้องการคนที่สามารถเข้ามายุบสภาได้ โดยที่ไม่ต้องมาคัดสรรเลือกหาคณะรัฐมนตรีกันอีก และหากได้ “มือใหม่” เข้ามา กว่าจะหาตัวคนมาเป็นคณะรัฐมนตรีได้ครบ อาจจะใช้เวลามากกว่า 3 เดือน แต่สำหรับนักการเมืองสมญา ผู้ดิ้นรนโกลีนาห์ที่เพิ่งผลจากเก้าอี้นายกรัฐมนตรีก่อน พล.อ.สุจินดาจะเข้ามา นั้น มีคณะรัฐมนตรีที่เคยร่วมงานกันมาพร้อมอยู่แล้ว

“ตอนแรกคุณอานันท์ก็บอกให้หาคนอื่นเถอะ คุณอานันท์ก็บอกว่า ผมไม่ต้องการตำแหน่ง ผมก็เรียนท่านว่า ผมไม่ได้ให้ตำแหน่ง แต่ขอเชิญมา ยุบสภาให้หน่อย เพราะต้องเป็นนายกรัฐมนตรีท่านนั้นจึงจะยุบสภาได้ ก็พอพูดในความเห็นนี้แล้วก็ยืนยันว่าหาคนอื่นไม่ได้แล้ว ยืนยันตามเดิมว่าจะเชิญคุณอานันท์มาเป็นนายกฯ”

บทสนทนาที่ไม่มีใครรู้ในวันที่ ดร.อาทิตย์ถูกหลอกเอาไปกักตัวในวันนั้น ไม่มีใครที่กำลัง “เฝ้า” อยู่หน้าห้องมีโอกาสล่วงรู้เลย

10 มิถุนายน พ.ศ. 2535 รัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขผ่านรัฐสภาเวลา

ประมาณ 14.00 น. ดร.อาทิตย์ที่ยังถูกประกบตัวและจับตาดูอยู่ โดย ไพโรจน์ เปี่ยมพงษ์สานต์ ผู้ที่ได้รับมอบหมายให้มา “คุม” และรายงานทุกฝั้วก้าวของ ดร.อาทิตย์ให้แก่ฝั่งรัฐบาลก็ยังคงคุมเฝ้าอย่างไม่ยอมห่างไปไหน ดร.อาทิตย์ อ้างว่าขอกลับไปพักผ่อนที่บ้านสักหนึ่งสัปดาห์เพราะรู้สึกไม่สบายตัว แต่สายสืบจากฝั่งรัฐบาลก็ยังตามมาเฝ้าถึงที่บ้าน จนถึงเวลาเช้าเฝ้าฯ ทูลเกล้าฯ เสนอรายชื่อผู้ที่เหมาะสมจะดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรีคนใหม่ โดยทุกฝ่ายไม่ระแคะระคายและเชื่อมั่นว่า “โผ” นี้ต้องมาออกที่ “สมบุญ ระหงษ์” อย่างมีอาจจะเป็นอื่นไปได้อย่างแน่นอน โดยผู้ที่ถูกคาดหวังว่ากำลังจะก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งนายกฯ คนใหม่ ก็กำลังแต่งชุดขาวรอด้วยคาดการณ์เหมือนเช่นทุกๆ ฝ่ายเช่นกัน

จากหนึ่งในชีวิต “อาทิตย์” แห่งประชาธิปไตย

ก่อนเข้าเฝ้าฯ ดร.อาทิตย์ต่อสายโทรศัพท์ที่ได้บันไดวังสวนจิตรฯ ไปยังนายอานันท์ ปันยารชุนอีกครั้ง โดยกล่าวว่ากำลังจะเข้าเฝ้าฯ เดี๋ยวนี้แล้ว และยืนยันที่จะเสนอชื่อนายอานันท์ เป็นนายกรัฐมนตรีคนต่อไป

“ผมบอก ดร.ไพศิษฐ์ พิพัฒน์กุล ซึ่งเป็นเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรในขณะนั้นว่าผมไม่สามารถเสนอชื่อ พล.อ.อ.สมบุญ ระหงษ์เป็นนายกรัฐมนตรีได้หรอก เพราะบ้านเมืองพังแน่นอนลงเลือกตั้งกันแน่นอน ผมคงจะต้องเสนอคุณอานันท์ ปันยารชุน คุณไพศิษฐ์ก็ถามว่าแน่ใจหรือ ผมก็ย้ำไปว่า ไม่เป็นไร ผมรับผิดชอบเอง”

ก่อนเข้าเฝ้าฯ ดร.อาทิตย์ถามหาพิมพ์ดีดในวัง และขอให้เจ้าพนักงานช่วยพิมพ์ตามคำที่เขาบอก และในที่สุด วินาทีแห่งชีวิตของวีรบุรุษประชาธิปไตย ก็มาถึง

เมื่อให้เจ้าพนักงานพิมพ์ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ดร.อาทิตย์ อุไรรัตน์ ได้ขึ้นไปเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อทูลเกล้าฯ เสนอชื่อบุคคลที่เหมาะสมที่จะดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนที่ 18 ของประเทศไทย

“ผมกราบบังคมทูลว่า บ้านเมืองบอบช้ำมากแล้ว ข้าพระพุทธเจ้ามีความจำเป็นต้องเสนอนายอานันท์ ปันยารชุน เพื่อแก้ปัญหา...”

หลังจากที่กราบบังคมทูลแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ทรงลงพระปรมาภิไธย จากนั้นก็ให้ ดร.ไพศิษฐ์ พิพัฒน์กุล อัญเชิญพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งไปยังบ้านของนายอานันท์ ปันยารชุน

เหตุการณ์นั้น มีหัวหน้าพรรคการเมืองคนหนึ่งแต่งชุดขาวคอยก่อกวน

เหตุการณ์นั้น มี สส.ฝ่ายรัฐบาลจำนวนหนึ่งประกาศตัดขาดจากความ เป็นเพื่อน

แต่เหตุการณ์เดียวกันนั้น ประเทศชาติก้าวข้ามวิกฤตออกมาได้

เล็กๆ น้อยๆ หลังเสนอชื่อ “นายกฯ อานันท์”

ภายหลังวีรบุรุษแห่งประชาธิปไตยนาม “ดร.อาทิตย์ อุไรรัตน์” ทูลเกล้าฯ เสนอชื่อ “นายอานันท์ ปันยารชุน” ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี กระทั่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงลงพระปรมาภิไธยเป็นที่เรียบร้อย เจ้าตัวก็ได้มีเรื่องเล็กๆ น้อยๆ มาเล่าต่อท้ายให้เป็นสีสันสนุกๆ เป็นการเพิ่มเติม

“ก่อนที่ผมจะทูลเกล้าฯ เสนอชื่อคุณอานันท์เป็นนายกฯ ก็มีการคาดการณ์กันว่า พล.อ.อ.สมบุญจะขึ้นเป็นนายกฯ ซึ่งตัวท่านเองก็แต่งชุดขาว ตั้งโต๊ะหมู่ มีพานพุ่มดอกไม้ พระบรมฉายาลักษณ์ นักข่าวก็ไปรอกันที่บ้านท่าน สมบุญ แต่พอปรากฏว่าทรงลงพระปรมาภิไธยแต่งตั้งคุณอานันท์ **ท่านสมบุญ ท่านเดินกลับขึ้นบันไดไปเปลี่ยนเสื้อ ผมเห็นท่านยิ้มนะ ผมว่าท่านคงจะรู้สึกโล่งอกในวันนั้นเหมือนกัน** แล้วก็อย่างที่ผมเรียนไว้แต่แรก คือพอถึงกันว่า นายกรัฐมนตรีคนต่อไปคือ พล.อ.อ.สมบุญ หลายๆ คนก็มีการไปคุยกันเรื่องโปรเจกต์ทำโน่นทำนี่ เพื่อหาช่องถ่ายเทเงินเข้ากระเป๋าตัวเอง แต่พอกลายมาเป็นนายกฯ อานันท์ก็มีคนกล่าวหาผม”

ดร.อาทิตย์เล่าว่า ในการอภิปรายไม่ไว้วางใจที่เกิดขึ้นภายหลังการทูลเกล้าฯ เสนอชื่อนายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรี ก็ปรากฏว่ามีนักการเมือง ส. ซึ่งเป็นนักการเมืองชื่อดังที่ยังคงมีอิทธิพลอยู่ในขณะนี้ กล่าวหาว่าวีรบุรุษประชาธิปไตยรายนี้เรียกรับเงินจาก พล.อ.อ.สมบุญ เป็นเงินจำนวน 200 ล้านบาท เพื่อแลกกับการเสนอชื่อให้เป็นนายกรัฐมนตรี แต่ พล.อ.อ.สมบุญไม่ยอมจ่าย ดร.อาทิตย์จึงเสนอชื่อนายอานันท์เป็นนายกฯ แทน

“ทันทีที่โดนอภิปรายแบบนี้ ผมก็ฟ้องผู้ที่กล่าวหาผม ซึ่งศาลก็รับฟ้อง ซึ่งสุดท้ายคนที่กล่าวหาผมก็มาขอโทษ ผมก็เลยยอมถอนฟ้องเอง เพราะจริงๆ แล้วก็ได้ฟ้องเพื่อจะเอาอะไรหรอก แต่เราไม่ผิด ไม่ได้ทำ เขาว่าเขาผิด พอมาขอโทษ ผมก็ถอนฟ้องให้” ดร.อาทิตย์กล่าว

พระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ

คงเป็นที่แปลกใจ ทำไมถึงเชิญให้ท่านมาพบกันอย่างนี้ เพราะว่าทุกคนก็ทราบ ว่า เหตุการณ์มีความยุ่งเหยิงอย่างไร และทำให้ประเทศชาติล่มจมได้. แต่ที่ จะแปลกใจก็อาจมีว่า ทำไมเชิญพลเอกสุจินดา คราประยูร และ พลตรีจำลอง ศรีเมือง เพราะว่า อาจมีผู้ที่แสดงเป็นตัวละครมากกว่านี้. แต่ว่าที่เชิญมาเพราะว่า ตั้งแต่แรกที่มีเหตุการณ์ สองท่านเป็นผู้ที่เผชิญหน้ากัน, แล้วก็ในที่สุด เป็นการต่อสู้ หรือการเผชิญหน้ากว้างขวางขึ้น ถึงได้เชิญ ๒ ท่านมา.

การเผชิญหน้าตอนแรก ก็เห็นจุดประสงค์ของทั้ง ๒ ฝ่ายได้ชัดเจนพอสมควร, แต่ต่อมาภายหลัง ๑๐ กว่าวัน ก็เห็นแล้วว่า การเผชิญหน้านั้น เปลี่ยน โหมหน้าไปอย่างมาก จนกระทั่งออกมาอย่างไรก็ตาม เสียทั้งนั้น, เพราะว่า ทำให้มีความเสียหาย ในทางชีวิต เลือดเนื้อของคนจำนวนมากพอสมควร แล้วก็ความ

เสียหายทางวัตถุ ซึ่งเป็นของส่วนราชการ และส่วนบุคคลเป็นมูลค่ามากมาย นอกจากนี้ก็มีความเสียหายในทางจิตใจ และในทางเศรษฐกิจของประเทศชาติ อย่างที่จะนับพรณหาไม่ได้.

ฉะนั้น การที่จะเป็นไปอย่างนี้ต่อไป จะเป็นเหตุผลหรือต้นตออย่างไร ก็ช่าง เพราะเดี๋ยวนี้เหตุผลเปลี่ยนไป. ถ้าหากว่าเผชิญหน้ากันแบบนี้ต่อไป เมืองไทยมีแต่ล่มจมลงไป. แล้วก็จะทำให้ประเทศไทย ที่เราสร้างเสริมขึ้นมาอย่าง ดี เป็นเวลานาน จะกลายเป็นประเทศที่ไม่มี ความหมาย หรือมีความหมายในทางลบเป็นอย่างมาก ซึ่งก็เริ่มปรากฏผลแล้ว. ฉะนั้นจะต้องแก้ไข โดยดูว่ามีข้อขัดแย้งอย่างไร แล้วก็พยายามที่จะแก้ไขตามลำดับ เพราะว่าปัญหาที่มีอยู่ทุกวันนี้ สองสามวันนี้นั้นมันเปลี่ยนไป. ปัญหาไม่ใช่เรื่องเรียกว่า ของการเมือง หรือเรียกว่า ของการดำรงตำแหน่ง เป็นปัญหาของการสืบทอดของประเทศชาติ ฉะนั้นจะต้องช่วยกันแก้ไข.

มีผู้ที่ส่งข้อแนะนำ ในการแก้ไขสถานการณ์มาหลายฉบับ หลายคนจำนวน เป็นร้อย แล้วก็ทั้งในเมืองไทย ทั้งต่างประเทศที่ส่งมา ที่เขาส่งมาการแก้ไข หรือข้อแนะนำว่า เราควรจะทำอะไรก็มี ก็มีต่างๆ นานา ตั้งแต่ตอนแรกบอกว่าแก้ไข วิถีบุบผา ซึ่งก็ได้หารือกับทางทุกฝ่ายที่เป็นสภา. หมายความว่า พรรคการเมือง ทั้งหมด ๑๑ พรรคนี้ คำตอบมีว่าไม่ควรยุบสภา มี ๑ รายที่บอกว่าควรยุบสภา ฉะนั้นการที่จะแก้ไข แบบที่เขาเสนอมานั้น ก็เป็นอันว่าตกไป. นอกจากนั้นก็ยังมีเป็นฎีกา และแนะนำวิธีต่างๆ กัน ซึ่งได้พยายามเสนอไปตามปกติ คือเวลามีฎีกาขึ้นมา ก็ส่งไปให้ทาง สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี หรือสำนักนายกรัฐมนตรี แต่ก็ไม่สามารถที่จะแก้ไขตามแบบนั้น.

ตกลงมีแบบยุบสภา และมีอีกแบบหนึ่ง ก็เป็นแบบแก้ไขรัฐธรรมนูญ เพื่อให้ได้ตามประสงค์ที่ต้องการ หมายความว่าประสงค์เดิม ที่เกิดเผชิญหน้ากัน.

ความจริงวิธีนี้ถ้าจำได้ เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๓๔ ก็ได้พูดต่อสมาคม ที่มาพบจำนวนหลายพันคน แล้วก็ดูเหมือนว่าพอฟังกัน ฟังกันโดยดี เพราะเหตุผลที่มีอยู่ในนั้น ดูจะแก้ปัญหาก็พอควร. ตอนนั้นก็พออย่าว่าทำไมพูดอย่างนั้น ว่าถ้าจะแก้ก่อนออกก็ได้ หรือออกก่อนแก้ก็ได้ (พระราชดำรัส ๔ ธันวาคม ๒๕๓๔) อันนั้นทุกคนก็ทราบดีว่าเรื่องอะไร ก็เป็นเรื่องรัฐธรรมนูญ. ซึ่งครั้งนั้น การแก้รัฐธรรมนูญก็ได้ทำมาตลอด มากกว่าฉบับเดิมที่ตั้งเอาไว้ได้แก้ไข. แล้วก็ก่อนที่จะพูดที่ศาลาดุสิตาลัย ก็ได้พบพลเอกสุจินดา ก็ขออนุญาต

เล่าให้ฟัง. แล้วพลเอกสุจินดา ก็เห็นด้วยว่า ควรจะประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ และแก้ไขต่อไปได้ อันนี้ก็เป็นสิ่งที่ทำได้. และตอนหลังนี้ พลเอกสุจินดา ก็ยืนยันว่า แก้ไขได้ก็ค่อยๆ แก้ไขระเบียบให้เป็นที่ยอมรับ. อันนี้ก็ได้พูดมาตั้งหลายเดือนแล้ว ในวิธีการที่จะแก้ไข. แล้วข้อสำคัญ ที่ทำไม่ยากให้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ แม้จะถือว่ารัฐธรรมนูญนั้นยังไม่ครบถ้วน. ก็เพราะเหตุว่ารัฐธรรมนูญนั้น มีคุณภาพพอใช้ได้ ดีกว่าธรรมนูญการปกครองชั่วคราว ที่ใช้มาเกือบปี. เพราะเหตุว่ามีบางข้อบางมาตราซึ่งเป็นอันตราย, แล้วก็ยังไม่ครบถ้วนใน การที่จะปกครองประเทศ. ฉะนั้นก็นึกว่า ถ้าหากว่าสามารถที่จะปฏิบัติตามที่ได้พูดในวันที่ ๔ ธันวาคมนั้นก็นึกว่า เป็นการกลับไปดูปัญหาเดิม ไม่ใช่ปัญหาของวันนี้.

ปัญหาของวันนี้ ไม่ใช่ปัญหาของการบัญญัติ หรือแก้ไขรัฐธรรมนูญ. ทุกวันนี้คือความปลอดภัย ขวัญใจของประชาชน. ซึ่งเดี๋ยวนี้ประชาชนทั่วไปทุกแห่งทุกหน มีความหวาดระแวงว่าจะเกิดอันตราย มีความหวาดระแวงว่า ประเทศชาติจะล่มจม โดยที่จะแก้ไขลำบากตามข่าวที่ได้ทราบมาจากต่างประเทศ. เพราะเหตุว่าในขณะนี้ ทั้งลูกชายทั้งลูกสาวก็อยู่ต่างประเทศ. ทั้งสองก็ทราบดี แล้วก็ได้พยายามที่จะแจ้งให้กับ คนที่อยู่ในประเทศเหล่านั้นว่า ประเทศไทยนี้ยังแก้ไขสถานการณ์ได้. แต่รู้สึกว่าจะเป็นความคิด ที่เป็นความคิดแบบหวังสูงไปหน่อย, ถ้าหากว่าเราไม่ทำให้สถานการณ์อย่าง ๓ วันที่ผ่านมาสิ้นสุดไปได้. ฉะนั้นก็ขอให้โดยเฉพาะสองท่าน คือ พลเอกสุจินดา และพลตรีจำลองช่วยกันคิด คือ หันหน้าเข้าหากัน, ไม่ใช่เผชิญหน้ากัน เพราะว่าเป็นประเทศของเรา ไม่ใช่ประเทศของหนึ่งคนสองคน เป็นประเทศของทุกคน. เข้าหากันไม่เผชิญหน้ากันแก้ไขปัญหา เพราะปัญหามีอยู่ตลอดเวลาเกิดจะใช้คำว่าบ้าเลือด, เวลาคนมีการปฏิบัติรุนแรงมันลืมหืมตา ลงท้ายเขาไม่รู้วาทักันเพราะอะไร, แล้วก็แก้ปัญหาวะไร. เพียงแต่ว่า จะต้องเอาชนะ แล้วก็ใครจะชนะ ไม่มีทาง อันตรายทั้งนั้น มีแต่แพ้ คือต่างคนต่างแพ้ ผู้ที่เผชิญหน้าก็แพ้. แล้วที่แพ้ที่สุดก็คือประเทศชาติ ประชาชนจะเป็นประชาชนทั้งประเทศ ไม่ใช่ประชาชน เฉพาะในกรุงเทพมหานคร. ถ้าสมมติว่า เฉพาะในกรุงเทพมหานครเสียหายไป ประเทศก็เสียหายไปทั้งหมด แล้วก็จะมีประโยชน์อะไรที่จะพะเนียงตัวว่าชนะ เวลาอยู่บนกองซากปรักหักพัง.

ฉะนั้น จึงขอให้ทั้งสองท่านเข้ามา คือไม่เผชิญหน้ากัน แต่หันเข้าหากัน, และสองท่าน เท่ากับเป็นผู้แทนฝ่ายต่างๆ คือไม่ใช่สองฝ่าย. ฝ่ายต่างๆ ที่

เผชิญหน้ากัน ให้ช่วยกันแก้ปัญหาปัจจุบันนี้ คือความรุนแรงที่เกิดขึ้น. แล้วก็เมื่อเยี่ยวยาปัญหานี้ได้แล้ว จะมาพูดกัน ปรีक्षाกันว่าจะทำอะไร? สำหรับให้ประเทศไทย ได้มีการสร้างพัฒนาขึ้นมาได้ กลับคืนมาได้ด้วยดี. อันนี้ก็เป็นเหตุผลที่เรียกท่านทั้งสองมา และก็เชื่อว่าทั้งสองท่านก็เข้าใจว่า จะเป็นผู้ที่ได้สร้างประเทศจากซากปรักหักพัง แล้วก็จะได้ผลในส่วนตัวมากกว่าได้ทำดี. แก้ไขอย่างไรก็แล้วแต่ที่จะปรึกษาหารือ. ก็มีข้อสังเกตดังนี้ ท่านสัญญา ธรรมศักดิ์ ท่านเปรม ติณสูลานนท์ ก็เป็นผู้ใหญ่ ผู้พร้อมที่จะให้คำปรึกษาหารือกัน ด้วยความเป็นกลาง ด้วยความรักชาติ. เพื่อสร้างสรรค์ประเทศ ให้เข้าสู่ความปลอดภัยในเร็ววัน ขอฝากให้ช่วยกันสร้างชาติ

www.th.wikipedia.org/wiki

แถลงการณ์ ยืเวลาสรรหาประมุขฝ่ายบริหาร เพื่อให้ได้ประชาธิปไตยที่วิเศษเรียบร้อย

กราบเรียนท่านสมาชิกวุฒิสภาและพี่น้องประชาชนที่เคารพรัก

นับตั้งแต่เกิดเหตุการณ์อันเนื่องมาจากความแตกต่างทางความคิดเห็นทางการเมืองของกลุ่มต่างๆ รวมทั้งภายในสถาบันทางการเมือง จนนำไปสู่เหตุการณ์ความวุ่นวายและโศกนาฏกรรม กระผมได้เฝ้ามองความเคลื่อนไหวของปรากฏการณ์เหล่านี้ด้วยความรู้สึกที่ไม่สบายใจ เช่นเดียวกับพี่น้องทั้งหลาย และสมาชิกในสังคมทุกท่าน

กระผมเชื่อว่าไม่มีฝ่ายใดต้องการเห็นภาวการณ์ดำเนินไปด้วยบรรยากาศแห่งความรุนแรงและบรรยากาศแห่งการสูญเสีย ถึงแม้ว่าหลายฝ่ายได้ถูกดึงเข้าไปเกี่ยวกับสถานการณ์อันไม่พึงปรารถนา แต่ด้วยพระบารมีปกเกล้าฯ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทุกอย่างก็คลี่คลายลงด้วยดี

ในฐานะประชาชนธรรมดาคนหนึ่ง กระผมน้อมรับพระราชดำรัสอันนำไปสู่การคลี่คลายสถานการณ์ด้วยความปิติเป็นล้นพ้น เฉพาะอย่างยิ่งถ้อยคำแห่งพระราชดำรัสที่ว่า “ท่ามกลางการเผชิญหน้าและพยายามเอาชนะซึ่งกันและกัน จะไม่มีฝ่ายใดได้รับชัยชนะ จะมีแต่ฝ่ายแพ้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้รับผลแห่งความพ่ายแพ้มากที่สุดนั้นคือประชาชนและประเทศชาติ”

กระผมมีความรู้สึกว่าการเมืองที่กำลังดำเนินอยู่ในปัจจุบันเป็นสถานการณ์ในช่วงวิกฤต เป็นสถานการณ์ที่ได้สร้างบาดแผลทั้งทางกายและใจแก่ประเทศชาติ การเริ่มต้นใดๆ ในการสร้างสรรค์จะบังเกิดได้ ก็จะต้องตั้งมั่นบนพื้นฐานแห่งความสามัคคี การไม่แบ่งฝักฝ่าย และการลบล้างภาวะการเผชิญหน้าของฝ่ายทั้งปวงในสังคมไทย

ในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กระผมมองเห็นว่าภาวะการเมืองในปัจจุบัน ไม่ควรดำเนินไปในลักษณะของการแบ่งค่ายระหว่างฝ่ายค้านกับฝ่ายรัฐบาล แม้กระทั่งการแบ่งค่ายระหว่างพรรคการเมืองต่อพรรคการเมือง

ในฐานะประธานสภาผู้แทนราษฎร กระผมยังมองเห็นว่าผู้แทนราษฎรไม่สามารถถือฐานะของตัวเองเป็นเพียงผู้แทนของประชาชนกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดได้อีกต่อไปแล้ว ภาวะการเมืองก้าวมาถึงจุดที่ผู้แทนราษฎรจะต้องถือว่าท่านคือผู้แทนปวงชนอย่างแท้จริงที่ต้องรับผิดชอบสังคมไทยทั้งหมด และต้องตระหนักว่าหากประเทศชาติส่วนใหญ่ไม่สามารถดำเนินไปได้ภายใต้ภาวะสันติสุข ความเป็นผู้แทนของกลุ่มชนใดกลุ่มชนหนึ่งก็ไม่สามารถดำเนินต่อไปได้เช่นกัน

ด้วยเหตุนี้ ในความเชื่อมั่นและศรัทธาต่อสถาบันรัฐสภาอย่างยิ่งยวด กระผมมีความเห็นว่าหนทางแห่งการคลี่คลายความแตกต่างทางความคิดของสมาชิกในสังคมไม่ว่าสถานะใดก็ตาม สามารถดำเนินการแสวงหาทางออกอย่างสันติโดยกระบวนการรัฐสภา และได้เพียรพยายามแสวงหาความสมัครสมานร่วมใจของพรรคการเมืองต่างๆ ในการแก้ไขรัฐธรรมนูญอันน่าเชื่อว่าจะเป็นรากฐานแห่งการยุติความขัดแย้งของกลุ่มชนต่างๆ ในสังคมในเบื้องต้น

ความพยายามเหล่านี้ดูจะมีแนวโน้มที่จะเป็นไปได้ในบางระดับในช่วงหนึ่งของสถานการณ์ แต่ในระยษนั้นอาจยังไม่ตอบสนองอารมณ์ ความรู้สึกของฝ่ายต่างๆ ในสังคมได้ทั้งหมดที่ จึงเป็นที่มาของบาดแผลอันลุ่มลึกของประเทศชาติ

ท่านที่เคารพทั้งหลาย ด้วยเดชพระบารมีปกเกล้าฯ ทำให้ฝ่ายต่างๆ ในสังคมยุติการเผชิญหน้า หยุดความพยายามที่จะเอาชนะซึ่งกันและกัน หันมาตั้งต้นใหม่อย่างมีสติจากการคลี่คลายปัญหาผ่านกระบวนการรัฐสภาเป็นคำรับรอง

บัดนี้ กระบวนการรัฐสภาได้เข้าไปคลี่คลายปัญหาความขัดแย้งดังกล่าวแล้วอย่างน่าสรรเสริญ ด้วยการแก้ไขรัฐธรรมนูญซึ่งกำลังจะเสร็จสมบูรณ์ในวันที่ 10 มิถุนายน 2535 นี้ จึงสมควรอย่างยิ่งที่เราปวงชนชาวไทย จะได้พึงประคับประคองให้หลักธรรมนี้ได้ลุล่วงไปอย่างรวดเร็ว

ในขณะเดียวกัน ประเทศชาติของเราก็จำเป็นต้องสรรหาประมุขฝ่ายบริหารมาทำหน้าที่ ภายใต้กฎเกณฑ์แห่งกติการัฐธรรมนูญฉบับใหม่

พี่น้องประชาชนที่เคารพ สมาชิกวุฒิสภาทุกท่าน สภาแห่งปัญหาใหม่อันเนื่องมาจากการตัดสินใจสรรหานุคคลที่จะเข้ามามีอำนาจในการบริหาร มีแนวโน้มที่อาจก่อให้เกิดสภาพการณ์ซ้ำซ้อนกับภาวการณ์เดิม นั่นก็คือภาวะแห่งการเผชิญหน้า ภาวะแห่งความพยายามเอาชนะซึ่งกันและกันของฝ่ายต่างๆ ที่จะมีผลได้ผลเสียจากอำนาจบริหาร

แนวโน้มของสภาพปัญหาใหม่อาจนำไปสู่โศกนาฏกรรมแบบเดิมหรือรุนแรงกว่า ซึ่งเป็นภาวะการณ์ที่กระผมเชื่อว่า ไม่ว่าท่านจะอยู่ในฐานะประชาชนธรรมดา สมาชิกรัฐสภา หรือสมาชิกในสังคมในสถาบันใดก็ตาม ต่างก็ไม่ปรารถนาด้วยกันทั้งสิ้น ด้วยเหตุนี้กระผมจึงอยากกราบเรียนมายังพี่น้องประชาชนทั้งหลาย เพื่อสมาชิกรัฐสภาทุกท่าน รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่อสถานการณ์ดังกล่าว จึงได้ตั้งสติทบทวนถึงพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอย่างถ่องแท้

กระผมขอวิงวอนมายังฝ่ายต่างๆ โปรดหยุดยั้งหรือมีส่วนร่วมในการหยุดยั้งแนวโน้มแห่งการเผชิญหน้า แนวโน้มแห่งความไม่เข้าใจซึ่งกันและกัน อันอาจจะเกิดขึ้น

ด้วยเหตุที่ต้องการให้บ้านเมืองก้าวเดินไปได้บนทางแห่งสันติ ภายใต้กระบวนการทางรัฐสภา และด้วยความเคารพในความเห็นของทุกฝ่าย กระผมจึงจำเป็นต้องหยุดยั้งแนวโน้มแห่งการเผชิญหน้าครั้งใหม่ ด้วยการขอยืดเวลาในการสรรหาประมุขฝ่ายบริหารออกไปอีกระยะหนึ่ง เพื่อให้กระบวนการแก้ไขรัฐธรรมนูญได้ดำเนินการไปโดยเรียบร้อย

กระผมเชื่อมั่นว่า เมื่อถึงเวลานั้น สถาบันสภาผู้แทนราษฎรจะสามารถคลี่คลายหาทางออกที่สร้างสรรค์ให้แก่ชาติบ้านเมืองได้ และรัฐบาลจะสามารถบริหารประเทศไปสู่ความรุ่งเรือง นำความผาสุกมาสู่ประชาชน และนำชาติไปสู่เกียรติยศเกียรติศักดิ์ในประชาคมโลกได้อย่างน่าชื่นชม

ดร.อาทิตย์ อุไรรัตน์
ประธานสภาผู้แทนราษฎร
1 มิถุนายน 2535

คำกราบบังคมทูลของ ดร.อาทิตย์ อุไรรัตน์ ประธานสภาผู้แทนราษฎร ในการเสนอชื่อนายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรี

รัฐสภา
ถนนอุทองใน กท.10300
10 มิถุนายน 2535
ขอเดชะฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม

ขณะนี้ประเทศชาติอยู่ในภาวะวิกฤตและบอบช้ำ มีการเผชิญหน้ากันระหว่างกลุ่มสถาบันต่างๆ การแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีเป็นเงื่อนไขที่สำคัญอันหนึ่งที่นำไปสู่การเผชิญหน้าที่รุนแรงยิ่งขึ้น และจะก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ประเทศชาติโดยส่วนรวม ที่จำเป็นต้องแก้ไขอย่างรีบด่วน

ข้าพระพุทธเจ้าในฐานะประธานสภาผู้แทนราษฎร ได้พยายามที่จะให้ทุกฝ่ายหันหน้าเข้าหากันโดยการยืดระยะเวลาเสนอชื่อนายกรัฐมนตรีออกไป แต่สถานการณ์ต่างๆ ก็ยังไม่ได้พัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น

ข้าพระพุทธเจ้าได้ไตร่ตรองโดยรอบคอบแล้ว เห็นว่าเพื่อให้สถานการณ์ต่างๆ คลี่คลายลุล่วงไปได้ด้วยดี กลุ่มองค์กร สถาบันต่างๆ จะได้หันกลับไปทบทวนถึงปัญหาของประเทศชาติ และเพื่อให้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยได้พัฒนาไปอย่างต่อเนื่องและมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น จึงขอคืนอำนาจอธิปไตยกลับไปให้ประชาชน โดยขอเสนอชื่อนายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อจะได้ใช้กระบวนการทางรัฐสภาและรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย คืนอำนาจอธิปไตยให้กับประชาชนต่อไป และนอกจากนั้น ในภาวะการณ์ที่ประเทศไทยกำลังอยู่ในภาวะวิกฤต ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ข้าพระพุทธเจ้าคิดว่า นายอานันท์ ปันยารชุน เป็นผู้มีความเหมาะสม เคยบริหารราชการแผ่นดินประสบความสำเร็จอย่างดียิ่ง จึงสมควรได้

รับพระมหากรุณาธิคุณที่ใช้ความสามารถในระยะเวลาอันสั้นจะฟื้นฟูประเทศไทย
ให้เกิดเสถียรภาพในแนวทางสันติ เพื่อจะได้เป็นที่เชื่อถือจากนานาประเทศต่อไป

ควรมีควรแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม

ข้าพระพุทธเจ้า นายอาทิตย์ อุไรรัตน์
ประธานสภาผู้แทนราษฎร

ประกาศพระบรมราชโองการ
หลังจากประธานสภาผู้แทนราษฎรกราบบังคมทูล
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
มีพระบรมราชโองการ โปรดเกล้าโปรดกระหม่อม
ตั้งนายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรี
เมื่อเวลาประมาณ 19.35 น.

ประกาศแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการ
โปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า โดยที่ พล.อ.สุจินดา คราประยูร ลาออกจากตำแหน่ง
นายกรัฐมนตรี ความเป็นนายกรัฐมนตรีของ พล.อ.สุจินดา คราประยูร เป็น
อันสิ้นสุดลง และประธานสภาผู้แทนราษฎรได้นำความกราบบังคมทูลพระ
กรุณาว่า ได้ดำเนินการตามวิถีทางในระบอบประชาธิปไตยแล้ว จึงมีพระราชดำริ
ว่า นายอานันท์ ปันยารชุน เป็นผู้สมควรไว้วางพระราชหฤทัยให้ดำรงตำแหน่ง
นายกรัฐมนตรี

อาศัยความตามมาตรา 159 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งนายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรี
บริหารราชการแผ่นดินตั้งแต่วันที่บัดนี้เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ 10 มิถุนายน พุทธศักราช 2535 เป็นปีที่ 47 ในรัชกาล
ปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
นายอาทิตย์ อุไรรัตน์
ประธานสภาผู้แทนราษฎร

แถลงการณ์ใช้แรงเหตุผล การเสนอให้นายอาณันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรี

กราบเรียนพี่น้องประชาชนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุกท่าน

เนื่องด้วยสถานการณ์บ้านเมืองในระยะปัจจุบันยังเป็นภาวะที่เต็มไปด้วยบาดแผลและอยู่ในช่วงวิกฤตการณ์อันเนื่องมาจากอำนาจบริหาร สถาบันรัฐสภาก็ได้รับแรงกดดันจากฝ่ายต่างๆ ให้แสวงหาทางออกทางการเมืองตามกระบวนการรัฐสภา แต่โดยข้อเท็จจริงแล้ว แม้ว่าจะพยายามทอดเวลาให้แต่ละฝ่ายมีโอกาสหันหน้าเข้าหากัน ลดความเป็นพรรคพวกเพื่อกอบกู้วิกฤตการณ์ และเพื่อบูรณะบ้านเมือง แต่สถาบันรัฐสภายังไม่สามารถตอบสนองสิ่งสำคัญสองประการในสถานการณ์ปัจจุบันได้ นั่นก็คือ การตอบสนองต่อ “ความ

ชอบธรรมทางการเมือง” และการตอบสนองต่อ “กฎเกณฑ์กติกาในกระบวนการรัฐสภา” พร้อมๆ กัน ฝ่ายที่ประพฤติปฏิบัติตามกฎหมายที่มีเสียงข้างมากถูกกล่าวหาว่า ขาดความชอบธรรมในการเมือง ในขณะที่ฝ่ายที่ถือว่าตัวเองมีความชอบธรรมทางการเมืองก็ไม่สามารถสร้างเสียงข้างมากในกระบวนการรัฐสภาได้

ภายใต้สภาวะการณ์เช่นนี้ สถาบันรัฐสภาจำต้องยึดถือ “ทางออกตามกระบวนการรัฐสภา” นั่นก็คือ มุ่งหาวิธีการในการคืนอำนาจกลับไปให้ประชาชนเพื่อการตัดสินใจใหม่อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งในการดำเนินกรรมวิธีเช่นนี้จำเป็นต้องมีรัฐบาลรักษาการชั่วคราว เพื่อจัดการเลือกตั้งและเพื่อคงความเป็นกลางทางการเมืองเอาไว้ให้ดีที่สุด ไม่เพียงแต่การสรรหาตัวบุคคลที่ไม่ได้สังกัดพรรคการเมืองใด ยังรวมไปถึงความเป็นกลางที่ไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจอิทธิพลการเมืองนอกกรอบแบบอื่นๆ อีกด้วย

ด้วยเหตุนี้ กระผมจึงได้ตัดสินใจ กราบบังคมทูลเสนอชื่อ คุณอาณันท์ ปันยารชุน เข้ามารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเพื่อใช้อำนาจหน้าที่ในฐานะประมุขฝ่ายบริหารดำเนินการจัดตั้งรัฐบาลรักษาการ เพื่อที่จะผลักดันให้กระบวนการทางรัฐสภาได้ดำเนินต่อไปอย่างเป็นกลางที่สุด นอกจากนี้กระผมยังเห็นว่า คุณอาณันท์ ปันยารชุน ยังสามารถดำเนินการบริหารราชการแผ่นดินอย่างสืบเนื่องต่อกิจการที่เคยได้รับหน้าที่นี้มาแล้ว รวมทั้งมีบทบาทที่ได้รับการยอมรับจากสายตานานาชาติ

กระผมอยากกล่าวย้ำด้วยว่า รัฐสภาปัจจุบันไม่ได้ทำอะไรที่ผิด และการคืนอำนาจกลับไปให้ประชาชนใหม่นั้น เป็นวิถีทางหนึ่งในกระบวนการรัฐสภาที่ใช้เป็นการทำลายสถาบันรัฐสภาแต่อย่างใดไม่

การตัดสินใจของกระผมครั้งนี้เกิดจากการใคร่ครวญครั้งแล้วครั้งเล่า กระผมทราบดีและตระหนักดีว่า จะเกิดผลกระทบใดที่จะบังเกิดแก่ตัวกระผมและผู้ใกล้ชิด การตัดสินใจครั้งนี้อาจจะนำมาซึ่งความไม่เข้าใจ ก่อให้เกิดความไม่พอใจแก่บุคคลบางกลุ่ม บางคณะ แม้กระทั่งบุคคลที่กระผมให้ความเคารพนับถือ มิตรสหายจำนวนไม่น้อยที่จะมองการตัดสินใจในครั้งนี้ด้วยความไม่เข้าใจ และอาจก่อให้เกิดผลร้ายใดๆ ก็ได้ต่อสถานะส่วนตัว แต่ทั้งนี้กระผมอยากจะเรียนว่า สิ่งที่ทำให้กระผมกล้าแลกกับความเข้าใจผิดหรือภัยอันตรายใดๆ ก็ตามในอนาคต ก็เนื่องมาจากการใคร่ครวญถึงสังคมส่วนใหญ่เป็นหลัก

กระผมเชื่อว่า กระบวนการทางการเมืองในอนาคตจะนำไปสู่ภาวะสันติ และการสร้างสรรค์ สถาบันทางสังคมต่างๆ จะถูกลดแรงกดดันอันเนื่องมาจาก ภาวะวิกฤตที่ดำเนินอยู่ภายใต้สภาพแห่งความเป็นกลาง สถาบันกองทัพจะสามารถทบทวนบทบาทภายในของตนเองได้ดีที่สุดในภาวะการณ์เหล่านี้ ซึ่งจะ เป็นภาวะการณ์ที่กระแสแห่งการแทรกแซงกองทัพ รวมทั้งความตึงเครียดภายใน กองทัพจะได้รับการผ่อนคลายลงไป

สำหรับสถาบันรัฐสภา การคืนอำนาจให้ประชาชนตัดสินใจอีกครั้งน่าจะเป็นหนทางในการสร้างความศักดิ์สิทธิ์และเกียรติภูมิยิ่งขึ้นให้กับสถาบันรัฐสภา อันเป็นเสมือนสถาบันหลักในการแก้ไขปัญหาความแตกต่างทางการเมือง การ เลือกตั้งทั่วไปที่จะบังเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้จะนำมาซึ่งเสถียรภาพที่มั่นคงยิ่ง ขึ้นของสถาบันรัฐสภา จะสะท้อนภาพความต้องการที่แท้จริงของประชาชนให้ เห็นชัดเจนอีกครั้งหนึ่ง เมื่อสถานการณ์การเมืองได้เปลี่ยนไปแล้ว รัฐบาลใหม่ ที่จะก่อเกิดขึ้นจากสถาบันแห่งนี้จะสมบูรณ์ไปด้วยความชอบธรรมทางการเมือง อย่างที่ไม่เคยมีมาก่อน

ในด้านความต้องการของมวลชน ประชาชนจะสามารถพิสูจน์ความ ต้องการที่แท้จริงของตนเองโดยวิถีทางสันติตามรัฐธรรมนูญโดยกันและกัน ใน รูปแบบอื่น จะไม่มีการแบ่งแยกมติดมหาชนระหว่างประชาชนในกรุงเทพมหานคร กับประชาชนในต่างจังหวัด เสียงของประชาชนในการเลือกตั้งครั้งหน้าจะถือเป็น มติมหาชนที่แท้จริง ภายใต้สภาพการณ์ทางการเมืองที่เปลี่ยนไป

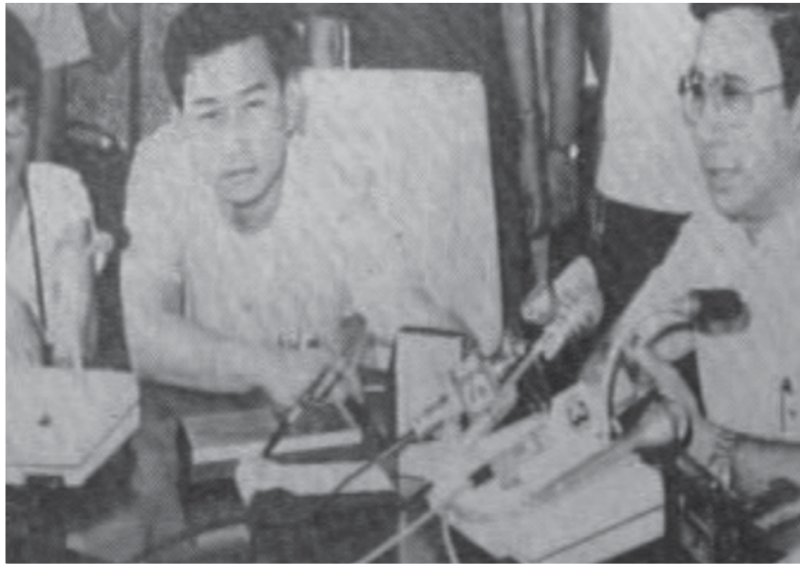
ด้วยเหตุนี้ ถึงแม้กระผมจะมีความรู้สึกเจ็บปวดเป็นอย่างยิ่งต่อการ ที่ได้กระทำการในครั้งนี้อย่างไรก็ตาม แต่ภาพแห่งความหวังที่จะเห็นสถาบันทางสังคม ได้มีทางออกใหม่ๆ นอกเหนือไปจากทางออกที่เต็มไปด้วยสภาวะแห่งการ เผชิญหน้า การอาศัยสถานะของสถาบันสังคมอื่นๆ การอาศัยกลวิธีสร้างแรง กดดันซึ่งกันและกัน จึงเป็นสิ่งที่กระผมเห็นว่าคุ้มค่าเพียงพที่จะสูญเสียสิ่ง ได้ก็ตามเพื่อแลกมากับหนทางแห่งการประนีประนอม หนทางแห่งสันติที่เป็น ความหวังสำหรับพี่น้องประชาชนชาวไทยทุกหมู่เหล่า

กระผมหวังว่า นับแต่บัดนี้ไปพี่น้องประชาชนทั้งหลาย และเพื่อน นักการเมืองทุกท่านจะมีความเข้าใจ และร่วมสร้างสรรค์บ้านเมืองด้วยจิตใจที่ เสียสละ ใช้อำนาจตัดสินใจเพื่อสรรหาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีกครั้ง อันแสดง ถึงเจตนารมณ์ของท่านโดยเสรี กระผมเชื่อว่าท่านนายกรัฐมนตรีมีความเสียสละ

และมีความพยายามอย่างยิ่งในอันที่จะรักษาความเป็นกลางในช่วงระยะเวลา ดังกล่าว เพื่อผลักดันให้สถาบันรัฐสภาเป็นสถาบันหลักในการแสวงหาทางออก การเมืองต่อไป

ด้วยความเคารพเป็นอย่างยิ่ง

อาทิตย์ อุไรรัตน์
ประธานสภาผู้แทนราษฎร
10 มิถุนายน 2535

ดร.อาทิตย์ อุไรรัตน์ ขณะให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนถึง
การเข้ารับตำแหน่งผู้อำนวยการการประปานครหลวงในปี 2527

กูเรือกที่กำลังโกล่กล่มใน “การประปา” !!!

ในปีพ.ศ. 2553 สาธารณูปโภคในเมืองใหญ่ทั้งน้ำ ไฟ โทรศัพท์ ดูเหมือนจะครบครันไปเสียทั้งนั้น แม้กระทั่งในต่างจังหวัดเองก็มีหน่วยงานรัฐวิสาหกิจส่วนภูมิภาคดูแล จนกระทั่งมีทั้งการบริการที่ดีและสินค้าที่มีคุณภาพดีกว่าแต่ก่อนมาก จนในทุกวันนี้ จะอาบน้ำล้างหน้า ก็แค่เดินเข้าห้องน้ำ และเพียงเปิดก๊อก น้ำประปาสะอาดได้มาตรฐานก็ไหลชูออกมา

แต่จะมีใครสักกี่คนที่คิดย้อนไปถึงต้นธารแห่งน้ำประปานั้น จะมีใครสักกี่คนที่จะมองให้ลึกถึงระหว่างบรรทัดของหยดน้ำแต่ละหยดนี้ว่ามีอะไรอยู่บ้าง...

และที่มากกว่านั้น คงมีน้อยเสียยิ่งกว่าน้อยที่จะทราบ ว่ากว่าหน่วยงานผู้รับผิดชอบหลักด้านน้ำในเมืองกรุง อย่าง “การประปานครหลวง” ที่กว่าจะมาดื่อย่างทุกวันนี้ได้ ต้องผ่านยุคที่เรียกได้ว่า “ตกต่ำถึงขีดสุด” ขนาดไหน !!!

ดร.อาทิตย์ อุไรรัตน์ ในฐานะผู้ว่าการการประปาคนใหม่ ขึ้นกล่าวในที่ประชุมพนักงานกว่า 5,000 คน เพื่อเริ่มสะสางปัญหาที่หมักหมมในการประปาโดยเฉพาะ ความขัดแย้งในหมู่พนักงาน และสภาพแรงงาน ท่ามกลางสถานะขององค์กรที่ไม่สู้ดีนัก เพราะประสบปัญหาการขาดทุนอย่างหนัก

บัตรประจำตัวตำแหน่ง ผู้ว่าการการประปานครหลวง และคำสั่งแต่งตั้ง ดร.อาทิตย์ อุไรรัตน์ ที่ซึ่งภายหลังเข้ารับตำแหน่งแล้ว เขาต้องเผชิญปัญหาต่างๆ ที่หมักหมมมามากมาย ประสบภาวะขาดทุนต่อเนื่อง 15 ปี และหนี้สินกว่า 2,000 ล้านบาท โดยพลิกฟื้นให้มีกำไรใน 3 ปี และสุดท้ายก็สามารถแก้ไขให้รัฐวิสาหกิจที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาประเทศกลับมาเป็นองค์กรที่ควรจะเป็นได้อย่างงดงาม และกลายเป็นรากฐานนับแต่นั้นเป็นต้นมาจนปัจจุบัน

เปิดปุมประปา สายธารพระกรุณาล้นเกล้าฯ รัชกาลที่ 5

ย้อนหลังไปเมื่อ 13 กรกฎาคม พ.ศ. 2452 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีพระบรมราชโองการ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กรมสุขาภิบาลจัดการที่จะนำน้ำมาใช้ในพระนครตามแบบอย่างที่เหมาะสมแก่ภูมิประเทศ การที่จะต้องจัดทำนั้นคือ ให้ตั้งทำที่น้ำซึ่งที่คลองเชียงราก แขวงเมืองปทุมธานี อันเป็นที่พื้นเขตน้ำเค็มขึ้นถึงทุกฤดู ให้ขุดคลองแยกจากที่ยังน้ำนั้นเป็นทางน้ำลงมาถึงคลองสามเสนฝั่งเหนือ ตามแนวทางรถไฟ และตั้งโรงสูบน้ำ ณ ที่ตำบลนั้น สูบน้ำขึ้นยังที่เกราะกรองตามวิธีให้น้ำสะอาดบริสุทธิ์ปราศจากสิ่งซึ่งจะเป็นเชื้อโรคแล้วจำหน่ายน้ำไปในที่ต่างๆ ตามควรแก่ท้องที่ของเขตพระนคร โดยกิจการอย่างนี้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เรียกตามภาษาสันสกฤต เพื่อจะเป็นคำสั้นว่า “การประปา”

ต่อมาในวันที่ 14 พฤศจิกายน 2457 โดยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินมาทรงเปิดกิจการประปา โดยมีชื่อเรียกในครั้งนั้นว่า การประปากรุงเทพฯ มีกรมสุขาภิบาลและมีกระทรวงนครบาลเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินงาน กิจการประปาได้ก้าวหน้าขึ้นเป็นลำดับ จากที่เคยจำหน่ายเฉพาะในเขตพระนคร ก็ได้ขยายการจำหน่ายไปยังฝั่งธนบุรี โดยวางท่อตามแนวสะพานพระพุทธยอดฟ้าไปยังถนนประชาธิปไตย และสมเด็จพระเจ้าพระยาต่อมาระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 สะพานพระพุทธยอดฟ้าถูกระเบิดทำลายเป็นเหตุให้ท่อประปาที่วางไว้เกิดชำรุดเสียหายไปด้วย ทำให้การจ่ายน้ำย่านฝั่งธนบุรีต้องหยุดชะงัก เทศบาลนครธนบุรีจึงได้เริ่มกิจการประปาของตนเอง โดยขุดเจาะบ่อบาดาลให้บริการน้ำ

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลงเมื่อปี 2489 โรงงานผลิตน้ำสามเสนเป็นโรงกรองน้ำแห่งเดียวในขณะนั้น ซึ่งจากการที่มีแห่งเดียวนั้นเอง ทำให้การผลิตน้ำไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน ด้านการไฟฟ้าเองก็มีสภาพไม่ต่างกัน รัฐบาลจึงตั้งคณะกรรมการพัฒนาปรับปรุงกิจการไฟฟ้าและประปาขึ้น โดยมี “หลวงบุรกรรมโกวิท” อธิบดีกรมโยธาเทศบาลในสมัยนั้นเป็นประธาน และเพื่อแก้ปัญหาหน้า-ไฟไม่พอใช้ จึงได้มีนโยบายให้ระบับการขอติดตั้งไฟฟ้าและประปาเป็นการชั่วคราว จนกว่าจะมีการปรับปรุงกิจการทั้ง 2 ชนิดนี้ให้เพียงพอ

จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2510 ได้มีการรวมและโอนกิจการประปาและการ

ไฟฟ้าให้เป็นรัฐวิสาหกิจ โดยรัฐบาลได้ออกพระราชบัญญัติการประปานครหลวง ให้โอนกิจการประปากรุงเทพฯ กรมโยธาเทศบาล การประปานครบุรี การประปา เทศบาลนครธนบุรี และการประปาเทศบาลสมุทรปราการ รวมเป็นกิจการ เดียวกัน เรียกว่า “การประปานครหลวง”

ต่อมาในปี พ.ศ. 2526 ให้หลัง 26 ปีนับเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงการ ประปานครหลวงมาเป็นรัฐวิสาหกิจ เป็น 26 ปีที่การประปานครหลวงผ่านการ บริหารของผู้ว่าการการประปานครหลวงมาแล้ว 5 คน และกำลังอยู่ในช่วงของ ผู้ว่าการการประปานครหลวงคนที่ 6

ในขณะนั้น การประปานครหลวงขาดทุนมหาศาลทั้งรายปีและภาวะ ขาดทุนสะสม ความแตกแยกภายในในระดับพนักงานก่อให้เกิดสภาพ แรงงานกลุ่มต่างๆ ที่เอาแต่เรียกร้องสิทธิให้แก่พวกพ้องของตัวเอง คุณภาพ น้ำตกต่ำ ความพอใจในการบริการของประชาชนที่มีต่อการประปานครหลวง ตกต่ำเข้าขั้นวิกฤต รวมถึงปัญหาความไม่พอใจระบบการบริหารและกลุ่ม บุคลากรระดับบริหาร

ชนวนสำคัญที่ส่งผลให้สถานการณ์ความตึงเครียดภายในการประปา นครหลวงเข้มข้นขึ้นเป็นลำดับ เมื่อบอร์ดการประปานครหลวงอนุมัติให้ ผู้บริหาร 6 คนเดินทางไปประชุมประปาสภาภาคพื้นเอเชียครั้งที่ 4 ที่ประเทศ อินโดนีเซีย ส่งผลให้ก่อเกิดกระแสความไม่พอใจในกลุ่มสหภาพแรงงาน การประปานครหลวง

ความไม่พอใจนี้ถูกปลุกกระแสให้กระจายออกไปอย่างกว้างขวาง จนกระทั่งประธานบอร์ดและกรรมการบางส่วนตัดสินใจยื่นใบลาออก จนกระทั่งวันที่ 23 พฤศจิกายน พ.ศ. 2526 คณะรัฐมนตรีจึงมีมติแต่งตั้ง “เสน่ห์ วัฒนาร” รองปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็นประธานบอร์ด และแต่งตั้ง ดร.อาทิตย์ อุไรรัตน์ เป็นกรรมการในตำแหน่งที่ว่างลง

ปี 2527 กับการมาถึงของผู้ว่าฯ “อาทิตย์”

กระทั่ง พ.ศ. 2527 สถานการณ์ความตึงเครียดภายในการประปา

นครหลวงก็ยังไม่ทีท่าว่าจะลดลง แถมยังเพิ่มตึกรังขึ้นพ้อๆ กับความร้อนอัน ระอุอ้าวในช่วงฤดูร้อนของปีนั้น...กลางเดือนเมษายน ความเข้มข้นร้อนแรงของ สถานการณ์ภายในการประปาฯ เพิ่มขึ้นจนใกล้แตะจุดเดือด

ความแตกแยกจนแทบจะเรียกได้ว่ายับเยิน และในที่สุดปัญหาการแตก ความสามัคคีของคนในองค์กรดังกล่าว ก็เลยเถิดกลายเป็นการแบ่งเป็นก๊ก เป็นเหล่า สุดท้ายก็แยกกันตั้งกลุ่มสหภาพแรงงานหลายกลุ่ม และเหตุการณ์ ความแตกแยกนี้ก็ได้เกิดเฉพาะในกลุ่มเจ้าหน้าที่และพนักงานเท่านั้น

5 มีนาคม พ.ศ. 2527 สหภาพการประปานครหลวงจึงตัดสินใจยื่น หนังสือถึง ร.ต.อ.สุรัตน์ ไอสถานเคราะห์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย (ในขณะนั้น) โดยหนังสือฉบับดังกล่าวได้กำหนดคุณสมบัติบุคคลที่จะเข้ามาเป็น ผู้ว่าการการประปานครหลวงคนใหม่ ที่มีคุณภาพพอที่จะเข้ามาแก้ไขวิกฤตที่ เกิดขึ้น

“สเปก” ผู้ว่าการการประปาฯ ในดวงใจสหภาพฯ ช่วงนั้น มีการระบุ เอาไว้ว่า

- เป็นคนหนุ่มและเป็นนักบริหารมืออาชีพ มีความสามารถในการบริหาร งาน โดยเฉพาะด้านธุรกิจเป็นอย่างดี
- เป็นคนที่มีประวัติไม่ต่างพร้อยทางด้านความซื่อสัตย์สุจริต
- ประสบความสำเร็จทางด้านการบริหารงานภาคเอกชน
- เป็นผู้มีความเสี่ยงและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี
- เป็นผู้ที่ได้ศึกษาและรู้ปัญหาอย่างใกล้ชิดในการประปานครหลวง
- เป็นบุคคลซึ่งเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปของการประปานครหลวง และมี ความสำนึกรับผิดชอบต่อการบริการที่ดีต่อประชาชน

ซึ่ง “หายสเปก” ผู้ว่าการการประปาฯ ที่สหภาพเรียกร้องนี้ ก็ไปตรงกับ ผู้มีความสามารถและมีลักษณะดังกล่าวหลายต่อหลายคน จนสื่อในยุคนั้นต่าง คาดเดาทำนาย ตลอดจนเปรียบเทียบระหว่างคนที่เชื่อว่าจะเป็น “ว่าที่” คนต่อไป เป็นคู่ๆ ไปอย่างมีสีสัน แต่สุดท้ายวันที่ 17 เมษายน 2527 คณะรัฐมนตรีก็มีมติ เห็นชอบให้ ดร.อาทิตย์ ขึ้นมาเป็นผู้ว่าการการประปาฯ คนใหม่ ท่ามกลางเสียง สนับสนุนจากทั้งระดับบริหารหลายคน รวมถึงจากสหภาพการประปานครหลวง เองด้วย

“ตอนนั้นสถานการณ์ภายในของการประปาฯ แย่มาก วุ่นวายและ

แตกแยกจนสหภาพกลุ่มต่างๆ เรียกร้องหาผู้นำที่มีสเปกที่ตรงตามความต้องการของพวกเขา ซึ่งสเปกก็ตรงผมพอดี ตอนนั้นผมไปญี่ปุ่น มีคนโทรไปหาผมกลางดึกขอให้ผมกลับมา จะให้ไปทำงานที่การประปาฯ ผมก็บอกว่าจะให้ทำเป็นขั้นตอนก่อน อย่าเพิ่งแน่ใจ ตอนเริ่มแรกผมไปเป็นประธานกรรมการปรับปรุงการประปาก่อน และก็มาเป็นบอร์ด ไม่นานแค่ 1-2 เดือน ก่อนจะได้รับตำแหน่งผู้ว่าฯ ในปี พ.ศ. 2527”

ดร.อาทิตย์ อุไรรัตน์ ชายผู้ที่มีต่อมาส่องมือของเขาต้องรับ “เพื่อกร้อนหัวยักษ์” มาอ้อมถือไว้แบบเต็มๆ มือ ให้ภาพความยุ่งเหยิงภายในของการประปาฯ หลังในช่วงที่เขาเข้าไปรับตำแหน่งผู้ว่าการฯ คนที่ 7 เอาไว้ว่า ในเวลานั้น ภายในขององค์กรการประปาฯ หลังมีปัญหามากมาย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาความขัดแย้งของคนในระดับบริหาร ปัญหาการทะเลาะเบาะแว้งระหว่างระดับบริหารกับพนักงาน ปัญหาความแตกแยกระหว่างสหภาพแรงงาน ปัญหาหน้าประชาชนทั้งคุณภาพ และปริมาณ

การประปาฯ กับนาวาที่โกลั่ม

“ความขัดแย้งเกิดขึ้นทุกระดับ ระหว่างพนักงานด้วยกันเองก็ทะเลาะกัน แบ่งเป็นกลุ่มๆ ก็ไปตั้งสหภาพของตัวเอง แล้วก็ไม่ได้มีแค่ 1 หรือ 2 สหภาพ แต่มีถึง 4 สหภาพ อันนี้เฉพาะสหภาพของพนักงาน พอรวมกันมีพวก การเรียกร้องมันก็มีน้ำหนักมากขึ้น ใครอยากได้อะไรก็ไปเข้าสหภาพ ให้สหภาพเสนอเรียกร้องให้ พอมีน้ำหนักในการเรียกร้องมา ระดับบริหารก็ให้ไป ผังผู้บริหารเองก็มี ก็รวมตัวตั้งสหภาพเหมือนกัน ตั้งกันก็เพราะเรียกร้องผลประโยชน์ให้ตัวและพวกพ้อง ตอนนั้นผมเข้าไป คนที่ไม่เป็นสมาชิกสหภาพมีคนเดียวคือผู้ว่าการการประปาฯ”

สำหรับการเรียกร้องที่ไม่มีเหตุผลในขณะนั้นที่การประปาฯ หลังอยู่ในยุค “สหภาพครองเมือง” นั้น ถึงกับมีการเรียกร้องสิทธิให้แก่พนักงานชายของการประปาฯ ได้ลาคลอดไปดูแลภรรยาที่คลอดบุตร โดยอ้างว่าเพื่อให้เท่าเทียมกับพนักงานหญิงที่สามารถลาคลอดได้ ส่วนความขัดแย้งในขณะนั้นก็เริ่มลุกลามถึงขนาดที่เกิดเรื่องโต้เถียงกันระหว่างพนักงานกับบุคลากรระดับผู้บริหาร ถึงขนาดกระชากคอจะชกกันเลยทีเดียว

...ถือเป็นยุคมืดที่สุดของการประปาฯ หลัง พ้นงานอยู่อย่างไร้ความหวัง ภายในเกิดความขัดแย้งจนยากจะเยียวยา ไม่ต้องเอ่ยถึงสภาพการทำงาน ของพนักงานและการบริหารของบุคลากรระดับสูง...

“กปน. มีปัญหาเยอะ โดยเฉพาะการบริหารกิจการมีปัญหามาก ขาดทุนและทะ ตั้งมา 18 ปี ขาดทุนมาตลอดทุกปี ประชาชนไม่ได้รับการบริการที่ดีเลย คนทำงานไม่เอาไหน ขี้เหล้าเมายา ทำงานซ่อมท่อไปวันๆ ประชาชนที่ดำ น้ำไม่ไหล น้ำสกปรก ราคาแพง ท่อแตกเรื่อย ติดต่อยาก ขอน้ำที่ก็สามเดือนแปดเดือน ขอหลักฐานแล้วก็ไม่ให้เขาขอ เอามาไม่ใช้ก็เอากลับไป เอาใหม่ ผมเข้าไป ไปรื้อใหม่คือมันอยู่แบบเรือที่กำลังจะล่ม”

ภาพปัญหาอันยุ่งเหยิงภายในองค์กรที่ยากจะสะสาง ที่ถูกกระหน่ำซ้ำด้วยปัญหาที่กระทบต่อผู้บริโภคโดยตรงอย่างเรื่องของการบริการและคุณภาพของน้ำที่เข้าขั้นแย่มากทั้งคู่ และผนวกกับวิกฤตเชิงภาพลักษณ์ที่ในขณะนั้นบรรดารัฐวิสาหกิจทั้งหลายล้วน “ตันทุนต่ำ” ในสายตาผู้บริโภคด้วยกันทั้งนั้น เป็นเหตุให้มัมพักต้องสงสัยได้เลยว่า “ภาพลักษณ์” ของ “คนประปา” และภาพของการประปาฯ หลังในมโนคติของชาวบ้านร้านตลาดในยุคนั้นจะเป็นไปในแนวทางใด

ในประเด็นภาพลักษณ์อันย่ำแย่และย่ำแย่ขององค์กรรัฐวิสาหกิจในยุคนั้น ซึ่งหมายรวมถึงการประปาฯ หลังด้วยอย่างยากจะละเว้นได้ และได้ถูกตอกย้ำจนชัดแจ้งเอาไว้ในคำนำของการพิมพ์ครั้งที่สองของหนังสือ “ห้วงอกผู้(ถูก)ว่า” อันเป็นเสมือนหนึ่งหนังสือบันทึกชีวิตของ ดร.อาทิตย์ อุไรรัตน์ ในช่วงการเป็นผู้ว่าการการประปาฯ ในห้วงเวลาอันเปี่ยมไปด้วยความเข้มข้นของอุปสรรคนั้น ที่จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ฉบับแรก เมื่อปี พ.ศ. 2530 ซึ่งมีใจความว่า

“...ในอดีตนั้น ตำแหน่งบริหารองค์กรรัฐวิสาหกิจ คือบำเหน็จรางวัลแก่นายพล ขุนศึก ข้าราชการเกษียณ เพื่อให้เป็นแหล่งแสวงผลประโยชน์ กอบโกยทั้งเงินทองยศศักดิ์ มีผู้บริหารสับเปลี่ยนหน้าเข้าไปชุดแล้วชุดเล่า มาแล้วก็จากไป ทั้งไว้แต่หนี้สินและปัญหาที่หมักหมม...”

และแม้ย่อหน้าต่อมาของคำนำชิ้นนี้จะชี้แจงว่า หลังจากปลายปี พ.ศ. 2520 จะเกิดการพังทลายของเผด็จการฟาสต์ซิส และเพราะการเติบโตอย่างเข้มแข็งรวดเร็วของกลุ่มทุนผูกขาดใหม่ๆ ผนวกกับกำลังจากกลุ่มชนชั้น-

กลางฝ่ายต่างๆ จะช่วยกันจนก่อมิติใหม่ในการบริหารจัดการองค์กรประเภท รัฐวิสาหกิจต่างๆ ให้เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น

...แต่กระนั้น สัจธรรมของคำกล่าวที่มักจะมีคนพูดว่า “กาลเวลาสามารถเยียวยาทุกสิ่ง” ดูเหมือนว่าจะไม่สามารถใช้กับกรณีนี้ได้ เพราะปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นทั้งซับซ้อน ยุ่งเหยิง และกินลึกจนกร่อนเข้าไปถึงเนื้อในแห่ง “การประปา นครหลวง” จนยากที่จะแก้ไขอะไรได้...

หากทว่าลูกผู้ชายผู้มีความสุภาพเป็นอาภรณ์ และมีแต่รอยยิ้มประดับบนใบหน้าอยู่เป็นนิจ ทว่าเด็ดเดี่ยวจับไวเมื่อยามลงมือทำงานอย่าง ดร.อาทิตย์ ก็ตัดสินใจตอบรับการมอบหมายให้มารับตำแหน่งเพื่อ “แก้ไขชนดิยกเครื่อง” ให้แก่ กปน. โดยเฉพาะ

ดร.อาทิตย์เปิดใจถึงการตัดสินใจรับตำแหน่งอันน่าหนักใจอย่าง “ผู้ว่าการการประปาฯ” ในยุคตกต่ำถึงขีดสุดมาใส่หน้าตัดตัวเองว่า ไม่รู้สึกหนักใจ เพราะถือเป็นงานชิ้นหนึ่ง

“ตอนนั้นผมไม่หนักใจหรอก ปัญหามันมีอยู่แล้ว ทำไม่ได้ก็เท่าทุน เขาขอร้องให้เข้าไปทำ มันถึงจุดต่ำสุดแล้ว ไม่มีอะไรจะแย่ไปกว่านี้ เมื่อเขามอบหมายให้เราเข้าไปสังคายนา เราก็มียุทธศาสตร์ที่ทำงาน ก็เลยรับตำแหน่ง จำได้ว่าวันที่รับตำแหน่งคือวันที่ 24 เมษายน 2527 ตอนนั้นผมเริ่มจากการวิเคราะห์ว่าอะไรบกพร่อง อะไรเป็นปัญหาใหญ่ที่สุดของการประปานครหลวงในขณะนั้น”

บุรุษผู้ฝ่าวิกฤตการประปาฯ รายนี้กล่าวต่อไปอีกว่า หลังจากวิเคราะห์ปัญหาได้แล้ว สิ่งที่เป็นอุปสรรคที่สุดของการพัฒนาการประปานครหลวงในยุคนี้ มี 2 ประการ คือ ปัญหาความไม่เข้าใจว่าเป้าหมายร่วมกันของความสำเร็จขององค์กรคืออะไร และปัญหาความแตกแยก ซึ่งเป็นต้นธารของปัญหาทุกประการที่รุมเร้าองค์กร กปน.

“ตอนนั้นแนวทางการแก้ปัญหาของผมก็คือ การสร้างน้ำประปาให้กลายเป็นน้ำประปาเพื่อประชาชน ผมเรียกประชุมพนักงานทั้งหมด 5,000 คน ถามเขาว่า เราขาดทุนกันขนาดนี้ เราจะแก้วิกฤตกันใหม่ถ้าแก้ก็คือเราต้องขายให้ได้มากๆ จึงจะได้สตาดค์ แล้วเรามีอะไรขาย เรามีน้ำขาย ก็มีแต่น้ำเท่านั้น เราจะทำอย่างไรให้เราขายน้ำได้มากๆ”

ยุทธการขายผืนและค้ำมันแห่ง “เนื้อชินโต”

หลังจากเข้าไปรับตำแหน่ง ดร.อาทิตย์ก็กำหนดวันเรียกประชุมครั้งใหญ่ที่สุด และถือเป็นครั้งประวัติศาสตร์ครั้งหนึ่งของการประปานครหลวง เพื่อเรียกขวัญกำลังใจของพี่น้องคนประปาฯ ทุกชีวิต เพื่อประกาศยุทธศาสตร์ บอกเล่าความรู้สึกรู้คิดที่จริงใจในการแก้ปัญหา รวมถึงประกาศให้ค้ำมันเพื่อนำพาการประปานครหลวงไปในทิศทางที่ดีขึ้น โดยกำหนดการประชุมให้มันขึ้นในวันที่ 26 พฤษภาคม พ.ศ. 2527

วันนั้น ที่ศูนย์เยาวชนไทย-ญี่ปุ่น ดินแดง ท่ามกลางพนักงานการประปาฯ กว่าครึ่งหมื่น ชายรูปร่างสันหัดผู้ได้ยื่นหยัดประกาศเจตนารมณ์เพื่อการนำ “นาวา” ที่มีชื่อว่า “การประปานครหลวง” เรือที่อายุกว่า 18 ปี ที่กำลังแตกรั่วถูกระแสน้ำไหลทะลักเข้าท่วมห้องเรือลำนี้ ให้แล่นฝ่าพายุหมวกวิกฤตนี้ไปได้

ดร.อาทิตย์ขายผืนแก่พนักงานผู้กำลังสิ้นหวังว่า นับจากนี้การประปานครหลวงจะต้องทำสินค้าคือ “น้ำ” ซึ่งมีปริมาณเพียงพอและคุณภาพให้ได้มาตรฐาน ให้ดีจนประชาชนให้ความสนใจและเลือกซื้อน้ำจากการประปาฯ ทำให้หน่วยงานมีรายได้เพิ่มขึ้น และอุดหนุนรั้วในการผลิตน้ำ อันเนื่องมาจากท่อรั่วท่อแตก จนระหว่างการขนส่งทำให้น้ำรั่วออกไปถึงร้อยละ 50

ผู้ว่าการการประปาฯ ผู้เพิ่งเข้ามารับตำแหน่งพร้อมปัญหอันหนักหนาสาครถึงประกาศถึงขนาดว่า ต้องพัฒนาทั้งคุณภาพและการบริการให้ดีขึ้น ประชาชนทุกบ้านต้องมีน้ำประปาใช้ การติดต่อขอต่อเติมไม่ยุ่งยากเหมือนยุคก่อนที่ต้องใช้เวลาเป็นปีในการติดต่อขอน้ำประปา

“ผมวาดผืนให้เขาถึงขนาดว่า ถ้ามีโทรศัพท์มาว่า ผมต้องการใช้น้ำ คอลเซ็นเตอร์ของเราต้องกดคอมพิวเตอร์ดูได้เลยว่าท่ออยู่ไหน Digital Mapping ของเราต้องมี และต้องสามารถบอกเขาว่าอีกหนึ่งชั่วโมงจะมีน้ำใช้ ต้องได้ถึงขนาดนั้น แต่ตอนนั้นก็ยังไม่อะไรเลยนะ เราพูดไว้ก่อน แต่ตอนหลังก็ทำได้นะ พาไปดูงานถึงแคนาดา แต่ทำได้ถนัดเดียวคือลิสม ลิสมจึงกลายเป็นถนนที่สวยงามคือไม่มีสายไฟสายโทรศัพท์ให้เกะกะสายตา เอาลงดินหมด”

...ปัญหาเฉพาะหน้าปัญหาแรกๆ ที่ ดร.อาทิตย์เข้าไปแก้ก่อนเรื่องอื่น คือ เรื่อง “โอที” หรือการทำงานล่วงเวลานั่นเอง...

โอเวอร์ไทม์ หรือการทำงานล่วงเวลา อันจะได้เงินพิเศษนอกเหนือจาก

เงินเดือนที่แสนจะอะเมซิงของการประปานครหลวง ทำให้ ดร.อาทิตย์ต้องพุ่งไปแก้ปัญหาเรื่องนี้ก่อนอื่นใด เนื่องจากพนักงานการประปา ไม่ว่าจะตำแหน่งใดในขณะนั้น ล้วนมีชื่อทำล่วงเวลากันทุกคนทุกวัน !

กิจวัตรประจำวันของพนักงานการประปา ทุกชีวิตในขณะนั้นจะเป็นไปแบบเหมือนกัน หลังเลิกงานตอน 16.00 น. ทุกคนจะไล่เปิดไฟไว้ทั้งตึก แล้วก็เปลี่ยนเสื้อผ้าออกไปเที่ยวข้างนอก จน 20.00 น. ก็กลับมาทำงานอีกครั้ง เพื่อไล่ปิดไฟที่เปิดไว้ จากนั้นก็เข้านอนเป็นปกติ

“เป็นแบบนี้ทุกวัน ทำแบบนี้กันทุกคน หน่วยงานก็แย่ งานไม่เดิน ประสิทธิภาพไม่พัฒนา แต่เงินต้องจ่ายออกทุกวัน พอผมเข้าไป ผมสั่งเลิกหมดเลย แล้วก็ประกาศว่าใครจะทำโอทีต้องขอผู้ว่าการการประปา คนเดียวเท่านั้น และต้องชี้แจงด้วยว่ามีความจำเป็นอะไรที่ต้องอยู่ทำโอที ปรากฏว่านับแต่นั้นไม่มีใครอยู่ทำโอทีอีกเลย ก็ประหยัดเงินหน่วยงานไปได้มาก ผมบอกเขาว่าอย่ามาเอาเลย แค่นี้สิบบาท ห้าสิบบาท อย่าทำตัวเป็นหมาเหาะเหาะเหิน !”

ในวินาทีนั้น ประโยคหนึ่งจากปากบุรุษเหล็กผู้นี้ได้กลายเป็น “สัญญาใจ” ที่ผูกพันชีวิตและเจตนารมณ์ของเขาไว้กับภารกิจอันหนักอึ้งในการยอบตัวแบกรับ 5,000 ชีวิตของพนักงานการประปา ไว้บนหลัง เพื่อจะนำพาทุกคนไปสู่สิ่งที่ดีขึ้น

“คือผมใช้วิธีการจริงใจและพูดกับเขาตรงๆ บอกเขารู้ใหม่ว่าเราเปรียบเสมือนไก่อยู่ในกระชัง กำลังจะตายอยู่แล้ว เขาจะเอาไปทะเลงแองอยู่แล้วยังจิกกันเองอยู่ได้ แล้วถ้าเราจะเป็นหมา จงอย่าเป็นหมาประเภทชอบกินของต่างๆ ที่ตกหล่นเรี่ยราดตามพื้น กินอุจจาระรวมถึงของเน่าสกปรกอื่นๆ แต่จงเป็นหมาที่เดินย่างสามขุมมีสง่า เมินเฉยต่อของที่ตกอยู่ตามพื้น จะกินเนื้อดีๆ ซีนโตๆ ...ไม่ต้องห่วง พวกคุณจะได้กินเนื้อซีนโตแน่

...แล้วผมจะทำเนื้อซีนโตนั้นให้เอง !!!”

กาวใจยี่ห้อ “อาทิตย์” บนวิกฤต “หนี้ท่วม”

ด้วยสำนึกแห่งความเป็นผู้นำอย่างเต็มเปี่ยมของผู้ว่าการการประปา นครหลวงคนใหม่ ที่พยายามปลุกขวัญและสร้างกำลังใจให้แก่พนักงานการประปา นครหลวงกว่า 5,000 ชีวิตกับคำมั่น “เนื้อซีนโต” ให้ผลลัพธ์ที่ไม่เลวนักในระยะเริ่มต้น ประกอบกับเพราะบุคลากรทำงานอย่างจริงจังชนิดเข้าทำงานทุกวันตั้งแต่เช้าจดค่ำ แถมทำชนิดไม่รู้จักวันหยุดราชการ วันหยุดประจำปี วันลาพักร้อนของ ดร.อาทิตย์ ที่ความทุ่มเททำงานอย่างข้มข้มในฐานะผู้ว่าการฯ นี้ทำให้คนการประปา จำนวนไม่น้อยเริ่มรู้สึกศรัทธาและมีแบบอย่างที่ดี

ผนวกกับการเป็นคนตรง “สเปก” ของสหภาพฯ ทำให้ ดร.อาทิตย์มีต้นทุนทางความเชื่อถือ และความพยายามสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสหภาพแรงงานฯ พนักงาน และระดับบริหาร จนเกิดเป็นแนวทางการบริหารองค์กรควบคู่ที่ผู้นำสหภาพแรงงานฯ และผู้นำการประปา นครหลวงต้องจับมือกัน ช่วยทำให้อุปสรรคความแตกแยกในสหภาพฯ เบาลงลงไปได้ค่อนข้างมาก

เมื่อ “กาวใจ” ยี่ห้อ “อาทิตย์” ผสานรอยรั่วระหว่างสหภาพฯ ได้สำเร็จในระดับหนึ่งแล้ว ปัญหาที่ยังอีกปัญหาหนึ่งก็ปรี๊ดเข้ามาจ่อคอหอย...

ก่อนหน้านี้ ดร.อาทิตย์จะเข้าไปรับตำแหน่งผู้ว่าการการประปา นครหลวง สถานภาพด้านการเงินภายในองค์กรดังกล่าวดังกล่าวติดตัวแดงด้วยประสบภาวะขาดทุนมาตลอดและต่อเนื่องมาถึง 18 ปี โดยตัวเลขที่ปรากฏคือขาดทุนรายปี ปีละ 800,000,000 บาท (แปดร้อยล้านบาท) และขาดทุนสะสมสูงถึง 2,225,000,000 บาท (สองพันสองร้อยยี่สิบห้าล้านบาท)

“ช่วงที่เข้ามาเป็นช่วงใกล้ถึงระยะเวลากำหนดชำระหนี้สินและดอกเบี้ย จะต้องจ่ายตอนต้นปี พ.ศ. 2528 เป็นเงินสูงถึง 2,095,000,000 บาท (สองพันเก้าสิบห้าล้านบาท) สาเหตุที่เป็นหนี้ก็เพราะการประปา นครหลวงขาดเงินหมุนเวียนมานาน จึงต้องนำเงินโครงการซึ่งเป็นเงินกู้จากต่างประเทศ และเงินประกันการใช้น้ำซึ่งเก็บจากผู้ใช้น้ำมาทดรองจ่ายชำระหนี้และดำเนินการไปเรื่อยๆ ซึ่งหนี้จำนวนนี้ไม่ควรผิดผ่อนอีกแล้ว มิฉะนั้นเครดิตของการประปาฯ จะถูกทำลาย”

ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่ออันวิกฤตนี้ ความมุ่งมั่นจริงจังต่อการแก้ปัญหาด้วยความจริงใจที่ ดร.อาทิตย์ประกาศผ่านทั้งคำพูดและการทำงานในการ

ประปานครหลวง สะท้อนความแหลมคมและเฉียบไวแห่งทักษะการบริหารของนักบริหารมือทองรายนี้ อย่างมีอาจจะปกปิดได้ และสิ่งที่ยังคงเป็นเอกลักษณ์ความเป็น “ตะวัน” ดวงนี้ ที่เปรียบเสมือน “ลายเซ็น” ในการบริหาร ไม่ว่า ณ ช่วงใด วัยใด และหน่วยงานไหน อย่างหนึ่งที่เป็น “แบบฉบับ” ของผู้ชายนนี้ นั่นก็คือ “การคิดนอกกรอบ”

ช่วงนั้นแม้ว่าจะมีรัฐวิสาหกิจที่มีระบบการบริหารจัดการที่ดีอย่าง “การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย” ที่ ดร.อาทิตย์ก็นิยมการให้ความสำคัญด้านการบริหาร โดยเฉพาะด้านบัญชีและการเงิน แต่ดูเหมือนว่ารัฐวิสาหกิจแบบการประปาฯ จะโดนเงาแห่ง “ระบบราชการ” ทาบทับเสียจนมืด

“วิญญูณแห่งความเป็นระบบราชการมันเข้ามาอยู่ในการประปาฯ นานเสียจนเกือบจะกลายเป็นวิถีของการทำงาน คนที่นี้จึงอยู่กันด้วยนโยบาย Wait and See คือรอคอยและนั่งมองปัญหาโดยไม่คิดจะแก้ไข เมื่อไม่มีเงินก็บอกกระทรวงการคลัง ถ้ากระทรวงการคลังขยับทำอะไรก็ค่อยทำตาม”

ทว่า ดร.อาทิตย์กลับมองว่าวิกฤตที่เกิดขึ้น เป็นวิกฤตที่กระทบต่อการประปานครหลวงโดยตรง จึงเป็นหน้าที่และความชอบธรรมอยู่เองที่การประปานครหลวงต้องดิ้นรนกระเสือกกระสนในการแก้ไขสถานการณ์อันล่อแหลมนี้เองอย่างเต็มกำลังสติปัญญา และในฐานะ “เบอร์หนึ่ง” ขององค์กรนี้ เขาจึงตัดสินใจ “รีไฟแนนซ์ครั้งมหิพาร” เพื่อหาแหล่งเงินกู้ใหม่ที่อัตราดอกเบี้ยต่ำกว่า และชำระหนี้ระยะยาว เพื่อมาใช้หนี้เก่า

และจากการวิ่งเต้นดำเนินการจนสุดตัว ทั้งการหาแหล่งเงินกู้จากธนาคารต่างๆ ไม่ว่าจะในหรือต่างประเทศ และการวิ่งวอนร้องขอความเห็นใจจากกระทรวงการคลังเพื่อขอให้อนุมัติเงินกู้ในจำนวนที่เพียงพอต่อการนำไปรีไฟแนนซ์ ผ่นวกกับบรรดา “มือดี” ด้านการเงินทั้งหลายที่ ดร.อาทิตย์ขอตัวมาระดมสมองเพื่อแก้ปัญหาในครั้งนี้

ในที่สุด 15 มกราคม 2528 ความพยายามในการฝ่าทางตันด้านการเงินก็เป็นผล เมื่อคณะรัฐมนตรีได้ลงมติอนุมัติในหลักการกู้เงินและเงื่อนไขตามที่กระทรวงการคลังเสนอ โดยกระทรวงการคลังได้จัดหาเงินกู้ระยะสั้นในรูปเงินเหรียญสหรัฐ และเงินกู้ระยะยาวในรูปเงินเยน ในวงเงิน 149.92 ล้านเหรียญสหรัฐ เพื่อรัฐวิสาหกิจ 4 แห่ง ทำให้การเคหะแห่งชาติ, การทางพิเศษแห่งประเทศไทย, การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย และการประปานครหลวง

ทำให้การประปานครหลวงสามารถรีไฟแนนซ์ได้สำเร็จ ส่งผลให้การประปานครหลวงจ่ายดอกเบี้ยน้อยลง สามารถยืดเวลาชำระเงินต้นออกไป ซึ่งนอกจากจะช่วยผ่อนคลายภาวะเงินตึงตัวขององค์กรแล้ว ยังช่วยลดการขาดดุลชำระเงินของประเทศไทยในช่วงนั้น ที่ต้องจ่ายหนี้แก่สถาบันการเงินนอกประเทศซึ่งเป็นเจ้าหนี้ของการประปานครหลวงด้วย

ต่อมาหลังจากแนวคิดการ “รีไฟแนนซ์” ทำให้การประปานครหลวงผ่านพ้นวิกฤตที่ร้อนโตนที่ต้องเร่งชำระไปได้ ดร.อาทิตย์ก็หันมาแก้ปัญหา “เงินหมุนเวียน” ซึ่งเดิมการประปาฯ ใช้วิธีเบิกเงินบัญชีจากธนาคารกรุงไทย ซึ่งคิดอัตราดอกเบี้ย 16.5% ดร.อาทิตย์แก้ปัญหาจุดนี้จากคำแนะนำของ “สุนทร อรุณานนทชัย” แห่งสินเอเชีย ด้วยการออก “พันธบัตร” มูลค่ารวม 380 ล้านบาท แบ่งออกเป็น 380,000 หน่วย ราคาหน่วยละ 1,000 บาท อัตราดอกเบี้ย 12.935% ต่อปี ซึ่งสามารถขายเกลี้ยงอย่างไม่น่าเชื่อภายใน 3 วัน ผลต่างของดอกเบี้ย 3.565% ตัดออกไป 380 ล้านบาท คือจำนวนเงินที่การประปาฯ ประหยัดได้

บำรุงขวัญปันน้ำใจให้ผู้้อย

จากที่กล่าวมาข้างต้น เมื่อเข้ามาใหม่ๆ ดร.อาทิตย์พยายามแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่เห็นแบบจะแจ้งให้พอเท่าที่จะทำได้ เช่น การอุดหนุนปัญหาโอเวอร์โหมของการประปานครหลวง ทำให้ปัญหาการเบิกเงินออกโดยไม่ได้เนื่องานเพิ่มลดลงได้มาพอสมควร แต่นั่นเป็นเพียงการเริ่มต้นของการไล่อุดหนุนภายในองค์กรของผู้ว่าการการประปาฯ รายนี้

“ปัญหาใหญ่อีกปัญหาหนึ่งก็คือ เราผลิตน้ำ 100% แต่เราได้กลับมาแค่ครึ่งเดียวคือ 50% ทั้งนี้ก็เพราะปัญหาท่อแตกท่อรั่ว ตรงนี้เสียหายเยอะ เสียตั้งแต่หน้าดิบ เสียเรื่อยมาตลอดทางกว่าจะออกมาเป็นประปา ก็แก้ปัญหา ซ่อมท่อกันไป”

แต่ไม่ว่าจะมองแต่รอยรั่วของท่อเท่านั้น งานนี้ ดร.อาทิตย์ได้จัดการบริหารเรื่องอุดหนุนซ่อมท่อไปพร้อมๆ กันกับอุดหนุนรั่วในใจพนักงานชั้นผู้้อยที่เดิมไม่มีใครเหลียวแลไปพร้อมๆ กัน

“หน้าที่ประจำของพนักงานใหม่ๆ ที่ยังหนุ่มๆ เพิ่งเข้านั้น มักจะเป็นการลงไปซ่อมท่อที่แตกรั่วปกติเพื่อการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนที่ใช้รถใช้ถนน เราก็มักจะซ่อมกันกลางคืน เวลาจะซ่อมก็ต้องนั่งผ้าขาวม้า ลงไปแช่น้ำเพื่อจะซ่อม ดึกๆ มันหนาว พวกรุ่นพี่ก็เอ้า เอ้ยน้อง ลักกรีบลี แก่หนวว ที่นี้พอซ่อมทุกคืนมันก็รีบบอย พวกนี้พออายุมากขึ้นไม่มีอนาคต ไม่คิดถึงอนาคต”

ดร.อาทิตย์สะท้อนภาพอันน่าสะเทือนใจของพนักงานเด็กๆ ที่ทำหน้าที่ซ่อมท่อของการประปานครหลวงว่า บางครั้งการซ่อมท่อที่ต้องใช้เวลานาน การซ่อมติดพันซ่อมไม่เสร็จ จนสว่างก็ยังไม่เสร็จ ก็จะเจอประชาชนที่ไม่เข้าใจบางส่วน ต่อว่าตำหนิ บางทีก็ขับรถมาแฉกด้วยถ้อยคำเลียดลี ที่มันทอนกำลังใจอย่างยิ่ง ทั้งที่พนักงานเหล่านี้ต้องทำงานเพื่อความสะดวกของคนส่วนใหญ่ แม้ในเวลาที่คนอื่นกำลังหลับสบาย

“บางทีซุดๆ อยู่ก็เจอประชาชนเข้ามาพูดว่า เอ้ย เจอยังวะ กระตุกพ้อมึงนะ ซุดทั้งวัน จะซุดทำไม”

การจะเปลี่ยนทัศนคติของประชาชนบางประเภททำยากกว่าการสร้างเกราะป้องกันกำลังใจให้แก่ลูกน้อง ดังนั้น นอกเหนือไปจากการแก้ไข ปรับปรุงพัฒนา และวางแผนระบบการทำงานของการทำงานของการประปานครหลวง รวมถึงการพยายามรัดเข็มขัดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นแล้ว ดร.อาทิตย์ยังให้ความสำคัญด้านการเข้าไปสัมผัสกับพนักงานในทุกๆ ตำแหน่งจากใหญ่ที่สุดลงมาถึงเล็กที่สุด

“ทุกครั้งที่ว่างจะหิ้วขนมออกไปตามจุดที่มีการซ่อมท่อ แวะไปขอบคุณเขาที่เขาอุตส่าห์ลงไปแช่น้ำซ่อมท่อให้เรา เขาทำงานสำคัญนะ เขาทำให้น้ำไม่รั่วไหล ต้นทุนเราไม่เสีย ไม่มีเขาเราก็จะเสียต้นทุนไปโดยเปล่าประโยชน์ ผมจะไปแหวะดูเขา ไปถามไถ่เขาว่าเขามีปัญหาอะไรไหม อยากจะได้อะไรไหม กำลังลำบากอยู่หรือเปล่า ผมค่อนข้างให้ความสำคัญต่อคนกลุ่มนี้มาก”

นอกจากนี้ บุคลิกลักษณะนิสัย รวมถึงวิธีการทำงานแบบของเขาที่มักจะคิดนอกกรอบอยู่เนืองๆ ทำให้ ดร.อาทิตย์สร้างวิธีการให้กำลังใจที่ได้ประโยชน์ทั้งต่อองค์กรและต่อบุคลากรคนนั้นๆ ไปพร้อมๆ กันอย่างที่ไม่เคยมีใครคิดถึงว่าในชีวิตหนึ่งของคนเล็กๆ จะได้รับโอกาสเช่นนี้

...การประปาฯ ในยุค ดร.อาทิตย์มีการให้ทุนพนักงานการประปาฯ ไปดูงานถึงประเทศสิงคโปร์ !!!

“การเดินทางไปเมืองนอกกับคนพวกนี้เขาไม่เคยคิด คือไม่คิดว่าชีวิตนี้จะได้ขึ้นเครื่องบิน จะได้ออกนอกประเทศ ผมเลือกคนที่มีความให้ทุนไปปีละสิบทุน ยี่สิบทุน ให้เขาไปเปิดหูเปิดตา ได้ไปดูสิ่งใหม่ๆ ที่สามารถนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ วิธีนี้ผมยังใช้อยู่ที่ ม.รังสิต คือเขาได้ไปดูอะไรดีๆ สิ่งแรกที่เขาเห็นที่สิงคโปร์และกลับมาคุยให้เพื่อนๆ ฟัง คือน้ำประปาสิงคโปร์ดื่มได้ เขาตื่นเต้นมาก ซึ่งมันก็จะนำไปสู่ความสงสัยว่าทำไมเขาทำได้ แล้วสิ่งที่ตามมาคือความรู้สึกที่เราอยากที่บ้านเราพัฒนาให้ได้แบบนี้บ้าง มันคือการสร้างกระแสการปรับปรุงตัว รุ่นต่อมาผมก็ส่งไปอีก ปัญหาพวกนี้ผมได้มาจากการเข้าไปสัมผัสพูดคุยกับสหภาพฯ แลกเปลี่ยนความเห็น เขาก็เล่าปัญหาต่างๆ ให้ฟัง ซึ่งนำไปสู่การแก้ไข ปัญหา

ดับเครื่องชน “บิกการเมือง” ยี่ปีสุดเขี้ยว

ตามธรรมชาติของการบริหารองค์กรรัฐวิสาหกิจแบบธรรมชาติของประเทศไทยนั้น ยากแสนยากที่จะแบ่งแยกเงื้อมเงาของการเมืองให้ออกจากการบริหารองค์กรได้ เพราะเป็นปกติที่ “การเมือง” จะเอื้อมมือเข้าไปในระบบการบริหารองค์กรชนิดนี้ หรือแม้กระทั่งหน่วยงานอื่นๆ อยู่แล้ว สาเหตุประการสำคัญน่าจะหนีไม่พ้น ด้วยเพราะการที่คนสักคนหนึ่งจะขึ้นไปเป็น “เบอร์หนึ่ง” ของหน่วยงานใดๆ ส่วนใหญ่ก็มักจะมีการเมืองหนุนหลังด้วยกันทั้งนั้น อีกส่วนหนึ่งก็มักจะ “เกรงใจ” พรรคการเมืองหรือนักการเมืองที่กำลังมีอำนาจในมือที่มากพอจะเขย่าเก้าอี้ให้สั่นให้คลอน หรือแม้แต่กระชากให้คว่ำลงมาได้

“ตอนนั้นผมโชคดีมาก พล.อ.สิทธิ จิรโรจน์ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยช่วงนั้น ท่านรักผมมาก ท่านเป็นคนดีมาก รัฐมนตรีช่วยอีกท่านก็เป็นลูกน้องเก่าพ่อผม ผมไม่กลัวการเมือง ผมทำหลายอย่างไม่แคร์การเมือง”

บางการกระทำของ ดร.อาทิตย์ดูละม้ายคล้ายจะมากกว่าคำว่า “ไม่แคร์” แต่อาจจะบาปในสายตาด้วยซ้ำ ทั้งการยอมชนกับ “บิกการเมืองคนสำคัญ” กรณีการจัดซื้อคลอรีน หรือแม้กระทั่งการตัดสินใจขึ้นราคาน้ำประปาโดยไม่ผ่าน ครม. !!!

ในกรณีการจัดซื้อคลอรีนนั่น แต่เดิมการประปานครหลวงได้ซื้อจาก “นักการเมืองผู้ยิ่งใหญ่คนหนึ่ง” ที่ทำหน้าที่เป็น “ยี่ปี” โดยไปซื้อมาจาก

“อาซาฮีไทย” ในราคาตันละ 8,000 บาท แล้วมาขายให้แก่การประปานครหลวง ในราคาที่ทบกำไรไปอีกเท่าหนึ่งคือตันละ 16,000 บาท ซึ่งนั่นแปลว่าการกระทำเช่นนี้ส่งผลให้การประปานครหลวงจำเป็นต้องจ่ายเงินเกินจริงสำหรับซื้อคลอรีนไปใส่น้ำประปาสูงกว่าปกติเป็นเท่าตัว

“แต่ตอนนั้นมันไม่มีใครขาย มีอาซาฮีขายเจ้าเดียว นักการเมืองคนนั้นก็ไปซื้อมาขายต่อ มันผูกขาดเพราะไม่มีคู่แข่ง”

ปัจจัยบังคับที่ ดร.อาทิตย์ให้ภาพเกี่ยวกับกรณีการซื้อคลอรีน บวกกับความ “จำเป็น” ต้องซื้อด้วยเพราะมีความเกรงใจอันเนื่องมาจากการเมือง ทำให้การประปา จำต้องซื้อคลอรีนในราคาแพงเกินจริงเช่นนี้เรื่อยมา และแม้ว่าภายหลังนักการเมืองผู้นั้นตัดสินใจเปิดโรงงานคลอรีนของตัวเองขึ้นมา และพาตัวเองไปเข้าประมูลการจัดซื้อคลอรีนเพื่อนำไปผสมในน้ำประปา ทั้งบุคลากรในการประปานครหลวงเอง รวมไปถึงประชาชนบางส่วนที่ติดตามข่าวสารใกล้ชิดและรับทราบถึงความเสียหายในครั้งนี ก็ยังจับตาตุลาการการณ์และการตัดสินใจของผู้ว่าการการประปานครหลวงคนที่ 7 ว่าจะเลือกทางใดกันแน่

หากเลือกทางเดิม คือจัดซื้อคลอรีนผ่านนักการเมืองใหญ่ผู้ยึดอาชีพอัยชั่วทำตัวเป็นคนกลางมหาโหดที่ขายของชุดเล็ดลอดคอร์รัปชัน การประปานครหลวงก็ต้องนำเงินภาษีประชาชนที่อยู่ในรูปแบบประมาณซึ่งถูกแบ่งจัดสรรมาให้ไปซื้อคลอรีนที่แพงเกินจริงจนไม่น่าให้อภัย

แต่หากแข็งขันลุกขึ้นสู้เพื่อความถูกต้อง ประเทศชาติได้ประโยชน์ ประชาชนได้ประโยชน์ แต่...ดร.อาทิตย์โดนแน่

“ตอนแรกมันมีอาซาฮีเจ้าเดียวก็ต้องซื้อ เราซื้อทีละมากๆ เขาก็ได้กำไรมาก ก่อนหน้านั้นไม่มีการทำอะไร ผมรู้สึกว่ามันผูกขาด ตอนหลังมีการตั้งโรงงานขึ้นมาแข่งกับอาซาฮีปีที่ผมเข้าไปมี 2 บริษัทมาเสนอราคา พอมีผู้เสนอขาย 2 ราย เราก็เปิดประมูล คลอรีนของนักการเมืองคนนั้นขายตันละ 16,000 บาท แต่ในตอนที่อาซาฮีเสนอขายแค่ตันละ 8,000 บาท ผมเลือกของอาซาฮี แล้วทำสัญญา 2 ปีเลยด้วย เพราะเลือกแบบนี้เรารัดเข็มขัดและลดต้นทุนน้ำประปาไปได้มากเลยทีเดียว”

และแน่นอนว่าการกระทำเช่นนี้ของ ดร.อาทิตย์ย่อมส่งผลให้นักการเมืองใหญ่ผู้นั้นเสียผลประโยชน์มหาศาล

“เขาโกรธผมมาก ทำให้มีหลายเรื่องตามมาเหมือนกัน อย่างเรื่องตอน

เสนอชื่อนายกรัฐมนตรีช่วงพฤษภาทมิฬ เขาก็เป็นคนผลักดัน พล.อ.อ.สมบุญ รัษฎะพงษ์” ดร.อาทิตย์กล่าวเรียบๆ

เต็ดปีกวายุภักษ์ หักกระทรวงการคลัง

ในระหว่างนั้น การประปานครหลวงจำต้องกู้เงินจากญี่ปุ่น เพื่อนำไปทำอุโมงค์ส่งน้ำ วงเงินสามพันล้านบาท ซึ่งจะแก้ปัญหาน้ำประปาในกรุงเทพฯ ได้ ดร.อาทิตย์ให้ภาพห้วงเวลานั้นว่า ขณะนั้นรัฐบาลกำลังจะมีความตกลงกับธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย (ADB - Asian Development Bank) จึงจะเอาโครงการของการประปา วัชโรสวนเขื่อนสัญญา ดอกเบี้ย 10.25% ต่อปี กู้ 25 ปี ต้นสามพันล้านบาท ดอกเบี้ยอีกสามพันล้านบาท

ต่อมา ADB ปรับลดดอกเบี้ยจาก 10.25% เหลือ 8.75%

“อ้าว...ประปา เชนไปแล้ว แต่ยังไม่ได้กู้จริง ผมก็เลยถามกระทรวงการคลังว่า ยกเลิกที่เชนไปแล้วได้ไหม กระทรวงการคลังบอกไม่ได้ เสียชื่อ ผมก็บอกว่าไม่ได้เหมือนกัน มันเสียประโยชน์เยอะ ผมเลยเอาเข้าบอร์ดประปา บอร์ดก็เห็นด้วยกับเรา ก็เลยติดต่อไปที่ ADB โดยตรง ไม่ต้องผ่านกระทรวงการคลังแล้ว ทางโน้นเขาก็โอเค ก็มันยังไม่ได้กู้ ก็เลยเซ็นสัญญากันใหม่ ก็เท่านั้น ประหยัดไปได้หลายร้อยล้าน”

ขึ้นค่าน้ำด้วยแนวคิด “ประปาไม่ใช้การเมือง”

ดร.อาทิตย์ในยุคที่รั้งตำแหน่งผู้ว่าการการประปานครหลวงในคราวนั้น มักจะโดนบรรดาพนักงานที่แก่นๆ หนอยเปลี่ยนชื่อลับหลังอยู่เสมอๆ ให้เป็น “มิสเตอร์ประหยัด” ที่มาที่ไปของชื่อนี้ก็เพราะนอกจากที่ ดร.อาทิตย์จะพยายามประหยัดค่าใช้จ่ายในสเกลใหญ่ๆ อย่างเปลี่ยนเจ้าผู้ขายคลอรีนโดยไม่หวั่นเกรงการเล่นงานในเชิงการเมืองที่อาจจะตามมาภายหลัง การระดมอุดหนุนด้วย การเร่งซ่อมท่อทั่วกรุงเทพฯ เพื่อป้องกันน้ำประปาที่ผลิตเสร็จแล้วรั่วไหลออก

ไป รวมไปถึงการวางยุทธศาสตร์ลดการจ่ายเงินล่วงเวลาพนักงานโดยไม่มีเหตุอันควรแล้ว

ดร.อาทิตย์ยังใส่ใจในทุกรายละเอียดที่จะสามารถประหยัดได้ ไม่ว่าจะเป็นการไล่เดินปิดไฟ ปิดเครื่องใช้ไฟฟ้าในยามที่ถูกเปิดทิ้งไว้เมื่อไม่มีใครใช้ ประโยชน์ทางตรงที่การประสานครหลวงได้รับทันทีจากการกระทำอันนี้คือการประหยัดไฟที่กำลังเปิด แม้จะน้อยนิดแต่ก็ถือว่าดีกว่าจะปล่อยให้เสียไปโดยไม่ได้ถูกนำไปทำอะไร และประโยชน์ทางอ้อมคือ การเป็นแบบอย่างที่ดีในการประหยัด ทำให้พนักงานการประปาฯ ใส่ใจในเรื่องนี้มากขึ้น

“พยายามอย่าให้คิดว่าที่ที่เราทำงานอยู่นี้ไม่ใช่องค์กร ไม่ใช่หน่วยงาน แต่มันคือ ‘เรา’ ที่เราควรจะต้องดูแลให้ดี ทำอะไรได้ที่จะส่งผลให้มันพัฒนาไปได้อีกควรจะทำ”

...แต่แม้ว่า ดร.อาทิตย์จะแปลงร่างเป็น “นายประหยัด” อย่างไร สภาพการขาดทุนสะสมที่มีตัวเลขติดลบสูงขนาดกว่า 2,200,000,000 บาท ก็ยากจะแก้ไขให้หมดภายในคราวเดียว มาตรการแก้ไขอีกอย่างหนึ่งที่ ดร.อาทิตย์คิดจะทำและได้ลงมือทำอย่างไม่สนใจสิ่งใดนอกจากความตั้งมั่นเพื่อจะให้การประปาฯ ก้าวข้ามวิกฤตขาดทุนให้ได้โดยเร็วที่สุด ท่ามกลางความตกตะลึงพริ้งเพริดของหลายๆ ฝ่ายก็คือ “การขึ้นค่าน้ำประปา”

“ผมเห็นว่าราคาค่าน้ำที่จัดเก็บอยู่เดิมนั้นมันต่ำเกินไป และสมควรจะขึ้น แต่การขึ้นค่าสาธารณูปโภค โดยเฉพาะค่าน้ำเป็นเรื่องที่แทบจะต้องห้ามของรัฐบาลยุคนั้นๆ เพราะมันไม่ได้หมายถึงการขึ้นค่าน้ำ แต่มันหมายรวมถึงภาคประชาชน ถ้ารัฐบาลไหนขึ้นค่าน้ำ รัฐบาลก็จะถูกเสียงตำหนิจากมหาชน ซึ่งโดยมากมักจะไม่นิ่ง เพราะเกรงกระทบต่อคะแนนเสียง คือเขาเอาการประปาฯ ไปเอี่ยว ไปผูกกับการเมือง”

...แต่สำหรับผู้ชายคนนี้ การประปาฯ ในอุดมคติของเขา เป็นการประปาฯ ที่ปลอดการเมือง...

“ประปาแบบของผมเป็นการบ้าน ไม่ใช่การเมือง เรื่องน้ำกินน้ำใช้มันเป็นเรื่องในบ้าน ถ้ามารู้อะไรขึ้นค่าน้ำเพื่ออะไร ก็เพื่อให้ประปาฯ พันภาวะขาดทุนแล้ว ถ้าประปาฯ มีเงินพอ เราก็สามารถหาช่องทางการเพิ่มคุณภาพหรือกระทั่งการบริการที่ดีขึ้นแก่ประชาชน เงินที่เขาจะจ่ายเพิ่มเป็นค่าน้ำที่เราจะคิดเพิ่ม มันจะกลับไปสู่ประโยชน์ของน้ำและบริการเกี่ยวกับน้ำในบ้านของเขา ผมยืนยันแนวคิด

ว่าประปาฯ ไม่ใช่การเมือง”

แล้ว ดร.อาทิตย์ก็เดินหน้ามาตรการขึ้นค่าน้ำ โดยเลือกที่จะไม่นำมาตรการนี้เข้าที่ประชุมคณะรัฐมนตรี

“ผมห่วงประชาชนว่าจะเดือดร้อน ก็เลยขึ้นแบบทีละเล็กละน้อย ขึ้นครั้งละ 25 สตางค์ ขึ้นทุกเดือนแบบเจียบๆ ไม่ต้องเอาเรื่องเข้า ครม. แล้วก็ขึ้นไม่เยอะ ประชาชนไม่รู้สึกแตกต่าง ทำให้ไม่เดือดร้อนหรือสนใจ จนผมขึ้นได้ 1 บาท แล้วก็เห็นว่าในระดับนี้ประปาฯ อยู่ได้ ก็ขึ้นเท่านี้พอ”

จากหนี้สู่กำไรและผูกปรดภาคการเมือง

ดร.อาทิตย์ใช้เวลา 3 ปีเดินหน้าตะลุยทำอย่างเข้มข้น เข้มแข็ง และต่อเนื่อง ซึ่งแม้จะเหน็ดเหนื่อย ยากลำบาก กระทั่งบางขณะถึงกับต้องเอาตัวเองไปวางไว้บนเขาวัวเขาควย หรือยืนเป็นเป้านิ่งแอนด์รอการรับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น ทว่าวันที่ดอกผลแห่งความมานะพากเพียรได้ต้นไม้ใหญ่นาม “การประสานครหลวง” ช่างหวานหอมสมคำแห่งความเพียรนั้น

“จริงๆ แต่ละปีผลมันก็ดีขึ้นเป็นลำดับ ผมเข้าไปเป็นผู้ว่าการการประปาฯ ปลายเดือนเมษายน ปี 27 จบปีงบประมาณปีเดียวกันช่วงเดือนตุลาคม ตัวเลขการขาดทุนรายปีลดน้อยลงจาก 880 ล้านบาท เหลือ 380 ล้านบาท ต่อมาในปีที่ 2 สามารถลดตัวเลขการขาดทุนรายปีเหลือ 180 ล้านบาท และเมื่อเราเข้าสู่ปีที่ 3 ทำงานอย่างเต็มที่ สิ้นปีที่ 3 การประสานครหลวงได้กำไรครับ”

ความสำเร็จในการกอบกู้วิกฤตการประสานครหลวงของผู้ว่าการการประปาฯ คนที่ 7 ได้ประสบผลสำเร็จในปีที่ 3 แห่งการบริหารของเขา ทว่าไม่ใช่ความสำเร็จในเชิงตัวเลขที่ ดร.อาทิตย์วาดหวัง เขาไม่ได้ขึ้นชมสีของตัวเลขบัญชีของการประสานครหลวงที่แปรเปลี่ยนจากสีแดงเป็นสีน้ำเงิน เป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ของการประสานครหลวง เป็นครั้งแรกที่การบริหารการประปาฯ นำ “กำไร” เข้ามาในห้องค์กร แต่สิ่งแรกที่ชายคนนี้ทำคือ ทนที่ที่ประปาฯ ได้กำไร สัญญาใจที่ไว้ไว้เมื่อแรกก้าวเท้าเข้ามาในรั้วแม่พระธรณี

...ดร.อาทิตย์ส่งมอบเนื้อขึ้นโตะแก่พนักงานกว่า 5,000 ชีวิตของการประปาฯ ทุกคนในรูปของ “โบนัส 1 เดือน”

พนักงานจำนวนมากก็ไม่ถึงว่าจะมีวันที่พวกเขาได้รับเงินโบนัสจากองค์กรที่ก่อนหน้านี้เคยมีสภาพร่อแร่ไม่ต่างจากเศษซาก พนักงานหลายคนหลังน้ำท่วมด้วยความปลอบปล้ำใจ...

รอยยิ้มและน้ำตาอันปีติจากคนตัวเล็กๆ กว่าครึ่งหมื่นในวันนั้น คือรางวัลและคำตอบแทนที่สูงที่สุดในชีวิตการทำงานในฐานะ “คนประปา” ของชายที่ชื่อ “อาทิตย์ อุไรรัตน์”

ทว่าให้หลังจากความชื่นมื่นในความสำเร็จไม่นานนัก เมื่อการประปานครหลวงมีกำไร ก็เหมือนดอกไม้ที่เริ่มส่งกลิ่นหอม หรือเหมือนอาหารอันโอชะที่เพิ่งปรุงเสร็จใหม่ๆ กลิ่นโชยล่อน้ำลายยั่วยวนชวนให้รุ่มแทะทิ้ง

เพียงแค่ระยะเริ่มต้นก็หนีไม่พ้นความจริงข้อหนึ่ง คือการเมืองเริ่มกัดเซาะ โดยหวังจะเข้ามาสูบลือดสูบเนื้อ และตัดทวงผลประโยชน์ เจกเช่นที่เคยทำกันมาทุกยุคทุกสมัย และทุกองค์กร

“อย่างที่ผมบอก ประปาสำหรับผมเป็นการบ้าน ไม่ใช่การเมือง พอการเมืองเข้ามา ประกอบกับที่ผมทำงานเสร็จแล้ว คือประปาฯ มีกำไรแล้ว ผมอุดหนุนให้หมดทุกจุดแล้ว ซึ่งจนบัดนี้การประปาฯ ไม่เคยขาดทุนอีกเลย กำไรตอนนี้น่าจะอยู่ราวๆ 5,000 ล้านบาทด้วยซ้ำ แต่พอการเมืองเข้ามา ผมเลยตัดสินใจออกดีกว่า”

ปัจฉิมกถาเมื่อ “ตะวัน” ออลา “กปน.”

26 มกราคม พ.ศ. 2530 ท้องฟ้าในพิกัดเหนือการประปานครหลวงดูจะไม่แจ่มใสเจกเช่นที่เคย ดร.อาทิตย์ อุไรรัตน์ เดินขึ้นเวทีหลังเรียกประชุมพนักงานการประปานครหลวง บรรยายกาลคล้ายวันแรกที่เขาเดินเข้ามาสู่อ้อมกอดพี่น้องชาวประปาฯ ทว่าที่ต่างออกไปคือความอึมครึมจนเกือบจะเศร้าหมอง ผู้ชายผู้กลายเป็นฮีโร่ของคนประปาฯ พยายามปรับเสียงแหบเครือในลำคอให้ฟังคล้ายปกติ หากพี่น้อง กปน.ทุกชีวิตที่ร่วมหัวจมท้ายกอดคอกันทำงานมากกว่า 3 ปี พอจะจับสำเนียงได้จะรู้ว่า ปาฐกถาในครั้งนี้ของผู้ว่าการการประปาฯ คนที่ 7...แตกต่างจากทุกที

“สวัสดิ์ครับพี่น้องสื่อมวลชนที่รัก และพี่น้องการประปาฯ ที่รักทุกท่าน ผมมีความจำเป็นที่จะต้องชี้แจงเหตุการณ์ต่างๆ ที่เป็นมาในการประปานครหลวง ในช่วง 2-3 สัปดาห์ที่ผ่านมาเราคงจะได้รับทราบเหตุการณ์ต่างๆ มาเป็นลำดับแล้ว มีข่าวที่ครึกโครมรายงานในหน้าหนังสือพิมพ์และสื่อมวลชนอื่น ๆ ตลอดมา ผมคิดว่าถึงเวลาแล้วที่ผมควรจะเรียนชี้แจงเองต่างๆ ทั้งหมดทั้งสิ้นให้พี่น้องได้ทราบเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวมต่อไป

คงจะเป็นที่ทราบกันแล้วว่า การประปานครหลวงได้เสนอเรื่องให้ท่านรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยพิจารณา 3 เรื่องด้วยกัน เรื่องที่ 1 คือ การเสนอเรื่องลดค่าน้ำประปาเพื่อให้พี่น้องประชาชนตั้งแต่เดือนตุลาคม 2529 ซึ่งนับมาจนถึงบัดนี้ก็เป็นเวลา 4 เดือนแล้ว ก็ด้วยเหตุผลที่ว่า การประปานครหลวงดำเนินการเป็นผลดีมีฐานะการเงินดีกว่าเป้าหมาย ก็ใครที่จะคั่นส่วนเกินความจำเป็นเกินบ้านนั้นให้กับพี่น้องประชาชน เพราะทราบดีว่าพี่น้องประชาชนก็เดือดร้อนในภาวะเศรษฐกิจ เรื่องนี้ก็ได้รับการพิจารณาตั้งแต่เดือนตุลาคม พฤศจิกายน ธันวาคม จนกระทั่งเดือนมกราคม ในวันที่มีการประชุมบอร์ดตั้งแต่วันที่ 6 มกราคมขึ้นเป็นครั้งแรกเองนั้นก็ได้ถูกส่งมาโดยบอกว่ายังไม่สมควรน่าจะได้รับการทบทวนใหม่

เรื่องนี้ขอเรียนว่า กระผมดูแลรับผิดชอบการประปานครหลวงอยู่เคารพในกติกา ถ้าเผื่อว่ากรรมการการประปานครหลวงจะได้ทบทวนการประชุมเมื่อวันศุกร์ที่แล้ว แล้วก็มีความเห็นว่าฐานะการเงินเรามากกว่านั้น อยากจะลดให้เป็น 5 สตางค์หรือ 10 สตางค์ การประปานครหลวงก็ยินดีที่จะตอบสนองนโยบายทั้งสิ้น ถึงแม้ว่าการที่จะลดราคาค่าน้ำ 10 สตางค์นั้นให้พี่น้องประชาชนได้รับประโยชน์ พนักงานการประปานครหลวงจะต้องทำงานหนักขึ้นอีกก็ไม่ใช่เป็นไร เรายินดีที่จะทำได้ ฉะนั้นเรื่องการลด 5 สตางค์ หรือ 10 สตางค์นั้นไม่ใช่ประเด็น ที่สำคัญคือเรื่องที่เราเห็นว่าไม่น่าจะเป็นวิธีการทำงานที่มีประสิทธิภาพ

ตลอดเวลาที่กระผมมารับใช้ในการประปานครหลวงมาเป็นระยะเวลา 2 ปี 8 เดือน กระผมไม่เคยประสบสภาวะเช่นนี้มาก่อนเลย เราทำงานกันด้วยเกียรติ ศักดิ์ศรี และความไว้วางใจ แต่มาครั้งนี้ดูเหมือนว่าทุกสิ่งทุกอย่างมันพลิกจากหน้ามือเป็นหลังมือไปหมด โครงการ 3/1 ที่เสนอไปนั้นมันเกิดจากประสิทธิภาพในการทำงานของการประปานครหลวงที่เราสามารถประหยัดเงินได้ถึง 2 พันล้านบาท จึงได้รับแรงที่จะขยายงานต่อไปอีก ในการขยายงานจาก

เงิน 2 พันล้านบาทที่ประหยัดได้นี้ก็เพื่อที่จะให้ประชาชนมีน้ำใช้เพิ่มขึ้นอีก 4 แสนลูกบาศก์เมตร แล้วก็ขยายเพิ่มอีกที่เราเรียกว่าโครงการ 4 นั่นก็อีก 4 แสนลูกบาศก์เมตร จะทำให้พี่น้องประชาชนมีน้ำใช้เพิ่มขึ้นกว่า 1 ล้านคน/โครงการ 3/1 ที่ว่าต้องบรรจุเข้าไว้ในงบประมาณปี 2530 ที่ต้องเริ่มต้นมาแต่เดือนตุลาคมที่แล้วมาครับ มาถึงบัดนี้เวลามันผ่านมา 4 เดือนแล้ว งบประมาณของประปาก็ยังไม่ออกไปที่สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

เมื่อวันสุดท้ายที่ที่แล้วเขาก็บอกว่าหมดเขตแล้วต้องเสนอด่วน ผมก็ขออภัยไว้หรือสรุปที่แล้วก็เรียนให้ทราบเชื่อว่าคงจะไม่มีปัญหาอะไรแต่ประการใด ก็ปรากฏว่าคณะกรรมการก็เหมือนหนึ่งว่าได้รับนโยบายมาจากเบื้องบนก็ได้ตั้งคณะอนุกรรมการขึ้นมาเพื่อพิจารณาเรื่อง ด้วยความเคารพในกติกาผมก็มีความเห็นว่าเรื่องนี้ผ่านการพิจารณาจากบอร์ด คือคณะกรรมการการประปานครหลวงชุดที่แล้วไปแล้ว ทั้งๆ ที่ได้ทบทวนก็ไม่ใช่ครั้งเดียว แต่หลายครั้งผ่านไปจนถึงท่าน รมช.มท. ท่านก็ได้พิจารณาอยู่หลายเดือน 2 เดือนในแง่ของโครงการ 3 เดือนในแง่ของค่าน้ำ เสร็จแล้วก็ส่งกลับลงมาที่คณะกรรมการการประปาก็ตั้งคณะอนุกรรมการขึ้นมาอีก ซึ่งก็ไม่ทราบว่าจะพิจารณาผ่านคณะอนุกรรมการอีกเมื่อไร แล้วก็เสนอไปยัง ฯพณฯ รมต. จะกินเวลาอีกเท่าไรแล้วต้องขึ้นคณะ รมต. ต้องใช้เวลาอีกเท่าไรกว่าที่เรื่องโครงการนี้จะเข้าสู่งบประมาณได้ ปี 2530 จะเห็นได้ว่าการทำงานของ กปน. ในขณะนี้มันไปอย่างไรไม่น่าจะเป็นแนวทางที่ถูกต้อง เพราะว่าเรื่องงบประมาณของรัฐบาลก็ได้ผ่านไปแล้วเรียบร้อยแล้ว แต่ปรากฏว่าของการประปาก็ไม่ทราบว่าจะออกมาได้เมื่อไรอย่างรวดเร็วที่สุด หากเป็นไปในรูปลักษณะที่รวดเร็วที่สุดก็ต้องมีนาคมถึงจะผ่าน ครม. ได้ ผมเห็นว่าเรื่องราวทั้งหมดที่ปรากฏออกมาเป็นข่าวนี้มันเป็นเรื่องที่ค่อนข้างจะเสียหายต่อ กปน. ซึ่งได้พยายามก่อร่างสร้างตัวมาตลอดระยะเวลา 2 ปีเศษนี้ ได้พยายามสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อพี่น้องประชาชน

พนักงานของ กปน. เกือบ 6,000 คนก็ทำงานกันอย่างเต็มที่ที่จะงานให้ได้ผลออกมาในทางที่ดี แต่ว่าก็ดูเหมือนหนึ่งว่า ผมซึ่งเป็นผู้ใต้บังคับบัญชา เราก็ต้องรายงานขึ้นอยู่กับการบังคับบัญชากับ ฯพณฯ รมต. นั้น นี่จะเป็นเพราะเหตุใดก็ไม่ทราบว่าท่านไม่ค่อยให้ความสนใจเท่าไร ข้อมูลต่างๆ ที่เราต้องพยายามแถลงเพื่อปกป้องเกียรติภูมิของ กปน. นั้นเนี่ย ถูกบิดเบือนใส่ใส่ใส่ทั้งทางตรงและทางอ้อม เดิมทีบอกว่าค่าน้ำยังไม่ควรลดเพราะเหตุว่าเรายังมี

หนี้สินเยอะแยะ อีกหน่อยก็จะขึ้นค่าน้ำอีก แล้วต่อมาก็มีข่าวอีกทำนองว่าแม้แต่ค่าดอกเบี้ยยเงินกู้ กปน. ก็ยังไม่จ่าย รมต. ต้องไปปกป้องให้คณะ รมต. จึงได้ค่าดอกเบี้ยยเงินกู้ 126 ล้านบาทนั้นมา

สิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องยืดเยื้อ ซึ่งกระผมได้เคยแถลงชี้แจงไปแล้วเรื่องนี้เป็นเรื่องของโครงการ 3 ซึ่งรัฐบาลจะต้องให้ในฐานะที่โครงการนี้เป็นโครงการของรัฐบาล อะไรต่อมิอะไรที่ผมได้เคยแถลงข้อมูลไปแล้วไม่อยากจะพูดอีกในที่นี้ แต่อยากจะเรียนว่าการแถลงข้อมูลในลักษณะนี้มาเป็นการบิดเบือนทั้งทางตรงและทางอ้อม กระผมเห็นว่าความเสียหายนั้นตกอยู่ที่ กปน. ที่จะทำให้ภาพลักษณ์ต่างๆ ประชาชนอาจจะหมดความเชื่อถือ ว่า เอ้! ...ข้อมูลที่เราออกมาพูดนี้โกหกหมดเท็จหรืออย่างไร เชื่อถือไม่ได้ กระผมขอกราบเรียนด้วยความจริงใจและยืนยันได้ด้วยเกียรติว่า ตัวเลขและข้อมูลต่างๆ ที่ผมเคยแถลงไปแล้วนั้นไม่เคยเป็นความเท็จเลยแม้แต่น้อย และก็ยืนยัน ณ บัดนี้และจะยืนยันยืนยันต่อไปในอนาคต แต่ว่าสิ่งเหล่านี้กระผมเห็นว่ากระผมไม่สามารถที่จะปฏิบัติงานให้เป็นผลดีต่อการประปานครหลวงอีกได้ในสภาพบรรยากาศที่เป็นอยู่แบบนี้ และเป็นอยู่ต่อไป เพื่อเป็นการปกป้องสถาบัน องค์การ ซึ่งผมได้มีส่วนก่อร่างสร้างขึ้นมาพลิกฟื้นสภาพขึ้นมาอย่างนี้ แล้วก็ให้มุ่งที่จะบริการพี่น้องประชาชนให้ทั่วถึงและดีขึ้น

...กระผมก็คิดว่าไม่มีทางอื่น นอกจากที่จะกราบเรียนว่ากระผมได้พยายามถึงที่สุดแล้ว และจะเป็นผลดีต่อส่วนรวมมากกว่า จึงขอลาออก...

ทั้งนี้ตั้งแต่วันจันทร์ที่จะถึงเป็นต้นไป เพื่อที่จะได้มีเวลาที่จะประสานงานที่ยังค้างอยู่บ้าง อยากจะกราบเรียนถึงพี่น้อง กปน. ว่า “ขอให้อยึดมั่นในหลักการที่ต้อง ขอให้อยึดมั่นในประโยชน์สุขของพี่น้องประชาชน ขอให้อยึดมั่นในสิ่งที่ซึ่งเรากำลังสร้างมาแล้วจะเป็นสิ่งที่จะนำความเจริญมาสู่พี่น้องประชาชน ฉะนั้นอย่าได้ยึดตัวบุคคล ตัวกระผมจนถึงแม้ว่าจะไม่ได้รับใช้ใน กปน. โดยตรง แต่ก็ยังห่วงใยพร้อม แล้วก็ยินดีเสมอที่จะให้ความช่วยเหลือกับ กปน. ที่จะทำประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติตลอดไป และขอให้พี่น้องจงยึดมั่นนะครีว่าประชาชนเท่านั้นที่เขาได้รับบริการอันน่าชื่นใจจากพวกเรา เขาก็จะตอบสนองให้เราเจริญก้าวหน้าขึ้นมาอยู่อย่างทุกวันนี้”

กระผมอยากจะขอเรียนด้วยความจริงใจว่า การแถลงครั้งนี้มิได้เจตนาที่จะก้าวร้าวท่านผู้บังคับบัญชาท่านใดทั้งสิ้น แต่อยากจะเรียนว่า นี่คือสภาพที่เป็น

อยู่ ผมก็ได้พยายามที่จะต่อสู้สิ่งเหล่านี้มาโดยไม่ให้พนักงานได้เดือดร้อน แต่ก็ทำได้เพียงแค่นี้ครับ ก็ขอกราบเรียนขอลาออก ตั้งแต่วันที่ 2 กุมภาพันธ์ คือวันจันทร์วันนี้เป็นต้นไป ขอขอบคุณมากครับ”

ในวันเดียวกันนั้น หลังการประกาศลาออกของผู้ว่าการการประปานครหลวง คนที่ 7 ผู้ที่กำลังจะกลายเป็นประวัติศาสตร์หน้าสำคัญของการประปานครหลวง... ชาวประปานครหลวงทุกคนต่างรู้สึกคล้ายๆ กันว่า “ดวงอาทิตย์” ที่กำลังเปล่งประกายในวันอันน่าเศร้านี้ กำลังจะกลายเป็นอดีตแห่งความทรงจำ

แจ้มชอกใจ ดร.อาทิตย์ กับ “ชีวิตคนประปา”

...บ่ายจัดในวันหนึ่ง เรามีโอกาสได้พบหนุ่มใหญ่ผู้กล้าชนและไม่สนใจอิทธิพลการเมืองผู้หนึ่งที่ “คุ่มตะวัน” บ้านพักบรรยากาศสบายๆ ที่ อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา จึงมีเปิดชอกใจของ ดร.อาทิตย์ อุไรรัตน์ ในช่วงชีวิตของการทำงานในอ้อมกอดแห่งการประปานครหลวง

ไม่น่าเชื่อว่าบุรุษผู้ผ่านการเป็น “เบอร์ 1” ของหลายกระทรวง หลายองค์กร และหลายหน่วยงาน ผ่านแก้อีตัวที่มีคนหลายร้อยหลายพันกระหึ้นกระหือรืออยากจะมานั่งแทน ไม่ว่าจะเป็นแก้อี้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข แก้อี้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม รวมถึงแก้อี้ประธานสภาผู้แทนราษฎร และประธานรัฐสภา

แต่ประสบการณ์การทำงานที่ ดร.อาทิตย์ยอมรับว่าเป็นประสบการณ์ที่สนุก ภาคภูมิใจที่สุด และประทับใจมีรูสึ่ม คือตำแหน่ง “ผู้ว่าการการประปานครหลวง” ...แก้อี้ที่หน้าตาเหมือน “เผือกร้อน” ซึ่งถูกโยนมาใส่เมื่อพร้อมสารพัดปัญหา

“เป็นช่วงชีวิตที่สนุกที่สุดนะ เป็นการทำงานที่เราารู้สึกว่าเราทำแล้วสิ่งที่เรามุ่งมั่นพยายามทำงานมันได้ประโยชน์ และมันถูกส่งต่อไปยังประชาชนจำนวนมากจริงๆ แบบเห็นเป็นรูปธรรม รู้ว่าที่เราอุตและแนวทางการพัฒนาที่เคยวางไว้ ปัจจุบันมันก็ยังถูกใช้อยู่ ทุกวันนี้การประปาฯ ก็ดีขึ้น ได้กำไรมาก และไม่เคยขาดทุนอีกเลย ถือว่าการทำงานด้านประปาของผมเสร็จสิ้นสมบูรณ์” ดร.อาทิตย์ทิ้งท้ายการบอกเล่าในเงาแดดอุ่นของบ่ายวันนั้น

การต่อสู้ของประชาชนในพื้นที่กับการก่อสร้างเขื่อนราษีไศลที่ยืดเยื้อยาวนานกว่า 20 ปี คือ หนึ่งกรณีศึกษาประวัติศาสตร์ที่นอกจากสะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินเมกะโปรเจกต์โดยนักการเมืองที่ไม่ได้ศึกษาถึงสิ่งแวดล้อม จนเกิดปัญหาระหว่างประชาชนที่ได้รับผลกระทบกับรัฐแล้ว การเข้าไปมีส่วนสำคัญในการร่วมแก้ไขปัญหามาของ ดร.อาทิตย์ อุไรรัตน์ ก็นับเป็นเหตุการณ์ที่ต้องจดจำเช่นกัน

ไม่เคยดับจากใจ “คนราษีไศล”

หลังการเข้าสู่ตำแหน่งเจ้ากระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ของ “ดร.อาทิตย์ อุไรรัตน์” โดยรัฐบาลการนำของ “ชวน หลีกภัย” ในปี 2543 เรื่องหนึ่งที่ยังมีให้พูดถึงกันจนถึงปัจจุบันเห็นจะหนีไม่พ้นเรื่องการแก้ปัญหาความเดือดร้อนของชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจากการสร้าง “เขื่อนราษีไศล” จนเกิดเรื่องราวการต่อสู้ของกลุ่มพลังมวลชนที่เรียกตัวเองว่า “สมัชชาคนจน” ขึ้น จนกลายเป็นมหากาพย์การต่อสู้เรียกร้องด้วยสองมือของชาวบ้านร่วมๆ 20 ปี กระทั่งตอนนี้เรื่องก็ใช้ว่าจะจบลงง่ายๆ

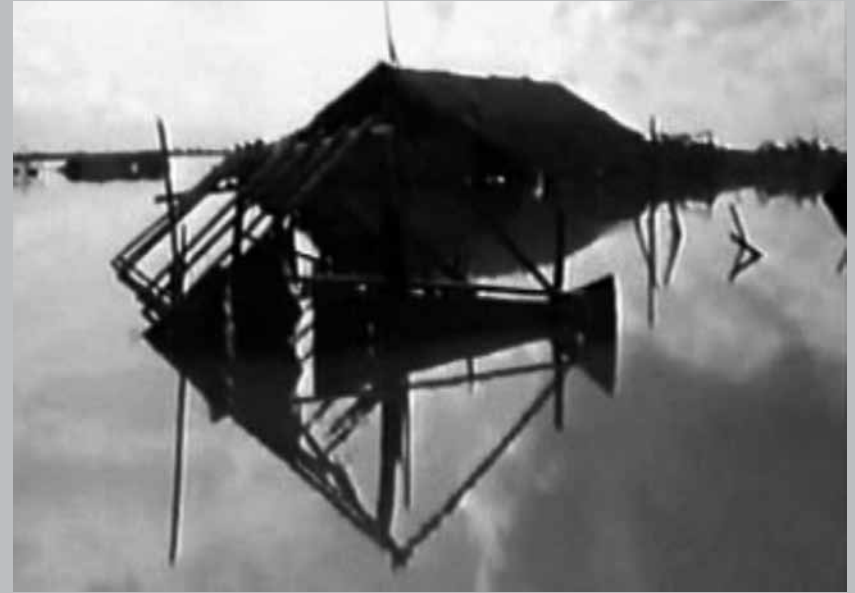
ทว่าหากจับจุดสำคัญในช่วงหนึ่งของมหากาพย์ราษีไศล จะพบว่า การเข้าไปมีส่วนร่วมแก้ปัญหาของ ดร.อาทิตย์ ก็ยังคงเป็นที่จดจำ และเชื่อเหลือเกิน

เขื่อนราษีไศล เป็นเขื่อนคอนกรีต มีบานประตูระบายน้ำ 7 บาน กั้นแม่น้ำมูลที่บ้านห้วย-บ้านดอน ตั้งอยู่ อ.ราษีไศล จ.ศรีสะเกษ ได้รับอนุมัติให้มีการก่อสร้างตามอภิมหาโครงการหลายแสนล้าน โขง ซี มูล ในสมัยรัฐบาล พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ

ชาวบ้านในพื้นที่รอบเขื่อนราษีไศล ที่ได้รับความเดือดร้อนจากที่ทำกิน หลังการก่อสร้างเขื่อน ทำการประท้วงอันนวยอนขอให้ภาครัฐรับทราบปัญหา

ผลจากการก่อสร้างเขื่อน ทำให้พื้นที่ป่าบุ่ง ป่าทาม อันอุดมสมบูรณ์บริเวณแม่น้ำมูล ตอนกลางกว่าแสนไร่ และก่อผลกระทบต่อชุมชนสองฝั่งแม่น้ำมูลหลายอำเภอ ในจังหวัดศรีสะเกษ สุรินทร์ และร้อยเอ็ด จำนวนร้อยละ ๖๐

เมื่อความเดือนร้อนถูกละเลย การเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องรัฐบาลของชาวบ้าน
ที่อยู่ในพื้นที่เขื่อนราชไศลก็มากขึ้นเป็นลำดับ จนกระทั่งกลายเป็นประเด็นการเมือง
เมื่อนักการเมืองอีกฝ่ายมีการจัดประชาชนอีกกลุ่มหนึ่งออกมาต่อต้านและสนับสนุนการสร้างเขื่อน
รวมทั้งประเด็นการขัดแย้งเรื่องการชดเชยพื้นที่ทำกิน

ดร.อาทิตย์ อุไรรัตน์ ซึ่งเข้ามารับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี
และสิ่งแวดล้อม ในรัฐบาล ชวน หลีกภัย ได้รับการต้อนรับจากชาวบ้านที่เดือดร้อนจากเขื่อนราชไศล
เมื่อเขาเป็นผู้เข้ามาแก้ไขปัญหาก็ยืดเยื้อยาวนานจนมีทางออก
และต่อมาชาวบ้านขนานนามให้เป็น วีรบุรุษแห่งลุ่มน้ำมูล

ว่านาม “**วีรบุรุษแห่งลุ่มน้ำมูล**” ที่ชาวบ้านทุกคนต่างยกย่อง เรียกขานกันคงไม่ได้มาด้วยอะไรที่ง่าย ๆ แน่หนอ ดังนั้น ที่มาทีไรจะเป็นอย่างไร ต้องมีย้อนตามไป ถึง “โครงการโขง ชี มูล” ที่ผุดขึ้นสมัยรัฐบาล “**พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ**” เมื่อปี พ.ศ. 2532 ภายใต้การดำเนินโครงการของ “กรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน” กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ซึ่งวาดฝันไว้อย่างสวยหรูว่า โครงการสุดอลังการงานสร้างชิ้นนี้ หวังให้มาช่วยพลิกฟื้นความแห้งแล้งให้หมดไปจากแผ่นดินที่ราบสูง ด้วยการทุ่มเม็ดเงินกว่า 1.8 หมื่นล้านบาทเพื่อเสริมตรระบบชลประทานให้ครอบคลุม 15 จังหวัดภาคอีสาน

ก่อเชื่อนปัญหาเกิด

ดูเหมือนจะเป็นโครงการที่ช่วยต่อลมหายใจเพื่อดับความทุกข์ยากให้แก่ชาวบ้าน แต่สิ่งที่เกิดขึ้นกลับกลายเป็นว่า โครงการโขง ชี มูล โดยเฉพาะกับโครงการก่อสร้างเขื่อนราษีไศลเพื่อกักเก็บลำนํ้ามูล ที่บ้านดอนงูเหลื่อม ต.หนองแค จ.ศรีสะเกษ ที่เริ่มก่อสร้างในปี 2532 จนสามารถเปิดใช้ได้ในปี 2536 เป็นเพียงรูปธรรมหนึ่งของสารพันปัญหาที่อุบัติขึ้น เกิดเป็นข้อขัดแย้งข้อเรียกร้อง และกลับยิ่งตอกย้ำความเดือดร้อนให้แก่ชาวบ้านอย่างทวีคูณ

เนื่องจากการดำเนินการก่อสร้างนั้นกลับปราศจากการทำการบิน การศึกษา วิเคราะห์ ถึงผลที่จะเกิดขึ้นตามมา ขาดการศึกษาลงลึกถึงพื้นที่ว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ เมื่อบริษัทผู้รับสัมปทานการก่อสร้างกลับไปพร้อมพินำโครงการอย่างมหาศาล โดยไม่ได้มีการมีย้อนกลับมาเลยว่า ขณะที่เป้าหมายในการสร้างพื้นที่ชลประทานกว่า 5 แสนไร่ จะทิ้งความเดือดร้อน และยัดเยียดความลำบากให้แก่ชาวบ้านในพื้นที่ทุกคนแค่ไหน

ปัญหาจึงผุดขึ้นหลายเรื่อง โดยยกเป็นเรื่องใหญ่ไว้ 3 ประเด็น คือ

1. เรื่องที่ดินทำกิน เนื่องจากเดิมพื้นที่ก่อนถูกน้ำท่วมบริเวณนี้เห็นเป็นพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ หรือที่ชาวอีสานเรียกว่า ป่าบุง ป่าทาม และถูกชาวบ้านจับจองกันตามวิถีประเพณีในการทำมาหากินมาอย่างช้านาน แต่หากมองในมุมของราชการแล้ว ป่าบุง ป่าทามของชาวบ้านนั้นพื้นที่ทุกตารางนิ้วเป็นที่ที่ไม่มีเอกสารสิทธิเกิดลักษณะของการจับจองพื้นที่ทำกินกันเอาเอง ซึ่งทางราชการ

ก็ใช้ความได้เปรียบของพื้นที่ส่วนนี้ในการดำเนินการสร้างเขื่อนราษีไศล โดยไม่ห่วงผลกระทบด้านที่ทำกิน เพราะชี้ได้ชัดว่าที่ตรงนี้เป็นที่สาธารณะ ดังนั้นเมื่อสร้างเขื่อนขึ้นมาก็แม่น้ำมูล น้ำจึงท่วมพื้นที่ทำกินของชาวบ้านทันทีโดยไม่มีการเหลียวแล

2. เกิดปัญหาดินเค็ม เนื่องจากพื้นดินบริเวณนี้ทั้งหมดมีลักษณะเค็ม เมื่อน้ำที่เกิดจากการกักเก็บของการสร้างเขื่อนท่วมไปถึงไหน พื้นที่ตรงนั้นก็จะเกิดความเค็มขึ้น น้ำที่อัดกันด้วยแรงดันสูง ก็เกิดการดันตัวจนทำให้น้ำเค็มตามไปด้วย ส่งผลให้ไม่สามารถใช้น้ำเพื่อการเกษตร หรือไว้เลี้ยง จับ สัตว์น้ำได้

3. โครงการเขื่อนราษีไศลยังไม่รู้เลยว่าใครที่จะได้รับประโยชน์ เพราะหากถามชาวบ้านก็จะยืนยันเสียงแข็งว่าเดิมทีพื้นที่ทำกินของพวกเขาที่อุดมสมบูรณ์ดีอยู่แล้ว แต่ต้องมาทำให้น้ำท่วม แล้วทางภาครัฐยังมีหน้ามาอ้างกับชาวบ้านอีกว่า จะนำน้ำจากส่วนนี้ไปใช้ประโยชน์เพื่อการเกษตรกรรมในพื้นที่กันดาร ซึ่งตัวชาวบ้านเองกลับมองว่าไม่มีความสมเหตุสมผล เพราะตามแผนงานของโครงการที่วางไว้ คือ จะทำอ่างเก็บกักน้ำเพื่อไว้ใช้ แต่สิ่งที่พบคือ น้ำไม่สามารถส่งไปตามคลองเพื่อให้ใช้ได้ตามแผน เพราะพื้นที่ตรงนั้นเป็นที่ต่ำ แต่พื้นที่นา พื้นที่เกษตรกรรมในชนบทกลับอยู่ที่สูง

ฉะนั้นการจะส่งน้ำไปใช้ได้จะต้องผ่านทางระบบท่อที่ฝังลงดินแล้วจัดการปั๊มด้วยแรงดันมหาศาลเพื่อให้ไปถึงพื้นที่เกษตรดังกล่าว ที่น้ำตลกละไม่น่าเชื่อคือเขื่อนสร้างเสร็จแล้ว แต่ระบบท่อน้ำยังไม่มีการดำเนินการใดๆ ทั้งสิ้น ตรงนี้เองจึงเป็นสิ่งที่ชาวบ้านถือเป็นฝันร้าย ส่งผลให้เกิดข้อเรียกร้องเพื่อเร่งจัดการปัญหาเกิดขึ้น

มหากาพย์ทวงคืนความชอบธรรม

เมื่อเขื่อนก่อสร้างเสร็จ ปัญหาที่ก่อตัวขึ้นพร้อมกันอย่างไม่รู้จักจบสิ้น ส่งผลให้เกิดการรวมพลังมวลชนของชาวบ้านครั้งใหญ่ โดยการเคลื่อนไหวของราษฎรผู้เดือดร้อนระหว่างปี 2537 - 2540 เกิดมีอบขำปี ยึดเยื่อพอกๆ กับหนังสือยาวเรื่องหนึ่ง เพียงเพื่อต้องการเรียกร้องความช่วยเหลือในส่วนปัญหาที่ตนประสบพบเจอ ทั้งเรียกร้องค่าชดเชยที่ดินทำกินที่ถูกน้ำท่วม การร้องขอพื้นที่

ทำกินกลับคืนมา และอีกมากมายอีกปีละ ไปถึงหน่วยงานราชการตามลำดับชั้น ขณะที่ฐานที่มั่นของการชุมนุมต่างกระจัดกระจายออกไป ไม่ว่าจะเป็นที่หัวเขื่อน สันเขื่อน ที่ว่าการอำเภอ ศาลากลางจังหวัด และเคลื่อนทัพยึดพื้นที่รอบทำเนียบรัฐบาล

ผ่านมาก็หลายรัฐบาลจนกระทั่งล่วงเลยมาถึงรัฐบาล “พ่อใหญ่จ้าว” พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ ก็ได้อนุมัติจ่ายค่าชดเชยแก่ชาวบ้านกว่า 1,200 คน เป็นเงินทั้งสิ้นกว่า 400 ล้านบาท ในอัตราไร่ละ 32,000 บาท โดยที่ทางฝ่ายราชการคัดค้านมาโดยตลอดจนเลยเกิดมาสู่การหาเหตุเล่นงานแกนนำชาวบ้าน ซึ่งเป็นคติความมาจนถึงทุกวันนี้ เพราะมองว่าเกิดความไม่ชอบมาพากลในการจ่ายค่าชดเชย แต่ประเด็นจะผิด จะถูก ใครโกง ไม่โกง ก็อยู่ที่ทางกฎหมาย...

แต่ท่ามกลางความเคลื่อนไหวของมวลชนเพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมที่เกิดขึ้น ในส่วนของราชการกลับใช้วิธีนอกเกมโดยจัดตั้งมวลชนอีกฟากหนึ่งขึ้นมาเพื่อต่อต้านผู้เรียกร้อง โดยชุมนุมในลักษณะมีอบชนมีอบ แต่ในที่สุดเมื่อข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสิทธิทำกินของชาวบ้านเปิดเผยออกมาอย่างเป็นระบบ รัฐบาลพ่อใหญ่จ้าวยอมอ่อนข้อตัดสินใจจ่ายเงินค่าชดเชยดังกล่าวให้ ส่งผลให้ต่อมากลุ่มมวลชนจัดตั้งของทางราชการต่างก็เบนเป้าหมายมาเพื่อเรียกร้องสิทธิที่พึงจะได้รับจากค่าชดเชยต่อทางราชการด้วยเช่นกัน ทำให้ยอดผู้เรียกร้องค่าชดเชยพุ่งสูงขึ้นกว่า 20,000 ราย

เมื่อโยนไม้ต่อมายัง “รัฐบาลชวน หลีกภัย” เพื่อรับช่วงต่อจากยุคพ่อใหญ่จ้าว ก็ได้อนุมัติจ่ายค่าชดเชยอีกครั้งในเดือนพฤศจิกายน 2542 จำนวน 779 ราย เป็นเงิน 57 ล้านบาท ตรงนี้ชาวบ้านที่เคยวางตัวเฉย หรือเชื่อราชการว่า “ไม่มีทางได้ค่าชดเชย” แต่เมื่อมีการจ่ายจริง จึงมีการเริ่มทวงสิทธิของตนเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ ปัญหาเรื่องการจ่ายค่าชดเชย ภายหลังมติ ครม. ทั้ง 2 ฉบับจาก 2 รัฐบาล ก็ได้กลายเป็นบรรทัดฐานใหม่

ขณะเดียวกัน รัฐบาลชวนยังออกมติ ครม. เมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2543 ที่มีความก้าวหน้าในการแก้ปัญหามากขึ้น เพราะในมติได้รับรองสิทธิของชาวบ้านและการยืนยันจ่ายค่าชดเชยทั้งไร่นา และพื้นที่อื่นๆ ที่ชาวบ้านครอบครองทำประโยชน์ที่ดินตามสภาพจริง เช่น พื้นที่ป่า พื้นที่เลี้ยงสัตว์ พื้นที่หาของป่า หาเห็ด ยกเว้นพื้นที่ป่าที่สมบูรณ์

มติ ครม. ทั้ง 3 ฉบับที่เกิดขึ้นนี้ แม้จะเขียนเจาะจงลงไปสู่การแก้

ปัญหาเขื่อนราษีไศล แต่ในทางปฏิบัติจริงก็ต้องถูกนำไปใช้กับชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบในลักษณะนี้ทุกคน จากเขื่อนราษีไศล ก็ลามไปพื้นที่ที่มีปัญหาต่างๆ

เมื่อค่าชดเชยเริ่มทยอยได้อย่างต่อเนื่อง ในขณะเดียวกันน้ำที่ยังคงอยู่จากการสร้างเขื่อนไม่อาจจะลามไปถึงไหนที่นั่นก็ได้รับผลกระทบ ส่งผลให้ชาวบ้านต่างพากันแห่ขอค่าชดเชย และค่าเสียหายที่เกิดขึ้นกันยกใหญ่ ยังไม่นับผลกระทบที่เกิดขึ้นภายหลังการเก็บกักน้ำอีกมากมาย ทั้งปัญหาดินเค็ม น้ำเค็มแพร่กระจาย การสูญเสียพันธุ์ปลาและระบบนิเวศทางน้ำ การระบาดของหอยคัน หอยเชอรี่ พยาธิปลา และภาวะน้ำท่วมที่ดินทำกินนอกเขตอ่างเก็บน้ำ

ขณะเดียวกัน กลุ่มผู้ชุมนุมก็เริ่มก่อตัวมากขึ้นและแบ่งออกเป็นหลายกลุ่ม โดยเป็นผู้เดือดร้อนจากเขื่อนราษีไศล ที่ทั้งประเด็นข้อเรียกร้องเดียวกัน และต่างประเด็นกัน เช่น กลุ่มสมัชชาคนจน, กลุ่มสมัชชาเกษตรกรรไกรย้อย, กลุ่มเกษตรกรรไศล, กลุ่มสมาพันธ์เกษตรกร, กลุ่มชาวนา 3,000, สมัชชาลุ่มน้ำมูล เป็นต้น

นับจากนั้นมา กลุ่มผู้เดือดร้อนทุกกลุ่มต่างก็ต่อสู้เรียกร้องความชอบธรรมมาโดยตลอด เรียกได้ว่าชาวราษีไศลไม่เคยว่างเว้นจากการชุมนุมเดินขบวนเลย ซึ่งตรงจุดนี้ความโหดร้ายที่ชุมชนชาวอีสานได้รับคือความแตกแยกของชุมชน และความขัดแย้งระหว่างชุมชนกับรัฐที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้เลยว่า จุดลงเอยจะเกิดขึ้นได้อย่างไร ตรงไหน...

รับฟังปัญหาสู่การแก้ไข

หลังจากภาพความขัดแย้งทวงสิทธิอันชอบธรรมได้ทวีมากขึ้น ล่วงเลยมาสู่ยุครัฐบาลชวน 2 เมื่อต้นปี 2543 ที่ ดร.อาทิตย์มิโอกาสเข้ามามีส่วนรับผิดชอบ ในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ แต่ตามธรรมเนียมแล้วผู้ที่รับหน้าที่ดูแลหน่วยงานเจ้าของเรื่องนี่คือกรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงานโดยตรง คือรัฐมนตรีช่วยว่าการฯ ในขณะนั้นคือ “พรเทพ เตชะไพบูลย์” แต่สถานการณ์ทำท่าว่าจะบานปลายออกไป ผู้ดูแลโดยตรงเริ่มควบคุมไม่อยู่

อีกทั้งรัฐบาลขณะนั้นในสายตาของชาวบ้านคือยังคงยืนกรานกระต่ายขาเดียวอย่างไรเสียการจะจ่ายเงินค่าชดเชยก็ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์กำหนดของ

ราชการ ไม่ใช่ใครก็จะมาเรียกร้องกันได้ทุกคน กลับเป็นการเร่งเร้าให้กลุ่มผู้ชุมนุมต่างทยอยมาปิดล้อมสถานที่ราชการ โดยเฉพาะกระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ เอง โดยมาพักค้างอ้างแรม ทวงข้อสัญญาอยู่นานหลายวัน

ดร.อาทิตย์ในฐานะหัวเรือใหญ่กระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ เห็นภาพม็อบที่เกิดขึ้นให้เห็นจนชินตาหลังจากทุกวันที่นั่งรถเข้าออกกระทรวงเพื่อทำงานภาพที่มีแต่มีม็อบและม็อบ อย่างไม่รู้จักจบสิ้น และข้อเรียกร้องที่เกิดขึ้นจากความเดือดร้อนของประชาชนก็ยังไม่ได้รับการสะสางเสียที เมื่อถามไปยังผู้เกี่ยวข้องทางฝั่งข้าราชการก็ได้รับคำตอบกลับมาเสมอว่าไม่มีอะไร จัดการได้...

แต่ก็ยังไม่เห็นวี่แววของปัญหานั้นจะได้รับการแก้ไขเสียที เมื่อเป็นเช่นนั้น ในความรับผิดชอบอันใหญ่หลวงในฐานะเจ้ากระทรวง ทำให้ ดร.อาทิตย์ต้องขอเพิ่มงานราชสีเสลดทั้งหมดมาอยู่ในความดูแลรับผิดชอบ พร้อมทั้งลงมือแก้ปัญหาด้วยตัวเอง

กรอบในการจัดการของ ดร.อาทิตย์ได้ยึดหลัก **“เอาปัญหาเป็นตัวตั้ง รับฟังเสียงจากทุกฝ่าย”** และ **“คำนึงถึงความเดือดร้อนของชาวบ้านเป็นสำคัญ”** จึงตั้งทีมเพื่อศึกษาข้อมูล และลงพื้นที่ติดตามความจริงจากปากชาวบ้าน จากนั้นได้เริ่มเชิญตัวแทน แกนนำชาวบ้านกลุ่มต่างๆ ที่ได้รับความเดือดร้อนเข้ามาพูดคุยหาทางออกร่วมกันอย่างไม่เป็นทางการที่ส่วนกลาง และจากการหารืออย่างไม่เป็นทางการในวันนั้น ก็นำไปสู่การนัดหมายขอลงพื้นที่ยุทธภูมิจริงของ ดร.อาทิตย์ เพื่อเยี่ยมเยียนรับฟังความคิดเห็น ความเดือดร้อนจากพี่น้องที่ชุมนุมอยู่ในพื้นที่เขื่อนเจ้าพระยา

“ดร.อาทิตย์ไม่ได้มีความเครียดเลยที่จะต้องเข้าไปลงพื้นที่จริงเพื่อพบปะกับชาวบ้านที่ยังไม่รู้เลยว่าสถานการณ์จะออกมาเป็นอย่างไร เพราะขนาดหน่วยงานด้านการข่าว ด้านความมั่นคง ทั้งผู้ว่าฯ ตำรวจ ข้าราชการในพื้นที่ต่างก็ห้ามไม่อยากจะให้เข้าไปในพื้นที่ชุมนุมบนสันเขื่อน แต่ในฐานะตัวแทนที่เข้าไปพูดคุยประสานงานกับชาวบ้านก่อนก็รู้สึกว่าเป็นเรื่องที่ดี และยินดีหากจะมีผู้ใหญ่ของบ้านเมืองลงมาพูดคุยเพื่อรับฟังปัญหาด้วยตัวเอง และพวกเขาก็พร้อมที่จะเปิดประตูต้อนรับอย่างดี” **อานันท์ หาญพานิชย์พันธ์** ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายพัฒนาลังคม มหาวิทยาลัยรังสิต ซึ่งในขณะนั้นเป็นหนึ่งในทีมประสานงานกลุ่มชาวบ้านให้ภาพ

ยินดีต้อนรับสู่ “เขื่อนราชสีเสลด”

ในมุมมองของราชการเองก็ไม่ได้เห็นด้วยกับการลงพื้นที่ของ ดร.อาทิตย์ เพราะหวั่นเกรงว่าจะเกิดอันตรายกับบุคคลสำคัญ แต่เมื่อถาม **“บุญมี ไส้กิ้ง”** ที่ปรึกษาสมัชชาลุ่มน้ำมูล กลับสะท้อนความรู้สึกของชาวบ้านในขณะนั้นมาว่า ถึงแม้ในพื้นที่ชุมนุมจะมีความเครียดที่สะสมมานาน และต่างฝ่ายที่ร่วมเรียกร้องด้วยกันก็แบ่งออกเป็นหลายกลุ่ม ต่างฝ่าย ต่างกลุ่มเองก็พยายามแสดงพลังของตัวเอง ถึงแม้จะมีความรุนแรงเกิดขึ้นอยู่บ้าง แต่ก็เกิดจากอารมณ์ของคนที่ไม่สมหวังในสิ่งที่ตัวเองเรียกร้องเท่านั้น และภายหลังจากได้รับการติดต่อจากส่วนกลางมาว่าจะมีรัฐมนตรีลงมารับฟังปัญหาด้วยตัวเอง ชาวบ้านทุกคนต่างก็ตอบรับเป็นเสียงเดียวกัน และถือเป็นนิมิตหมายอันดีในการเปิดการเจรจา เพราะที่ผ่านมาไม่ว่ายุคใด สมัยใดก็ไม่เคยมีใครแสดงความจริงใจเช่นนี้มาก่อน กับคนอีสานเองขอเพียงแค่แสดงความเป็นห่วงเป็นใยกันบ้าง แค่นี้ก็พอแล้ว

เมื่อทุกอย่างได้รับการนัดหมาย กลุ่มผู้ชุมนุมไฟเขียวให้เข้ามายังพื้นที่สีแดง และพร้อมปูเสื่อต้อนรับคณะของ ดร.อาทิตย์ที่จะลงพื้นที่ ทุกอย่างก็เริ่มต้น ในวันนั้น ดร.อาทิตย์เดินทางนำคณะที่ติดตามพร้อมด้วยผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษ และข้าราชการน้อยใหญ่เดินทางหลังอีกเป็นขบวน แต่เสียงที่ได้รับกลับไม่ใช่เสียงโห่ร้องที่เกรงกันไว้แต่อย่างใด เพราะไม่ว่าคณะจะเดินไปทางไหนก็มีแต่เสียงปรบมือดังก้องไปทั่วสันเขื่อนราชสีเสลด ด้วยวิถีชีวิตของชาวบ้าน ด้วยความบริสุทธิ์ของมิตรภาพคนอีสานเดินทางถึงไหนก็ชวนกินข้าว กินน้ำ เรียกได้ว่าด่านแรกของการเหยียบพื้นที่ชุมนุมก็ราบรื่นไปได้ด้วยดี

อย่างไรก็ตาม ความจริงแล้วในการลงพื้นที่ของ ดร.อาทิตย์ในวันนั้นต้องการเพียงแค่เข้ามาพบปะ และเยี่ยมเยียนพี่น้องเท่านั้น แต่เหตุของการประสานงานที่ผิดพลาด ผิดคิวอย่างไรไม่มีใครรู้ ปรากฏว่ามีการตั้งโต๊ะเจรจากันทันที โดยใช้ห้องที่ทำการเขื่อนเปิดโต๊ะพูดคุย ซึ่งถือว่านอกเหนือจากกำหนดการที่ ดร.อาทิตย์ตั้งใจ เมื่อมีการเปิดโต๊ะขึ้นมา ในบรรยากาศตอนนั้น กลุ่มผู้ชุมนุมเองต่างฝ่ายต่างก็เรียกร้องประเด็นของตัวเอง โดยโยนใส่กันไปมาคนละฝั่ง ทั้งฝั่งเจ้าหน้าที่รัฐ ฝั่งชาวบ้าน ก็ขัดคารมกันอย่างดุเดือด และบรรยากาศขณะนั้นก็ยากเกินกว่าที่จะเจรจาแล้ว โต๊ะเจรจาในครั้งนั้นก็ล้มลงอย่างไม่เป็นท่า ซึ่งถือเป็นความผิดพลาดอย่างมหันต์ในการเข้าสู่พื้นที่ในครั้งนั้น

“**ไฟจิตร ศิลารักษ์**” ผู้ประสานงานสมัชชาคนจน กรณีเชื่อนราธิไศล ถ่ายทอดบรรยากาศช่วงซูลมุนครั้งนั้นว่า ชาวบ้านก็ต้อนรับทางคณะของ ดร.อาทิตยอย่างเป็นปกติ ไม่มีที่ท่าว่าจะรุนแรงแต่อย่างใด แต่ในเมื่อตัวผู้ที่กำกับดูแลพื้นที่มารับฟังด้วยตัวเองขนาดนี้ ก็เลยมีการตั้งโต๊ะเพื่อเจรจากัน ที่จำได้คือมีตัวแทนชาวบ้าน ตัวแทนกลุ่มต่างๆ มาร่วมพูดคุย พร้อมกับคณะข้าราชการที่ติดตาม ดร.อาทิตยเข้ามา ที่จำได้คือคุยกันยังไม่ถึง 5 นาที ชาวบ้านก็ยิงคำถามบอกเล่าปัญหากันอย่างอุตุลุด ซึ่งสุดท้ายได้ข้อสรุปว่าอยากให้รัฐบาลเปิดประตูเชื่อนออกอย่างไม่มีเงื่อนไข ซึ่งขณะนั้นทางราชการเองก็ไม่เห็นด้วยกับเรื่องนี้ ก็เลยล้มโต๊ะเจรจา และคิดว่าคงเป็นหนังม้วนเดิมที่การพูดคุยจะไม่ได้รับการเหลียวแลเหมือนที่ผ่านมา

คำสั่ง “เปิดเชื่อน” สู่ชีวิตใหม่

ปากฝั่งของผู้มาเยือนก็กลับออกมาอย่างทุลักทุเล ดร.อาทิตยมีสีหน้าปนเครียดออกมาจากพื้นที่ชุมนุม เพราะการเข้ามาเยี่ยมเยียนครั้งแรกกลับออกไปแบบไม่ได้ดังที่ตั้งใจไว้ แต่อย่างน้อยการแสดงความจริงใจที่จะแก้ปัญหาอย่างจริงจังของ ดร.อาทิตยในครั้งนี้ก็ได้สร้างความหวังให้แก่หมู่พี่น้องผู้ได้รับความเดือดร้อนแล้ว เพราะหลังจากนั้นไม่นานการพูดคุยในลักษณะดังกล่าว ทั้งการลงพื้นที่ของเจ้าหน้าที่เพื่อรวบรวมปัญหา การเชิญตัวแทนเข้าเจรจาที่กรุงเทพฯ ก็เกิดขึ้นตามมาอีกหลายครั้ง จนได้ข้อสรุปมาว่า การทำงานในส่วนการแก้ปัญหาที่ผ่านมานั้นไร้ความรอบคอบ ทำแล้วเกิดความเสียหาย ไม่เกิดประโยชน์อะไร ไม่มีการสำรวจศึกษาถึงผลกระทบที่จะตามมา น้ำที่ได้จากการกักเก็บก็เต็มไปด้วย เพราะไร้การศึกษามาก่อนว่าเป็นพื้นที่ดินเค็ม น้ำก็เค็ม ใช้ไม่ได้ ปลายายปลูกพืชไม่ได้ผล

เมื่อผลออกมาเป็นเช่นนั้นก็นำไปสู่การจ่ายค่าชดเชยให้แก่ชาวบ้านอีกบางส่วน และก็ยังมีการนัดพูดคุยหารือกับตัวแทนกลุ่มต่างๆ อีกเป็นระยะๆ ตามมา แต่สำหรับข้อเสนอหนึ่งที่ชาวบ้านต้องการ เป็นสุดยอดปรารถนาของชาวบ้านที่มาชุมนุมทุกคนต่างเรียกร้อง คือการขอให้ “เปิดเชื่อน” เมื่อได้ยินตรงนี้ทางฝั่งของหน่วยงานราชการต่างก็ตอบปฏิเสธทันควันถึงแนวทางดังกล่าว โดย

อ้างว่าเชื่อนราธิไศลใช้งบลงทุนมหาศาล อยู่ดีๆ จะให้มีการสั่งยกเลิกการใช้งานเชื่อน คือการเปิดประตูระบายน้ำทั้งหมด ยกประตูระบายน้ำออก คงเป็นไปได้ เพราะเมื่อยกประตูระบายน้ำออก เชื่อนก็ไม่ใช่เชื่อน น้ำก็สามารถไหลได้ตามปกติ ซึ่งราชการยืนยันอย่างหนักแน่นให้เข้าใจทั่วกันว่าไม่สามารถทำตามข้อเรียกร้องได้อย่างแน่นอน

ดังนั้น หลักคิดของ ดร.อาทิตยในขั้นนี้คือการทำอะไรที่จะให้ชาวบ้านได้พื้นที่ทำกินของพวกเขากลับคืนมา เพราะที่ผ่านมาระหว่างการต่อสู้เรียกร้องความชอบธรรม จนกลายเป็นความขัดแย้งตลอดกว่า 10 ปี ชาวบ้านต้องต่อสู้ทั้งๆ ที่พวกเขาไม่มีที่ดินทำกินหลงเหลืออยู่เลย เพราะพื้นที่ต่างจมอยู่ใต้เชื่อนทั้งสิ้น ซึ่งทางการที่ผ่านมาก็อ้างแต่เพียงว่าให้รอผลสรุปของคณะกรรมการชุดต่างๆ ออกมาก่อนจึงจะดำเนินการใดๆ แต่ผลสรุปก็ยังไม่มี

ยังไม่รวมถึงปัญหาของความไม่พร้อมในการใช้งานเชื่อน เพราะเชื่อนสร้างมาแล้วไม่เกิดประโยชน์ตามโครงการที่วาดฝันไว้ คลองส่งน้ำก็ยังไม่มีการส่งน้ำก็ยังไม่วาง ที่เป็นอยู่คือปล่อยให้น้ำขังไว้เฉยๆ ในส่วนของพื้นที่ทับซ้อนก็ยังหาข้อสรุปไม่ได้ เพราะพื้นที่ล้วนแต่อยู่เบื้องล่างของเชื่อน อีกทั้งยังรวมถึงปัญหาที่มีได้หยาบคายอีกมากมาย ทั้งทางด้านสังคม การล่มสลายของชุมชน ความขัดแย้งระหว่างราชการกับชาวบ้าน ซึ่งเป็นความเสียหายที่มีอาจประเมินได้

จากเหตุผลที่กล่าวมาย่อมสรุปให้เห็นแล้วว่าการมีอยู่ของเชื่อนราธิไศลไม่สามารถสร้างประโยชน์ใดๆ ได้เลย แถมยังก่อปัญหาอย่างไม่มีทางจบสิ้น ทั้งนี้ด้วยเหตุผลข้อเท็จจริง บวกกับความคิดที่ต้องการเรียกร้องประโยชน์ของส่วนรวมให้กลับคืนมาตกอยู่กับชาวบ้าน ในวันที่ 6 กรกฎาคม 2543 ดร.อาทิตยจึงใช้อำนาจความเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ สั่ง “**แขวนประตูระบายน้ำเชื่อนราธิไศล**” ทั้ง 7 บาน และตอกย้ำด้วยมติคณะรัฐมนตรี (ครม.) ที่ยืนยันการเปิดประตูระบายน้ำอีกครั้งในวันที่ 25 กรกฎาคมปีเดียวกัน เหตุผลเพื่อรอรายงานการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม และเร่งรัดกระบวนการพิสูจน์สิทธิบนพื้นที่จริง การจัดการกับพื้นที่ทับซ้อนเพื่อเร่งรัดกระบวนการจ่ายค่าชดเชยแต่เหนือสิ่งอื่นใด คือการได้เห็นชาวบ้านกลับมาใช้พื้นที่ทำกินอีกครั้งหนึ่ง

ได้ใจชาวบ้าน ยอมหักราชการ

จากการตัดสินใจครั้งนั้นของ ดร.อาทิตย์ ทำให้เชื่อนราชินีไสลกลายเป็นเชื่อนแห่งเดียว และแห่งแรกของไทยที่สร้างขึ้นโดยเปล่าประโยชน์ ไม่มีการใช้งานใดๆ เกิดขึ้น ถึงตรงนี้ ชาวบ้าน ผู้ชุมนุมต่างก็พอใจในการตัดสินใจ เพราะเมื่อนำถูกระบายออกจากพื้นที่ทั้งหมด พวกเขาก็จะได้พื้นที่ทำกินกลับคืนมาเหมือนเดิม โดยใช้เวลาก่อสร้างฟื้นฟูตัวเองอีกกว่า 2 ปีก็กลับมาสู่สภาพเดิม หลังจากปล่อยให้จมน้ำหายไปกว่า 10 ปี และที่ตามมาคือชาวบ้านที่ชุมนุมยึดเชื่อนกันมาเป็นแรมเดือน แรมปี กิจการชุมนุม พร้อมทั้งแยกย้ายกันมุ่งหน้าทำมาหากินในพื้นที่ทำกินของตัวเองต่อไป

ในทางกลับกัน สิ่งที่ ดร.อาทิตย์ตัดสินใจลงไปในนั้น ก็ต้องมาพร้อมภาระอันหนักอึ้งที่ต้องหักกับเหล่าข้าราชการผู้ที่อ้างว่าดูแลผลประโยชน์ของชาติเข้าอย่างจัง ทำให้ข้าราชการเสียหายอย่างมากที่โครงการเชื่อนราชินีไสล ในการสร้างเชื่อนงบกว่า 2 หมื่นล้านบาทต้องล้มลงอย่างไม่เป็นท่า

“พอจะตัดสินใจท่านนายกฯ ถามว่าได้หารือกับ รมช.พรเทพ แล้วหรือยัง ก็เลยคิดว่าสิ่งที่จะทำนี้ไม่ใช่ว่าผมจะสบาย แต่เป็นการทำให้พี่น้องชาวบ้านสบาย ดังนั้นก็ไม่ต้องถามใคร ในเมื่อมีอำนาจก็สั่งการทันที ถามว่ากลัวไหมกับการที่ตัดสินใจ ทั้งที่รู้ว่าข้าราชการต้องเสียหาย ก็ไม่ได้รู้สึกกลัว แต่คิดว่าข้าราชการคงไม่ค่อยพอใจ เพราะมีหลายคนอาจมีส่วนได้ส่วนเสียกับการก่อสร้าง แต่เมื่อบอกว่าสร้างเสร็จแล้วกลับผิดพลาดก็ถือว่าพวกเขาเสียหายไปเต็มๆ ซึ่งเรื่องนี้เองอย่ามองแค่ว่าใครกลัวใครเสียหาย สิ่งที่ต้องเร่งทำ และเร่งจัดการคือทุกภาคส่วนต้องร่วมกันรับผิดชอบกับความผิดพลาดที่เกิดขึ้น ในเมื่อปล่อยให้มียูอยู่แล้วเกิดปัญหา ถามว่าจะยังขึ้นให้มียูอีกทำไม ซึ่งเรื่องเช่นนี้ก็เกิดขึ้นกับอีกหลายเชื่อนในบ้านเรา อย่างเชื่อนบางปะกงก็มีปัญหาเดียวกัน เนื่องจากเมื่อสร้างเสร็จแล้วทำให้ตลิ่งพัง เพราะไม่มีการศึกษาปัญหาสิ่งแวดล้อมให้ดีก่อน ในที่สุดตอนนั้นก็ไม่ได้ใช้ประโยชน์อะไร ซึ่งก็ต้องยอมรับในความผิดพลาด และเร่งจัดการความเดือดร้อนของผู้ที่ได้รับผลกระทบต้องมาเป็นที่หนึ่ง” ดร.อาทิตย์ย้อนเรื่องราวการตัดสินใจอีกเหตุการณ์สำคัญ

กลับคืนสู่ “ตุ๊กกับข้าว” ที่รอคอย

ขณะที่ บุญมี ชาวบ้านผู้อยู่ร่วมเหตุการณ์มาตลอด ชี้ให้เห็นว่า เมื่อมีคำสั่งเปิดประตูเชื่อนออกมา ทำให้รู้ว่าการทำงานของ ดร.อาทิตย์ที่ผ่านมาได้แสดงความจริงใจให้เกิดขึ้นว่าจะสามารถช่วยแก้ปัญหาตรงนี้ให้หมดไปได้ ดร.อาทิตย์ไม่ได้นำปัญหาไปยึดติดกับหลักแนวคิดตามระบบราชการที่ต้องตรงทุกกระเบียดนิ้ว แต่สิ่งที่ได้ทำคือการมีความกล้าในการตัดสินใจ แต่อยู่ในขอบเขตที่มีผลประโยชน์ของชาวบ้านเป็นตัวตั้ง ใจว่าจะหาประโยชน์ใส่ตัวเอง ตรงนี้นำไปสู่การทำให้ชาวบ้านได้พบกับชีวิตใหม่ที่รอคอยมานานหลายปี

“พวกเขาได้สิ่งที่ต้องการกลับคืนมา ได้กลับมาอยู่ในพื้นที่ที่ดินของตัวเองที่อยู่มาตั้งแต่บรรพบุรุษ ตุ๊กกับข้าวขนาดใหญ่ของพวกเขาที่ถูกปิดมาเป็นระยะเวลายาวนานก็ถูกเปิดออก คนที่เคยทำมาหากินก็ได้กลับสู่ห้องครัวของพวกเขาตามเดิม”

เช่นเดียวกับ ไพจิตร ที่ให้เล่าย้อนเหตุการณ์ในครั้งนั้นก็ยิ่งปลาบปลื้มไม่หาย เพราะเขาบอกว่า สิ่งที่ ดร.อาทิตย์ทำไม่เหมือนกับคนอื่น ๆ คือการใช้ข้อมูลจากทุกฝ่ายมาประกอบการตัดสินใจ และตัดสินใจอยู่บนประโยชน์ของส่วนรวม ซึ่งตรงนี้ถือเป็นจุดแข็งอย่างมากที่ทำให้กล้าตัดสินใจ เพราะเชื่อว่าสิ่งที่ ดร.อาทิตย์ทำลงไปได้อยู่ในใจพี่น้องทุกคนอย่างแน่นอน หากมองตั้งแต่การที่รัฐมนตรีคนหนึ่งจะลงมาใส่ใจปัญหาอย่างเข้าถึงปัญหาจริงๆ ก็หายากแล้ว แต่ ดร.อาทิตย์ก็ไม่ได้ห่วงเกรงต่อความปลอดภัย ตั้งแต่การพยายามที่จะลงพื้นที่พบปะกลุ่มผู้ชุมนุม ที่ไม่สามารถคาดเดาสถานการณ์อะไรได้เลยว่าเหตุการณ์จะรุนแรงขึ้นเมื่อไหร่ แต่ ดร.อาทิตย์ก็เลือกที่จะทำ และดันดันที่จะมาพบพวกเราให้ได้

จากเรื่องเชื่อนราชินีไสลนี้ ดร.อาทิตย์ยังได้สะท้อนมุมมองของระบบราชการไว้ด้วยว่า ระบบราชการไทยที่เป็นอยู่ก็ต้องทำใจ ปัญหาไม่ให้แก่ทุกภาคส่วนหากคิดว่าแก้ได้ ทำได้ และคำนึงถึงส่วนรวมการแก้ปัญหาจะรวดเร็วอย่ายึดติดกับรูปแบบ อย่างครั้งหนึ่งในระยะเวลาไล่เลี่ยกันตอนเข้ามาเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ ตอนนั้นเกิดปัญหาวิกฤตยางพาราล้นตลาด มียางตกค้างในโกดังกว่า 2 แสนตันเนื่องจากราคายางตกต่ำ แต่หากมองดีๆ ก็จะเห็นว่าเรื่องนี้ไม่ใช่หน้าที่ของกระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ เป็นความรับผิดชอบ

ชอบของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ แต่ในฐานะที่ต้องคิดถึงส่วนรวมก็เสนอว่าจะนำยางพาราที่ตกค้างมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในทางวิทยาศาสตร์ที่เราดูแลอย่างไรได้บ้าง

จากโจทย์ดังกล่าว จึงคิดที่จะนำยางพาราเหล่านั้นมาแปรสภาพเป็นฝ่ายยางกันน้ำ หรือทำแผ่นปูรองสระน้ำให้แก่เกษตรกร และก็ได้เชิญผู้รู้เข้ามาหาแนวทางจัดการเพื่อสร้างของเหลือใช้ให้เกิดประโยชน์ เพื่อระบายยางออกมาจากโกดังให้หมด และจะหาทุนโดยการยืมยางพาราออกมาแล้วคนที่ต้องการจะใช้ก็ให้ตั้งบชี้อ จากนั้นเปลี่ยนเป็นเงินเพื่อไม่ให้ของตั้งอย่างเปล่าประโยชน์ เมื่อแนวคิดนี้ออกไปทุกภาคส่วนก็รับลูกกันหมด ทั้งกรมชลประทานก็ยินดีที่จะนำมาใช้ทำฝ่ายยางพารา กระทรวงเกษตรฯ ก็เห็นดีด้วย แต่ปรากฏว่าเมื่อเรื่องเข้าสู่ที่ประชุมคณะรัฐมนตรี (ครม.) ก็โดนตีกลับเพราะมองว่าเรื่องนี้ไม่ใช่หน้าที่ของกระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ ทุกอย่างก็จบ นี่ก็ชัดเจนว่าหากมองเพื่อส่วนรวมบ้างก็จะเกิดประโยชน์ ไม่ใช่จะมองแค่ว่ารัฐจะไม่ใช้กันอย่างเดียว

“วีรบุรุษแห่งลุ่มน้ำมูล”

หลังจาก ดร.อาทิตย์พ้นจากตำแหน่งรัฐมนตรี ไปพร้อมกับรัฐบาลชวน 2 สิ่งหนึ่งที่ยังหลงเหลือทิ้งไว้คือความทรงจำดีๆ ที่ตราตรึงใจชาวราชสีไศล ซึ่งต่อมาทั้ง ดร.อาทิตย์ และชาวบ้านต่างก็ไปมาหาสู่กันฉันมิตร และในการทำบุญใหญ่ครั้งหนึ่งของชาวบ้านในพื้นที่ ดร.อาทิตย์ก็ได้รับเชิญในฐานะแขกให้กลับมาเยือนพื้นที่อีกครั้ง และภายหลังจากการตอบรับที่จะกลับมาเยี่ยมพ่อแม่พี่น้องชาวราชสีไศล คณะกรรมการชาวบ้านต่างเห็นพ้องต้องกันในการสร้างเกียรติประวัติเพื่อมอบแก่ ดร.อาทิตย์ เพื่อถือเป็นความทรงจำหนึ่งที่จะได้พูดถึงคุณงามความดีที่มีให้แก่ชาวบ้าน จึงมีมติตรงกันในการยกย่องให้ ดร.อาทิตย์เป็น “วีรบุรุษแห่งลุ่มน้ำมูล”

เรื่องนี้ ไพจิตร ยังได้สะท้อนภาพความประทับใจตรงนี้ไว้ว่า คนแบบนี้ไม่ได้หาได้ง่ายๆ ในปัจจุบัน ดร.อาทิตย์ไม่ได้เป็นคนของเรา ไม่ได้อยู่ในพื้นที่ แต่ก็สามารถได้ใจคนราชสีไศล เข้าใจความทุกข์ยากที่เกิดขึ้น พร้อมอยู่เคียงข้างในวันที่ต้องฝ่าฟันอุปสรรค วีรกรรมที่ทำไว้ในฐานะวีรบุรุษแห่งลุ่มน้ำมูลนั้นถือเป็นเกียรติที่สมควรอย่างยิ่งในการยกย่อง การสั่งเปิดประตูระบายน้ำเขื่อนก็เหมือนเป็นการปลดปล่อยอิสระแก่ชาวบ้าน

นอกเหนือจากสิ่งที่ได้รับในความช่วยเหลือแล้ว ดร.อาทิตย์ยังแสดงถึงความห่วงใย พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ลูกๆ หลานๆ ของชาวบ้านราชสีไศลได้รับทุนเรียนต่อยังมหาวิทยาลัยรังสิตปีละ 2 ทุน ซึ่งการมอบทุนนี้เริ่มตั้งแต่ปี 2544 ตรงนี้ถือเป็นโอกาสครั้งยิ่งใหญ่สำหรับเด็กๆ บ้านนอก ซึ่ง ดร.อาทิตย์ไม่ลืมที่จะนึกถึงอนาคตของลูกหลานในการได้เปิดหูเปิดตาสู่สังคมภายนอก แสดงให้เห็นว่า ดร.อาทิตย์ห่วงใยชาวบ้านเหมือนกับคนในครอบครัวเดียวกัน เปรียบได้กับอาทิตย์ดวงนี้ได้ส่องสว่างให้ชาวบ้านราชสีไศลอย่างแท้จริง

คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต ก่อตั้งขึ้นด้วยความยากลำบากของ
 ดร.อาทิตย์ อุไรรัตน์ ด้วยอุปสรรคนานาโดยเฉพาะถูกต่อต้านจากวงการแพทย์ขณะนั้น
 แต่อย่างไรก็ตาม การต่อสู้อย่างไม่ย่อท้อ ประกอบกับมีนายแพทย์ผู้เข้าใจถึงปรัชญาการทำงานของ
 ดร.อาทิตย์ได้ตอบรับเข้ามาช่วยทำงาน ซึ่งหนึ่งในนั้นได้แก่ ศาสตราจารย์นายแพทย์ประสงค์ ตูจันดา
 เข้ามาเป็นคณบดีคณะแพทย์ของมหาวิทยาลัย ในปี 2533 จนผลักดันให้มหาวิทยาลัยรังสิต
 ที่เป็นของเอกชน สามารถผลิตบุคลากรด้านการแพทย์ออกมาเป็นผลสำเร็จ

ศาสตราจารย์นายแพทย์ประสงค์ ตูจันดา
 คณบดีคนแรกของวิทยาลัยแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

คณาจารย์ และนักศึกษาแพทย์ มหาวิทยาลัยรังสิตขณะออกหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ “รักษาทฟรี”
 ในโครงการสุขภาพชุมชน เพื่อถวายความเป็นพระราชากุศล

ในฐานะเจ้าของไอเดีย และเจ้าของธุรกิจทางการศึกษา จึงเต็มไปด้วยความหวาดระแวง เคลือบแคลงสงสัย ว่าเป็นการเปิดหลักสูตรที่หวังผลเพื่อค่ากำไร เอาใจคนรวย และไม่ได้ช่วยให้คนจนได้รับการด้านสุขภาพที่ดีขึ้นแต่อย่างใด

นั่นเพราะเชื่อกันว่าเมื่อมหาวิทยาลัยเอกชนเปิดสอนแพทย์ ก็ย่อมต้องเก็บค่าเทอมราคาแพง เมื่อนักศึกษาต้องเอาทุนทรัพย์ก้อนโตของตนเอง มาลงทุนทางการศึกษา หลังเรียนจบจะมีบัณฑิตแพทย์คนไหนเสนอตัวออกไปรับใช้ประชาชนในพื้นที่ห่างไกล ก็ย่อมต้องผลักดันตัวเองเข้าไปทำงานให้โรงพยาบาลเอกชนที่ผู้เข้ารับบริการล้วนเป็นผู้มีฐานะ ซึ่งให้ผลตอบแทนดีกว่าอย่างแน่นอน

ผนวกเข้ากับความไม่เชื่อมั่นว่ามหาวิทยาลัยเอกชนจะสามารถสร้างคนออกมาเป็นหมอได้มาตรฐานทัดเทียมกับสถานศึกษาของรัฐ กระแสต่อต้านจึงกลายเป็นด้านสกัดที่ ดร.อาทิตย์ต้องฝ่าฟัน

“แนวคิดเรื่องการเปิดหลักสูตรแพทย์นี้ผมคิดมานานแล้ว คิดตั้งแต่สมัยผมทำงานอยู่ที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน หรือ ก.พ. ตอนนั้นผมเป็นหัวหน้ากองวิชาการและได้ทำเรื่องการวางแผนกำลังคนของชาติ ผมรู้ว่าประเทศไทยขาดแคลนทรัพยากรบุคคลด้านการแพทย์และการสาธารณสุขมาก เรามีทรัพยากรคน แต่เราไม่มีการวางแผน เราให้ทุนการศึกษาไปเรียนเมืองนอก นี่คือการสร้างคน แต่เราไม่ได้มีเป้าหมายว่าเราต้องการอะไร จะไปทางไหน จึงเป็นที่มาที่ทำให้ผมมาก่อตั้งมหาวิทยาลัยรังสิต และเมื่อตั้งมหาวิทยาลัยรังสิต ผมก็ต้องคิดอะไรที่ไม่ใช่แค่สักแต่ให้เด็กมีที่เรียน ให้เด็กมาเรียนเรื่อยๆ ได้สตาลค์เป็นธุรกิจ เมื่อคิดทำมหาวิทยาลัยก็ต้องทำสิ่งที่ประเทศขาดแคลน นั่นคือ แพทย์”

ดร.อาทิตย์เริ่มต้นไขเบาะแสของการบุกเบิกคณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยเอกชนแห่งแรกของไทย

แย่งกันใหญ่จนเกือบไม่ได้เปิดแพทย์

การยื่นขอเปิดหลักสูตรแพทย์ไม่ใช่เรื่องง่าย ไม่เพียงแต่ชนบเก่าๆ ที่ทำให้การเปิดคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต ถูกต่อต้าน วัฒนธรรมการ

ทำงานของหน่วยงานภาครัฐเองก็เป็นอุปสรรคสำคัญ เนื่องจากการขอเปิดสอนหลักสูตรใหม่ของสถาบันอุดมศึกษานั้น หลักสูตรที่ขอเปิดสอนจะต้องได้รับอนุมัติจากทบวงมหาวิทยาลัย (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา หรือ สกอ. ในปัจจุบัน) ในขณะนั้น คณะวิชาชีพแพทย์ก็ถูกกำกับและดูแลโดย “แพทยสภา” ดังนั้น หลักสูตรแพทยศาสตร์ก็ต้องได้รับการรับรองจากแพทยสภาด้วยเช่นกัน

ทบวงมหาวิทยาลัยกับแพทยสภาก็เถียงกัน แพทยสภาเขาก็ถือว่าเขาต้องอนุมัติก่อน ทบวงมหาวิทยาลัยจึงจะอนุมัติได้ ขณะที่ทบวงมหาวิทยาลัยก็บอกว่า ต้องอนุมัติหลักสูตรจากกระทรวงศึกษาธิการก่อน เพราะแพทยสภากำกับดูแลเรื่องใบประกอบโรคศิลป์ ไม่เกี่ยวกับการพิจารณาหลักสูตร ไม่รู้ว่าใครใหญ่กว่า ใครสองหน่วยงานก็เลยตีกัน ที่นี้ทบวงฯ อนุมัติหลักสูตรมาแล้ว แพทยสภาก็จะไม่รับรองให้

“นี่แหละเมืองไทยเป็นอย่างนี้ ปัญหามันไม่สมควรจะต้องมี มันก็มี ก็ทำกันตามหน้าที่ของตนเองไป ทบวงฯ ก็อนุมัติตามหน้าที่ แพทยสภาก็ดูในแง่ใบประกอบโรคศิลป์ มีแง่ทั้งดิงอย่างไรก็ว่าไป แต่กลับไปเถียงกันว่าใครใหญ่กว่าใคร ใครไวกว่าใคร กว่าจะทำความเข้าใจและอนุมัติหลักสูตรให้มหาวิทยาลัยรังสิตเปิดสอนได้” ดร.อาทิตย์ทำความเข้าใจบรรยากาศในช่วงนั้นด้วยใบหน้าระบายยิ้ม

แพทยสภาออกประท้วง “รังสิต”

แม้หลักสูตรจะผ่านการรับรองจากทบวงฯ สามารถเปิดวิทยาลัยแพทย์มหาวิทยาลัยรังสิตได้ ทว่ากระแสคัดค้านยังคงมีอยู่ **“นพ.สมศักดิ์ ชุณหะวัณ”** หนึ่งในสองคณะกรรมการแพทยสภาที่ประกาศลาออกจากตำแหน่งเพื่อคัดค้านเรื่องดังกล่าว ให้เหตุผลว่า ระบบการผลิตแพทย์ คนที่เรียนจบออกมาแล้วจะต้องใช้ทุน จึงเกิดคำถามว่า หากแพทย์เรียนจบจากเอกชน จะให้ใช้ทุนได้หรือไม่ ซึ่งหลายคนบอกว่าไม่มีสิทธิไปบังคับให้แพทย์ที่จบจากเอกชนต้องมาใช้ทุน จึงเป็นเหตุผลให้ นพ.สมศักดิ์เห็นว่าในสภาพที่รัฐต้องการกระจายแพทย์ไปสู่ชนบท รัฐจึงไม่น่าจะทำให้เรื่องการผลิตแพทย์เป็นเรื่องของเอกชน

“โดยธรรมชาติการให้การศึกษาไปอยู่ในมือเอกชน หากเขามุ่งผลกำไร

หรือกลัวขาดทุนขึ้นมา การดูแลเรื่องคุณภาพก็จะไม่ต่อเนื่อง และการศึกษาแพทย์ต้องลงทุนสูง โอกาสที่เอกชนจะทำต่อเนื่องเป็นไปได้น้อย ผมจึงแสดงออกด้วยการลาออก ซึ่งเป็นการประท้วงในหลักการ“ นพ.สมศักดิ์บอกเล่าถึงเหตุผลในการคัดค้านครั้งนั้น ซึ่งต่อมานายแพทย์ผู้นี้ต้องมาร่วมงานกับ ดร.อาทิตย์ที่กระทรวงสาธารณสุขในภายหลังด้วย

แต่สำหรับอธิการบดีมหาวิทยาลัยรังสิต เขาไม่ได้คิดเช่นนั้น

“แนวคิดการจัดตั้งโรงเรียนแพทย์ตอนนั้น ผมคิดถึงชนบท แต่คนก็ค้านกันว่ามหาวิทยาลัยรังสิตจะผลิตมาทำไม แพทย์เมืองกรุงไม่ได้ขาดแคลน แต่มันขาดอยู่ในชนบท เราก็ผลิตแพทย์เพื่อพัฒนาชนบท เราไม่ต้องบังคับว่าจบแพทย์แล้วต้องออกไปอยู่ชนบทอย่างเดียว แต่เดี๋ยวพอมีแพทย์เยอะ มันก็กันไปตามกฎ ที่สุดแล้วแพทย์ก็จะกระจายไปสู่ชนบทเอง เพียงแต่เราได้ช่วยทำหน้าที่ในการผลิตแพทย์“

หลังจากวิทยาลัยแพทย์ มหาวิทยาลัยรังสิต เปิดรับนักศึกษารุ่นแรกในปี 2532 ปัญหาใหม่ยังคงเดินหน้าเข้ามาให้ ดร.อาทิตย์ได้แก้ไข เพราะนักศึกษาแพทย์จำเป็นต้องได้รับการฝึกปฏิบัติงาน และเรียนรู้จากกรณีศึกษาอาการเจ็บไข้ไม่สบายของผู้ป่วย

แม้ว่าในเวลานั้น “โรงพยาบาลพญาไท” จะอยู่ภายใต้การบริหารงานของตระกูล “อุไรรัตน์” แต่เนื่องจากเป็นโรงพยาบาลเอกชน ทำให้ผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลพญาไทไม่หลากหลายเพียงพอสำหรับให้นักศึกษาแพทย์ของมหาวิทยาลัยรังสิตได้เรียนรู้และศึกษาเพื่อให้เกิดความชำนาญ

“ผมตั้งใจจะให้โรงพยาบาลพญาไทเป็นที่ฝึกปฏิบัติของแพทย์ด้วย อยากให้เป็นโรงเรียนแพทย์ ผมคิดไว้ว่าหากเราทำให้มีกรณีศึกษาที่หลากหลาย พอที่จะเป็นโรงเรียนแพทย์ได้แล้ว ก็น่าจะทำได้ ผมจะทำให้โรงพยาบาลพญาไทเป็นโรงเรียนแพทย์เต็มรูปแบบ แต่ขณะนั้นยังทำไม่ได้ การยอมรับก็ยังไม่มี“

กว่าจะได้โรงเรียนแพทย์

ดร.อาทิตย์จึงคิดถึงการขอให้โรงพยาบาลของรัฐภายใต้การกำกับดูแลของกรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข มาร่วมเป็นโรงเรียนแพทย์ เนื่องจาก

ผู้ให้บริการโรงพยาบาลของรัฐนั้นมีความหลากหลาย ทั้งเรื่องโรคภัยไข้เจ็บ รวมถึงเพศและวัย ทว่าสิ่งที่คิดไม่ได้ง่ายเลย

“ผมไปขอให้โรงพยาบาลราชวิถีมาร่วมเป็นโรงเรียนแพทย์ให้กับคณะแพทยศาสตร์ของมหาวิทยาลัยรังสิต แต่กว่าจะทำให้โรงพยาบาลราชวิถียอมรับเป็นโรงเรียนแพทย์ให้มัน มันยากเย็นมากเลย เพราะเขาก็คิดว่ามันไม่ใช่เรื่องอะไร งานของแพทย์ที่โรงพยาบาลก็เหนื่อยแล้ว ยังต้องมาสอนนักศึกษา มาทำอะไรให้เราอีก“

นอกจากจะถูกปฏิเสธเพราะถูกมองว่าเอาภาระไปเพิ่มให้แพทย์ในโรงพยาบาลที่งานล้นมืออยู่แล้ว ดร.อาทิตย์ก็หันไม่พ้นข้อครหาว่า จะอาศัยทรัพยากรจากโรงพยาบาลของรัฐไปสร้างประโยชน์ให้แก่ธุรกิจของตนเอง

“ผมเดินทางไปต่างประเทศ ไปคุยกับ Harvard Medical School เขาก็ไม่มีโรงพยาบาลเป็นของตัวเอง เขาก็ใช้โรงพยาบาลของรัฐเป็นโรงเรียนแพทย์ ที่ Massachusetts General Hospital แล้วโรงเรียนแพทย์ฮาร์วาร์ดก็มีชื่อเสียงมาก เขาก็ใช้ทรัพยากรร่วมกัน ก็ทำใน concept เดียวกัน แต่ของไทยทำไม่มหาวิทยาลัยเอกชนที่จะผลิตแพทย์ถึงต้องมีโรงเรียนแพทย์เป็นของตนเอง ต้องลงทุนเอง หากทำไม่ได้ก็อย่าได้เกิด ขณะที่คนได้ใช้ประโยชน์คือประเทศชาติและประชาชน และแพทย์ของเขาจบอะไรมาก็ได้ แต่ของเราต้องจบวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ และต้องคนสอบได้ที่ 1 ต้องดีที่สุด ขณะที่แพทย์ของเขาจบประวัติศาสตร์ มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ก็มาเรียนได้ ทำไม่เป็นเช่นนั้น“

อย่างไรก็ตาม บุรุษผู้มีความมุ่งมั่นแรงกล้าไม่ผิดจากแสง “ตะวัน” ยังคงเดินหน้าเจรจาขอให้โรงพยาบาลราชวิถีมาเป็นโรงเรียนแพทย์ให้แก่คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต โดยมีได้คำนึงถึงผลกระทบที่จะตามมาต่อธุรกิจที่ตนเองเป็นเจ้าของอยู่

“ผมบอกกับทางโรงพยาบาลราชวิถีว่า ค่าหน่วยกิตที่มหาวิทยาลัยรังสิตเก็บจากนักศึกษาคณะแพทยศาสตร์ได้ ในชั้นปีที่ 4-6 ผมขอยกให้ โดยขอให้ตั้งเป็นมูลนิธิสถาบันร่วมผลิตแพทย์ กรมการแพทย์และมหาวิทยาลัยรังสิต คุณอย่าสงสัยว่าผมจะมาหาผลประโยชน์อะไร คุณเอาไปบริหารจัดการได้เลย ผมพยายามทำให้ผู้บริหารของโรงพยาบาลราชวิถีเข้าใจ ว่าเราไม่ได้ต้องการหาผลประโยชน์ส่วนตัว หรือประสงค์ร้ายต่อวงการแพทย์ เรารู้ว่าประเทศไทยขาดแคลนแพทย์ ก็ควรผลิตให้เพียงพอ เพราะการรักษาทางการแพทย์จะไป

ลดราคาก็บาท หรือจะรักษาทุกโรคอะไรก็ตาม แต่หมอไม่มีมันก็ไม่มีความหมาย
เพราะมันรักษาไม่ได้”

นอกเหนือจากคำหน่วยกิตที่ ดร.อาทิตย์ได้เสนอให้แก่กรมการแพทย์
ตั้งเป็นสถาบันร่วมผลิตแพทย์ฯ แล้ว ดร.อาทิตย์ยังได้ให้สัญญาต่อผู้บริหาร
โรงพยาบาลราชวิถีด้วยว่า หากมาเป็นโรงเรียนแพทย์ให้มหาวิทยาลัยรังสิต
แล้ว ทางมหาวิทยาลัยฯ จะให้ตำแหน่งทางวิชาการแก่อาจารย์แพทย์ ให้เป็น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ ศาสตราจารย์คลินิก เพราะถือว่าได้ทำงาน
วิชาการด้วย เป็นสิ่งที่สร้างความภาคภูมิใจให้แก่แพทย์ นอกจากการรักษาที่ได้
รับผลตอบแทนเป็นเงินที่หมอทุกคนต้องปฏิบัติอยู่แล้ว

“สุดท้ายโรงพยาบาลราชวิถีตกลงเป็นโรงเรียนแพทย์ให้กับวิทยาลัย
แพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต เราจึงถือเป็นสถาบันแพทยศาสตร์ของ
ประเทศไทยโดยสมบูรณ์ซึ่งผมไม่ได้อะไรเลย เพราะคำหน่วยกิตนักศึกษาแพทย์
ทั้งหมดตอนนั้นแค่ล้านเดียวตลอดหลักสูตร 6 ปี แต่ในจำนวนเงิน 1 ล้านบาท
มันไปอยู่ที่ชั้นปีที่ 4-6 เสีย 7.5 แสนบาทที่มีการฝึกปฏิบัติต่างๆ แต่ในชั้นปีที่ 1-3
แค่ 2.5 แสนบาทเท่านั้นเอง เท่ากับมหาวิทยาลัยรังสิตไม่ได้อะไร หลังจากนั้นมา
มหาวิทยาลัยรังสิตก็ขาดทุน 50-60 ล้านบาทต่อปี แต่เป็นสิ่งที่ผมตั้งใจจะทำ”

และต่อมาโมเดลการผลิตแพทย์ของมหาวิทยาลัยรังสิตก็กลายเป็น
รูปแบบที่กระทรวงสาธารณสุขนำไปก่อตั้งสถาบันแพทย์พระบรมราชชนก ในการ
สร้างแพทย์ชนบท โดยให้นักศึกษาแพทย์ในช่วงปีที่ 1-3 เรียนกับมหาวิทยาลัย
ส่วนกลาง และส่วนในชั้นปีที่ 4-6 ให้ไปทำงานโรงพยาบาลที่ตัวเองอยู่

ดร.อาทิตย์ยังถ่ายทอดถึงแรงต้านที่เขาได้รับในช่วงเวลา “ตั้งไข่” ของ
คณะแพทยมหาวิทยาลัยรังสิตด้วยว่า มีอาจารย์หมอที่สนิทสนมกับคุณหญิง
พัฒนา อุไรรัตน์ ผู้เป็นมารดา ไปบอกกล่าวผ่านทางมารดาให้ ดร.อาทิตย์ล้มเลิก
ความคิดที่จะตั้งคณะแพทย์ของมหาวิทยาลัยรังสิตเสีย

“อาจารย์หมอต่านไปบอกกับคุณแม่ผมว่า ให้บอกกับอาทิตย์ว่าอย่าทำ
เลยมันยาก มันไม่ได้กำไรหรอก ผมก็บอกคุณแม่ไปว่า เอานะ แต่ก็ไม่ได้อธิบาย
อะไรกับท่าน ท่านก็ไม่ได้ห้ามอะไร กระทั่งมันสามารถเปิดเป็นคณะแพทยศาสตร์
ได้สำเร็จ แต่ก็เชื่อว่าคนในสังคมเขาจะเอาด้วย กระทั่งมันสำเร็จนั้นแหละเขาถึง
เอาด้วยกับเรา” ดร.อาทิตย์จบคำพูดด้วยรอยยิ้มที่ค่อยๆ คลี่ออกจนเต็มใบหน้า
ด้วยความภาคภูมิใจ

แต่ถ้าถาม ดร.อาทิตย์ว่า การคิดเปิดหลักสูตรแพทยศาสตร์ใน
มหาวิทยาลัยเอกชนขึ้นเป็นครั้งแรกของไทยนั้น คิดไว้บ้างหรือไม่ว่าจะต้องเจอ
อะไร ดร.อาทิตย์ตอบได้ทันทีว่า

**“ผมคิดว่าตลอดความจะต้องเจอกับอะไร รู้อยู่แล้วว่าจะต้องถูกด่า แต่
ผมเอาความจริงใจ และความมุ่งมั่นไปทำให้ทุกคนเห็นว่าผมไม่ได้ทำเพื่อ
ประโยชน์ของตัวเอง และเวลานั้นเราอยู่ในช่วงวัยหนุ่ม ผมพร้อมจะต่อสู้ เมื่อ
เห็นว่าถูกต้องก็คือถูกต้อง เราก็ต้องเดินหน้าไป”**

มุ่งมั่น ตั้งใจ เชิญยอดฝีมือร่วมงาน

เมื่อถูกตั้งคำถามว่า อะไรที่ทำให้การก่อตั้งคณะแพทย์ในมหาวิทยาลัย
รังสิตลุล่วงไปได้ ผู้ชายหลายสมณานามซึ่งถูกเรียกขานตามผลงานที่เขาทำ
เอาไว้ให้คำตอบว่า คือการได้คนดีๆ เข้ามาช่วย ซึ่งการก่อตั้งคณะแพทยศาสตร์
ของมหาวิทยาลัยรังสิตนั้น ดร.อาทิตย์ได้เชิญ **“นพ.ประสงค์ ตู้อินดา”**
ซึ่งเป็นสหายอดปรมาจารย์ด้านกุมารเวช และเป็นอาจารย์แพทย์เก่าแก่ของ
โรงพยาบาลศิริราชเข้ามาช่วยในการจัดทำหลักสูตร และนั่งหัวโต๊ะเป็นคณบดี
คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต ในยุคเริ่มนับหนึ่ง

“ขณะนั้น นพ.ประสงค์ท่านเกษียณอายุราชการแล้ว เราก็ไปเชิญท่านมา
ท่านสนใจแพทยศาสตร์ก็ศึกษาอยู่แล้ว ท่านก็เสียสละมาช่วยทำให้ ถือเป็นจุด
สำคัญที่ทำให้หลายต่อหลายคนเลิกคิดว่ามหาวิทยาลัยเอกชนเป็นใครคิดจะมา
เปิดคณะแพทย์ เพราะเมื่อเห็นชื่อ นพ.ประสงค์ ก็ต้องคิดแล้วว่า คนคนนี้เป็น
ใคร นพ.ประสงค์เป็นคนเลวไหม ก็ไม่ใช่ ทำให้แรงต่อต้านลดลง แล้วท่านก็มาทำ
โดยไม่ได้อัดฉีดถึงเรื่องเงินเดือน ที่เราให้ท่านก็เป็นเงินเดือนถูกๆ เป็นความสำเร็จ
ที่ต้องให้เครดิตกับท่าน”

คงไม่ผิดจากคำพูดของ ดร.อาทิตย์นัก เพราะคณะแพทย์ มหาวิทยาลัย
รังสิต คงจะเกิดขึ้นไม่ได้เลยหากไม่มี นพ.ประสงค์มาร่วมชั้นรูป ซึ่งถึงขนาด
หมอรุ่นลูกทูปโต๊ะชี้หน้า นพ.ประสงค์ ว่าเป็น “ทาสน้ำเงิน” ที่ยอมมาทำงานให้
มหาวิทยาลัยเอกชน แต่ท่านก็สูดทนใช้เจตนาอันบริสุทธิ์กรุยทางกระทั่งเกิด
มรรคผลในที่สุด

คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต ได้รับการสนับสนุนจากผู้มีคุณูปการอีกหลายท่าน ตั้งแต่ นพ.ไพโรจน์ นิงสานนท์ รมว.สธ. นพ.อรรถสิทธิ์ เวชชาชีวะ อธิการบดี ม.มหิดล (ในขณะนั้น) นพ.วิฑูร แสงสิงแก้ว อธิบดีกรมการแพทย์ และ ดร.พรชัย มาตังคสมบัติ คณบดีคณะวิทยาศาสตร์ ม.มหิดล (ในขณะนั้น)

ดร.อาทิตย์ย้ำด้วยว่า ความสำเร็จของหลายๆ สาขาวิชาในมหาวิทยาลัยรังสิตเกิดจากได้รับคุณูปการจากคนดีหลายๆ คนในสังคมไทย อาทิ คณะพยาบาลศาสตร์ ที่ได้เชิญ อาจารย์ละออ หุตางกูร อดีตคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ซึ่งคนในวงการพยาบาลรู้จักกันเป็นอย่างดี มาเป็นคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ที่มหาวิทยาลัยรังสิต

“ตอนผมไปเชิญท่านมา อายุท่าน 60 ปีแล้ว ท่านก็บอกว่าไม่ไหว ไม่เอาแล้ว ผมก็เลยคุยกับท่านว่า อาจารย์อยากจะทำอะไรในวงการพยาบาลศาสตร์ ที่ยังไม่เห็นอยู่ในใจหรือไม่ ก็ไปจุดประกาย จะไปทำความฝันให้เป็นจริงด้วยกันไหม ท่านก็มา ส่วนคณะเภสัชศาสตร์ ก็ได้อาจารย์ฉวี บุญนาถ จากมหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งท่านก็เป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับอย่างดีมาก เป็นต้น ซึ่งเราก็ต้องอาศัยความมุ่งมั่น ตั้งใจจริง เชิญคนดีๆ มาทำงานด้วยกัน”

ทั้งหมดนี้มาจากความคิดของ ดร.อาทิตย์ ที่ว่า คนเก่ง และคนดียังมีอีกเยอะ แต่สำหรับเมืองไทยกลับไม่เอามาใช้ประโยชน์

“เราไม่ใช่เพราะเขาเกษียณอายุราชการแล้ว แต่ในวงการวิชาการทางการศึกษา อย่างว่าแต่ 60 เลย อายุ 70 ปีก็ยังไม่สาย เพราะเป็นการใช้สมองซึ่งท่านเหล่านี้สะสม พูมฝึกความสามารถมายาวนาน พอถึงเวลาที่จะต้องใช้ เรากลับไม่ใช่ นั่นละระบบราชการ ทั้งๆ ที่หลายท่านเป็นบุคลากรที่มีคุณค่าอยู่ในสาขาขาดแคลน แต่เรากลับทำแบบนี้ บอกขาดแคลนแล้วไปตัดเขาออกทำไม่ก็ต้องเอากลับมาทำงาน”

ทำรบบมหาวิทยาลัยรัฐ

หลังเกษียณออกเริ่มจางหาย คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต ก่อตั้งเป็นรูปร่าง ทางมหาวิทยาลัยมหิดลได้ประสานมายัง ดร.อาทิตย์ ผู้กุมบังเหียน

มหาวิทยาลัยรังสิต ยื่นข้อเสนอเพื่อเป็นการช่วยเหลือว่า ให้คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต เป็นสถาบันสมทบกับมหาวิทยาลัยมหิดล แต่เมื่อเรียนจบแล้วบัณฑิตแพทย์ต้องรับปริญญาจากมหาวิทยาลัยมหิดล และก็จะได้รับใบประกอบโรคศิลปะเช่นเดียวกับบัณฑิตแพทย์จากมหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งในอดีตแพทย์ที่ศึกษาจบออกมาจากสถาบันผลิตแพทย์ของรัฐไม่ต้องสอบใบประกอบโรคศิลปะ แต่จะได้รับใบประกอบโรคศิลปะหลังศึกษาจบโดยอัตโนมัติ

“ตอนนั้นเราก็มารื้อกันในเรื่องกรรมการบริหารมหาวิทยาลัยรังสิต แล้วก็ไปบอกกับเขาว่า เราไม่เอา ต้องให้นักศึกษาของเราไปสอบใบประกอบโรคศิลปะด้วยตัวเอง แม้เราต้องเสียเลือดเนื้อก็ยอม ตอนนั้นบัณฑิตแพทย์มหาวิทยาลัยรังสิตก็สอบอยู่แห่งเดียว ร่วมกับแพทย์ที่จบมาจากเมืองนอก เพราะมีเอกชนเพียงแห่งเดียวที่เปิดสอนแพทย์ในประเทศไทย”

ดร.อาทิตย์เว้นระยะก่อนปล่อยเสียงหัวเราะออกมาเบาๆ “ปรากฏว่าสอบปีแรก นักศึกษาแพทย์มหาวิทยาลัยรังสิตสอบผ่านแค่ 30% ก็โดนด่าเสียไม่มีดี ผู้ปกครอง นักศึกษาก็ร้องไห้กระจองอแง หว่าเราหลอกลวง เรียนแล้วก็สอบตก แต่สุดท้ายเราก็จัดสอน จัดติว และไปสอบใบประกอบโรคศิลปะอีกครั้ง คราวนี้สอบผ่านได้เกือบ 90% ตอนหลังก็ไม่มีปัญหา”

ผลจากการทำเชิงของแพทย์จากมหาวิทยาลัยรังสิตนี้เอง ที่ทำให้ในเวลาต่อมาแพทยสภากำหนดให้บัณฑิตแพทย์ทุกคน ไม่ว่าจะสำเร็จการศึกษาจากสถาบันไหน ก็ต้องสอบใบประกอบโรคศิลปะ

“เรียกว่าเราทำเชิงกับสถาบันผลิตแพทย์ของรัฐบาล เจ้าพี่จะมายืนอยู่ในรั้วไม่อยู่เลย ออกมาชนข้างกัน สุดท้ายทุกสถาบันก็ต้องสอบใบประกอบโรคศิลปะเหมือนกันหมด”

เพาะสำนึกหมอรังสิตเพื่อส่วนรวม

บัณฑิตแพทย์รุ่นแรกของมหาวิทยาลัยรังสิตถูกส่งกลับไปสู่สังคมรุ่นแรกเมื่อปี 2537 และเป็นที่น่าแปลกใจว่า แพทย์จบใหม่จากมหาวิทยาลัยรังสิตหลายต่อหลายคนกลับสมัครใจเลือกที่จะออกไปปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ ห่างไกล แทนการเลือกที่จะอยู่ทำงานในเมือง

ดร.อาทิตย์เปิดเผยถึงเรื่องนี้ว่า แพทย์ที่สำเร็จจากมหาวิทยาลัยรังสิต รุ่นที่ 1-3 ดร.อาทิตย์บอกให้พวกเขาสมัครลงไปทำหน้าที่ในจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส

“ผมบอกเลยว่าจังหวัดไหนที่คนเขาไม่อยากไป ให้สมัครก็ไปเลย ขณะที่คนวิ่งเต้นใช้เส้นสายจะไม่ไปลงในพื้นที่ทุรกันดาร ผมขอให้พวกเขาอาสาออกไป ก็ประสบผลสำเร็จอยู่หลายคน ทั้งๆ ที่เขาไม่ต้องไปใช้ทุน แต่เขาก็อาสาออกไปทำงาน นั่นคือ good will ที่เด็กสร้างให้กับส่วนรวม”

การสร้างให้นักศึกษาแพทย์ของมหาวิทยาลัยรังสิตมีแนวคิดเช่นนั้น ดูจะสวนทางกับการเป็นนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเอกชน ซึ่งส่วนใหญ่แล้วครอบครัวไม่ได้ชดเชยเรื่องเงินทอง ซึ่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยแห่งนี้บอกว่าเขาต้องการให้นักศึกษาไม่คิดถึงแต่เรื่อง “เงิน” เพราะถ้าเรียนจบแล้วจะคิดแต่เรื่องเงิน ว่าจะได้กลับคืนมากี่เปอร์เซ็นต์ หรือทำงานเกิน 1 นาทีก็คิดเป็นค่าล่วงเวลาแล้วนั้น ก็เป็นวิธีคิดได้ในสังคมอย่างหนึ่ง แต่มันไม่ใช่ความต้องการของชีวิตทั้งหมด สิ่งที่มาวิทยาลัยรังสิตพยายามปมเพาะให้แก่นักศึกษา คือการให้เรียนรู้ว่าความภาคภูมิใจ ความสำเร็จ ความสมหวังของชีวิต สูตรสำเร็จมันไม่ได้อยู่ที่เงินอย่างเดียว หากแต่คือการได้ทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวม

“ผมภาคภูมิใจมาก แพทย์ของมหาวิทยาลัยรังสิตได้รับคำชมเชยว่า ความรู้ดีและไม่จองหอง กลายเป็นบุคลิกหรือสัณฐานของแพทย์มหาวิทยาลัยรังสิต นั่นเพราะเขารู้ว่าเขาด้อย เขาถูกดูถูก เพราะเขาถูกมองว่าไม่เก่ง สู้อแพทย์ที่จบจากมหาวิทยาลัยของรัฐบาลไม่ได้ เพราะไม่ได้จบจากสถาบันแพทย์อันดับ 1 อันดับ 2 แต่โอ้มันที่โหล่ จบจากมหาวิทยาลัยผลิตแพทย์อันดับท้ายๆ ซึ่งผมก็ไม่เข้าใจว่าทำไมคนไทยถึงคิดถึงแต่เรื่องแบบนี้ แต่ผมก็บอกเขาว่า ไม่เป็นไร ถึงเราจะอยู่แค่นี้ แต่เราก็ยังมีโอกาสให้อะไรกับสังคมไทยบ้าง”

ดร.อาทิตย์ยังบอกด้วยว่า ในความเป็นจริงแล้ว คนเรียนแพทย์ไม่จำเป็นต้องเป็นคนเก่งหรืออัจฉริยะ แต่จะต้องเอาคนที่มีความรู้พื้นฐาน ภูมิหลังที่เหมาะสม มีจิตกุศล และไม่คิดถึงแต่เงิน

“หมอที่ดีไม่ใช่หมอที่เรียนเก่ง แต่หมอที่เรียนตกแล้วตกอีก อาจเป็นหมอที่ดีก็ได้ หากเขามีจิตบริการ เอื้ออาทร สนใจดูแลให้บริการคนไข้ไม่เลือกยากดีมีจน เราต้องช่วยกันคิดในเชิงสร้างว่าจะออกมาอย่างไร เราจะได้ไม่ดูถูกกัน คนเป็นหมอต้องไม่คิดว่าตัวเองเป็นเทวดา คนเป็นหมอต้องคิดว่าจะต้องมาดูแลประชาชนและรับใช้บ้านเมือง” ดร.อาทิตย์กล่าวถึงหมอในสเปกของตัวเอง

มองไกลส่งออกมาต่างแดน

การลงมาปลูกปั้นก่อตั้งวิทยาลัยแพทยศาสตร์ในมหาวิทยาลัยเอกชน ที่ตัวเองเป็นเจ้าของ จนถึงขั้นยอมยกค่าหน่วยกิตให้แก่มูลนิธิสถาบันร่วมผลิตแพทย์ฯ นอกจากแนวคิดที่จะช่วยภาครัฐผลิตแพทย์ซึ่งขาดแคลนอยู่ให้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นแล้ว ดร.อาทิตย์ยังมองไปยังเป้าหมายที่ใหญ่กว่านั้น โดยเขาไม่ได้มองที่ตัวบุคคลว่าผลิตแพทย์คนหนึ่งแล้วได้แพทย์มาหนึ่งคน แต่ชายผู้นั้นมองไปไกลกว่านั้น เขามองว่านี่คือจุดแข็งของประเทศไทย

สิ่งที่ ดร.อาทิตย์มองเห็นคือ การแพทย์ของไทยมีชื่อเสียง และแพทย์ไทยได้รับการยอมรับว่ามีฝีมือดีที่สุดในโลกก็ว่าได้

“ผมพูดมานานแล้วว่า ไม่มีเมืองไหนในโลกที่มีความพร้อมและเก่งด้านการแพทย์เท่ากรุงเทพฯ เอามาเลย ลอนดอน นิวยอร์ก ลอสแอนเจลิส เราไม่ได้แพ้ใคร ผมพูดถึงกรุงเทพฯ นะ ผมไม่ได้พูดว่าประเทศไทย คุณเป็นโรคอะไร ผ่าตัดหัวใจทุกเคสแพทย์ไทยทำได้ และทำได้ดีกว่าที่อื่น เพราะการดูแลรักษาของเราดีกว่าประเทศอื่น ทำไมเราไม่ทำให้เมืองไทยเป็นเหมือนกรุงเทพฯ ในกรุงเทพฯ หมอ 1 คนต่อคนไข้ 950 คน ขณะที่ในต่างจังหวัดขณะนี้ หมอ 1 คนต้องดูแลประชาชนเกือบ 2 หมื่นคน ทำไมเราไม่ทำให้ประเทศไทยเป็นเหมือนเมืองหลวง”

ปัญหาสำคัญคือ ประเทศไทยยังอยู่กับวัฒนธรรมการขัดแย้งขัดขานกัน ซึ่งเมื่อใครเริ่มทำสิ่งใดที่เป็นเรื่องใหม่ ย่อมหนีไม่พ้นการถูกกีดกัน เช่นเดียวกับที่มหาวิทยาลัยรังสิตได้เจอในระยะเริ่มต้นของการขอเปิดหลักสูตรแพทย์ การไม่ส่งเสริมกันจริงๆ จึงทำให้เกิดการพัฒนาต่างๆ ที่คนไทยไม่ใช่คนโง่ ในจำนวนคนไทย 60 ล้านคน มีเด็กอยากเรียนแพทย์อยู่จำนวนมาก แต่กลับไม่ได้ส่งเสริมหรือเปิดช่องทางให้เขาได้เรียน

“เมื่อเด็กไทยอยากเรียน แพทย์ไทยเก่งระดับโลก ทำไมเราไม่ลงทุนด้านนี้ ต่อไปเมื่อแพทย์เราเพียงพอเราทำเพื่อส่งออกได้ไหม ทำไมเราถึงได้มีชื่อในเรื่องส่งออกโสเภณี เราจะส่งออกหมอนวด จับกันไปเพื่ออะไร ทำไมเราไม่ส่งออกแพทย์ พยาบาล เราพร้อมตรงนั้นเราก็อำนาจตรงนี้ให้หนุ่ม แล้วเราก็เป็นฮับไม่ใช่แค่ฮับของเอเชีย แต่เราเป็นฮับของโลกด้วยซ้ำ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะทำให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นด้วย” ดร.อาทิตย์ถ่ายทอดแนวคิดของตนเอง

ต้นตำรับ “รักษาทุกโรค”

“กระทรวงสาธารณสุข โชคไม่ดีนักเรื่องรัฐมนตรี หลายครั้งหลายหนรัฐมนตรีสาธารณสุขเป็นคนไม่เอาไหน คือไม่มีความตั้งใจทำงานเพื่อประเทศชาติ ไม่มีความรู้บ้าง เป็นคนฉ้อฉลคอร์รัปชันบ้าง เป็นคนสามัญบ้าง เมื่อ ดร.อาทิตย์ อุไรรัตน์ ไปเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ปรากฏว่าเป็นคนตรงข้ามกับที่กล่าวถึงข้างต้น”

ศ.นพ.ประเวศ วะสี เขียนไว้ในหนังสือ “วงจรแห่งตะวัน” วาระที่ ดร.อาทิตย์ อุไรรัตน์ มีอายุครบ 60 ปี และความตรงกันข้ามกับสิ่งที่ นพ.ประเวศว่าไว้ทั้งหมดนี้แหละ ที่ทำให้งานด้านการบริการสาธารณสุข ภายใต้การนำของ ดร.อาทิตย์ ขณะที่ยังดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข เกิดการพัฒนาอย่างจริงจัง

แต่จะว่ากันตามจริงแล้ว ดร.อาทิตย์ ใช่ว่าเพิ่งจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับระบบ “สาธารณสุข” ของประเทศไทย

เมื่อต้องนั่งเก้าอี้เสนาบดีของกระทรวงคุณหมอ แต่เริ่มตั้งแต่ ดร.อาทิตย์ยังใช้ชีวิตอยู่บนเส้นทางของข้าราชการด้วยซ้ำ

“ผมได้รับมอบหมายงานแรกเลย ในสมัยที่เพิ่งเรียนจบมาใหม่ๆ เข้าทำงานที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ให้ปรับปรุงระบบราชการของกระทรวงสาธารณสุขทั้งกระทรวง เพราะตอนนั้นมันมีปัญหาเรื่องการขาดแคลนแพทย์เป็นอย่างมาก ผมในฐานะคณะทำงานรุ่นแรกเข้าไปแก้ปัญหาเรื่องขาดแคลนแพทย์ ก็ไปดูงานการผลิตผู้ช่วยแพทย์ของเอธิโอเปีย รัสเซีย เวเนซุเอลา หลายประเทศ กลับมาก็เข้าไปปรับปรุงกระทรวงสาธารณสุข”

ผ่าตัดใหญ่กระทรวงคุณหมอ

เมื่อถึงเวลาที่ ดร.อาทิตย์ต้องเข้าไปกุมบังเหียนในกระทรวงคุณหมอ ประสบการณ์ที่ได้จากการดูงานในประเทศต่างๆ ขณะที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ที่ ก.พ.จึงถูกนำมาผ่าตัดใหญ่กระทรวงแห่งนี้

“คิดว่าขนาดผู้อำนวยการโรงพยาบาลที่เป็นหมอ ยังต้องมาทำหน้าที่สั่งซื้อไม้กวาดเลย แล้วปัญหาขาดแคลนแพทย์ก็เข้าขั้นวิกฤต ยังให้หมอต้องมาทำบ้าๆ บอๆ อีก คนที่ดูแลฝ่ายธุรการก็ไม่มี มันเป็นการใช้คนที่ไม่ถูก ส่วนพยาบาลนั้นไม่ต้องพูดถึง ทั้งกระทรวงฯ มีพยาบาลอยู่ในสังกัดหลายแสนคน แต่มีผู้อำนวยการกองการพยาบาลอยู่คนเดียว เพราะฉะนั้นตำแหน่งมันไม่มี มันดันไปไหนไม่ได้ก็ตกดานไม่มีความก้าวหน้า ทั้งที่เขาทำงานหนัก”

ดร.อาทิตย์จึงได้ปรับโครงสร้างครั้งใหญ่ แบ่งการทำงานออกเป็นด้านธุรการ ด้านการแพทย์ และด้านการพยาบาล และให้มีการปรับเลื่อนตำแหน่งขึ้นไปได้ทุกฝ่าย

“พอเราทำตรงนี้ ข้าราชการสาธารณสุขก็มีบันไดความก้าวหน้าในวิชาชีพ เขาก็ทำงานกันมีความสุขขึ้น”

ทั้งหมดที่ ดร.อาทิตย์ลงมือทำ ไม่ได้เกิดจากการนั่งนึกคิดอยู่ในห้องแอร์ แต่เป็นผลมาจากการติดตามการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชา และลงไปคลุกคลีด้วยตนเอง จนรู้ถึงปัญหาและอุปสรรคที่คนทำงานระดับล่างต้องพบเจอ ซึ่งเป็นลักษณะการบริหารงานที่ทำให้ชื่อของ “อาทิตย์” เข้าไปนั่งอยู่ในใจของผู้

ปฏิบัติงานทุกระดับ ไม่ว่าเขาจะเคลื่อนย้ายตัวเองไปอยู่ในองค์กรหรือหน่วยงานไหนก็ตาม

การบ้านข้อใหญ่ในขณะนั้นคือ ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรด้านสาธารณสุข ซึ่งได้วางแผนและดำเนินการผลิตแพทย์และพยาบาลเพิ่มขึ้น โดยกำหนดให้ตั้งสถาบันพระบรมราชชนก อยู่ในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข เพื่อทำหน้าที่ผลิตแพทย์ สถาบันพระบรมราชชนกนี้เพื่อผลิตพยาบาล และสถาบันสิรินธรเพื่อผลิตบุคลากรด้านสาธารณสุข ซึ่งเป็นรูปแบบที่ใช้มากระทั่งปัจจุบัน

“เดิมการผลิตแพทย์ เขาคิดว่าเป็นเรื่องของโรงเรียนแพทย์ กระทรวงสาธารณสุขไม่มีหน้าที่ไปเกี่ยวข้อง แต่เมื่อมันขาดแคลน และมันต้องผลิต แต่ระดับครูที่จะไปสอนไม่มี อาจารย์แพทย์ไม่พอ ขณะนี้แพทย์ของไทยที่ทำการรักษาอยู่ในโรงพยาบาล จบการศึกษาระดับปริญญาเอกกันแทบทั้งนั้น เราก็เอามือในโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข มาฝึกให้เป็นอาจารย์แล้วเอามาฝึกหมอเพิ่มขึ้น ทำไม่จะไม่ได้อะไร มันทำได้ เพียงแต่เราไม่รู้จักใช้ของที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์เท่านั้นเอง”

รักษาทางไกลผ่านกล้อง

ปัญหาการขาดแคลนแพทย์ใช้ว่าจะแก้ไขให้หมดไปได้เพียงแค่วันสองวัน หากแต่ต้องใช้เวลาหลายปีกว่าจะสร้างคนให้เป็นหมอได้สักคน ทว่าโรคภัยไข้เจ็บไม่เคยรอให้หมอพร้อมมาต่อกรด้วย ทำให้การรักษาในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดารยิ่งกลายเป็นภาระหนักสำหรับแพทย์ที่อยู่ประจำในพื้นที่เหล่านี้

“เมื่อแพทย์ไม่พอ ผมก็ต้องใช้วิธีรักษาทางไกล หรือ Telemedicine ตอนนั้นใช้ชื่อโครงการโทรเวชศาสตร์ เพราะพื้นที่อย่างในอำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ มีแพทย์ประจำอยู่เพียงคนเดียว หมอคนเดียวรักษาไม่ได้ทุกโรค เพราะห้องแล็บก็ไม่มี เทคนิคการแพทย์ก็ไม่มี หมอคนเดียวมีหูฟัง ฟังแล้วก็ให้ยาไปแบบนั้นหรือ มันก็ไม่ใช้ ก็เลยจัดรักษาทางไกลโดยให้โรงพยาบาลราชวิถีเป็นศูนย์กลาง แล้วใช้กล้อง ใช้โทรศัพท์ ซึ่งตอนนั้นมันยังไม่ก้าวหน้ามาก ก็ส่งเสียงกันไปให้ถ่ายทอดตรงนั้น ตรงนี้ แล้วก็สั่งการให้คำปรึกษา หมอที่เก่งกว่า มีประสบการณ์ก็สั่งการไป ก็ช่วยรักษาได้ในช่วงระยะนั้น”

นอกจากจะนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการรักษาแล้ว ดร.อาทิตย์ยังได้เล็งเห็นความสำคัญของการนำเอาภาคประชาชนมาเป็นกำลังหลักในการช่วยยกระดับคุณภาพสาธารณสุขให้แก่ประชาชนคนไทย โดยสนับสนุนให้มีการดำเนินงานสาธารณสุขมูลฐานครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ และส่งเสริมให้ชุมชนตระหนักในความจำเป็นที่จะต้องแก้ไขปัญหาสาธารณสุขของชุมชนเอง โดยมีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ กระจายข่าวสาร และให้ความรู้ด้านสาธารณสุขแก่ชุมชนของตนเอง

“อสม.ช่วยเป็นหูเป็นตาด้านสุขภาพให้กับประชาชนและช่วยงานกระทรวงสาธารณสุขได้เป็นอย่างดี จนที่สุดได้เสนอให้วันที่ 20 มีนาคมของทุกปีเป็นวันอสม. ตั้งแต่ปี 2537 เป็นต้นมา และการที่กระทรวงสาธารณสุขให้ความสำคัญกับ อสม. ก็ทำให้ทุกคนที่เข้ามาช่วยงานเกิดความภาคภูมิใจ”

ถึงวันนี้ อสม. และโครงการสาธารณสุขมูลฐาน ที่เริ่มต้นและแข็งแกร่งขึ้นมาในยุคของ ดร.อาทิตย์ก็ยังคงเป็นรากฐานด้านสาธารณสุขในระดับชุมชนให้แก่มลัทธิไทยมาถึงปัจจุบัน

ต้นตำรับปีละร้อยบาทรักษาทุกโรค

และหากจะบอกว่าแนวคิด “30 บาทรักษาทุกโรค” ที่มาเป็นจุดขายเรียกคะแนนเสียงให้แก่พรรคการเมืองบางพรรค ไม่ใช่เรื่องใหม่ แต่เกิดขึ้นมานานแล้ว โดย ดร.อาทิตย์ผู้นี้แหละคือเจ้าของไอเดียวางระบบประกันสุขภาพให้ครอบคลุมไปถึงพี่น้องประชาชนผู้มีรายได้น้อย หลายคนอาจจะนึกไม่ออก

ขอให้อ่านกลับไปในช่วงที่ ดร.อาทิตย์นั้นเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขอยู่ ซึ่งแม้ว่าขณะนั้นประเทศไทยจะมีระบบประกันสุขภาพอยู่แล้ว แต่ระบบดังกล่าวยังไม่ครอบคลุมไปถึงผู้มีรายได้น้อย และผู้ประกอบอาชีพที่ไม่ได้มีรายได้ประจำ เช่น เกษตรกร เป็นต้น

“ผมให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการวางแผนระบบประกันสุขภาพตั้งแต่นั้น โดยให้เขาซื้อบัตรประกันสุขภาพในราคา 500 บาทต่อ 1 ครอบครัว กำหนดครอบครัวละไม่เกิน 5 คน ก็เท่ากับจ่ายคนละ 100 บาท ถ้าเขาจำนวนเดือนใน 1 ปีมาหาร ก็เท่ากับจ่ายค่าประกันสุขภาพแค่คนละ 8 บาทกว่าต่อคนต่อเดือน ความจริงแล้วของผมถูกกว่า 30 บาทรักษาทุกโรคเสียด้วยซ้ำ” ดร.อาทิตย์

กล่าวติดตลก

แนวคิดในการใช้ระบบประกันสุขภาพ 500 บาทนั้น ดร.อาทิตย์ต้องการให้การรักษาพยาบาลได้ครอบคลุมไปถึงผู้มีรายได้น้อย โดยขณะนั้นระบบการประกันสุขภาพแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ ระดับที่ไม่ต้องจ่ายค่ารักษาพยาบาล ได้แก่ กลุ่มที่มีรายได้ต่ำกว่า 2,800 บาทต่อเดือน ส่วนกลุ่มที่จ่ายเงินซื้อระบบประกันสุขภาพ 500 บาท คือกลุ่มที่มีรายได้เกินเกณฑ์ดังกล่าว แต่ให้ขึ้นอยู่กับความสมัครใจ

“ความจริงแล้วเป็นรัฐสวัสดิการที่เราจัดให้กับประชาชน เป็นการรักษาให้ฟรี แต่พอบอกว่ารักษาฟรี กลายเป็นว่าคนไม่เห็นคุณค่า และประชาชนไม่รับผิดชอบ มาโรงพยาบาลทีหนึ่งก็ขอยา ยานั่น ยานี้ วิตามิน ขอไปหมดเสียทุกอย่าง และไม่รู้สึกรู้ว่ามีค่าอะไร เอาไปทิ้งขว้าง เราก็กเลยเก็บเงิน 500 บาท โดยให้เป็นความสมัครใจ ทำให้เขารู้สึกว่ามีส่วนรับผิดชอบ ให้ใช้ในเวลาจำเป็น ซึ่งโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรคก็มาจากรากฐานคิดเดียวกัน”

สิ่งที่แตกต่างกัน คือ ระบบการบริหารจัดการ 30 บาทนั้น โรงพยาบาลจะต้องรับภาระดูแลประชาชนที่อยู่ในอำเภอนั้นทั้งหมดจากงบประมาณที่เหมาะสมตามรายหัว โดยงบประมาณจำนวนนี้รวมไปถึงการต้องรับผิดชอบเงินเดือนหมอและพยาบาลด้วย ทำให้งบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอ เหลือส่วนที่ลงไปถึงคนไข้จริงไม่เท่าไร และทำให้บริการได้ไม่ดี

“ตอนที่ผมทำบัตรประกันสุขภาพ 500 บาท คนก็ดีใจกันมาก เหมือนกับได้บัตรทองในสมัยนั้นแหละ เพียงแต่น่าเสียดายผมไม่ได้โฆษณา ถ้าโฆษณาเหมือน 30 บาทฯ ดังไปแล้ว”

เรียกได้ว่าการเข้าไปทำหน้าที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขของ ดร.อาทิตย์ ซึ่งถูกสังคมและนักการเมืองฝ่ายค้านจับตามองชนิดตาไม่กะพริบ เพราะธุรกิจมือ ดร.อาทิตย์ที่มีอยู่ ทั้งโรงพยาบาลพญาไท และมหาวิทยาลัยรังสิตซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งแรกที่ขอเปิดหลักสูตรแพทย์ เกี่ยวพันกับการบริหารงานในตำแหน่งหน้าที่โดยตรง ซึ่งอาจมีการใช้อำนาจที่มีอยู่เอื้อประโยชน์ให้แก่ธุรกิจของตนเอง แต่กลับกลายเป็นว่า ดร.อาทิตย์ได้นำเอาบทเรียนที่ได้จากการทำธุรกิจของตนเองไปปรับใช้กับหน่วยงานภาครัฐ สร้างประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติแทน และทำให้ชื่อ “อาทิตย์ อุไรรัตน์” เข้าไปอยู่ในใจของชาวสาธารณสุข โดยไร้ซึ่งสิ่งเคลือบแคลงสงสัยใดๆ

สุภาพบุรุษนักบริหารในใจราชการ

“**นพ.สมศักดิ์ ทุณห์ศรี**” ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข ซึ่งได้ร่วมงานกับ ดร.อาทิตย์ในช่วงที่เข้ามาเป็นเลขาธิการกระทรวงมหาด ซึ่งชื่อนานนาม ดร.อาทิตย์ว่า “**สุภาพบุรุษนักบริหาร**” ได้พูดถึงการทำงานของ ดร.อาทิตย์ไว้ว่า เวลาที่ ดร.อาทิตย์เดินทางไปต่างประเทศ หัวเรือใหญ่ของกระทรวงผู้นี้จะลงทุนลงแรง ไปเจรจาล็อบบี้เป็นเจ้าภาพเชิญเพื่อนบ้านมาร่วมประชุมเพื่อพัฒนาระบบสาธารณสุขของประเทศ

“เป็นครั้งแรกที่ผมเห็นคนเป็นรัฐมนตรีลงมามีเรื่องต่างประเทศอย่างแท้จริง สิ่งที่ผมเห็นคือท่านไม่อยู่นิ่งที่จะนำประเทศไทยไปสู่จุดที่ดีขึ้นในเรื่องสาธารณสุข”

ส่วนเรื่องความโปร่งใสในนั้น นพ.สมศักดิ์ได้ยกตัวอย่างเรื่องการแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการในกระทรวงว่า ในช่วงที่ ดร.อาทิตย์เข้ามาทำงานในกระทรวงสาธารณสุขใหม่ๆ ภายในกระทรวงมีปัญหาเรื่องความไม่โปร่งใสในการแต่งตั้งโยกย้ายอย่างมาก ซึ่ง ดร.อาทิตย์ได้แสดงความเป็นมืออาชีพ โดยแต่งตั้งคณะทำงานขึ้นมาเพื่อปรับปรุงหลักเกณฑ์การโยกย้ายใหม่

“การที่ผู้ใหญ่คนหนึ่งมีคำถาม และตั้งคณะทำงานขึ้นมาคิดวิธีการแก้ไข ปัญหาโดยละเอียด นำมาสู่ข้อเสนอเพื่อนำไปปฏิบัติเชิงนโยบาย ผมไม่ค่อยได้เห็น และแสดงให้เห็นถึงวิธีการบริหารองค์กรที่น่าสนใจ เมื่อท่านไม่เข้าใจในระบบราชการ ก็ตั้งคนที่มีความรู้ความเข้าใจเข้ามาช่วยทำงานและแก้ปัญหา นั่นคือท่านรู้จักใช้คน และท่านสนใจงาน ไม่ได้มาเป็นรัฐมนตรีเพียงเพื่อแค่ให้มีชื่อว่าเป็นรัฐมนตรีเท่านั้น เมื่อคิดจะทำอะไร จะลงมือทำ ไม่ได้สั่งเฉยๆ ท่านติดตามและลงมามีส่วนร่วมด้วยตัวเอง นั่นเป็นการแสดงความเป็นผู้นำ เป็นคนเอางานเป็นหลัก และไม่เพียงแต่เอางาน ท่านเอาคนด้วย ไม่ได้เอาแต่งานแบบเคียวเชียว ลงแล้กับคน แต่ท่านคิดว่าคนจะอยู่ได้อย่างไรด้วย ท่านทำงานด้วยความสุภาพไม่ใช่แค่กับลูกน้อง แต่สุภาพกับทุกคนที่เกี่ยวข้อง และเป็นห่วงสิ่งรอบตัวมากกว่าคิดเรื่องของตนเอง”

หมอสมศักดิ์ถึงกับบอกว่า “ถ้าเราเป็นข้าราชการที่ดี สิ่งที่ดีคือการได้ทำงานกับคนดีๆ ถ้าคนไม่ดีเราก็ไม่อยากทำงานด้วย ผมไม่ค่อยเสียใจที่ไม่

ได้ทำงานกับรัฐมนตรีจำนวนหนึ่ง แต่อาจจะเสียใจด้วยซ้ำ ถ้าต้องไปทำงานใกล้ชิด สำหรับ ดร.อาทิตย์ ถึงไม่ได้ทำงานใกล้ชิด แต่ผมก็ภูมิใจที่ได้ทำงานกับท่าน”

วิกฤตการทูต “ซาอุฯ” สู่การฉีกรัฐธรรมนูญ “บัวแก้ว”

“...หลายท่านได้ยกขึ้นมาว่ากระผม
ทำลำเส้น กระผมทำผิดรัฐธรรมนูญ กระผมทำโดย
ไม่ปรึกษาหารือ กระผมทำโดยพลการ กระผมทำโดย
คิดถึงความมัน ต่างๆ นานา มากมายหลายประการ...
ถ้าเพื่อประเทศไทยเป็นเพียงประเทศสมาชิกประเทศ
หนึ่ง ไม่ได้มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับใกล้ชิดที่เป็นปัญหา
กับซาอุดีอาระเบียหรือคูเวตแล้วละก็ ผมไม่เดินทางไป
เด็ดขาด

หลายท่านตำหนิผม ผมควรจะไปอาเซียน
ตั้งแต่อักษรตัวเอ บี ไปก่อนตัวซี ตัวดี ตัวอี ตัวเอฟ
ตัวแซด กระผมทราบดีครับ กระผมทราบดีว่านั่นเป็น
ธรรมเนียมประเพณีปฏิบัติ แต่เมื่อเรามีเวลาเพียงแค
หนึ่งอาทิตย์ที่จะต้องแก้ปัญหาวิกฤตของชาติ มิฉะนั้น
แล้วจะเกิดปัญหอันใหญ่หลวงที่กระทบกระเทือนถึง
ทั้งผลประโยชน์และชีวิตของพี่น้องประชาชนคนไทย
เกือบ 200,000 คน จะให้ผมตัดสินใจอย่างไรครับ...”

นั่นเป็นคำอธิบายของ **ดร.อาทิตย์ อุไรรัตน์** รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ที่แถลงต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ 9 มกราคม 2534 ภายหลังจากเดินทางกลับจากการเยือนประเทศซาอุดีอาระเบีย ซึ่งก็พอทำให้ทราบได้ว่า สิ่งที่เกิดขึ้นคงไม่ใช่สถานการณ์ที่ดี และเป็นสิ่งที่ทุกคนอยากให้เกิดขึ้นแน่นอน

สู่เจ้ากระทรวงบัวแก้ว

ย้อนเวลาไปก่อนหน้านี้ ขณะที่ ดร.อาทิตย์ยังเป็นเลขาธิการพรรคกิจประชาคมอยู่นั้น ได้มีคนในพรรคต่างมีแนวความคิดที่ต้องการให้พรรคมีขนาดใหญ่ขึ้น จึงคิดที่จะจับมือกับพรรคใหญ่ ที่อดีตกเคยเป็นฝ่ายค้านใน **“รัฐบาล พล.อ.เปรม 5”** ซึ่งก็ตรงกับแนวความคิดของ ดร.อาทิตย์ และได้รับอาสาเป็นหัวหน้าจัดการเรื่องนี้ด้วยตนเอง ต่อมาได้ร่วมหารือกับพรรคประชาชนของ **“เฉลิมพันธ์ ศรีวิกรม์”** พรรคก้าวหน้าของ **“อุทัย พิมพ์ใจชน”** และพรรครวมไทยของ **“ณรงค์ วงศ์วรรณ”** เพื่อรวมกับพรรคใหญ่อย่างพรรคกิจประชาคมของ **“บุญชู โรจนเสถียร”** จนเกิดเป็นพรรคใหม่ภายใต้ชื่อว่า **“พรรคเอกภาพ”** โดย ดร.อาทิตย์นั่งเป็นโฆษกพรรค

เมื่อพรรคเอกภาพมีขนาดใหญ่ขึ้นใน **“รัฐบาล พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ 2”** ซึ่งขณะนั้นกำลังฟอร์มทีมรัฐบาลในปี 2533 เลยถือโอกาส พร้อมเชิญพรรคเอกภาพให้เข้าร่วมรัฐบาล ซึ่ง ดร.อาทิตย์ได้ถูกวางตัวให้ นั่งเก้าอี้เจ้ากระทรวง

แต่ยังไม่ทันได้ตัดสินใจ ปัญหาที่เกิดขึ้นใหม่คือ พล.อ.ชาติชายไม่สามารถหาตัวผู้ที่จะไปนั่งเก้าอี้กระทรวงการต่างประเทศได้ หวয়จึงพลิกมาลงที่ ดร.อาทิตย์อีกครั้ง ที่ถูกมองว่ามีความเหมาะสมมากที่สุด

แม้การตัดสินใจรับตำแหน่งครั้งนี้ของ ดร.อาทิตย์จะมาพร้อมความสับสนใจในการทำหน้าที่เพื่อชาติบ้านเมืองก็ตาม แต่ใครจะรู้ว่าภายหลังจากรับตำแหน่งอันทรงเกียรตินี้แล้ว ชีวิตบนเส้นทางสายการเมืองของ ดร.อาทิตย์ต่อจากนี้จะต้องเก็บบันทึกไว้ในความทรงจำ ขณะเดียวกันคงมีเรื่องให้ต้องกล่าวขวัญชนิดที่ไม่อาจคาดคิดมาก่อนก็เป็นได้ แต่สำหรับ ดร.อาทิตย์แล้ว นั่นคือความท้าทายที่เพิ่งเริ่มต้นขึ้นเท่านั้น

ลัทธิสงครามอ่าวฯ

“ผมจำได้ว่าวันที่ 15 ธันวาคม 2533 เป็นวันที่ผมได้รับตำแหน่งรัฐมนตรีต่างประเทศ ซึ่งรัฐบาลมีกำหนดในการแถลงนโยบายต่อรัฐสภาในวันที่ 6 มกราคม 2534 คือเหลือเวลาอีกกว่า 2 สัปดาห์ จึงจะถือเป็นวันเริ่มทำงานอย่างเป็นทางการตามธรรมเนียมที่เคยปฏิบัติกันมา แต่ขณะเดียวกัน สงครามอ่าวเปอร์เซียระหว่าง “อเมริกา” กับ “อิรัก” ซึ่งถือเป็นความขัดแย้งทางทหารที่เริ่มโดยกองกำลังผสมจาก 34 ประเทศโดยมีสหประชาชาติเป็นผู้ดูแล ซึ่งต้องการขับไล่ออกกำลังอิรักภายหลังเข้ายึดครองคูเวตในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2533 กำลังจะเกิดขึ้น ซึ่งกองกำลังผสมมาจากอเมริกา โดยมีซาอุดีอาระเบียเป็นผู้สนับสนุนในการรุกรานคูเวตของอิรัก ทำให้มีบทลงโทษจากสหประชาชาติโดยการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจต่ออิรักโดยสมาชิกสมาคมมั่นคงแห่งสหประชาชาติด้วย ซึ่งท่าทีของสงครามก็ใกล้ที่จะปะทุเต็มที่” ดร.อาทิตย์ย้อนเรื่องราว

ณ เวลานั้นหากใครจะพูดถึงเรื่องราวของสงครามอ่าวเปอร์เซีย หลายคนก็คงจะงง และนึกไม่ออกว่าสงครามที่กำลังจะเกิดขึ้นนี้เกี่ยวข้องกับอย่างไรกับเมืองไทย อีกทั้งประเทศก็อยู่ห่างกันแสนไกล อย่างไรก็ตามเสียผลกระทบก็คงไม่ตกมาถึงไทยแน่นอน แต่สำหรับ ดร.อาทิตย์ ในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศป้ายแดง กลับไม่คิดเช่นนั้น เพราะจากการเฝ้าดูและติดตามสถานการณ์ของสงครามอย่างใกล้ชิด สิ่งที่อยู่ในหัว ดร.อาทิตย์คือ หากสงครามเกิดขึ้นจริง ประเทศไทยอาจติดอยู่ในวังวนของสงครามครั้งนี้อย่างแน่นอนเพราะไทยมีปัจจัยหลายเรื่องที่เกี่ยวข้องกันกับประเทศที่กำลังทำสงคราม

ที่ลืมไม่ได้คือก่อนหน้านี้ปัญหาระหว่างไทยกับประเทศซาอุดีอาระเบียก็มีหลายเรื่องที่ยังไม่ได้สะสาง เรียกได้ว่าความสัมพันธ์ทางการทูตอยู่ในลักษณะระหองระแหงกันเต็มทน

จากปัญหาเรื่องการติดตามตัวผู้สังหารเจ้าหน้าที่ทูตซาอุดีอาระเบียจากซาอุดีอาระเบียที่อ้างว่าคนร้าย และคดีไม่มีความคืบหน้า หนำซ้ำยังมีนักธุรกิจจากซาอุดีอาระเบียหายตัวไปอีกคน หลังถูกเจ้าหน้าที่ไทยพาตัวไปสอบสวน แต่ที่หนักสุดเห็นจะเป็นคดีขโมยเครื่องเพชรของราชวงศ์ไพศาลแห่งซาอุดีอาระเบีย เมื่อปี พ.ศ. 2532 หรือที่รู้จักกันว่า “คดีเพชรซาอุดี” อันลือเลื่อง จากฝีมือของลูกจ้างชาวไทย ซึ่งส่งผลต่อความสัมพันธ์ที่ตกต่ำมาจนถึงทุกวันนี้

นอกจากนี้ยังมีรัฐมนตรีของคูเวต ที่พลัดถิ่นไปพำนักอยู่ในเมืองเจดดาห์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย และได้เดินทางมายังเมืองไทย แต่กลับไม่มีตัวแทนรัฐบาลยอมไปพบ ที่ร้ายไปกว่านั้นรัฐบาลไทยยังเคยละเมิดคำสั่งสหประชาชาติที่ประกาศบทลงโทษต่อรัฐบาลอิรัก โทษฐานที่บุกยึดคูเวตด้วยการลอบส่งข้าวไปขายให้อิรัก ซึ่งสร้างความไม่พอใจให้แก่สหประชาชาติโดยเฉพาะอเมริกาเป็นอย่างมาก

ฉันทามติ “ไร้สาระ”

เมื่อดูท่าว่าสถานการณ์อาจส่อเค้าไปในทางที่เลวร้าย ดร.อาทิตย์จึงไม่รอช้า ไม่รอเวลาแถลงนโยบาย พร้อมจัดการแหวกธรรมเนียมปฏิบัติเดิมๆ โดยการชิงเดินทางไปเยือนซาอุดีอาระเบีย ก่อนวันแถลงนโยบายจะมีขึ้นเพียงแค่ประมาณ 2 สัปดาห์ ซึ่งธรรมเนียมเดิมๆ ที่ว่านี่คือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ หากรับตำแหน่งแล้วจะต้องเดินทางเยือนมิตรประเทศในกลุ่มอาเซียนด้วยกันก่อน ตามลำดับตัวอักษร

แต่สำหรับกฎเกณฑ์ หรือธรรมเนียมปฏิบัติเช่นนี้ ดร.อาทิตย์พูดอย่างเต็มปากว่า “ไร้สาระ” พร้อมให้เหตุผลว่า หากสภาพบ้านเมืองอยู่ในภาวะปกติก็ควรจะทำให้ถูกหลัก จะไปเยือนตามตัวอักษรก็ควรที่จะทำ หรือจะไม่ไปเยือนประเทศไหนเลยก็ได้ ไม่มีใครว่า แต่สิ่งที่เกิดขึ้นกับไทย ณ ขณะนั้นถือว่าไม่ปกติ สงครามอ่าวเปอร์เซียใกล้ปะทุ เหลือเวลาอีกไม่มากก่อนที่จะเกิดเหตุวุ่นวายในประเทศกลุ่มอาหรับ และหลายปัจจัยปัญหาที่เกี่ยวข้องกับไทยโดยตรงที่อาจเกี่ยวข้องกันได้ ดังนั้น หากเราไม่รีบที่จะสะสางปัญหาในช่วงนี้ ขึ้นปล่อยเลยไปหลังช่วงสงครามอาจไม่มีโอกาสได้พลิกฟื้นความสัมพันธ์ดีๆ ตรงนี้ได้อีกแล้ว

สิ่งที่ ดร.อาทิตย์คิดต่อคือ หากสมมติให้ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับซาอุดีอาระเบียต้องตัดขาดกันจริงๆ ยิ่งกระทบซึ่งไปยังกลุ่มคนที่ไม่เคยพูดถึงเลย นั่นคือ กลุ่มผู้ใช้แรงงาน ที่เดินทางมาขุดทองอยู่ในซาอุดีอาระเบีย และกลุ่มประเทศอาหรับอีกกว่า 2 แสนคน ซึ่งเชื่อว่าพวกเขาทั้งหลายเหล่านี้ต้องเดือดร้อนกันถ้วนหน้าแน่นอน หากไม่รักษาความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันเอาไว้

และสิ่งที่ ดร.อาทิตย์คาดการณ์ไว้ก็เริ่มส่อเค้าความจริง

ซาอุฯ ที่ไม่พอใจไทยเป็นทุนเดิมอยู่แล้วก็ยิ่งกดดันไทยผ่านมาตรการต่างๆ ทั้งการขับแรงงานไทยออกจากประเทศ และสั่งห้ามคนงานไทยเดินทางกลับมาเช่นกัน ขณะเดียวกันรัฐบาลซาอุฯ ได้สั่งการไปยัง **“นายโมฮัมหมัด ซาอิด โคจา”** อุปทูตซาอุฯ ประจำประเทศไทย ให้มาปิดสถานทูต พร้อมมรุดมานปิดฉากความสัมพันธ์ระหว่างกัน นอกจากนี้ยังสั่งห้ามคนของตัวเองเดินทางมายังประเทศไทยอีกด้วย

ช่วงนั้นถือว่าชอยนานา ซึ่งเป็นชอยที่แขกชาว หรือคนอาหรับอาศัยอยู่มาก กลับมีนักท่องเที่ยวหายไปเกินครึ่ง และที่เด็ดส่งท้ายกับการประกาศที่ว่า **“รอให้เสร็จศึกสงครามก่อน จะเร่งกลับมาคบฉับกับไทย”**

ได้เวลาสาปมซาอุฯ

เมื่อสิ่งที่ครุ่นคิดอยู่นานมีแว่วว่าจะเกิดขึ้นจริง และด้วยความคิดที่มุ่งแต่จะรักษาผลประโยชน์ของประเทศชาติ และทำเพื่อส่วนรวม การเดินทางเยือนซาอุฯ ของ ดร.อาทิตย์จึงถือว่ามีความสำคัญและน่าจับตามองอย่างมาก เพราะหากปล่อยสถานการณ์ล่วงเลยไปนานกว่านี้ โอกาสในการแก้ปมความสัมพันธ์นี้ก็คงจะหดหายไปพร้อมกับซากความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสงคราม

ถึงแม้จะมีเวลาเพียงน้อยนิดในการเจรจา สร้างความเข้าใจ ในขณะเดียวกันไทยเองที่กำลังตกอยู่ภายใต้ความเสียหายเปรียบ แต่สิ่งที่ ดร.อาทิตย์เลือกที่จะทำคือการเดินเข้าไปในฐานะของเพื่อนที่เป็นห่วงเป็นใยเพื่อนด้วยกัน พร้อมทั้งยึดหลักปรัชญาที่ว่า **“ไม่มีช่วงเวลาไหนที่มีมิตรประเทศที่เป็นมิตรของเราจะได้รับการเอื้ออาทร ห่วงใยมากเท่ากับในยามที่เขาประสบอันตราย”** ตรงนี้ถือเป็นหมัดแย็บสำคัญที่ช่วยปูทางสู่การเจรจา คือ ทำอย่างไรก็ได้ที่จะพิสูจน์ให้ได้ว่าไทยยังคงเป็นมิตรแท้ที่มีอยู่จริง ซึ่งเชื่อว่าขณะนั้นถือว่าซาอุฯ ก็กำลังต้องการอยู่เช่นกัน

มิตรภาพระหว่างไส้ศึก

แต่ใช่ว่าต้องการจะสร้างมิตรภาพของ 2 ประเทศให้กลับคืนมาเท่านั้น หาก ดร.อาทิตย์ปราศจากกัลยาณมิตรที่ชื่อ **โมฮัมหมัด ซาอิด โคจา** ซึ่งก่อนหน้านี้หากจำกันได้คือเป็นผู้รับคำสั่งให้มาตัดขาดความสัมพันธ์กับไทย ก็ใช่ว่าการผลานรอยร้าวระหว่างไทยกับซาอุฯ จะเกิดขึ้นได้ง่ายๆ เช่นกัน ถึงแม้ด้านการทำงานคน 2 คนนี้จะดูเหมือนตัดกันคนละขั้ว แต่เพื่อผลประโยชน์แก่บ้านเมืองของทั้ง 2 ฝ่ายก็ต้องร่วมมือกัน ในการหาทางฝ่าฟันวิกฤตด้านการทูตตรงนี้ไปให้ได้ พุดง่ายๆ คือ ต่างคนต่างเป็น **“ไส้ศึก”** ซึ่งกันและกัน และทำงานประสานกันมาโดยตลอด จนกระทั่ง โมฮัมหมัด ซาอิด โคจา เป็นตัวตั้งตัวตีสำคัญ ทั้งประสานงาน อำนาจความสะดวกทุกอย่างเพื่อให้ ดร.อาทิตย์มีโอกาสได้พบกับรัฐมนตรีต่างประเทศของซาอุฯ โดยตรง เพื่อถกประเด็นที่ค้างคาใจกันให้จบ

“ผมได้รับการต้อนรับอย่างสมเกียรติจากรัฐบาลซาอุฯ ใครจะไปเชื่อว่าอย่างผมสามารถพักในห้องพักรวิโอฟิสุดหรูภายในพระราชวังแห่งหนึ่ง ซึ่งเป็นห้องเดียวกับห้องที่ประธานาธิบดี นิกสัน ของอเมริกาเคยพัก และในวันที่ต้องเข้าพบรัฐมนตรีต่างประเทศของเขา เชื่อไหมว่าเขาลงมาต้อนรับเราจากรถด้วยตัวเอง จึงมีโอกาสดูสนทนากันแบบ 2 ต่อ 2 ด้วยอิริยาบถที่สบายๆ ไม่เครียด และก่อนเริ่มบทสนทนาผมก็ได้แสดงความเห็นต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นและบอกไปว่าไทยเองเป็นเพียงประเทศเล็กๆ หากจะต้องการให้ยื่นมือเข้ามาช่วยในส่วนไหนเราก็นิดีที่จะช่วยอย่างเต็มที่” ดร.อาทิตย์แสดงความห่วงใย

ความช่วยเหลือจากพลัง(เพียง)ชนก

แม้ความปรารถนาดีของไทยที่มีต่อซาอุฯ ในครั้งนี้จะไม่ใช้แลกมาด้วยเงินทองที่มีค่ามากมายมหาศาล แต่สิ่งหนึ่งที่ ดร.อาทิตย์เสนอไปคือความช่วยเหลือในด้านการช่าง ด้วยการยินดีที่จะส่งช่างซ่อมเครื่องบินเอฟ 15 มาช่วยซ่อมบำรุงให้แก่กองทัพซาอุฯ พร้อมทั้งส่งทีมแพทย์พยาบาล และเวชภัณฑ์ต่างๆ มาให้ความช่วยเหลือในยามที่เกิดสงคราม นี่คือนโยบายที่ไทยได้แสดงไมตรีจิตออกไป

ตรงนี้ ดร.อาทิตย์มองว่าสิ่งที่เสนอความช่วยเหลือไปแล้วเป็นสิ่งที่ไม่เหลือปากว่าแรงคนไทย แต่ก็ต้องยอมแลกเพื่อแสดงให้เห็นถึงความจริงใจที่เราทำให้เพื่อนาคัดด้านความสัมพันธ์ที่ดีจะได้ออกตัวขึ้นโดยเร็ว

“สงครามเหมือนตราซัง หากทั้ง 2 ข้างยังปรี่มๆ ไม่รู้ว่าฝั่งไหนหนักกว่ากัน สงครามก็ไม่เกิด แต่หากน้ำหนักเท่าด้านใดด้านหนึ่ง ข้างที่เบากว่าก็จะตกอยู่ในภาวะลำบาก และไม่อยากให้เกิดขึ้น แต่ขณะนี้สถานการณ์ยังปรี่มๆ เท่ากันทั้ง 2 ข้าง ไทยเองเป็นประเทศเล็กๆ มีพลังน้อย หากแต่เราเองเป็นประเทศที่มีน้ำหนักเพียงแค่นก ซึ่งหากน้ำหนักไปวางไว้บนข้างหนึ่งของตราซัง จะสามารถทำให้ตราซังพลิกขึ้นมาได้ และอาจช่วยป้องกันสงครามไม่ให้เกิดขึ้นได้เช่นกัน” ดร.อาทิตย์เปรียบเทียบให้รัฐมนตรีต่างประเทศซาอุฯ ฟัง

ขณะเดียวกัน ในวงสนทนายังมีการพูดกันถึงเรื่องราวที่ยังค้างคาใจ และส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่าง 2 ประเทศ คือ เรื่องของคดีความต่างๆ ที่เกิดขึ้นในไทย ซึ่งในหัวเวลานั้นทางรัฐบาลซาอุฯ ไม่ได้ห่วงหรือคาใจกับเรื่องต่างๆ เหล่านี้เลย เขากลับเข้าใจ อย่างคดีเพชรซาอุฯ ก็มองว่าเป็นของนอกกาย แต่สิ่งสำคัญที่หนักกว่านั้นคือศึกสงครามที่กำลังจะเกิดขึ้นมากกว่า

นอกจากนี้ ดร.อาทิตย์ยังถือโอกาสเดินทางเพื่อชี้แจงประเด็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อเขตโดยตรง คือ การที่ไทยส่งข้าวขายให้แก่อิรัก ซึ่งถือเป็นการละเมิดกฎของสหประชาชาติ ที่อยู่ระหว่างการลงโทษอิรัก โทษฐานที่เป็นผู้ก่อสงครามและนำกองทัพบุกียัดคูเวต ซึ่งประเด็นที่เกิดขึ้นนี้ทำให้ย้อนมองได้ว่า ไทยเองแอบปันใจ หันไปอยู่ข้างเดียวกับอิรัก ซึ่ง ดร.อาทิตย์ก็ได้ชี้แจงประเด็นดังกล่าวจนคูเวตเข้าใจ และไม่ถือโทษใดๆ พร้อมกันนี้รัฐบาลคูเวตยังเสนอให้ไทยช่วยสร้างบ้านสร้างเมืองให้ใหม่ภายหลังเสร็จสิ้นภาวะสงคราม ซึ่งถือเป็นโอกาสสำคัญที่บริษัทรับเหมาก่อสร้างจะได้มารับงานตรงนี้ และจะได้เกิดเงินหมุนเวียนเข้าประเทศอีกนับไม่ถ้วน

อย่างไรก็ตาม สำหรับปฏิกิริยาของประเทศในกลุ่มอาหรับที่อาจเป็นคนละขั้วกับซาอุฯ นั้นก็เข้าใจในการปฏิบัติของไทย เพราะนี่คือการทำหน้าที่ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ไม่ได้มีอะไรนอกเหนือจากนี้

เปิดประตูสู่โลกอาหรับ

ใช่ว่าการมาเยือนซาอุฯ ของ ดร.อาทิตย์ จะมาเพื่อฟื้นฟูความสัมพันธ์เท่านั้น สิ่งที่ ดร.อาทิตย์ดำเนินการต่อไปคือการโน้มน้าวให้ประเทศกลุ่มอาหรับ ซึ่งถือเป็นประเทศที่ร่ำรวย เข้ามาลงทุนในไทยให้มากขึ้น เพราะไทยมีทรัพยากรที่เพียบพร้อม จึงอยากให้เกิดการร่วมทุนซึ่งกันและกัน อีกทั้งไทยเองต้องการสนับสนุนชาวมุสลิมในประเทศให้ได้รับโอกาสมากกว่าที่เป็นอยู่ และอยากให้มีการสนับสนุนให้ส่งคนมุสลิมมาเป็นทูตในประเทศอาหรับ ดังนั้นจึงมีความคิดว่าจะมีการขอทุนการศึกษาเพื่อส่งเสริมเด็กมุสลิมในบ้านเราให้มาเรียนในกลุ่มประเทศแถบนี้ให้มากขึ้นด้วย ซึ่งทางซาอุฯ ก็รับปากและพร้อมสนับสนุนกับไทยในทุกเรื่อง

จากพระเอกสู่ผู้ร้ายในพริบตา

เหมือนว่าทริปการเดินทางเยือนกลุ่มประเทศอาหรับของ ดร.อาทิตย์ จะโรยด้วยกลีบกุหลาบ เพราะสามารถสร้างความเชื่อมั่น จริงใจอย่างแท้จริง ให้แก่มิตรประเทศได้รับรู้ พร้อมทั้งยังได้แนวทางนำไปสู่การเปิดประตูการค้ากับดินแดนตะวันออกกลาง เหล่านี้เป็นความภาคภูมิใจในหน้าที่รัฐมนตรีต่างประเทศที่ได้ทำประโยชน์ให้แก่บ้านเมือง และหอบความหวังทั้งหมดกลับมาเมืองไทย

แต่สิ่งที่ ดร.อาทิตย์รู้ดีและตระหนกอยู่ตลอดเวลา นั่นคือ ความยากลำบากที่มีผลจากการตัดสินใจครั้งนี้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ถึงแม้สิ่งที่ได้ปฏิบัติลงไปจะดีแค่ไหนก็พร้อมโดนเหยียบย่ำได้ทุกเมื่อเช่นกัน ซึ่งก็จริงอย่างที่คิด เพราะในวันที่ต้องมีการแถลงนโยบายต่อรัฐสภา สิ่งที่ ดร.อาทิตย์ได้รับนอกเหนือจากรัฐมนตรีคนอื่น คือการถูกอภิปรายไม่ไว้วางใจจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ทรงเกียรติ

ประเด็นคือ เป็นการไม่ทำตามประเพณีปฏิบัติ ละเมิด ล้าเส้น ทั้งๆ ที่ยังไม่ได้แถลงนโยบายแต่เดินทางไปในฐานะรัฐมนตรีต่างประเทศ บ้างมองว่าการ

เสนอความช่วยเหลือโดยการส่งช่างไปช่วยชาอุฯ ซ่อมเครื่องบินเอฟ 15 นั้น เป็นการกระทำที่ไม่ต่างจากการ “ชักศึกเข้าบ้าน” หาวนำพาประเทศไปสู่สงคราม หาวเป็นการดึงผู้ก่อการร้ายเข้ามาในประเทศ เป็นต้น แต่ ดร.อาทิตย์กลับไม่รู้สึกรู้สีกว่าต่อจากกล่าวหาที่เกิดขึ้น กลับคิดอยู่เสมอว่า สิ่งที่ทำนั้นคือสิ่งที่ดีที่สุดในบ้านเมือง และยืนยันว่าหากไม่ทำเช่นนี้ก็ไม่รู้จะหาทางออกเพื่อแก้ไขปัญหาอย่างไรเช่นกัน

ดร.อาทิตย์ยังตั้งข้อเปรียบเทียบไว้ว่า การทำงานนั้นจะให้รอบคอบ ให้ทำทุกอย่างเพียบพร้อม เตรียมพร้อมเสมือนทำปิ่นโตแล้วยกไปให้รับประทานอย่างเดียวนั้นบางครั้งทำไม่ได้ในความจริง แต่ต้องใช้วิจารณญาณตามด้วย หรือจะให้เห็นภาพชัดขึ้น อาจเปรียบเสมือนการรักษาคนไข้ ถ้าเผื่อจะให้พิจารณาทุกขั้นตอนในส่วนการทำงานของหมอโดยไม่รอเห็นผลการรักษาพยาบาลเลยก็อาจทำได้ แต่คงไม่เกิดผลดี ถ้าหากหมอคนนั้น หรือหมอหลายๆ คนต่างเปลี่ยนแนวทางการทำงานอยู่เรื่อยๆ ซึ่งในที่สุดผลก็จะตกอยู่ที่ตัวคนไข้เอง

“ผมตัดสินใจพูดกับน้ำชาติ (พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ) บอกว่ายินดีที่จะรับผิดชอบต่อการกระทำทุกอย่าง และพร้อมลาออกหากเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง และไม่เป็นประโยชน์ต่อชาติ บ้านเมือง ซึ่งน้ำชาติก็ตอบกลับมว่า ทำได้ดีแล้ว จึงถือเป็นคำยืนยันจากผู้บังคับบัญชาสูงสุด” ดร.อาทิตย์ขยายความ

เมื่อเกิดเสียงวิพากษ์วิจารณ์ คัดค้านถึงการปฏิบัติตัวไม่เหมาะสมนั้น สิ่งที่ไม่มีใครคาดคิดก็เกิดขึ้น ซึ่งถือได้ว่าสิ่งที่ ดร.อาทิตย์ลงแรงทำมาทั้งหมด กลับสูญเปล่า เมื่อเสียงคัดค้านการช่วยเหลือชาอุฯ ของคนไทยด้วยกันเองกลับทำให้ชาอุฯ รู้สึกไม่ไว้วางใจประเทศไทย เริ่มมองว่าไทยไม่จริงใจในการเสนอความช่วยเหลือในทุกด้าน ความสัมพันธ์ระหว่าง 2 ประเทศที่ดูท่าว่าจะดี กลับลุ่มๆ ดอนๆ ต่อไป หลายโครงการที่เคยคุยกันไว้ก็ไม่ได้รับการสานต่อ ถือได้ว่าเป็นการสูญเสียโอกาสครั้งสำคัญครั้งหนึ่ง...

ทั้งนี้ ต่อให้บทสรุปจะออกมาอย่างไร แต่สิ่งที่ ดร.อาทิตย์ยืนยันอย่างหนักแน่นคือ ทุกอย่างที่ทำลงไปไม่ใช่แค่หลักนโยบาย แต่เป็นหลักการบริหารงานธรรมดาๆ ที่เมื่อเห็นว่าเกิดปัญหาที่ต้องเข้าไปแก้ไขโดยเร็วก่อนที่ปัญหาจะลุกลามไปมากกว่าที่เป็นอยู่ หากมองในส่วนคติความต่างๆ ที่ยังเป็นปัญหาค้างคา กัน การเจรจาถือว่าช่วยให้ชาอุฯ เข้าใจไทยมากยิ่งขึ้น ซึ่งทางชาอุฯ เองก็ไม่คิดที่จะติดใจอะไรอีกทั้งสิ้น

“ผมเห็นว่าประโยชน์ของประเทศที่ได้รับมันอยู่ตรงนี้ เราต้องซื้อน้ำมันจากประเทศแถบนั้น และไม่มีใครที่จะซิงใจกับประเทศหนึ่งประเทศใดได้มากเท่ากับในเวลาที่เขากำลังเดือดร้อน ตกทุกข์ได้ยาก เมื่อประเทศกำลังเกิดวิกฤตเราไม่มีอาวุธอะไรจะไปช่วยเขาได้ แต่ผมก็คิดในหลักปรัชญาน้ำใจ ก็เดินทางไปหาเขา คุยกันจนมีข้อตกลงร่วมมือกันมากมาย เช่น ขอให้มหาวิทยาลัยเขาช่วยรับมุสลิมจากไทยด้วย ขอให้เขาให้ชาวมุสลิมไทยที่แต่ละปีต้องไปแสวงบุญที่เมืองเมกกะซึ่งเขาก็ตกลง แต่กลับมาผมโดนสภาเปิดอภิปรายว่า ผมทำผิดที่ไปตกลงกับทางนั้นทั้งที่รัฐบาลยังไม่ได้แถลงนโยบาย” ดร.อาทิตย์ระบายความในใจ

ถึงตรงนั้นหากมองที่การทำงานในตำแหน่งรัฐมนตรีต่างประเทศของ ดร.อาทิตย์ถือได้ว่าเป็นอีกผลงานหนึ่งที่บ่งบอกตัวตนในความกล้าคิด กล้าทำ ไม่อยู่ในกรอบเดิมๆ และมองเห็นแต่ประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ ซึ่ง ดร.อาทิตย์ยอมรับว่า การดูแลงานด้านการต่างประเทศ และการได้ทำในสิ่งที่ควรจะทำในครั้งนั้น ถือว่าเป็นอีกช่วงเวลาหนึ่งที่ภูมิใจมากที่สุด เนื่องจากเป็นครั้งแรกที่ได้ใช้ความรู้ทางการทูตที่ได้ร่ำเรียนมาทั้งจากคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ Fletcher School of Law and Diplomacy สหรัฐอเมริกา มาใช้ดำเนินนโยบายทางการทูตเพื่อนำพาประเทศในยามที่เกิดวิกฤตให้ผ่านพ้นไปได้...

วทโคจร “อาทิตย” ชีวิตปัจจุบัน

ภายใต้คำพูดที่อ่อนโยนแต่เปี่ยมด้วยความมุ่งมั่นนั้น ไซว่าดวงตะวันที่โคจรครบ 72 รอบ จะไม่มีเรื่องที่พ่ายแพ้ ดร.อาทิตยต้องสูญเสียธุรกิจโรงพยาบาลที่ก่อร่างสร้างตัวโดยตระกูล “อุไรรัตน์” ให้ความคดโกงของกลเกมทางธุรกิจ และต้องแบกรับภาระหนี้สินที่เกิดจากการผันแปรของค่าเงินบาทนับพันล้านบาท แต่ดร.อาทิตยกลับไม่ได้นำสิ่งเหล่านั้นมาเป็นวิกฤตที่จะทำให้ชีวิตเดินต่อไปไม่ได้

ตะวันรุ่งทุ่งรังสิต

“ผมก็ยังไม่ได้หลุดจากวิกฤตตรงนั้นนะ หนี้สินก็ยังมียู่หลายอย่างที่ผมทำใช้ว่าจะประสบความสำเร็จ

ทั้งหมด ธุรกิจครอบครัวตกเป็นของคนอื่น โรงงานไซ้ผงก็เลิกกิจการไป ต่างๆ เหล่านี้ก็เกิดขึ้นกับชีวิตผม แต่ผมพยายามมองปัญหาแล้ววิเคราะห์หาว่าปัญหาอยู่ที่ตรงไหน สิ่งไหนเราแก้ไขได้ ก็แก้ตรงนั้น ค่อยๆ แกะไปที่ละจุด แก่สิ่งที่แก้ไขได้ไปก่อน แต่อย่าไปมองว่าปัญหามันใหญ่แก้ไขไม่ได้ แล้วเราก็จะท้อ ซึ่งผมก็เอาวิธีคิดแบบนี้แนะนำให้กับพนักงานที่มีปัญหา บางเรื่องเขามองปัญหาเขาเองไม่ออก เราก็เข้าไปช่วย วิธีการแก้ปัญหาคือ พยายามวิเคราะห์ถึงที่มาของปัญหา แก้ปัญหาโดยไม่หนีปัญหา อย่าคิดว่าหาทางออกไม่เจอแปลว่าไม่มีทางออก ทุกอย่างมันมีทางออก เพียงแต่เราต้องหาให้เจอเท่านั้นเอง“

และด้วยวิธีคิดแบบนี้ เมื่อถามว่าในช่วงชีวิตที่ผ่านมาของ ดร.อาทิตย์ เรื่องใดเป็นปัญหาใหญ่ที่สุดในชีวิต ดร.อาทิตย์จึงได้แต่ยิ้ม และเอื้อนเอ่ยอย่างอารมณ์ดีว่า

“ไม่มี ผมไม่รู้ว่าจะอะไรคือปัญหาใหญ่ อย่าคิดว่าอะไรมันใหญ่ เรื่องมันก็จะไม่ใหญ่“

มหาวิทยาลัย ไม่ใช่หอคอยงาช้าง แต่คิดต่างด้วย “ธรรม”

หากเปรียบชีวิตของ “ดร.อาทิตย์ อุไรรัตน์” จากเรื่องราวบนรายทางที่ผ่านมา ชีวิตของชายผู้นี้ล้วนเต็มไปด้วยสีสันที่คละเคล้าระหว่างเรื่อง “บุญ” กับ “บุญ” ในตำแหน่งหน้าที่ต่างๆ ที่เขาได้ไปปฏิบัติงาน

หลายครั้งหลายหน “ดร.อาทิตย์” นำชีวิตไปสู่จุดที่ต้องพบเจอกับแรงเสียดทานมหาศาล ทั้งๆ ที่เขาเลือกที่จะหลีกเลี่ยงเส้นทางเหล่านั้นได้ แต่สิ่งที่ทำให้ ดร.อาทิตย์ตัดสินใจเลือกกระทำหรือไม่กระทำสิ่งใดนั้น เขายืนยันชัดเจนเสมอว่า

“สิ่งนั้นต้องเป็นประโยชน์ต่อชาติและบ้านเมือง ส่วนตัวเขาต้องเผชิญกับสิ่งใดมิใช่เรื่องสำคัญ“

แม้ว่าชื่อของ “ดร.อาทิตย์ อุไรรัตน์” จะห่างหายจากวงการการเมืองของไทยบ้าง แต่เชื่อว่าหลายๆ คนไม่เคยลืมสมญานาม “วีรบุรุษประชาธิปไตย”

ในวัย 72 ปี ของ ดร.อาทิตย์ ชายหนุ่มผู้นี้ยังเคลื่อนไหวแคล่วคล่อง

ใบหน้าเสมือนประด๋ายยิ้มอยู่เป็นนิจ แม้เรื่องราวในชีวิตที่ผ่านมาจะมากมาย หากแต่เรื่องราวที่ทิ้งให้เห็นบนใบหน้ากลับดูน้อยนิดนัก

ดร.อาทิตย์ในวันนี้ ถอยห่างจากวงการเมือง หันมาดูแล “มหาวิทยาลัยรังสิต” ซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่ได้ชื่อว่าประชาธิปไตยเบ่งบานที่สุดในประเทศ

“การสร้างคนเป็นสิ่งสำคัญ และการศึกษาคือเครื่องมือที่จะสร้างทรัพยากรบุคคลขึ้นมา ซึ่งการบริหารงานมหาวิทยาลัยของผมไม่ได้มุ่งเน้นว่าจะต้องเป็นธุรกิจที่ให้เกิดกำไรมาเรียนเยอะๆ จะได้มีกำไร แต่ต้องเป็นสถาบันการศึกษาที่ผลิตบัณฑิตออกไปแล้วมีงานทำให้เขากลับคืนไปสู่สังคม และต้องช่วยผลิตบัณฑิตในสาขาที่ขาดแคลน ไม่ใช่แค่เรียนแล้วได้ใบปริญญาเท่านั้น ผมจึงได้เปิดหลักสูตรแพทย์ หลักสูตรด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ รวมถึงหลักสูตรเทคโนโลยีขั้นสูงอีกหลายหลักสูตรด้วยกัน“ ดร.อาทิตย์พูดถึงงานที่อยู่ในมือ

สำหรับสังคมไทย นอกจากความเป็นนักบริหารและภาพแห่งวีรบุรุษประชาธิปไตยแล้ว เชื่อว่าอีกบทบาทหนึ่งของหนุ่มใหญ่นาม “อาทิตย์ อุไรรัตน์” ที่ชัดเจนที่สุดด้านหนึ่ง นั่นก็คือ “นักการศึกษา” ซึ่งภาพนี้ได้ถูกฉายซ้อนทับกับฉากเงาอันไพศาลแห่งอาณาจักรการศึกษาที่ทรงคุณภาพแห่งหนึ่งของเมืองไทยที่ ดร.อาทิตย์ได้ใช้ทั้งกำลังกาย กำลังใจ และสติปัญญาปลูกปั้นขึ้นมาจนเป็นรูปเป็นร่าง แล้วใช้ศักยภาพในด้านการบริหาร นำพา “มหาวิทยาลัยรังสิต” ผ่านวิกฤตมาได้นับครั้งไม่ถ้วน จนผงาดขึ้นเป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำแห่งหนึ่งของบ้านเรา

ความจริงที่ปรากฏขึ้นมานานแล้ว แต่เจ้าตัวไม่ค่อยได้บอกเล่าให้ใครฟังมากนัก แต่กระทั้งทุกวันนี้ก็ยังคงทำงานภายใต้แนวคิดดังกล่าวไปอย่างเงียบๆ ต่อเนื่อง หนักแน่น และมั่นคง นั่นก็คือ การประเมินสถานการณ์ของประเทศในช่วงนั้นๆ ว่าประเทศไทยขาดบุคลากรด้านใด จากนั้นไม่นาน มหาวิทยาลัยรังสิตก็จะผุดผ่องขึ้นขึ้นมา เพื่อผลิตนักศึกษาในสาขาวิชาที่สังคมยังขาดแคลน เพื่อเติมเต็มความต้องการด้านตลาดงานให้สมบูรณ์

... แม้จะแหวกชนบทแค่ไหน

... แม้จะเป็นของใหม่ที่ใครยังไม่เคยทำ

... แม้จะถูกพูดลบล้างหลังเสมอว่าทำแล้วไม่ได้อะไร

... แม้ในรอยทางการก่อตั้งบางคณะบางสาขาวิชา จะเต็มไปด้วย

ขวากหนามแห่งอุปสรรค

แต่หนุ่มใหญ่ผู้มีรอยยิ้มสม่ำเสมอแม้อันตรายแห่งปัญหาจะโหมกระแทก ลูกแล้วลูกเล่า ก็ยังคงเดินหน้าทำในสิ่งที่ตั้งใจเอาไว้ให้เป็นรูปธรรมเสมอ ซึ่งหากอ่านถึงตรงนี้แล้วลองย้อนกลับไปคิดดีๆ ก็จะเข้าใจได้เองว่า เหตุใด ดร.อาทิตย์ จึง “คือ” ที่จะออกมาตั้งคณะแพทยศาสตร์ให้มหาวิทยาลัยรังสิต ท่ามกลางการคัดค้านชนิดเต็มเหนี่ยวของบรรดา “บิ๊ก” ในวงการนี้หลายๆ คน หรือแม้กระทั่งล่าสุด เขารู้สึกได้เองว่าภาพยนตร์เรื่องดัง “อวตาร” ซึ่งเป็นภาพยนตร์ที่ใช้เทคนิคการสร้างที่ดีมาก ศาสตร์แห่งแอนิเมชันและมัลติมีเดียของต่างประเทศเป็นสิ่งที่น่าสนใจ และหันกลับมามองว่า ศักยภาพในทรัพยากรบุคคลของไทยน่าจะทำได้ไม่น้อยหน้ากัน

นักการศึกษาผู้ยิ่งยงรายนี้ไม่รอช้า และให้ของขวัญครบรอบวันเกิด 25 ปี มหาวิทยาลัยรังสิต ด้วยคณะใหม่ที่ถูกริเคว้นๆ ว่า “คณะอวตาร” แต่จริงๆ คือคณะดิจิทัลอาร์ต ซึ่งคนคิดเร็วทำเร็วคนนี้ตั้งขึ้นเพื่อเร่งสร้าง “คนแอนิเมชัน” ที่มีฝีมืออันแหลมคมและสามารถสร้างแอนิเมชันดีๆ ไม่แพ้ฝรั่งต่างชาติให้แก่อุตสาหกรรมภาพยนตร์บ้านเราบ้าง

...เรื่องนี้ไม่มีการบอกเล่าแก่สืบอะไรกันมากนักถึงที่มาที่ไป แต่คนใกล้ชิดต่างรู้กันดีว่า นี่คือ “CSR” แบบฉบับผู้ชายที่ชื่อ “อาทิตย์ อุไรรัตน์” คือการ “คืนกำไรให้แก่สังคม” อย่างยั่งยืนที่สุดแบบที่ไม่ต้องตีฆ้องร้องป่าว !!!

“มหาวิทยาลัยต้องไม่อยู่บนหอคอยงาช้าง”

นี่คือคำประกาศของ ดร.อาทิตย์ต่อมหาวิทยาลัยรังสิต ซึ่งถูกแปลความไว้หลายมิติ คีย์เวิร์ดหนึ่งที่อธิการบดีแห่งอาณาจักรการศึกษานาม “ม.รังสิต” พูดยกมาตลอดคำหนึ่งคือคำว่า “สังคมธรรมาธิปไตย” ที่ได้กลายเป็น “จิตวิญญาณ” แห่งสถาบัน ในการเอา “ธรรม” เป็นความถูกต้องในการดำเนินการพัฒนาแบบรอบด้าน

“...ฟังแบบนี้ บางทีอาจจะย่อยยาก ทำความเข้าใจลำบาก และไม่เห็นเป็นรูปธรรมว่า ‘ธรรม’ แบบฉบับ ‘ม.รังสิต’ นั้นเป็นแบบไหน”

ร่วมสร้างสังคมธรรมาธิปไตย

ท่ามกลางความขัดแย้งทางการเมืองและความวุ่นวายในสังคมไทย เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2550 ดร.อาทิตย์ อุไรรัตน์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยรังสิต ได้ประกาศแนวทาง “ร่วมสร้างสังคมธรรมาธิปไตย” โดยนำหลักอริยปไตย ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ประกอบด้วย ระดับที่ 1 อัตตาธิปไตย หมายถึง การถือตน หรือการยึดความคิดเห็นของตนเป็นใหญ่ ระดับที่ 2 โลกาธิปไตย หมายถึง การถือโลกเป็นใหญ่

โลกในที่นี้คือคนหมู่มาก เปรียบเทียบได้กับระบบประชาธิปไตยที่ถือคนหมู่มากเป็นใหญ่ แต่ระบบนี้ก็อาจมีปัญหาก็คือหากคนหมู่มากเห็นพ้องไปในทางไม่ดี สำหรับระดับที่ 3 อยู่สูงสุด คือ ธรรมาธิปไตย ซึ่งหมายถึง การยึดถือธรรม หรือความถูกต้องเป็นใหญ่ ดังนั้น จึงมองหาแนวทางในการสื่อสารกับสังคมว่า แนวทางใดที่มีความสอดคล้องมากที่สุด ซึ่งแนวทางการเป็นองค์กรเพื่อสังคม หรือ CSR (Corporate Social Responsibility) นั้นเหมาะสมที่สุด

ภาพยนตร์โฆษณามหาวิทยาลัยรังสิต จึงอาจจะผิดแบบไปจากโฆษณาอื่นๆ อยู่สักหน่อย ตรงที่แทบจะหา “จุดขาย” เพื่อจูงใจให้คนมาศึกษาในสถาบันแห่งนี้ไม่ได้ ในทางตรงข้าม คือพยายามจะส่งสารให้สังคมได้รับทราบว่า ม.รังสิตได้ “ทำ” อะไรไปแล้วบ้างเท่านั้น โดยหวังว่าสิ่งที่จะเป็นอีกหนึ่งประกายไฟเล็กๆ ที่จุดประกายให้กับหลายๆ คน ได้มองเห็นความเป็น “รังสิตโมเดล” ที่แฝงอยู่ในภาพยนตร์โฆษณา ส่งต่อเพื่อให้เกิด และจากคิดก็จะนำไปสู่การพัฒนา เพื่อออกมาเป็น “การกระทำ” จากหลายๆ มือเพื่อช่วยให้สังคมดีขึ้น

แนวคิดที่กลั่นกรองออกจากสมองและหัวใจของผู้เป็นอธิการบดี จนออกมาเป็น “ดอกไม้แห่งการรับใช้สังคม”

ในปี 2551 เหตุการณ์เล็กๆ อันยิ่งใหญ่ถูกฉายภาพซ้ำและส่งต่อไปยังประชาชน กับกรณีของ “หมอมั่ง” ที่สอบติดคณะแพทยศาสตร์ ม.รังสิตได้ แต่ขาดแคลนทุนทรัพย์ทางการศึกษา

...ผลสรุปจากเหตุการณ์นี้ ผู้เป็นอธิการบดีตัดสินใจเพาะกล้าไม่ถามให้แค่สังคมด้วยการเขียนใบให้ทุนโดยมีข้อแม้เพียงข้อเดียวว่า “ม.รังสิตให้เรียนฟรีแต่ต้องกลับไปรับใช้บ้านเกิด” แล้วให้หลัง “หมอมั่ง” สำเร็จการศึกษา พ.ศ. 2550 ชุมชนชาววังก็ได้แพทย์ที่สำเร็จการศึกษาจากคณะแพทยศาสตร์อย่างเต็มภาค

ภูมิ กลับไปบำบัดทุกข์บำรุงสุขในดินแดนบ้านเกิดของตนเองตาม “สัญญาใจ” ที่ให้เมื่อครั้งได้รับโอกาสอันยิ่งใหญ่นั้น ภาพยนตร์โฆษณาชุดนี้จึงให้ภาพ “ธรรม” แบบ ม.รังสิตอย่างชัดเจนในมิติการแปลความหมายของ “การสร้างบัณฑิตรู้ลึก สร้างสำนึกเพื่อสังคม”

ภาพยนตร์โฆษณาอีกชิ้น ได้ย้อนเหตุการณ์ที่เพิ่งจะเกิดไปหมาดๆ เมื่อปี 2552 ได้หยิบยกโครงการสร้างความสุขให้ชาวบ้าน โดยฝีมือของเหล่านักศึกษาม.รังสิตจากหลากหลายคณะสาขาวิชา ที่ลงพื้นที่เพื่อร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวบ้าน และยกระดับคุณภาพชีวิตรวมถึงความสุขของคนในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นนักศึกษาจากคณะแพทยที่เข้าไปสร้างเสริมกิจกรรมด้านสุขภาพ นักศึกษาด้านศิลปะก็เข้าไปช่วยสอนชาวไร่ชาวนา ให้นำผลิตภัณ์ที่เหลือใช้จากการเกษตรมาทำเป็นข้าวของเครื่องใช้เพื่อเพิ่มมูลค่า เช่น นำฟางมามัดย้อม แล้วนำไปทำเป็นแกอี้ ซึ่งสามารถขายและเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัวอีกทางหนึ่งในขณะที่นักศึกษาจากคณะไอทีก็สร้างเกมธรรมะเพื่อกล่อมเกลาลอจใจใจแก่เด็กๆ ในชุมชนนั้นๆ ทางอ้อม ส่วนเหล่านักศึกษาจากคณะเทคโนโลยีชีวภาพก็ได้ใช้ความรู้ความสามารถช่วยพัฒนาพันธุ์ข้าวให้มีคุณภาพสูง

และล่าสุดในขณะนี้ ประชาสังคมคงจะได้เห็นอีกหนึ่งผลงานของ ม.รังสิต ผ่านภาพยนตร์โฆษณาที่เปิดฉากด้วยคราบน้ำตาที่ยังไม่เหือดแห้งจากเหตุการณ์ธรณีพิบัติภัยคลื่นยักษ์สึนามิ ซึ่งส่งผลให้มีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บเป็นจำนวนมาก เด็กและเยาวชนไม่น้อยต้องกลายเป็นกำพร้า ครอบครัวประสบความสูญเสียที่น่าเศร้าเกินพรรณนา ในห้วงเวลานั้น หลายต่อหลายมือต่างประสานสามัคคีเพื่อร่วมช่วยผู้ประสบภัย ม.รังสิตเองก็เป็นหนึ่งใน “มือ” นั้น ภายใต้กรอบความคิด “ร่วมสร้างสังคมแห่งการให้และการแบ่งปันโอกาส” ด้วยการให้ทุนการศึกษาเด็กและเยาวชนผู้สูญเสียจากเหตุการณ์ร้ายดังกล่าว จนกระทั่งวันนี้ เมล็ดพันธุ์แห่งธรรมาธิปไตยและการให้ที่ยิ่งใหญ่ด้วยทรัพย์แห่งการศึกษาได้ผลิดอกอันทรงงามแล้ว เมื่อนักศึกษาทุนสึนามิของ ม.รังสิตได้สำเร็จการศึกษาและพร้อมจะออกไปรับใช้สังคมด้วยความรู้และวิชาที่มี

“รังสิตโมเดล” พิมพ์เขียวคุณภาพ และหนึ่งเดียวของมหาวิทยาลัยเอกชนที่ได้รับการประเมินจาก สมศ. ให้อยู่ในระดับ “ดีมาก” ในกลุ่มสถาบันที่เน้นการผลิตบัณฑิต

อีกสิ่งหนึ่งที่นักศึกษาชาว “ลูกพระอาทิตย์” รู้กันดีคือ นอกจากในระหว่างที่เขาศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยรังสิต ที่เขาจะได้ศึกษากับเครื่องไม้เครื่องมือและอุปกรณ์จริงที่สถาบันจัดหามาให้อย่างไม่จำกัดจำเขี่ย และเพียงพอที่จะใช้เรียนอย่างสะดวกสบายนั้น บุคลากรผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาที่สถาบันจัดหามาให้ ความรู้แก่พวกเขานั้น ก็ต้องเป็น “ดีหนึ่งประเภทหนึ่ง” ตามนโยบายของอธิการบดีอีกด้วย

สิ่งหนึ่งซึ่งเป็นการการันตีคุณภาพของมหาวิทยาลัยรังสิตไม่ได้มีเพียงนโยบาย “3QT B1” หรือ Quality Quality Quality to be number 1 คุณภาพ คุณภาพ คุณภาพ สู่ความเป็นเลิศ นโยบายที่ฝากไว้ให้บุคลากรกว่า 2,000 คน ช่วยกันสานฝันให้เป็นจริง แต่จากการประเมินโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ให้เป็นมหาวิทยาลัยเอกชนเพียงแห่งเดียวที่ได้รับการจัดให้อยู่ในระดับ “ดีมาก” ในกลุ่มสถาบันที่เน้นการผลิตบัณฑิต การรับรองนี้ทำให้ “รังสิตโมเดล” กลายเป็นทางออกให้กับวิกฤตชาติในอีกหลายเรื่อง

เช่น แนวคิดการให้ความสำคัญต่อ “ครู” ของ ดร.อาทิตย์ฉายชัดมาตลอด และชัดมากขึ้นไปอีกเมื่อไม่นานมานี้ ในฐานะคณะทำงานคณะกรรมการนโยบายปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 ที่มี “นายกฯ อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ” เป็นประธาน ดร.อาทิตย์ได้กล่าวฝากแนวทางการพัฒนาครูไว้ โดยยก “รังสิตโมเดล” มาเป็นแบบ โดยหวังส่งต่อแนวคิดเพื่อเป็นประโยชน์แก่การพัฒนาวงการครูให้กระทรวงศึกษาธิการ

“ครูต้องมาจากคนที่เก่งที่สุด”

ประโยคไม่ยาวนักจากปาก ดร.อาทิตย์ ทว่ากินความกว้างไกลลึกซึ้ง แต่ไม่ซับซ้อนและสามารถเข้าใจได้ในทันทีจนแทบไม่ต้องหาประโยคใดๆ มาอธิบายเพิ่ม และสิ่งที่กล่าวมานี้คือแก่นแกนแห่งนิยามของรังสิตโมเดล ที่มหาวิทยาลัยรังสิตยึดถือปฏิบัติใช้มาตลอด และทดลองแล้วว่ามีความประโยชน์จริงๆ จึงนำมาส่งต่อเป็นทางเลือกที่ดีในการยกระดับการศึกษาของสังคมให้พัฒนาขึ้น

“คนเก่ง คือเก่งในสาขาที่ตัวเองถนัด ทั้งสาขาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ฟิสิกส์ ภาษาอังกฤษ ภาษาไทย เป็นต้น แล้วนำคนเหล่านี้มาเพิ่มพูนความรู้วิชาชีพครู โดยใช้สูตร $4 + 2 = 5$ โดยการวางแผนการเรียน ป.ตรี ควบ ป.โท ศึกษา 4 ปี ศึกษาศาสตร์ คือเรียนสาขาเอก 4 ปี เพิ่มวิชาครูอีก 2 ปี แต่หากวางแผนการเรียนใดๆ ก็จบได้ภายใน 5 ปี แต่ทว่าหลักสูตรนี้ต้องเน้นเพื่อคนที่อยากเป็นครูจริงๆ เมื่อองค์ความรู้แน่น เทคนิคแม่นยำ จริยธรรมได้ ครูเก่ง ครูดี ก็เกิดขึ้น”

ดร.อาทิตย์กล่าวถึงตัวอย่างที่เห็นได้ชัดว่าเกิดการพัฒนางานจริงๆ จากแนวคิด “รังสิตโมเดล” นี้ว่ามีให้เห็นแล้วในกรณีของ ม.รังสิต ซึ่งมีทบัตติคครูพันธุ์ใหม่เหล่านี้เกิดขึ้นแล้ว และสอนอยู่ใน ร.ร.สาธิต ม.รังสิต ซึ่งแต่ละคนจบเกียรตินิยม อันดับ 1 อันดับ 2 ด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษา คอมพิวเตอร์ ไอที และมาต่อปริญญาโทศึกษาศาสตร์ทั้งสิ้น แต่จะขายเพียงแค่อุดมการณ์อย่างเดียว เชื่อว่าไม่น่าจะดึงดูดให้คนมาเรียนได้ ดังนั้น เราก็ต้องรับประกันเงินรายได้ เมื่อจบตรงนี้มาค่าตอบแทนต้องสูงกว่าท้องตลาดทั่วไป ซึ่งก็ได้รับจริงๆ ตรงนี้คือสิ่งที่เป็นไปได้จากรังสิตโมเดล และเรื่องนี้จะได้มีการผลักดันเข้าสู่ห้วงข้อการปฏิรูปการศึกษา คราวนี้แล้ว จะทำอะไรอีกเรื่องหนึ่ง

“อยากเห็นรังสิตโมเดลใช้ได้กับประเทศไทย แต่คิดว่ายังติดขัดอีกหลายอย่าง ต้องปรับปรุงและปฏิรูปครูทั่วประเทศ คือ 1.หาคนเก่ง 2.ให้เงินเดือนสูง 3.ปรับระบบตำแหน่งครู เพราะที่ผ่านมาครูจะมุ่งไปสู่ตำแหน่งบริหาร ซึ่งคนที่เป็นครูก็ต้องเป็นครูตลอดไป แต่ระดับตำแหน่งของครูจะต้องปรับขึ้นเรื่อยๆ เช่น ครูคนหนึ่งสอนวิชาไหน ก็สอนวิชานั้นไปตลอด แต่เงินเดือนก็จะขึ้นไปเรื่อยๆ ตามแต่ละระดับ อาจจะขึ้นได้เทียบเท่ากับปลัดกระทรวงก็ได้”

สำหรับปัญหาเรื่องครูขาดแคลน ดร.อาทิตย์ได้ตั้งกระทู้ถามสังคม ทำให้เราต้องให้ครูเกษียณในวัย 60 ปี เปลี่ยนเป็นอายุ 70 ปีแล้วค่อยเกษียณจะได้

หรือไม่ แต่หากคนไหนที่สุขภาพไม่เอื้ออำนวย ไม่ไหวก็ให้หยุดก่อนได้ หากทำอย่างนี้ได้เชื่อว่าครูดี มีประสบการณ์ จะไม่ขาดหายไปแน่นอน

นอกจากนี้ เรื่องความหลากหลายทางภาษาก็เป็นสิ่งสำคัญที่นักการศึกษาควรคำนึง โดยให้แนวคิดที่ว่าโรงเรียนทั้งหลายต้องพยายามปรับเป็นโรงเรียน 2 ภาษาให้ได้ เพราะการศึกษาไทยหากยังเรียนอยู่แบบเดิม จุดอ่อนก็ยังเป็นเรื่องเดิมๆ ผู้ต่างชาติไม่ได้ ซึ่งในอนาคตอาจกลายเป็นภาษาที่ 3, 4 ก็ได้ แต่สิ่งสำคัญต้องไม่ทิ้งสิ่งที่มีความสำคัญที่สุด นั่นคือ ภาษา และวัฒนธรรมไทย

“การศึกษาไทยล้มเหลวมาก เราเรียนภาษาอังกฤษกันตั้งแต่ ป.1 หรือตั้งแต่อนุบาล เรียนเยอะมาก แต่ไม่ได้เรื่องเลย ถึงขนาดว่าคนจบ ป.โทก็ยังอ่านภาษาอังกฤษไม่ได้ ปัญหาคือเราเรียนแค่ผ่านๆ เท่านั้น แต่ไม่สามารถนำมาใช้การได้ หากจะเอากันจริงๆ จังๆ ก็ต้องลงทุนเสียเงินเป็นหมื่นเพื่อให้พูดภาษาอังกฤษได้ แล้วทำไมต้นทุนที่เราเรียนมาตั้งแต่แรกถึงไม่ได้รับการพัฒนา ตรงนี้น่าคิด” ดร.อาทิตย์ให้ภาพ

จุดแข็งที่เรายังไม่เห็น

เมื่อถามว่า ดร.อาทิตย์ยังมีสิ่งใดที่อยากจะทำในอนาคตหรือไม่ คำตอบที่หลุดออกจากปากแทบจะทันทีที่คำถามจบคือ “ทำสิ่งที่ดีที่สุด” ก่อนที่จะขยายความต่อไปว่า

“ผมไม่ได้คิดว่าจะไปทำอะไรอย่างอื่นอีกแล้ว ในส่วนของการเมืองก็ไม่ได้ถึงขนาดจะปล่อยวาง เพราะเราในฐานะประชาชนคนหนึ่งจะไม่ให้หวังเลย คงเป็นไปได้ ไม่ได้ เป็นเดียดเป็นร้อนก็ทำไม่ได้ มาถึงตรงนี้แนวคิดล่าสุดคือเราต้องมามองที่จุดแข็ง จุดอ่อนของประเทศไทย เราต้องมองก่อนว่าอยู่ตรงไหน แล้วเอาจุดแข็งของประเทศมาพัฒนาบ้านเมือง”

ดอกเตอร์ผู้ผ่านร้อนผ่านหนาวกับการเมืองมาค่อนข้างชีวิตทำความเข้าใจกลับไปทบทวนระยะแรกเริ่มต้นของการพัฒนาประเทศว่า ระยะต้น คือการเอาทรัพยากรธรรมชาติมาขายกิน ขุดแร่ ป่าไม้ มาขาย และคิดว่านั้นคือจุดแข็งของประเทศไทย ต่อมาเราบอกว่าไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ส่งออกข้าวมากที่สุดอันดับ 1 ของโลก รายได้ส่วนใหญ่ของประชากรกว่า 30-35 ล้านคนมาจาก

การเกษตร แต่ทั้งหมดก็ได้พิสูจน์แล้วว่าจุดแข็งเรื่องทรัพยากรธรรมชาติของไทย ได้หายไปหมดแล้ว เพราะทุกคนใช้หมดแล้ว ไม่เหลืออะไรแล้ว ขณะที่การเกษตร ก็ยังไม่ประสบผลสำเร็จ เพราะเกษตรกรก็ยังยากจนอยู่ การเกษตรไม่ได้มีความก้าวหน้ามากขึ้น

“ประเทศไทยก็ยังมองหาจุดแข็งต่อไป จนเรามาคิดว่าเราน่าจะเป็น ประเทศด้านอุตสาหกรรมได้ อุตสาหกรรมของเราเริ่มจากทอผ้า จนถึง อิเล็กทรอนิกส์ รถยนต์ แต่มองดูนานเข้าก็ต้องคิดย้อนว่ามันใช้ความเป็นตัว เราหรือไม่ มันไม่ใช่ จึงต้องห่างออกไป สมัยที่ผมอยู่กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ก็มีความพยายามทำให้ไทยเป็นศูนย์กลางสำคัญใน เทคโนโลยีสารสนเทศ แต่ก็ทำไม่สำเร็จ เราก็คิดกันว่า เราจะมีโรงงานไมโครชิป ลักแห่ง แต่ขณะนั้นได้หัวนมิกว่า 30 แห่งแล้ว สิงคโปร์มีหลายแห่งแล้ว แต่เราจะมีสักแห่งก็ไม่สำเร็จ หลายฝ่ายมองว่าไม่เหมาะกับประเทศไทย ในที่สุดก็ต้องยุติ ไป ก็แทบไม่มีอะไรเลย มือถือสักเครื่องหนึ่งเรายังผลิตไม่ได้เลย”

ดร.อาทิตย์ยังขยายความต่อไปว่า ในยุคต่อมา เราเห็นว่าการท่องเที่ยว คือจุดแข็งของไทย แต่ทำด้วยความฉาบฉวย ไม่ต่างอะไรกับการ “ขายของเก่า กิน” จนที่สุดการท่องเที่ยวบ้านเราจึงไม่มีการพัฒนา

“แหล่งท่องเที่ยวอย่างพระนครศรีอยุธยาซึ่งเป็นมรดกโลก ก็มีแต่เพียง ลังกะสี แผงขายพระเท่านั้น ในขณะที่เซนต์ปีเตอร์สเบิร์ก ซึ่งถูกนาซีบุกเผา พระราชวังแต่เขาสามารถสร้างใหม่เป็นแบบเดิมสวยงามมาก มีแสงสีเสียงที่น่า ตื่นตาตื่นใจ ก็ต้องมาดูว่าของเรามีอะไรบ้าง เราอยากไปดูประวัติศาสตร์กรุง ศรีอยุธยา เราไปดูได้ที่ไหน ก็มีแต่หลังคาลังกะสี มีการทะเลาะกันเรื่องเขาพระ วิหาร มาถึงตรงนี้บรรดาโรงแรมต่างๆ ก็พลอยเจ๊งไปตามๆ กัน อะไรคือจุดแข็ง ของเรา เราจะไปไหนต่อ นี่คือการถาม??” ดร.อาทิตย์โยนคำถามขึ้นต่อสนทนา

จุดแข็งที่ ดร.อาทิตย์มองเห็นของไทย คือ “คนไทย” ซึ่ง ดร.อาทิตย์ แสดงความแปลกใจว่า รัฐบาลไม่ค่อยได้พัฒนาทรัพยากรบุคคลของชาติ หรือสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่คนในชาติของเรา แต่กลับไปภาคภูมิใจที่มีแรงงาน ส่งออก มีหมอนวดส่งออก ทั้งๆ ที่แท้จริงแล้วคุณค่าความเป็นไทยที่แท้จริงคือ “การบริการ”

“การรักษาพยาบาลก็เป็นการบริการ ไม่ใช่แค่หมออย่างเดียว แต่รวม ถึงเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการบริการ การดูแล ซึ่งทั้งหมดเกิดจาก

ทรัพยากรบุคคลเป็นใหญ่ และประเทศไทยถือว่ามีความสามารถทางการแพทย์ ไม่แพ้ที่ใดในโลก แต่ของเราราคาถูกกว่าประเทศอื่นๆ หลายเท่า และที่สำคัญคือ ลักษณะประจำชาติของไทยในการให้การรักษายาบาล การบริการสูงกว่าทุกชาติ ไม่ว่า หมอ พยาบาล ตรงนี้สร้างได้ เราเข้มแข็ง หากพัฒนาตรงนี้ได้เราน่าจะเป็น ศูนย์กลางด้านการดูแลสุขภาพ การรักษา ไม่ใช่ของเอเชียเท่านั้น แต่เป็นของโลก ได้ด้วย”

ดร.อาทิตย์ย้ำอีกว่า ไทยต้องเร่งพัฒนาสิ่งเหล่านี้ เพราะสิ่งนี้ไม่มีวันหมด อยู่ที่ว่าเราได้พัฒนา ได้สร้าง และได้ให้โอกาสในการพัฒนามากพอหรือไม่ ซึ่ง สถาบันการศึกษาที่มีบทบาทตรงนั้นมาก และจะเป็นสินค้าส่งออกที่สร้างความ เข้มแข็งให้เราได้ และในอนาคต ต่อไปหากพูดถึงการรักษาพยาบาลก็ต้อง นึกถึงเมืองไทย

“นี่คือจุดแข็งที่เรายังมองไม่เห็น และเป็นสิ่งที่ผมกำลังทำอยู่ และจะทำ ต่อไปในอนาคต”

ตะวันรุ่งของพอรุ่งนี้

ผ่านทั้งความระอุอ้าวและฝนอันหนาวเหน็บมาหลายครั้งหลายครา สิ่ง ที่หลายคนสงสัยคล้ายๆ กันคงจะหนีไม่พ้น “งานชิ้นต่อไป” ของ “เจ้าพ่อโปรเจกต์” ผู้ไม่เคยหยุดนิ่งรายนี้ ว่าวินาทีนี้ยังอยากจะทำอะไรอีก ดร.อาทิตย์อรรถธิบาย จนฟังแล้วแอบเหนื่อยแท่นอยู่ครามครัน เพราะมีทั้งในด้านการศึกษาและด้าน การสาธารณสุข ซึ่งเป็นสองเรื่องอันหนักหน่วงมิใช่น้อย

“เราจะพัฒนาต่อไปเรื่อย ทุกวันนี้หลายคณะถือเป็นจุดแข็ง แต่ก็ยังดู ว่าสังคมต้องการอะไร ประเทศต้องการอะไร ก็จะเปิดหลักสูตรเพื่อรองรับและ พัฒนาให้มีศักยภาพมากขึ้นต่อไป”

ดร.อาทิตย์พูดถึงการพัฒนาต่อยอดจากงานชิ้นล่าสุดที่เพิ่งจะเป็นรูปเป็น ร่างที่จะเพิ่มเติมความเป็น Internationalization

“เราต้องพลิกผันความเป็นนานาชาติให้มากขึ้น และต้องได้รับการรับรอง มาตรฐาน ซึ่งจะทำให้เราสามารถแข่งขันกับเขา เราต้องแข่งขันกับเขาได้”

โดยปัจจัยที่ ดร.อาทิตย์กล่าวว่าจะทำให้ก้าวขึ้นเป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำได้นั้น ประกอบไปด้วยหลายๆ ส่วน ไม่ว่าจะเป็น ความยอดเยี่ยมที่ไม่มีใครเหมือน (Uniqueness and Distinction), คุณภาพการศึกษา (Quality Education), คุณภาพครูอาจารย์ (Quality Professors), คุณภาพของกระบวนการจัดการเรียนการสอน (Quality Processes), นวัตกรรมและโครงการวิจัยและพัฒนา (Innovations and Projects), คุณภาพของผู้จบการศึกษา (Quality Graduates) และรวมไปถึงความน่าเชื่อถือและชื่อเสียงเกียรติภูมิ (Trustworthiness and Reputation)

“เราต้องมีความดีเด่นที่ไม่เหมือนใครและไม่มีใครเหมือน ซึ่งต้องเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปด้วย ในความเป็นมหาวิทยาลัย เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่ผลิตกำลังคนเพื่อประเทศชาติ ต้องมองถึงจุดเด่นของเราเอง ทำให้เราเป็นตัวเลือกที่โดดเด่น มีความพร้อมทางกายภาพ สาขาวิชาที่ตอบสนองความต้องการใหม่ได้ทันทั่วทั้ง ความไวต่อการเปลี่ยนแปลงทางวิชาการและเทคโนโลยี ความเชื่อมโยงสู่สหกิจศึกษา การเรียนรู้ เรียนลึก จากประสบการณ์จริง อีกทั้งบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อเยาวชนที่จะมาค้นพบตัวเอง ศักยภาพของตนเอง และการพัฒนาก้าวหน้าในสิ่งที่ถนัด ส่วนเรื่องคุณภาพด้านการศึกษา นั้นเป็นเรื่องที่เรามุ่งมั่นทำกันมาก่อนหน้านี้ในทุกวิทยาลัยและคณะวิชาในรูปแบบของการประกันคุณภาพการศึกษา หรือ Accreditation เป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับก้าวกระโดดและการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน”

ดร.อาทิตย์ขยายความเกี่ยวกับคุณภาพด้านการวิจัยเพิ่มอีกว่า ในยุคที่ความรู้คืออำนาจ และนวัตกรรมคือปัจจัยสำคัญที่ช่วยยกระดับความสามารถในการแข่งขัน มหาวิทยาลัยรังสิตมีนโยบายเร่งรัดการคิดค้นนวัตกรรม ตลอดจนการศึกษาวิจัยและพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์ การศึกษาค้นคว้าทางวิชาการใหม่ๆ หรือต่อยอดภูมิปัญญาดั้งเดิมของไทยรวมทั้งงานออกแบบที่มีประโยชน์

“คุณภาพของผู้ที่จบการศึกษาวัดกันได้ที่ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เช่น ในระยะสั้นอาจดูจากร้อยละของการมีงานทำ ความสามารถในการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อ ความสามารถในการประกอบธุรกิจของตนเอง ของครอบครัว ทางด้านการศึกษาหลังปริญญา มหาวิทยาลัยรังสิตมุ่งเน้นไปที่หลักสูตรที่จะส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยการสร้างกำลังคนระดับปริญญาโทและปริญญาเอกที่เป็นประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาบ้านเมือง เราลงทุนทั้ง

คณาจารย์ผู้เชี่ยวชาญที่ระดมมาในทุกสาขาที่เกี่ยวข้อง ทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ ผสมกับการลงทุนด้านอาคารสถานที่และอุปกรณ์จัดการเรียนการสอน อันทันสมัยในทำเลที่ตั้งใจกลางเมือง”

จบจากเรื่องการศึกษา ยังคงมีอีกประเด็นสำคัญที่เป็นเป้าหมายต่อไปอย่างในประเด็นเรื่องสุขภาพ ดร.อาทิตย์ได้ให้ภาพความชัดเจนซึ่งเป็นเรื่องจริงที่แสนเศร้าว่า ถึงแม้จุดแข็งของบ้านเราจะอยู่ที่การรักษาพยาบาล แต่สิ่งที่เกิดขึ้นและเป็นอยู่ ณ ปัจจุบันนี้กลับตรงกันข้าม เพราะจะเห็นว่าคนไทยที่ใช้การบริการด้านการพยาบาลเข้าขั้นแย่มากทีเดียว ที่เห็นได้ชัดคือ อัตราส่วนของทันตแพทย์ในภาคอีสาน อยู่ที่แพทย์ 1 คน/คนไข้ 2 หมื่นคน

ตรงนี้เองจึงเป็นที่มาของการต่อยอดทางความคิดในการยกระดับและพัฒนาการบริการด้านการแพทย์และสาธารณสุข ซึ่งบุรุษผู้มักจะคิดไกลกว่าคนธรรมดาไปหลายช่วงตัวรายนี้ ได้ต่อยอดจากความเข้มแข็งด้านวิชาการจากคณะต่างๆ ของ ม.รังสิต มาเป็นกลุ่มบริษัท อาร์ เอส ยู เช่น การก่อตั้งศูนย์ RSU Healthcare ซึ่งตั้งอยู่ที่อาคาร RSU Tower สุขุมวิท 31 เพื่อเป็นศูนย์การแพทย์และโรงพยาบาลที่มีศาสตร์การรักษา ทั้งแพทย์ตะวันตกและตะวันออกรวมอยู่ทั้งนี้ นอกจาก RSU Healthcare แล้ว ยังมีศูนย์การแพทย์ในเครือ เช่น RSU vision Center, RSU Medical care, RSU Consumer care, RSU Development, RSU Innovation Products, RSU Medical Resort & spa นี่จึงเปรียบได้เป็นสวรรค์ด้านการพยาบาลเพื่อคนไทยทุกคน

เพียงเท่านี้ดูเหมือนว่าก็ยังไม่ได้เท่าที่ใจ ดร.อาทิตย์ต้องการ เพราะโปรเจกต์ล่าสุดของหนุ่มใหญ่ผู้ไม่เคยย่อท้อ ยังเตรียมผุด RSU Medical Hospital and wellness center ซึ่งตั้งอยู่บนถนนรัชดาภิเษก ด้วยเล็งเห็นว่าในบริเวณโซนนั้นมีทุกอย่างพร้อมสรรพ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ โรงแรม สถานบันเทิง ตลาดหลักทรัพย์ แม้กระทั่งสำหรับนักท่องเที่ยวที่นี่ถือเป็นสวรรค์ของคนกลางคืน แต่ทั้งหมดทั้งสิ้นนี้ขาดอยู่สิ่งเดียว และเป็นสิ่งที่ถือว่าสำคัญที่สุด คือ โรงพยาบาล

สำหรับแนวคิดการดำเนินธุรกิจด้านสุขภาพที่คาดว่าจะนำไปใช้กับ RSU Hospital นั้น ดร.อาทิตย์เปิดเผยว่าได้มาจากศูนย์การแพทย์ของโรงพยาบาลวิชัยยุทธ ซึ่งมีอยู่กว่า 20 ชั้น แต่ในจำนวนนั้น 16 ชั้นเป็นโอพีดี (ตรวจรักษาผู้ป่วยนอก) ทั้งหมด จึงมีสารพัดศูนย์ในการตรวจรักษา แต่ไม่ให้ความสำคัญต่อ

ห้องพักคนไข้ เมื่อทำการรักษาแล้วก็ให้กลับบ้านได้ ซึ่งเป็นคอนเซ็ปต์ใหม่ในการรักษาพยาบาลในอนาคต และเป็นจุดแข็งของเมืองไทย แต่ต้องมีการวางแผนสร้างบุคลากรที่เป็นระบบด้วย ที่สำคัญ การให้บริการด้านสุขภาพ จะเน้นไปที่การตรวจสอบสุขภาพ ให้คำแนะนำ เพื่อป้องกันและหลีกเลี่ยงการเป็นโรค ซึ่งเชื่อว่าจะจ่ายน้อยกว่าการรักษาพยาบาลอาการเจ็บป่วยอย่างแน่นอน

ดร.อาทิตย์บอกว่า ส่วนหนึ่งของแนวคิดดังกล่าวมาจากประสบการณ์ตรง เนื่องจากมหาวิทยาลัยรังสิต ซึ่งต้องให้พนักงานตรวจสอบสุขภาพทั่วไปทุกปี โดยใช้วิธีการประมวล สถานพยาบาลแห่งไหนเสนอราคาถูกสุดก็ได้รับงานไป

“โรงพยาบาลเสนอราคามา 95 บาทต่อหัว ราคาถูกทุกคนดีใจ ก็ตรวจไปปรากฏว่าไม่มีใครเป็นอะไรเลย แต่วันดีคืนดีบุคลากรเกิดตายกะทันหัน อาจารย์เดินขึ้นตึก 5 ชั้น มานั่งในห้องประชุม เหนื่อยและก็ล้มลงตายไป ผมก็คิดว่ามันเกิดอะไรขึ้น เพราะตอนตรวจสอบสุขภาพก็ไม่เห็นเจออะไร ผมจึงมีการเสนอตั้งศูนย์สุขภาพ RSU ขึ้นมา แต่มีการเสนอราคาต่อหัวถึง 350 บาท ทางมหาวิทยาลัยรังสิตก็ไม่อยากได้ เพราะราคาแพง ผมก็เลยหักคอให้เอาในราคา 200 บาทต่อหัว แต่ผลที่ตรวจออกมาครั้งแรกที่เคยตรวจถูกๆ นั้นผิดหมดเลย คนที่เคยปกติก็ไม่ปกติ เพราะเราไม่ดูแลตัวเองเลย เราตรวจแบบเหมาจ่ายถูกๆ ซึ่งเราไม่เจอความผิดปกติ จึงต้องมีการตรวจสอบสุขภาพที่มีประสิทธิภาพ”

“ธุรกิจสุขภาพ ไม่ได้ทำให้รวยขึ้น”

นี่คือคำอธิบายง่ายๆ เมื่อถามถึงความคาดหวังจากการทำธุรกิจสุขภาพของ ดร.อาทิตย์

...แล้วทำไม ดร.อาทิตย์ถึงมาทำเรื่องสุขภาพทั้งๆ ที่มีธุรกิจการศึกษาที่เดินหน้าไปด้วยดี??? ...นี่คือความในใจของหลายๆ คนที่ตรงกันและอยากเอ่ยถาม

“สถาบันอุดมศึกษาทำเพื่อรับใช้สังคม และเมื่อเด็กจบก็ต้องมีงานรองรับ ตรงนี้ก็ถือเป็นจุดที่จะรองรับนักศึกษา ซึ่งแนวคิดนี้ภาครัฐก็สามารถนำไปปรับใช้ได้เช่นกัน ที่เราคิด เราไม่ได้คิดเพื่อตัวเรา แต่คิดเพื่อส่วนรวมด้วย”

แม้จะบอกว่าเป็นการทำเพื่อส่วนรวม แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าเป็นการ

ประกอบธุรกิจที่ย่อมต้องหวังผลกำไร และถือเป็นการต่อยอดธุรกิจของครอบครัว “อุไรรัตน์”

“ผมว่าธุรกิจกับเรื่องสังคมเป็นเรื่องเดียวกัน สิ่งที่ทำตรงนี้ ผมไม่คิดว่าจะทำให้ผมรวยขึ้น ขณะนั้นมหาวิทยาลัยรังสิตเองก็มีกำไรอยู่บ้าง คณะกรรมการบริหารก็บอกว่าให้เอากำไรไปปันผล ให้ตัวเอง ให้ผู้ถือหุ้น ผมก็บอกว่าไม่เอา เราไม่รู้จักเอามาทำอะไร ก็เลยให้เน้นการลงทุนขยายงานทั้งหมด เมื่อการรักษาพยาบาลในเมืองมันเพียงพอแล้ว เดียวมันก็จะกระจายไปสู่พื้นที่รอบนอกเองที่ทำก็ไม่ใช้เพื่อส่วนตัว แต่เป็นโมเดลสำหรับประเทศไทย เหมือนที่ท่ามมหาวิทยาลัยรังสิต เน้นด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพโดยเฉพาะ แต่คนอื่นไม่เอาด้วยกับเรา”

สิ่งหนึ่งที่ ดร.อาทิตย์ยืนยันมาตลอด คือ วิถีคิด และการทำงานของเขามิ่ว่าจะสวมหัวโขนใด แต่ภายใต้หัวโขนนั้น คือตัวตนของเขา ที่ไม่ว่าจะทำอะไรต้องพิสูจน์แนวคิดด้วยการลงมือทำ

และนำแปลกที่ชื่อของ ดร.อาทิตย์นั้น หากจะเสนอแนวคิดต่อผู้มีอำนาจในการบริหารบ้านเมืองให้เป็นนโยบายในการพัฒนาประเทศ ก็ย่อมต้องมีคนเงี่ยหูฟัง หากแต่ ดร.อาทิตย์ กลับบอกว่า

“ไม่สำเร็จหรอก เพราะเขาไม่เห็นความสำคัญ วิถีทางการเมืองไม่เห็นความสำคัญตรงนี้ ผมจึงได้ลงมือทำเองเพื่อให้เห็นว่าแนวคิดตรงนี้นั้นเอาไปใช้ได้กับการพัฒนาประเทศ และประสบความสำเร็จ และถ้าจะเอาสิ่งที่ผมทำให้ดูไปใช้ ผมจะยินดีอย่างยิ่ง”

แล้ว ดร.อาทิตย์เคยฝันถึงเก้าอี้นายกรัฐมนตรีบ้างไหม เพราะหลังเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ หลายๆ คนก็พูดว่า ดร.อาทิตย์เป็นนายกรัฐมนตรีได้

รอยยิ้มของ ดร.อาทิตย์ กว้างขึ้นกว่าเก่า ดวงตาระยิบร่า ยเขาขยับปากให้คำตอบ

“ผมเลิกเล่นการเมืองแล้ว คิดว่าตัวเองอยู่ในวงการเมืองไปก็ไม่มีโอกาสทำประโยชน์ ก็เลยเลือกทางเดินที่คิดว่าเป็นเนื้อหาสาระดีกว่า การตัดสินใจตรงนั้นเป็นการรับใช้บ้านเมือง ผมไม่ได้คิดว่าจะจะเป็นเส้นทางที่จะต้องเดินไปสู่เก้าอี้ตัวไหน เดียวนี้มันแปลก บุคคลทางการเมืองที่จะให้ไปสู่เป้าหมายที่ควรจะเป็นก็ทำไม่ได้ บุคคลเข้าสู่การเมืองด้วยวิธีการแปลกๆ...“ น่าเสียงจากดวงตะวันเรียบนิ่ง คล้ายไม่เคยรู้สึกอินไหวกับตำแหน่งแห่งที่ใดๆ ที่อาจผ่านเลยเข้ามาในชีวิตทั้งเมื่อในอดีต และปัจจุบัน ก่อนจะจบบทสนทนา

“ผมไม่เคยคิดว่าได้กรุ่นหลังจะจดจำผมอย่างไร ผมอยากสบายๆ
เดินไปไหนอย่าให้มีคนด่าว่าเราทำชั่ว ทำเลว ก็พอใจแล้ว”

การพนัน

ดร.อาภรณ์ อรรัตน์ ในมุมมองสื่อ

อาทิตย์ อุไรรัตน์ The Last Hero?

ครึ่งหนึ่งเขาเคยได้รับการขนานนามว่าเป็นอัศวินม้าขาวที่กอบกู้สถานะของการประปานครหลวงไม่ให้ตกเป็นแหล่งหาประโยชน์ของเหล่านักการเมือง และครึ่งหนึ่งเช่นกันที่เขาฉีกธรรมเนียมปฏิบัติของกระทรวงการต่างประเทศ โดยไปเจรจากับซาอุดีอาระเบีย ทั้งๆ ที่เพิ่งรับตำแหน่งอย่างไม่เป็นทางการ ท่ามกลางความครุ่นของสงครามอ่าวครั้งที่ 1 แต่ฉายา “วีรบุรุษประชาธิปไตย” ที่เขาได้รับหลังเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ จะเป็นปฏิบัติการที่แสดงถึงตัวตนของเขาได้ดีที่สุด

ดร.อาทิตย์ อุไรรัตน์ เป็นนักบริหาร นักการเมืองคนหนึ่ง ที่กล้าตัดสินใจโดยยึดเอาผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง แม้บางครั้งการตัดสินใจของเขาอาจกระทบต่อกิจการที่เขาและครอบครัวถือหุ้ในบางมุมของชีวิตทำให้ดูเหมือนว่าเขาไม่ประสบความสำเร็จเท่าใดนัก ทั้งในเรื่องการเมืองและธุรกิจ แต่โมเดลชีวิตของเขาก็เป็นเรื่องที่น่าสนใจ โดยเฉพาะในยามที่สังคมไทยต้องเผชิญหน้ากับ “วิกฤตผู้นำ” อย่างที่กำลังเป็นอยู่ในขณะนี้

หาก สัมผัส สุนทรเวช ไม่ตั้งข้อหาโจมตีสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ฐานริเริ่มแนวคิดปฏิรูประบบราชการ จน ก.พ.ต้องส่ง ดร.อาทิตย์ อุไรรัตน์ ไปออกทีวีโต้ว่าที่กับสมัคร และเข้าตาของคนในพรรคพลังใหม่ ซึ่งกำลังมองหาคนลงรับสมัครเลือกตั้งเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เมื่อปี 2518 แล้ว ก็คงไม่มีเหตุให้ ดร.อาทิตย์ต้องรื้อถอนลาออกจากราชการ เพื่อมาเริ่มต้นชีวิตนักการเมือง

พรรคพลังใหม่นั้นเป็นพรรคการเมืองที่เกิดจากการรวมตัวกันของคนหนุ่มสาวรุ่นใหม่ที่มีการศึกษาหัวก้าวหน้าอย่าง ดร.อาทิตย์ อุไรรัตน์, นพ.กระแสนะวงศ์, นพ.ประสาน ต่างใจ, สืบแสง พรหมบุญ และโอฬาร ไชยประวัติ ที่ต้องมาใช้ชีวิตอยู่ท่ามกลางการปกครองระบอบเผด็จการทหาร และมักถูกกล่าวหาอยู่เป็นนิตยว่าเป็นพวกคอมมิวนิสต์ เพราะมีความคิดทางการเมืองที่ไม่ตรงกับรัฐบาล จนถูกตั้งฉายาว่า “พรรคแดงโม” เขียนนอกแดงใน

“ผมไม่รู้หรอกว่าคอมมิวนิสต์นี่มันเป็นยังไง แต่ก็ยอมรับว่าตอนนั้นความคิดของพวกเราอาจจะค่อนข้างไปทางสังคมนิยมอยู่บ้าง เพราะเห็นว่าคนรวยควรลงมาช่วยคนจน ส่วนคนรวยก็ไม่ควรต้องมีใครเข้าไปช่วย ซึ่งมันก็น่าจะถูก” ดร.อาทิตย์บอกถึงแนวคิดทางการเมืองของเขาที่มีในเวลานั้นต่อ “ผู้จัดการ”

ช่วงปี 2515-2518 ขณะที่ ดร.อาทิตย์ หัวหน้ากองวิชาการของ ก.พ. กำลังทำงานอย่างขะมักเขม้นเพื่อใช้ทุนหลวงอยู่นั้น เขามีหน้าที่ดูแลงานการวางระบบกำลังพลแบบที่ครอบคลุมสาขาวิชาชีพที่กำลังขาดแคลนอยู่ในประเทศเวลานั้น เช่น แพทย์ และพยาบาล

ทั้งยังต้องดูแลงานปฏิรูปโครงสร้างระบบราชการในหลายประเด็น เช่น การเปลี่ยนระบบเลื่อนขั้นข้าราชการจากขั้นตรี โท เอก มาเป็นการใช้ซี ที่ประเมินตามผลงานอย่างที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน นับว่า ก.พ. อาจจะแก้ภาพลักษณ์ข้าราชการที่ดูไม่ดีในสายตาผู้คน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องทำที่ที่เย่อหยิ่งราวกับเจ้าขุนมูลนาย ไม่ใส่ใจความต้องการของประชาชน และมีการคอร์รัปชันกันอย่างมากในหน่วยงานของรัฐ

แต่การปฏิรูปโครงสร้างนี้ดูจะไม่เป็นที่ถูกอกถูกใจสมัคร สุนทรเวช ที่กำลังเป็นนักการเมืองวัยฉกรรจ์ จึงเปิดฉากโจมตี ก.พ.มาตั้งแต่ปี 2517 ด้วยข้อกล่าวหาว่าหน่วยงาน ก.พ.นั้นเองที่มีข้าราชการเต็มไปด้วยระบบเจ้าขุนมูลนายมากมายด้วยปัญหาคอร์รัปชันภายในองค์กร

หลังจากโดนโจมตีอยู่นาน นักผู้บริหาร ก.พ.เริ่มทนไม่ไหว เกรงว่าคนจะไม่เข้าใจ จึงส่ง ดร.อาทิตย์ออกมาเป็นปากเป็นเสียงโต้ว่าที่กับสมัครบนหน้าจอทีวี เพื่อเสนอแนวคิดการปฏิรูประบบราชการแทน ก.พ.

หลังกลับจากการทำหน้าที่นี้ได้เพียงไม่นาน ก็ถึงเวลาที่ กทม.จัดให้มีการเลือกตั้งผู้ว่าฯ และสมาชิกสภา กทม.ในเดือนสิงหาคม 2518 พรรคพลังใหม่ที่กำลังจัดไครยชื่อผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง ก็ติดต่อหาถาม ดร.อาทิตย์ไปลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้ว่าฯ กทม. แม้เขาจะปฏิเสธ แต่พรรคพลังใหม่ยังอุตส่าห์ไล่ชื่อเขาเอาไว้ในไผ่ พร้อม นพ.เสม พริ้งพวงแก้ว, คุณหญิงเลอศักดิ์ สมบัติศิริ และประสิทธิ์ ธีรงค์เดช ที่อยู่ในทีม

“พอเขามาชวน ผมก็บอกว่าไม่เอา เพราะตอนนั้นผมยังใช้ทุนไม่หมด ผมได้ทุนไปเรียนต่อ 5 ปีจนจบด็อกเตอร์ สมัยผมต้องกลับมาทำงานใช้คืน 10 ปี ผมเพิ่งอยู่ ก.พ.มา 8 ปีเอง เหลือตั้ง 2 ปี ถ้าให้ผมออกก่อนก็ตายสิ แล้วผมจะเอาเงินที่ไหนไปคืนเขา ผมก็เลยไม่เอาด้วย” ดร.อาทิตย์เล่าให้ฟัง

แต่ท้ายที่สุดไม่มีใครเอาจริงสักราย พรรคพลังใหม่จึงต้องมาจัดทำไครยชื่อชุดที่ 2 ชื่อของ ดร.อาทิตย์ยังคงถูกเขียนลงไว้ในไผ่ เพียงแต่คราวนี้ไม่มีสลิปแสง พรหมบุญ เป็นหนึ่งในตัวรอง พร้อมสมาชิกร่วมทีมอีก 25 คน

“เขาโทร.มาหลอกล่อให้ผมไปที่ กทม. บอกว่ามาให้กำลังใจเพื่อนฝูงหน่อย ไม่ต้องไปอะไรมาก ตอนนั้น 2-3 โมง วันนั้นเป็นวันสุดท้าย กทม.จะปิดรับสมัคร ผมก็ไป แต่พอไปถึงผมก็ตะลึงเลย เขาพร้อมกันหมดแล้วนี่ขาดแต่ตัวผู้ว่าฯ คนเดียว คือเขาจะให้ผมตกกระไดพลอยโจน ผมก็เป็นคนที่ทำอะไรเพื่อคนอื่นอยู่เรื่อย ที่สุดก็เลยตัดสินใจตรงนั้น เขียนใบสมัครเลย ยังไม่ได้ลาออกจากราชการด้วย ทีมเขาก็ครบ เย็นนั้นผมก็ต้องไปเรียนเลขาธิการ ก.พ. ท่านก็โกรธและเสียใจมากที่ผมออก ก็เริ่มต้นชีวิตการเมืองตรงนั้น”

การเลือกตั้งครั้งแรกที่ต้องแข่งกับ ธรรมนูญ เทียนเงิน จากพรรคประชาธิปไตยนั้น แม้ ดร.อาทิตย์จะพ่ายคะแนนในเขตพื้นที่รอบนอก กทม. เช่น หนองแขม มีนบุรี ซึ่งมีผู้ออกมาใช้สิทธิโดยรวมสูงถึง 80% ก็ตาม แต่กับพื้นที่ในเขต กทม.ถือว่าเป็นการเริ่มต้นออกตัวที่ดี เพราะเขาสามารถกวาดคะแนนเสียงมาได้เกือบหมด

แม้จะพ่ายศึกเลือกตั้งในสนามเล็กก็ตาม แต่ก็เข้าตา พล.ต.ประมาณ อติเรกสาร (ยศในขณะนั้น) หัวหน้าพรรคชาติไทย และ ส.ส.สระบุรี ซึ่ง

สนิทสนมคุ้นเคยกับคนในครอบครัวอุไรรัตน์มาตั้งแต่เมื่อครั้งประสิทธิ์ บิดาของ ดร.อาทิตย์ ยังเป็นผู้ว่าราชการจังหวัดสระบุรี จึงได้ติดต่อให้เขาเข้าร่วมกับพรรคชาติไทยเพื่อลงเล่นในสนามใหญ่ แต่ ดร.อาทิตย์ปฏิเสธด้วยเหตุผลว่า เขาและพรรคชาติไทยมีแนวคิดทางการเมืองที่ไม่ตรงกัน

เมื่อไม่ได้ตัวมาเป็นสมาชิกพรรคชาติไทย พล.ต.ประมาณเลยเสนอให้ ดร.อาทิตย์กลับเข้ารับราชการใหม่ ในตำแหน่งรองเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (สวล.) เพื่อรอเวลาขึ้นเป็นเลขาธิการ แทนที่ ดร.พร้อม พานิชศักดิ์ ที่จวนจะเกษียณอายุในอีก 4-5 เดือนข้างหน้า

ทว่า ดร.อาทิตย์นั่งอยู่ในตำแหน่งรองเลขาธิการ สวล.เพียงไม่นาน ก็มีเหตุให้รัฐบาลต้องจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ เวลานั้นพรรคพลังใหม่ต้องการให้เขากลับมาเป็นหัวหน้าทีม ส.ส.ที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งในเขตปทุมวัน ซึ่งเป็นพื้นที่ของ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ ที่จะลงร่วมกับรุ่นพี่ของ ดร.อาทิตย์จากรัฐสุพรรณบุรี อย่าง กมล สมวิเชียร และพิภพ อักขีตรีลักษณ์

เวลานั้น สื่อเริ่มวิพากษ์วิจารณ์ ดร.อาทิตย์ซึ่งโดดขึ้นมาจากตำแหน่งซี 6 เมื่อครั้งยังอยู่ ก.พ.มาเป็นซี 9 ใน สวล.แล้ว ว่าเป็นนักการเมืองชักเข้าชักออกไม่มีอุดมการณ์อยู่ในตำแหน่งซี 9 แล้วคงไม่ลงมาเล่นการเมือง เพราะไม่กล้าลงมาชนกับ ม.ร.ว.เสนีย์ เจ้าของพื้นที่ปทุมวัน จนที่สุดเขาจึงตัดสินใจสละตำแหน่งใน สวล. มาลงสมัครรับเลือกตั้งแข่งกับ ม.ร.ว.เสนีย์

“ตอนนั้นผมคิดว่าถ้าผมไม่ลงเขตอาจารย์เสนีย์เอง ก็เท่ากับคนอื่นต้องมาลงให้ถูกเขียด จะให้ลูกน้องถูกเขียด แล้วเราเอาตัวรอดนี่ มันไม่ใช่ผม ผมเลยลงคนเดียวเอง แล้วก็แพ้ท่านไม่มาก แค่ 500 คะแนน แต่ก็ได้เสียอกเสียใจอะไร เพราะเชื่อว่าได้ทำหน้าที่ในแนวทางส่วนรวมแล้ว ช่วงนั้นโรงพยาบาลพญาไทก็มีแล้ว ผมเลยกลับไปดูแลโรงพยาบาล”

แต่เพียงไม่นาน เขาต้องกลับมาสู่แวดวงการเมืองอีกครั้งในฐานะรองเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ตามคำชักชวนจาก พล.อ.เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ซึ่งเข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีหลังคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินภายใต้การนำของ พล.ร.อ.สงัด ชลออยู่ ได้ทำรัฐประหารรัฐบาลธานินทร์ กรัยวิเชียร เมื่อปี 2520

หลังเหตุการณ์นองเลือดเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2519 ที่พัฒนามาจน พล.อ.เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ได้ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี นอกจากนายทหารกลุ่ม

“ยังเติร์ก” ที่มีบทบาทสำคัญในการผลักดันให้มีการนิรโทษกรรมทางการเมืองครั้งใหญ่แล้ว ยังมี ดร.อาทิตย์อีกคนที่ช่วยอำนวยความสะดวกให้นายกรัฐมนตรีปล่อยคนที่ถูกคุมขังไว้จำนวนมาก รวมถึง สุธรรม แสงประทุม ที่ถูกทางการจับตัวไปขังคุกด้วยข้อหาหมิ่นพาดพิงการอันเป็นคอมมิวนิสต์

ระหว่างที่เขาทำงานร่วมกับ พล.อ.เกรียงศักดิ์อยู่นั้น ก็เกิดเหตุการณ์กลุ่มครูประชาบาลรวมตัวก่อม็อบประท้วงอยู่ที่จังหวัดขอนแก่น เพื่อเรียกร้องขอแยกตัวออกจากกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย เพราะไม่อยากทนอยู่ภายใต้การดูแลของกรมการปกครอง ส่วนทางการก็พยายามสลายกลุ่มผู้ประท้วงด้วยการนำรถดับเพลิงมาฉีดน้ำเข้าใส่กลุ่มผู้ชุมนุม จนทำให้ต้องเจ็บเนื้อเจ็บตัวไปตามๆ กัน บางรายหนักหนากถึงขั้นหูฉีก

ผู้นำครูประชาบาลอย่าง สุชน ซาลีเครือ, ชิงชัย มงคลธรรม และ วิวัฒน์ไชย ฒ กาฬสินธุ์ ที่กำลังสับสนจนหาทางออกไม่ได้อยู่ในเวลานั้น จึงตัดสินใจเดินทางเข้ากรุงเทพฯ เพื่อขอให้ ดร.อาทิตย์ยื่นมือเข้าช่วย

เมื่อ ดร.อาทิตย์รู้เหตุแห่งความอัดอั้นนี้ เขาก็รับปากว่าจะช่วยแก้ปัญหาให้ โดยควักเงินส่วนตัวจำนวน 8,000 บาทให้ทั้งสามไปจัดสัมมนาเพื่อนำข้อสรุปจากการสัมมนากลับมายืนยันว่าต้องการแยกตัว หลังจากนั้นเขาจึงนำข้อสรุปดังกล่าวเสนอให้ พล.อ.เกรียงศักดิ์ส่งย้ายให้ครูประชาบาลมาอยู่ใต้สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ พร้อมตั้งสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ ขึ้นมาดูแลครูกลุ่มนี้แทน

แต่เมื่อมาถึงยุครัฐบาลที่มี ดร.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี กลับมีความเคลื่อนไหวที่จะให้ครูกลับไปขึ้นตรงต่อองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นอีกครั้ง ซึ่งเป็นการย้อนยุคการศึกษากลับไปสมัยเมื่อกว่า 20 ปีก่อน !!!

ตลอดช่วงดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของ พล.อ.เกรียงศักดิ์ ถือเป็นช่วงที่ ดร.อาทิตย์ได้ทำงานอย่างเต็มที่ ทั้งในหน้าที่ที่มทำงานด้านนโยบายเศรษฐกิจ และในฐานะที่เป็นประธานอนุกรรมการที่ปรึกษาระเบียบบริหารนายกรัฐมนตรี เพื่อปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม จนทำให้เขาเข้าไปมีส่วนสำคัญในการผลักดันนโยบายปรับปรุงโครงสร้างหน่วยงานราชการ ที่ได้รับการผลักดันต่อๆ กันมาในรัฐบาลแต่ละยุค

หลายโครงการที่ริเริ่มแนวคิดในยุคนั้น เมื่อเวลาผ่านมาแล้วถึงกว่า 20 ปี ยังถือว่าเป็นโครงการที่ทันสมัย และมีหลักการที่คล้ายคลึงกับโครงการที่เกิดขึ้น

ในยุคนี้ เพียงแต่มีรายละเอียดที่แตกต่างออกไปตามแต่ละสถานการณ์

กระทรวงวิทยาศาสตร์ เป็นอีกหน่วยงานที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าว เช่นเดียวกับการศึกษาออกโรงเรียน จากที่ ดร.อาทิตย์เห็นว่าการศึกษาที่จำกัดอยู่แต่ในห้องเรียน แม้จะช่วยให้เด็กเข้าเรียนได้จริงก็ตาม แต่จำนวนห้องเรียนที่มีอยู่สามารถรองรับเด็กได้เพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น เพราะแต่ละปีจะมีเด็กเกิดใหม่จำนวนมาก เมื่อรัฐบาลตั้งกรมการศึกษานอกโรงเรียนขึ้นแล้ว สำนักงานเยาวชนแห่งชาติ และสำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติจึงเกิดตามมา

แนวคิดปรับโครงสร้างกรมตำรวจที่เห็นควรต้องยกกรมตำรวจเป็นทบวงตำรวจ ขึ้นตรงต่อสำนักนายกรัฐมนตรี กระจายอำนาจอธิบดีกรมตำรวจที่มีเพียง 1 ตำแหน่ง แต่ต้องดูแลตำรวจนับแสนทั่วประเทศ ด้วยการแตกตำแหน่งอธิบดีออกเป็นหลายๆ ตำแหน่ง มีทั้งอธิบดีกรมตำรวจนครบาล, อธิบดีกรมตำรวจภูธร 1, 2 และ 3 มีอธิบดีกรมตำรวจสอบสวนกลาง และปลัดทบวงกรมตำรวจ

การปรับโครงสร้างการทำงานของผู้ว่าราชการจังหวัด โดยย้ายต้นสังกัดจากกรมการปกครองมาขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี เพิ่มอำนาจผู้ว่าฯ ในการสั่งงานเจ้าหน้าที่ในทุกกระทรวง ที่มีในแต่ละจังหวัด โดยกำหนดให้ผู้ว่าฯ ต้องมาจากคนในทุกกระทรวง ทบวง กรม ที่ได้สอบผ่านขั้นตอนนักบริหารระดับสูง เพื่อจะเข้าสู่การฝึกอบรมในโรงเรียนผู้บริหาร ก่อนย้ายลงจังหวัดต่างๆ โดยมีอำนาจเบ็ดเสร็จในการวางแผนงบประมาณจังหวัดในฐานะตัวแทนนายกรัฐมนตรี เป็นอีก 2 แนวคิดที่เกิดขึ้นในยุคนั้น แต่ไม่อาจทำได้สำเร็จเนื่องจากปัจจัยหลายประการ แต่มาเป็นจริงเป็นจังในยุคนี้นี้ เพียงแต่เปลี่ยนชื่อเรียกใหม่เป็น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และ “ผู้ว่าฯ ซีอีโอ”

การผลักดันโครงการใหม่ เช่น โครงการปีเกษตรกรแห่งชาติ โดย ดร.อาทิตย์เป็นผู้อำนวยการคนแรก รวมถึงวางโครงการตั้งศูนย์คอมพิวเตอร์แห่งชาติที่บ้านพิษณุโลก หลังจากที่เขา และ ดร.อาณัติ อาภาภิรม เดินทางไปดูงานศูนย์ operation center ในมาเลเซีย เพื่อนำกลับมาใช้เป็นแนวทางสร้างศูนย์รวมจัดเก็บฐานข้อมูลเศรษฐกิจที่มีมาตรฐานและใหญ่สุดจากทุกกระทรวงในไทย

แต่โครงการนี้ยังไม่ได้เริ่ม เพราะ พล.อ.เกรียงศักดิ์ประกาศลาออกจากตำแหน่งทั้งน้ำตากลางสภา จากวิกฤตราคาน้ำมันเสียก่อน ในขณะที่บริษัท ไอบีเอ็ม ก็ยังไม่ได้ส่งใบเสนอราคาให้รัฐบาลพิจารณา ทำให้โครงการ

นี้ถูกเก็บเจียบไปจนถูกหยิบยกขึ้นมาพูดกันอีกครั้งในรัฐบาลชุดนี้ เพียงแต่แนวคิดเปลี่ยนไป เพราะจะย้ายศูนย์กลางจากบ้านพิษณุโลกมายังห้องประชุมคณะรัฐมนตรีที่ทำเนียบรัฐบาลแทน

ส่วน ดร.อาทิตย์ หลังจาก พล.อ.เกรียงศักดิ์พ้นจากการเป็นนายกรัฐมนตรี ในปี 2522 ก็ตัดสินใจกลับไปดูแลโรงพยาบาลพญาไท ขณะที่ พล.อ.เกรียงศักดิ์เอง ด้วยแรงยุจาก ดร.อาทิตย์ ก็ออกมาตั้งพรรคชาติประชาธิปไตยในปี 2524 เพื่อลงสมัครรับเลือกตั้งซ่อมที่จังหวัดร้อยเอ็ด ได้รับเลือกเป็น ส.ส.ผู้สร้างตำนาน “โรคร้อยเอ็ด” ที่ดังกระหือญอยู่ในยุคนั้น โดย ดร.อาทิตย์กระโดดเข้ามาช่วยเป็นช่วงๆ สลับกับการออกไปดูแลกิจการโรงพยาบาลพญาไท

การเลือกตั้งครั้งนั้น พรรคชาติประชาธิปไตยมีเป้าหมายชัดเจนว่าจะเอาชนะพรรคกิจสังคมที่มี บุญชู โรจนเสถียร เป็นแม่ทัพคุมการเลือกตั้งในเขตนี้ อยู่ ดังนั้น หากต้องการพิชิตศึกในสนามเลือกตั้งครั้งนี้ให้ได้ แผนการเลือกตั้งก็ต้องถูกวางไว้เป็นอย่างดี

ผลจากที่เคยช่วยครุประสาทบาลก่อนหน้านี้ ทำให้เขาได้ครุประสาทบาลมาเป็นสายลับและผู้เก็บข้อมูลเชิงลึกแทรกซึมอยู่ในพื้นที่ เพื่อส่งข้อมูลแต่ละวันกลับมายังศูนย์บัญชาการที่เขาไปตั้งไว้ที่ร้อยเอ็ด คอยวิเคราะห์สถานการณ์ แยกแยะจุดอ่อนจุดแข็งในแต่ละพื้นที่ของพรรคชาติประชาธิปไตยเทียบกับพรรคกิจสังคม

“ผลเลือกตั้งเราชนะ แต่ก่อนหน้านี้ผมไม่รู้หรือว่าคุณบุญชูส่งคนมาสอดแนมถึงในที่ทำงานของผม เพื่อดูว่าผมมีวิธีทำงานยังไง ซึ่งท่านก็ชอบวิธีนี้ของผมมาก อยากให้ไปทำแบบนี้ให้ท่านหน่อย” ดร.อาทิตย์บอก

โดยส่วนตัว ดร.อาทิตย์กับบุญชูรู้จักกันมาก่อนหน้านี้แล้ว ตั้งแต่สมัย บุญชูยังอยู่ติดำของกลุ่มพีเอสเอ แต่ยังไม่เคยร่วมงานทางการเมืองกันอย่างเป็นทางการ

เมื่อเสร็จการเลือกตั้ง ดร.อาทิตย์ก็กลับไปช่วยดูแลโรงพยาบาลพญาไท จนปลายปี 2526 สุรรัตน์ โอภาสานุเคราะห์ จากพรรคกิจสังคม เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย เกิดปัญหาการเมืองในการปราบปรามคหหลวง (กปน.) ดร.นิวัฒน์ ดารารัตน์ อาจารย์คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ยื่นใบลาออกจากกบรด์ ครม. จึงมีมติเมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน ตั้ง ดร.อาทิตย์เป็นกรรมการในตำแหน่งที่ว่าง

ท่ามกลางข่าวลือหนาหูว่า ประชาชนศิริ ผู้ว่าฯ กปน. กำลังจะโดนปลด และ ดร.อาทิตย์จะขึ้นมาแทน สหภาพแรงงาน กปน. ก็จัดแจงทำโพลสำรวจคุณสมบัติ ผู้ว่าฯ ที่ชาว กปน. ต้องการ ซึ่งมาหล่นลงตรง ดร.อาทิตย์ราวกับถูกลือกลืนปาก ยิ่งงังงัน

“ผมก็ไม่ว่าเขาอคติกันหรือเปล่านั้น ตอนนั้นผมไปญี่ปุ่น มีคนโทร.ไปหาผมกลางดึกขอให้ผมกลับมา จะให้ไปทำงานที่การประปาฯ ผมก็บอกว่าขอให้ทำเป็นขั้นตอนก่อน อย่าเพิ่งแน่ใจ ตอนเริ่มแรกผมไปเป็นประธานกรรมการปรับปรุงการประปาฯ ก่อน และก็เป็นบอร์ดไม่นาน แค่ 1-2 เดือน ก่อนจะได้รับตำแหน่งผู้ว่าฯ ในปี 2527”

แม้จะเข้าไปช่วยประสานรอยร้าวให้เกิดความกลมเกลียวในการประปาฯ พื้นที่กิจการที่เคยขาดทุนทุกปีให้เริ่มมีกำไรได้ภายใน 1 ปี ซึ่งผลงานครั้งนี้ทำให้เขาได้รับการยอมรับจากพนักงาน กปน. ว่าเป็นเสมือนฮีโร่

แต่ท่าลงจากตำแหน่งของเขากลับไม่สวยหรูนัก เพราะถูกการเมืองเล่นงานจนต้องยื่นใบลาออก

จากนั้นจึงไปวางศิลาฤกษ์เพื่อก่อสร้าง มหาวิทยาลัยรังสิต ในปี 2528 หลังจากก่อนหน้านี้เขาเคยมองหาที่ดินมาทำมหาวิทยาลัยรังสิต ตั้งแต่ช่วงปี 2527 แล้ว ด้วยอนาคตหวังจะใช้ประสบการณ์จาก ก.พ. เมื่อครั้งเข้าไปปรับปรุงกระทรวงสาธารณสุข มาจัดเป็นโมเดลธุรกิจโรงพยาบาลพญาไท ที่จะเกื้อหนุนให้มหาวิทยาลัยรังสิตเป็นโรงเรียนแพทย์ โดยมีโรงพยาบาลพญาไทเป็นแหล่งฝึกงานของแพทย์ฝึกหัดที่มหาวิทยาลัยรังสิตเป็นผู้ผลิตขึ้นมา (รายละเอียดอ่าน “มหาวิทยาลัยรังสิต ไม่รู้จะเอาเงินหรือกลอง”)

ชีวิตการเมืองของ ดร.อาทิตย์ช่วงนี้เริ่มเข้มข้นขึ้น เมื่อบุญชูลาออกจากพรรคกิจสังคมเพื่อมาตั้งพรรคกิจประชาคม บุญชูชวนเขาให้มาเป็นเลขาธิการพรรค ผลเลือกตั้งในปี 2529 ที่เป็นที่มาของรัฐบาล “เปรม 5” พรรคกิจประชาคมได้รับเลือกมา 15 คน สูงเป็นอันดับ 8 แต่ก็ได้เข้าร่วมรัฐบาล จน พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ประกาศยุบสภา ในปี 2531

ในปี 2533 ขณะที่ยังเป็นเลขาธิการพรรคกิจประชาคมอยู่นั้น คนในพรรคก็เกิดแนวคิดขึ้นว่าควรทำตัวให้ใหญ่ขึ้น ด้วยการจับพรรคเล็กอื่นๆ ที่เคยเป็นฝ่ายค้านในรัฐบาลเปรม 5 มารวมกัน เมื่อเห็นตรงกันแบบนี้แล้ว ดร.อาทิตย์จึงเป็นหัวหอกในเรื่องนี้

โดยนำพรรคประชาชนของเนลสัน แมนเดลา, พรรคก้าวหน้าของ อูห์ ย็อง ฮย็อง และพรรครวมไทยของณรงค์ วงศ์วรรณ รวมเข้ากับพรรคกิจประชาคมของบุญชู จนเกิดเป็นพรรคใหม่ชื่อว่า เอกภาพ โดยมี ดร.อาทิตย์ เป็นโฆษกพรรค

เมื่อเป็นพรรคใหญ่ขึ้นมา รัฐบาล พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ 2 ที่กำลังฟอร์มรัฐบาลในปี 2533 เลยมาดึงพรรคเอกภาพให้เข้าร่วมรัฐบาล ดร.อาทิตย์ ถูกเสนอชื่อในครั้งแรกให้เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งจะด้วยเหตุผลใดนั้นเจ้าตัวบอกไม่รู้

“แต่พอวิเคราะห์ได้ว่าอาจเป็นความคิดต้นๆ ที่เห็นว่าเป็นเจ้าของโรงพยาบาลพญาไท จึงคิดว่าน่าจะเหมาะกับตรงนี้”

แต่ยังไม่ทันตัดสินใจรับตำแหน่ง พล.อ.ชาติชายก็มีปัญหาขึ้นมาว่ายังหาคนไปอยู่กระทรวงการต่างประเทศไม่ได้ จึงเสนอให้ ดร.อาทิตย์ย้ายมานั่งตรงนั้นแทน และยังไม่ทันที่รัฐบาลจะได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภา ดร.อาทิตย์ก็โดนฝ่ายค้านขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจก่อน เพราะเขาไปแหวกธรรมเนียมการเมืองโดยการเดินทางไปยังซาอุดีอาระเบียก่อนที่รัฐบาลจะได้แถลงนโยบาย

เขาจำได้ว่าวันที่ 15 ธันวาคม 2533 เป็นวันที่เขาเริ่มรับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ รัฐบาลจะได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภาในวันที่ 6 มกราคม 2534 ซึ่งถือเป็นวันเริ่มต้นการทำงานอย่างเป็นทางการ แต่สงครามอ่าวเปอร์เซียระหว่างอเมริกากับอิรัก ที่ติดพันมาตั้งแต่ต้นปี 2533 ซึ่งอเมริกาได้ประกาศชูไว้ว่า หากในวันที่ 15 มกราคม 2534 อิรักยังไม่ถอนกำลังออกจากคูเวตแล้ว อเมริกาจะเริ่มบอมบ์อิรักทันที

ตอนนั้นยังไม่มีใครคิดว่าสงครามนี้จะเกี่ยวกับเมืองไทย แถมนาวาอ่าวเปอร์เซียอยู่ห่างออกไปตั้งไกล ดร.อาทิตย์เฝ้ามองสถานการณ์ด้วยความวิตกว่าผลประโยชน์ของประเทศไทยอาจติดอยู่ในวังวนของสงครามครั้งนี้จากหลายปัจจัยในขณะนั้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการติดตามตัวผู้สังหารเจ้าหน้าที่ทูตซาอุดีอาระเบียประจำประเทศไทยที่ยังไม่คืบหน้า แถมนักธุรกิจจากซาอุดีอาระเบียที่ถูกขโมยมา

นอกจากนี้ยังมีรัฐมนตรีคนหนึ่งของคูเวตที่พลัดถิ่นไปพำนักอยู่ในเมืองเจดดาห์ ซาอุดีอาระเบีย และได้เดินทางมายังเมืองไทย แต่กลับไม่มีตัวแทน

รัฐบาลยอมไปพบ นอกจากนี้รัฐบาลไทยยังเคยละเมิดคำสั่งสหประชาชาติ ที่ประกาศ sanction รัฐบาลอิรักฐานบุกคูเวต ด้วยการลอบส่งข้าวไปขายให้อิรัก พอรัฐบาลสหรัฐฯ รู้เข้าก็ไม่พอใจ

“ผมเห็นว่าประโยชน์ประเทศมันอยู่ตรงนี้ เราต้องซื้อน้ำมันจากแถบนั้น และไม่มีอะไรที่จะซึ่งใจกับประเทศหนึ่งประเทศใดได้มากเท่ากับในเวลาที่เขา กำลังเดือดร้อน ตกทุกข์ได้ยาก เมื่อประเทศกำลังเกิดวิกฤต เราไม่มีอาวุธอะไรจะไปช่วยเขาได้ แต่ผมก็คิดในหลักปรัชญาน้ำใจ ก็เดินทางไปหาเขา คอยกันจน มีข้อตกลงร่วมมือกันมากมาย เช่น ขอให้มหาวิทยาลัยเขาช่วยรับมุสลิมจากไทย ด้วย ขอโควตาให้ชาวมุสลิมไทยที่แต่ละปีต้องไปแสวงบุญที่เมืองเมกกะ เขาก็ตกลง แต่กลับมาผมโดนสภาเปิดอภิปรายว่า ผมทำผิดที่ไปตกลงกับทางนั้น ทั้งที่รัฐบาลยังไม่ได้แถลงนโยบาย” อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศระบายความในใจ

ดร.อาทิตย์บอกว่า การทำงานในตำแหน่งนี้แม้จะไม่โด่งดังมากนัก แต่ก็ถือว่าเป็นอีกช่วงหนึ่งที่เขาภูมิใจมากที่สุด เนื่องจากเป็นครั้งแรกที่เขาได้ใช้ความรู้ทางการทูตที่เขาได้เคยร่ำเรียนมาในคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มาใช้ดำเนินนโยบายทางการทูตในยามวิกฤต

แต่รัฐบาลชาติชาย 2 อยู่เพียงไม่กี่วัน เพราะถูกรัฐประหารโดยคณะ รสช. ในวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 และต่อเนื่องบานปลายกลายเป็นเหตุการณ์พฤษภาทมิฬในปี 2535

หลังการปฏิวัติของ รสช. ดร.อาทิตย์ย้ายพรรคถึง 2 ครั้ง ครั้งแรกจากพรรคเอกภาพมาอยู่สามัคคีธรรมที่มีณรงค์ วงศ์วรรณ เป็นหัวหน้าพรรค และมีจิตติ นาครทรรพ เป็นเลขาธิการ โดยเขาได้รับตำแหน่งประธานสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นประธานรัฐสภาที่มีบทบาทสำคัญในการเสนอชื่อบุคคลขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี อันเป็นที่มาของฉายา “วีรบุรุษประชาธิปไตย” เมื่อเขาตัดสินใจเสนอชื่อ อานันท์ ปันยารชุน ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีต่อจาก พล.อ.สุจินดา คราประยูร ที่ลาออกหลังเกิดเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ

การตัดสินใจดังกล่าว แม้ว่าเขาจะถูกตราหน้าจาก ส.ส.ในพรรคว่าเป็นผู้ทรยศเพื่อน เพราะไม่ยอมเสนอชื่อ พล.อ.อ.สมบุญ ระหงษ์ แต่เขาก็ยืนยันโดยยึดผลประโยชน์ของประเทศเป็นที่ตั้ง และเพื่อไม่ให้สถานการณ์บ้านเมืองวุ่นวายไปมากกว่าที่เป็นอยู่

จากนั้นเมื่อหมดยุครัฐบาลอานันท์ 2 จึงออกมาตั้งพรรคเสรีธรรมร่วมกับกับพินิจ จารุสมบัติ และได้เข้าร่วมรัฐบาลที่มีพรรคประชาธิปัตย์เป็นแกนนำ โดยเข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข จนปี 2538 รัฐบาลชวน 1 ประกาศยุบสภา เพื่อเปิดให้มีการเลือกตั้งใหม่ โดยผลการเลือกตั้งพรรคชาติไทยได้เสียงข้างมากในการจัดตั้งรัฐบาล ชื่อของ ดร.อาทิตย์ ในช่วงนี้จึงเงียบหายไป

ก่อนจะกลับมารับตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อมในรัฐบาลชวน 2 เมื่อปี 2542 หลังเหตุการณ์วิกฤตค่าเงินบาท กลางปี 2540 ซึ่งในครั้งนั้นเขาส่งกัศยอยู่พรรคประชาธิปัตย์ และตำแหน่งนี้เป็นตำแหน่งสุดท้ายในชีวิตการเมืองของ ดร.อาทิตย์

รัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์หมดวาระลงในต้นปี 2544 พร้อมกับการเริ่มต้นบทบาทภารกิจใหม่ของ ดร.อาทิตย์ คือการตามเคลียร์หนี้ของกิจการครอบครัวที่เกิดปัญหาขึ้นจากวิกฤตเศรษฐกิจของประเทศ ระหว่างที่เขาไปดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ดร.อาทิตย์อาจเป็นเหมือนกับนักการเมืองคนอื่นอีกหลายคนที่สับสนวุ่นวายไป คือ เป็นทั้งนักธุรกิจเจ้าของกิจการ ขณะที่เจ้าตัวออกไปเล่นการเมือง แต่เขาแตกต่างจากนักธุรกิจการเมืองเหล่านั้น เพราะเขาแยกแยะเรื่องของการเมืองกับเรื่องธุรกิจออกจากกันได้เด็ดขาด

ในขณะที่ลูกจ้างในบริษัทที่มีเจ้าของออกไปเล่นการเมืองหลายคนต้องทำงานหนักขึ้น เพราะนอกจากงานประจำแล้ว ยังต้องคอยเจรจาหรือคอยเทกแคร์นักการเมือง เพราะเจ้าของกิจการนำผลประโยชน์ทางธุรกิจกับผลประโยชน์ทางการเมืองมาเอื้อให้แกกันและกัน

สุดท้ายแล้ว เจ้าของธุรกิจนั้นมีแต่รวยขึ้น บางคนรวยล้นฟ้า แต่ผลประโยชน์ที่ลูกจ้างได้รับกลับยังคงเท่าเดิม

แต่สำหรับลูกจ้างในกิจการของ ดร.อาทิตย์หาเป็นเช่นนั้นไม่

ลูกน้องหลายคนของเขาที่มหาวิทยาลัยรังสิต รู้สึกดีใจที่รู้ว่าเขาจะวางมือทางการเมือง เพราะเขาจะได้มีเวลามารับประทานที่น่อย่างเต็มที่เสียที

ตลอดเวลา 30 ปีในชีวิตนักการเมือง ดร.อาทิตย์มิได้รวยขึ้นหรือจนลงอย่างมีนัยสำคัญ

ที่สำคัญ เขาไม่เคยเอาความเป็นวีรบุรุษประชาธิปไตยที่เคยได้รับเมื่อ

14 ปีก่อน มาเป็นเหตุผลทวงบุญคุณจากสังคมเหมือนที่นักการเมืองบางคนชอบทำ

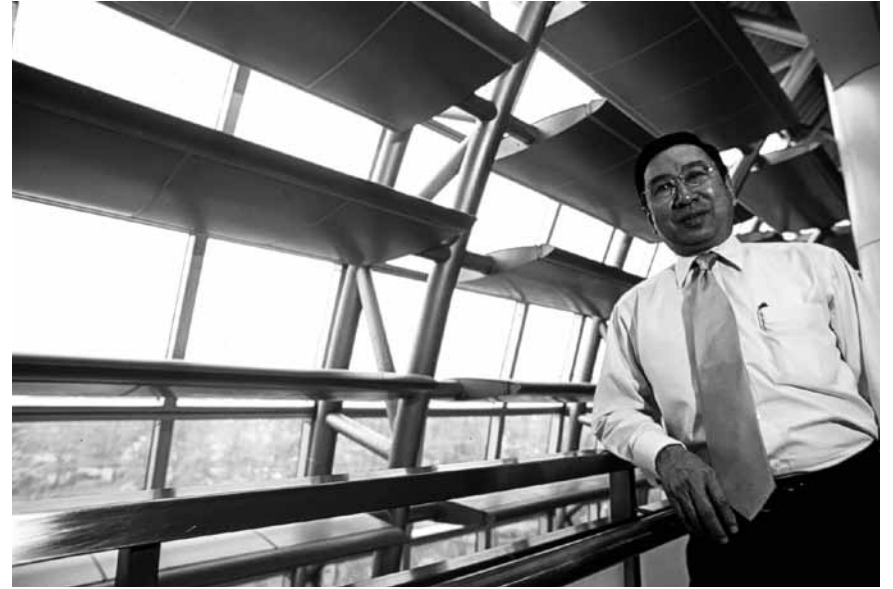
ชีวิตของ ดร.อาทิตย์ทำให้ความเชื่อของนักธุรกิจการเมืองหลายคนที่คิดว่าทั้งสองอย่างสามารถเอื้อประโยชน์ให้กันและกันอย่างลงตัว ไม่ใช่สิ่งที่จริงเสมอไป

แต่จะมีสักกี่คนที่คิดและทำได้อย่าง ดร.อาทิตย์ อุไรรัตน์

นิตยสารผู้จัดการ

มีนาคม 2549

โดย สุจินดา มหสุภชัย

มหาวิทยาลัยรังสิต ไม่รู้จักเอาเงินหรือกล่อก

นับตั้งแต่เกิดวิกฤตผู้นำของสังคมไทยขึ้นมา ดูเหมือนมหาวิทยาลัยรังสิตจะเป็นมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งแรก และแห่งเดียวที่ออกมาร่วมสนับสนุนความเคลื่อนไหวในการให้ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร พ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

องค์กรนักศึกษา, คณาจารย์ และบุคลากรของมหาวิทยาลัย ได้จัดงาน “ไม่ไล่ ไม่หนุ่ แต่คุณต้องตอบ” เพื่อยืนยันสื่อตั้งกระทู้ถาม พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร

ความพยายามขยายเครือข่ายความร่วมมือในกิจกรรมการเมืองของมหาวิทยาลัยรังสิตครั้งนี้ ดูยากลำบากกว่าการขยายความร่วมมือด้านการศึกษากับพันธมิตรในต่างประเทศที่เคยประกาศไว้เมื่อต้นปีนี้ ด้วยเหตุที่เป็นมหาวิทยาลัยเอกชนที่เคลื่อนไหวอย่างโดดเดี่ยว

เนื่องจากเพื่อนจากอีก 5 สโมสรนักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชน คือ สโมสรนักศึกษามหาวิทยาลัยสยาม, สโมสรนักศึกษามหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น, สโมสรนักศึกษามหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต, สโมสรนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ และสื่อนักศึกษามหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ปฏิเสธไม่เข้าร่วมแสดงพลังในครั้งนี้ด้วยเหตุผลต่างกัน บ้างก็อ้างว่ามาไม่ทัน บ้างก็ชัดเจนแต่แรกแล้วว่าไม่เอาด้วย และบ้างก็บอกว่าผู้บริหารสถาบันขอให้นักศึกษาวางตัวเป็นกลาง

ปฏิเสธไม่ได้ว่ามหาวิทยาลัยรังสิตมีอธิการบดีที่ชื่อ ดร.อาทิตย์ อุไรรัตน์ ซึ่งปัจจุบันแม้จะไม่อยู่ในแวดวงการเมืองมาตั้งแต่ปี 2544 แต่เขายังมีตำแหน่งเป็นรองหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ และเป็นคนที่เคยได้รับการยกย่องให้เป็นวีรบุรุษประชาธิปไตยในช่วงเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ปี 2535

ก่อนหน้านี้ตั้งแต่ปลายปีก่อน มหาวิทยาลัยรังสิตที่มีอายุครบ 20 ปี ได้จัดกิจกรรมทางการศึกษาอย่างคึกคัก ไม่ว่าจะเป็นโครงการจัดประชุมขยายความร่วมมือสู่ครูแนะแนวตามโรงเรียนมัธยมทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด

ตลอดจนการประกาศเปิดหลักสูตรใหม่อีก 4 หลักสูตร ที่จะให้บริการในปีการศึกษา 2549 เมื่อต้นเดือนมกราคมที่ผ่านมา รวมถึงการประกาศใช้แผน Road to Excellence 5 ปี เพื่อลดตัวอยู่เหนือกระแสการแข่งขันที่รุนแรง โดยสร้างความเป็นเลิศทางวิชาการ พัฒนาให้นักศึกษามีความคิดสร้างสรรค์ พัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ได้เองโดยลำพัง เมื่อเข้าสู่โลกที่แท้จริงของการทำงานแล้ว

นอกจากนี้ยังขยายความร่วมมือทางการศึกษาไปยังเครือข่ายพันธมิตรใหม่ๆ ในต่างประเทศ และเพิ่มสัดส่วนการใช้ภาษาอังกฤษในห้องเรียนขึ้นปีละ 10% โดยมีเป้าหมายว่าจะเพิ่มขึ้นได้เป็น 50% เมื่อสิ้นสุดแผน Road to Excellence ในปี 2552

สุดท้ายคือการพัฒนามหาวิทยาลัยรังสิตสู่การเป็น e-university อย่างสมบูรณ์แบบ

สำหรับการจัดประชุมขยายความร่วมมือสู่ครูแนะแนวตามโรงเรียนมัธยมทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด ซึ่งบางแห่งก็อยู่ไกลถึงสุโขทัย เป็นงานที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องมาเป็นเวลาหลายปีแล้ว

ดร.อาทิตย์ให้เหตุผลว่า ที่ต้องทำเช่นนี้เพราะเรื่องการศึกษาเป็นเรื่องที่ทุกคนต้องมีความเข้าใจที่ตรงกัน และเขาเองต้องการให้ครูแนะแนวรับรู้ถึงความตั้งใจจริงของมหาวิทยาลัยรังสิต ในเรื่องการพัฒนาทางการศึกษา รวมถึงช่วยให้ครูแนะแนวจากโรงเรียนต่างๆ มีโอกาสเข้ามาสัมผัสอย่างใกล้ชิดถึงสภาพแวดล้อมที่มีอยู่จริงในรั้วมหาวิทยาลัย อีกทั้งในปีการศึกษา 2549 มหาวิทยาลัยรังสิตก็จะเปิดให้มีหลักสูตรใหม่อีกขึ้นมา ครูแนะแนวจะได้มีโอกาสซักถามเกี่ยวกับเหตุผลที่ต้องมีหลักสูตรเหล่านี้

“การเปิดหลักสูตรใหม่ไม่ใช่เพื่อแข่งขันกับคนอื่น ผมพูดอยู่ตลอดเวลาว่าผมไม่ได้ต้องการแข่งขันกับใคร เพราะนี่คือความต้องการของชาติ” อธิการบดี

มหาวิทยาลัยรังสิตให้เหตุผล

การเปิดบ้านเพื่อต้อนรับผู้มาเยือนนี้ ไม่ได้ถูกจำกัดอยู่ภายในรั้วมหาวิทยาลัยรังสิตแต่เพียงที่เดียว แต่ยังขยายต่อไปถึง British International School ที่ภูเก็ต ให้ครูแนะแนวบางส่วนมีโอกาสเข้าเยี่ยมชม นอกเหนือจากบางส่วนที่จะเดินทางขึ้นไปประชุมกันต่อที่จังหวัดเชียงใหม่

ด้านอาจารย์จากมหาวิทยาลัยรังสิตได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมถึงที่มาของโครงการดังกล่าวว่า มาจากแนวคิดที่ว่าบทบาทของครูแนะแนวที่จำกัดอยู่แค่เฉพาะการให้คำแนะนำถึงแนวทางการเรียนต่อในมหาวิทยาลัยตามความสามารถของนักเรียนนั้น อาจไม่เพียงพอต่อการให้คำแนะนำปรึกษาด้านการเรียนต่อให้แก่เด็กนักเรียนในปัจจุบัน

เพราะในอีกบทบาทหนึ่งที่สำคัญ คือวิธีที่จะทำให้ครูแนะแนวได้รับข้อมูล ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างคณะหรือสาขาวิชา ตลอดจนมหาวิทยาลัยแต่ละแห่ง เพื่อนำไปให้นักเรียนใช้เป็นอีกข้อมูลหนึ่งในการประกอบการตัดสินใจเลือกสอบเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยแห่งใดแห่งหนึ่ง

แต่การจะเข้าถึงข้อมูลนี้ได้ อาจมีข้อจำกัดในกลุ่มครูแนะแนวที่อยู่ในโรงเรียนต่างจังหวัด เพราะไม่มีโอกาสได้เห็นภาพมาตรฐานการเรียนการสอน หรือเครื่องมืออุปกรณ์ที่มีรองรับการเรียนในภาคปฏิบัติ ตลอดจนความใกล้ชิดระหว่างศิษย์กับอาจารย์ที่มีอยู่จริงของแต่ละมหาวิทยาลัย

บ่อยครั้งจึงเกิดปัญหาตามมาว่า การให้คำแนะนำด้านการศึกษาของครูกลุ่มนี้จึงเกิดผิดเพี้ยนขึ้น ทั้งในแง่ประโยชน์ที่เด็กนักเรียนจะได้รับจากลักษณะเด่นในการสร้างมูลค่าเพิ่มจากหลักสูตรการเรียน โอกาสที่จะมีงานทำหลังเรียนจบ หรือการช่วยให้เด็กมีความสุขในแบบที่ต้องการได้ตลอดช่วงเวลาของการเรียนในคณะหรือสถาบันการศึกษาที่ตนเองเลือกเรียนต่อ

“นโยบายเราจะต่างจากที่อื่นตรงที่ว่า ทำอย่างไรที่จะให้ครูแนะแนวได้เข้ามาเห็นของจริง ประเด็นตรงนี้ถือเป็นศิลปะการทำการตลาด แต่ต้องไม่ใช่ hard sale ในแบบที่ครูแนะแนวต้องมาเป็นคนของเรา หรือไปช่วยแนะนำนักเรียนหรือทำประชาสัมพันธ์ให้เรา ซึ่งเราคงต้องการการลงทุนอีก แต่ก็ไม่มาก” อาจารย์คนเดียวกันกล่าว

“ขณะเดียวกันเราก็พาเขาไปดูโรงเรียนนานาชาติที่ภูเก็ต และโรงเรียนสาธิตฯ ซึ่งเป็นภาพลักษณ์ส่วนหนึ่งที่ ม.รังสิตทำขึ้นมาจากภาพของ ดร.อาทิตย์

ที่ว่า ธุรกิจด้านการศึกษา หลักการคือไม่ได้มุ่งหวังผลทางธุรกิจเป็นหลัก แต่มุ่งสร้างคนในสังคม”

นักธุรกิจทั่วไปมักมองผลกำไรที่เป็นกอบเป็นกำมาเป็นที่ตั้งในการตัดสินใจการลงทุน แต่การลงทุนสไตล์ ดร.อาทิตย์ ไม่เพียงแต่ต้องใช้ความอดทนมาเป็นแรงดลใจ แต่ยังต้องมองข้ามเรื่องผลกำไรทางธุรกิจอีกด้วย

“ธุรกิจการศึกษาเป็นธุรกิจที่ทำกำไรได้ไม่มาก เพราะเป็นเรื่องการทำงานเพื่อประโยชน์ของชาติบ้านเมือง ประโยชน์ของตัวเองในอนาคต ทำไรก็เอาแค่ให้พออยู่ได้ จะลงทุนหรือทำหลักสูตรใหม่อะไรก็ต้องคิดให้ดี ค่อยๆ ทำไปเท่าที่ทุนเรามี” ดร.อาทิตย์กล่าวถึงการรักษาสมดุลต้นทุนและกำไรในมหาวิทยาลัยรังสิต

ปรัชญาการให้บริการของมหาวิทยาลัยเอกชนนั้น ถูกกำหนดไว้ว่าต้องเปิดหลักสูตรเฉพาะสาขาวิชาที่มหาวิทยาลัยของรัฐทำไม่ได้ หรือในสาขาวิชาชีพที่ขาดแคลนในประเทศ และจำเป็นต้องผลิตเป็นการเร่งด่วน

สำหรับประเทศไทย สาขาที่เข้าข่ายต้องเร่งผลิตกันอย่างเป็นจริงเป็นจังอาจมีอยู่เพียงไม่กี่สาขา เช่น แพทย์ บุคลากรด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์ และวิศวกรรม

ขณะที่เอกชนส่วนใหญ่ไม่นิยมเปิดสอนคณะแพทย์และวิทยาศาสตร์การแพทย์ เพราะต้องลงทุนในอุปกรณ์ที่มีราคาแพง แถมยังมีเงื่อนไขของแพทยสภาเข้ามาเป็นตัวกำกับเรื่องมาตรฐานจำนวนอาจารย์ต่อจำนวนนักศึกษาวิชาการแพทย์ที่แต่ละแห่งจะรับได้

ยกเว้นคณะวิศวกรรม ที่อาจมีบ้างประปรายในรายที่มีศักยภาพที่พอจะเปิดเป็นหลักสูตรขึ้นมาสอนได้ภายในสถาบันการศึกษาของตน แต่ก็ยังจำกัดอยู่เพียงไม่กี่สาขาที่ผู้เรียนนิยมเลือกเรียน

หลักสูตรการเรียนการสอนของเอกชน โดยส่วนใหญ่จึงมุ่งไปที่การแข่งขันเปิดบริการใน 4 คณะหลักๆ คือ บริหารธุรกิจ, นิเทศศาสตร์, ธุรกิจการท่องเที่ยวและโรงแรม และวิศวกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยรังสิตเป็นมหาวิทยาลัยเอกชนรายเดียวที่มีจำนวนหลักสูตรการเรียนการสอนสูงสุดในประเทศ จากที่เปิดมากถึง 24 คณะ ไม่นับรวมหลักสูตรใหม่ที่กำลังจะเปิดตามมาในปีการศึกษา 2549

หากวิเคราะห์ถึงข้อดีและข้อด้อยแบบรายตัวโดยภาพรวมแล้ว จะพบว่าบริหารธุรกิจเป็นคณะที่มีต้นทุนต่ำสุด จากข้อดีที่ว่าผู้ให้บริการไม่จำเป็นต้อง

ลงทุนในอุปกรณ์การเรียน การสอน ส่วนผู้เข้าเรียนก็มีโอกาสเข้าสู่ตลาดแรงงานได้ในพื้นที่ที่กว้างกว่าคณะอื่นๆ จึงเป็นวิชาที่เด็กมักจะเลือกเรียนอย่างไม่ลังเลใจ

การท่องเที่ยวและโรงแรม แม้จะเป็นสาขาที่มีประโยชน์ แต่มหาวิทยาลัยหวังทำเงินได้ไม่มาก เพราะมีข้อจำกัดทั้งในแง่จำนวนนักศึกษาและจำนวนผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาการในสาขานี้ที่มีอยู่น้อย ผู้จบมาโดยตรงจากสายนี้มักเลือกเข้าสู่ตลาดแรงงานในธุรกิจโรงแรม อย่างเช่น ดุสิตธานี ที่เสนอผลตอบแทนสูงถึงหลักหมื่นหลักแสน แทนที่จะมาเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย ดังนั้นหากรายได้ต้องการเปิดหลักสูตรนี้ขึ้นมาก็ต้องลงทุนสูง

นิเทศศาสตร์ แม้จะเป็นอีกหนึ่งสาขาที่ยังทำกำไรได้ไม่น้อย จากความสนใจและความต้องการมากขึ้นราว 80% ของนักเรียนที่มาจากทุกสายในโรงเรียนมัธยม แต่ตัวรายได้อาจไม่มาก เมื่อต้องหักลบต้นทุนที่ลงในอุปกรณ์การเรียนการสอนซึ่งมีราคาแพง อย่างกล้องถ่ายภาพยนตร์ เพราะแต่ละแห่งต่างต้องแข่งกันชูความทันสมัยในชุดอุปกรณ์ เพื่อใช้เป็นสิ่งเชิดหน้าชูตาให้แก่มหาวิทยาลัยที่เปิดสอนในคณะนี้

ส่วนวิศวกรรมศาสตร์นั้น แม้ความต้องการยังมีอยู่มากจากฝั่งของผู้เรียนในปัจจุบันจากปัญหาข้อจำกัดจำนวนนักศึกษาที่มหาวิทยาลัยรัฐจะเปิดรับจริงในแต่ละปีก็ตาม แต่เมื่อเอกชนเริ่มเปิดหลักสูตรนี้กันจริงๆ มักพบปัญหาที่ตามมาอีกมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องผลตอบแทนอาจารย์ผู้สอนที่ต้องจ่ายสูงพอจะจูงใจ เนื่องจากคนเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคนจบปริญญาโท และยังเป็นพวกที่อยู่ในตลาดแรงงานมานานจนค่าตอบแทนที่ได้รับในแต่ละเดือนอย่างน้อยๆ ก็ต้องสูงกว่า 50,000 บาท

เมื่อพิจารณาถึงจำนวนนักเรียนที่จะเข้าเรียนในคณะนี้ แต่ละปีก็มีแนวโน้มว่าลดลงในทุกสถาบัน จากอดีตที่เคยเปิดรับได้สูงถึง 100 คน พอมาถึงช่วงนี้ก็ลดลงมาเหลือเพียง 50 คนเป็นอย่างมาก เนื่องจากค่าหน่วยกิตที่แพงกว่าเมื่อเทียบกับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล 9 แห่ง ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยใหม่ของรัฐที่เกิดจากการยุบรวมสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล 35 วิทยาเขตเข้าด้วยกันตั้งแต่ต้นปีก่อน ที่เปิดคณะวิศวกรรมศาสตร์ขึ้นมาด้วยความต้องการจากตลาดไปได้มากพอประมาณ

ที่ว่าต้นทุนที่แต่ละค่ายต้องแบกจากการเปิดคณะนี้จะมีมากน้อยเท่าไรขึ้นอยู่กับจำนวนสาขาที่แต่ละรายจะเปิดให้บริการ โดยส่วนใหญ่เอกชนมักนิยมเปิด

สอนไม่มาก คือสาขาโยธา, ไฟฟ้า และเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือคอมพิวเตอร์ ซึ่งเป็นเพียง 3 สาขาที่คนหมู่มากให้ความสนใจ

ยกเว้นที่มหาวิทยาลัยรังสิต ซึ่งเปิดสอนครบทั้ง 7 สาขาเพิ่มมหาวิทยาลัยของรัฐ คือโยธา, เคมีและวัสดุ, ไฟฟ้าและคอมพิวเตอร์, คอมพิวเตอร์, เครื่องกลและยานยนต์, อุตสาหการ และสิ่งแวดล้อม

“ถ้าฟังค่าหน่วยกิตวิชาพื้นฐานร่วมสาขาวิศวกรรมศาสตร์ของเด็กปี 1 หรือปี 2 ที่ ม.รังสิต ก็แพงกว่าเอกชนรายอื่นอยู่แล้ว เช่น เราอาจเก็บที่หน่วยกิตละ 3,000-3,500 บาท แต่ที่อื่นอาจคิดถูกกว่าแค่ 2,000-2,500 บาท ถ้าเป็นวิชาปฏิบัติของเราจะแพงขึ้นไปอีกคือ 5,000 บาทขึ้นไป ในแต่ละปีรวมแล้วอาจต้องจ่ายราว 500,000-600,000 บาท พอคนเห็นว่าที่ไหนถูกกว่าก็เลือกไปที่นั่นก่อน” อาจารย์คนเดิมเล่าปัญหาให้ฟัง

ขณะเดียวกันในคณะบริหารธุรกิจ ซึ่งถือเป็นหนึ่งในแหล่งรายได้หลักของมหาวิทยาลัย นับแต่เริ่มเปิดดำเนินการ จำนวนรับนักศึกษาโดยรวมเคยมีอยู่สูงนับเป็นพันคน มาถึงปัจจุบันเริ่มลดลงมาเหลือเพียง 500 คนเศษๆ

ใกล้เคียงกับนิเทศศาสตร์ ซึ่งเป็นแหล่งรายได้หลักอีกแหล่งของมหาวิทยาลัย ตัวเลขรับนักศึกษาก็ลดลงมาทรงอยู่แถว 600 คน จากช่วงที่เคย peak สุดที่ 500-700 คน แต่ถือเป็นสัดส่วนที่เหมาะสมแล้ว

“ม.รังสิตต้องอาศัยเงินจากคณะนิเทศศาสตร์ และบริหารธุรกิจ มาหล่อเลี้ยงอีก 20 คณะ ทำให้โอกาสในการพัฒนาหรือบริหารคน รายรับ งบประมาณต้องขึ้นเกลียวกันพอสมควร ถ้าเมื่อปี 2546 ของเราเคยอยู่อันดับรั้งท้าย ส่วนศรีปทุม ธุรกิจบัณฑิตย์ หอการค้าไทย และ ม.สยาม เป็นพวกที่มีกำไรน่าโด่งไต่กันมาตามลำดับ ดร.อาทิตย์ท่านมีโครงการใหม่ๆ ในหัวอีกเยอะที่จะทำ แต่ก็ยังไม่รู้เลยว่าแล้วจะไปหาเงินมาจากที่ไหน”

ส่วนอีกกว่า 20 คณะที่เหลือเป็นคณะที่ไม่ทำเงิน เช่น นิติศาสตร์ ซึ่งถือเป็นวิชาพื้นฐานที่ต้องมีเช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยเอกชนอื่น แต่ด้วยจุดอ่อนในเรื่องราคาค่าหน่วยกิต และความโดดเด่นในการสร้างระบบรุ่นของมหาวิทยาลัยรังสิตที่ยังไม่ชัดเจน ทำให้ต้องทุ่มเงินจ้างอาจารย์ระดับเนติบัณฑิต หรือระดับด็อกเตอร์ที่สามารถว่าความได้ทั่วโลกมาไว้ที่คณะนิติศาสตร์ เพื่อใช้เป็นจุดขาย

สายวิชาวิทยาศาสตร์ ซึ่งต้องเปิดเป็นวิชาพื้นฐานรองรับการเรียนการสอนในคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ ส่วนคณะวิศวกรรมศาสตร์ ซึ่งมีคณาจารย์

ประมาณ 70 ชีวิต และเป็นถึงระดับรองศาสตราจารย์ early retire มาจากที่อื่น ซึ่งล้วนแต่เป็นอาจารย์ที่เด่นดังจน ดร.อาทิตย์ต้องไปเชิญให้เข้ามาสอน หากจะเชิญให้ออกก็ทำไม่ได้ เลยต้องแบกค่าใช้จ่ายไว้เอง

ด้านแพทยศาสตร์ แม้จะมีจำนวนผู้สมัครสอบมากมายนับหมื่นราย แต่จำนวนนักศึกษาจริงที่รับได้ก็มีไม่มาก จากติดเงื่อนไขสัดส่วนอาจารย์ต่อนักเรียน แพทย์ของแพทยสภากำหนดว่า มหาวิทยาลัยทุกแห่งที่เปิดสอนวิชาแพทย์ ต้องมีอาจารย์ต่อนักศึกษาแพทย์ 1 ต่อ 5 และ 1 ต่อ 8 สำหรับพยาบาล

หากมหาวิทยาลัยรังสิตต้องรับนักศึกษาต่อจำนวนอาจารย์เช่นนี้ย่อมที่จะอยู่ไม่ได้ เพราะเป็นสัดส่วนเดียวกับที่บังคับใช้ในมหาวิทยาลัยของรัฐ และหากต้องการขยายจำนวนนักศึกษาแพทย์ซึ่งแต่ละปีก็ต้องเสียค่าเทอมสูงถึง 1,000,000 บาท ให้เพิ่มขึ้นเพื่อนำมาเฉลี่ยผลขาดทุนจากคณะอื่น อย่างเภสัช พยาบาล เทคโนโลยีชีวภาพ และกายภาพบำบัด ที่เปิดมาได้ 7-10 ปี แต่ยังขาดทุนจากอุปกรณ์การเรียน และการแบกค่าจ้างอาจารย์แล้ว มหาวิทยาลัยรังสิตต้องไปหาอาจารย์ใหม่เพิ่มในคณะแพทยศาสตร์ เพื่อให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่แพทยสภากำหนด

“มันเป็นการลงทุนที่ยาวมาก แต่ได้เครดิตที่สูงมาก ภาพลักษณ์ก็ดี คนที่จบวิชาพวกนี้จะมีใบประกอบโรคศิลปะ แต่ละปีสมัครกันล้นจนเราต้องคัดออก”

คณะสถาปัตยกรรม เป็นอีกคณะที่มีข้อจำกัดจำนวนรับนักศึกษา คือแต่ละปีรับได้ 100 คน ด้วยค่าเทอมที่แพงมาก และอาจารย์ผู้สอนต่างก็มีตำแหน่งทางวิชาการที่สูงถึงระดับรองศาสตราจารย์ ด็อกเตอร์ ผลงานของคณะนี้จึงทำรายได้แค่เพียงเสมอตัว แต่ก็ยังเป็นอีกคณะที่มีเครดิตสูง

ส่วนคณะศิลปกรรมซึ่งเปิดสอนอยู่ราว 7-10 สาขา มีอาจารย์กว่า 70 ท่าน แม้นักศึกษาที่เรียนอยู่จะสามารถทำผลงานออกมาได้ค่อนข้างดี แต่นักศึกษาก็น้อยอย่างยิ่ง คณะนี้จึงกลายเป็นอีกหนึ่งคณะที่ไม่อาจจะคิดถึงการหาทำไรจากการเปิดสอน

สาขาน้องใหม่อย่าง Fashion Design และ Animation ซึ่งเป็นที่นิยมอย่างมากในไทย แต่เพราะต้องแบกต้นทุนจากการลงทุนอุปกรณ์ราคาแพงที่ทันสมัยที่สุดในประเทศนั้น เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ค่าเทอมต้องมีราคาแพงตามไปด้วย และจำนวนนักศึกษาก็มีอย่างจำกัด

ในแง่ค่าหน่วยกิตที่คนอาจมองว่ามหาวิทยาลัยรังสิตคิดแพงกว่าที่อื่น

อย่างมหาวิทยาลัยกรุงเทพนั้น หากมองผิวเผินอาจเป็นจริง แต่เมื่อพิจารณาไปถึงค่าหน่วยกิต เทียบกับสัดส่วนอาจารย์ต่อจำนวนลูกศิษย์ในแต่ละชั้นเรียนแล้ว มหาวิทยาลัยรังสิตยังต้องแบกค่าใช้จ่ายในส่วนนี้อยู่มากกว่าสัดส่วนจำนวนนักศึกษาที่ต่ำกว่า

โดยปัจจุบันมหาวิทยาลัยกรุงเทพกำหนดสัดส่วนในวิชาบรรยายไว้ที่ 1 ต่อ 160 และ 1 ต่อ 180 ในรายวิชาทฤษฎี ส่วนมหาวิทยาลัยรังสิตจะกำหนดไว้ที่ 1 ต่อ 50 สำหรับวิชาบรรยายในสายสังคมวิทยา แต่จะเหลือ 1 ต่อ 20 ถึง 1 ต่อ 25 สำหรับสาขาปฏิบัติ ขณะที่ด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์ สาขาในคณะเทคนิคการแพทย์ รวมถึงคณะวิศวกรรมศาสตร์อยู่ที่ 1 ต่อ 8 ในภาคบรรยาย และ 1 ต่อ 5 ในภาคปฏิบัติ

มหาวิทยาลัยรังสิตมีกำไรจากการเปิดให้บริการด้านการศึกษานเฉลี่ยประมาณกว่า 100 ล้านบาทต่อปี อย่างไรก็ตาม ดร.อาทิตย์ยังมีนโยบายลงทุนเพิ่มอีกหลายร้อยล้านบาทในหลายรายการ เช่น การสร้างหอพักใหม่รองรับนักศึกษาต่างประเทศที่เดินทางเข้ามาเรียนหลักสูตรอินเตอร์ฯ ที่มหาวิทยาลัยรังสิตจะเปิดให้บริการในปีการศึกษา 2549 และสนามฟุตบอลภายในมหาวิทยาลัย ฯลฯ

กรณี รพ.พญาไท บทเรียนธุรกิจการเมือง

ครึ่งหนึ่งในปี 2527 ดร.อาทิตย์ อุไรรัตน์ เคยได้รับการยกย่องให้เป็นผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จยิ่ง จากการเข้าไปแก้ปัญหาการขาดทุนอย่างมโหฬารในการประปานครหลวง (กปน.) จนคนใน กปน.ที่เคยต้องทนอยู่อย่างไร้ศักดิ์ศรี เริ่มกลับมามีหน้ามีตาได้อีกครั้ง

แต่กับความพยายามของเขาในช่วง 1-2 ปีหลังมานี้ ที่ต้องดิ้นรนแก้ไขวิกฤตจากการสูญเสียอำนาจการบริหารกิจการในโรงพยาบาลพญาไท ธุรกิจแรกของครอบครัวอุไรรัตน์ ซึ่งเริ่มเปิดให้บริการเมื่อปี 2519 และต้องล้มลงหลังลอยค่าเงินบาทเมื่อกลางปี 2540 นั้น ดูเป็นคนละเรื่องกันโดยสิ้นเชิง !!!

โมเดลการทำธุรกิจของโรงพยาบาลพญาไทในอดีตนั้น ถูกวางไว้ให้เกี่ยวพันกับมหาวิทยาลัยรังสิต ซึ่งเป็นกิจการแห่งที่ 2 ของตระกูลอุไรรัตน์ ที่เกิดขึ้นตามมาในราวปี 2533 ด้วยหวังว่าจะพัฒนาให้มหาวิทยาลัยรังสิตก้าวขึ้นเป็นโรงเรียนทางการแพทย์ของเอกชนแห่งแรก โดยมีโรงพยาบาลพญาไทเป็นที่ฝึกปฏิบัติงาน

แต่โครงการนี้อย่างไรก็ไม่สำเร็จ เพราะคนไข้ของโรงพยาบาลพญาไทเป็นกลุ่มผู้มีอันจะกิน ซึ่งรักความเป็นส่วนตัว และจะอึดอัดทุกครั้งหากต้องเห็นอาจารย์หมอเดินนำหน้ากลุ่มแพทย์อินเทิร์น ผ่านประตูห้องเข้ามายืนมุงดูอยู่รอบเตียง เพื่อศึกษาพัฒนาการของโรค และวิธีตรวจรักษา

ยังมีปัญหาว่าชนิดโรคของคนไข้ที่มานอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาลนั้น ไม่หลากหลายพอที่นักเรียนหมอจะเห็นถึงทุกระดับชั้นในอาการเจ็บป่วย แขนงแพทยสภา สื่อมวลชน ยังตั้งวงวิพากษ์ถามหามาตรฐานว่าที่คุณหมอ ที่ร่ำเรียนในมหาวิทยาลัยเอกชนจนจบจากการฝึกงานในโรงพยาบาลเอกชนที่เป็นเจ้าของมหาวิทยาลัยที่พวกตนศึกษาอยู่ด้วย

ดร.อาทิตย์จึงหันมาเดินตามแนวทางการฝึกงานนิสิตแพทย์ใน Harvard Medical University โรงเรียนแพทย์อันโด่งดังแห่งสหรัฐฯ ที่ไม่ได้เป็นเจ้าของโรงพยาบาล แต่อาศัยความร่วมมือกับ Massachusetts General Hospital โรงพยาบาลของรัฐ เพื่อขอใช้โรงพยาบาลเป็นแหล่งฝึกงานของนักศึกษา ก่อนที่จะนำวิธีนี้เข้ามาใช้ที่มหาวิทยาลัยรังสิต โดยผูกความร่วมมือกับโรงพยาบาลราชวิถี โรงพยาบาลเด็ก

ในช่วงแรกนั้นโรงพยาบาลราชวิถีไม่เต็มใจกับโครงการนั้นๆ เพราะไม่ชอบการแบกรับภาระการฝึก นศ.แพทย์จากมหาวิทยาลัยรังสิตเพิ่ม จากที่ต้องทำงานประจำในการรักษาคนไข้ในโรงพยาบาลที่แต่ละวันก็เหน็ดเหนื่อยมากพออยู่แล้ว และงานสอน นศ.แพทย์นั้นเชื่อว่าหมอทุกคนจะทำได้ เพราะต้องผ่านการฝึกอบรมมาก่อน

ความพยายามที่จะอาศัยโรงพยาบาลของรัฐมาเป็นเครือข่ายในการฝึกงานนี้ได้เกิดขึ้นจริงหลัง ดร.อาทิตย์ชนทิมแพทย์ 20 ชีวิตจากโรงพยาบาลรามธิบดี เดินทางไปดูงานและเข้ารับการอบรมใน Harvard Medical University แต่ก็ต้องแลกมาด้วยการถูกเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจของฝ่ายค้าน หลังจากที่เขารับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ขอให้ใช้ตำแหน่งทางการเมืองเอื้ออำนวยธุรกิจให้เอกชน

Harvard Medical University ยังได้เข้ามาเป็นพันธมิตรร่วมของโรงพยาบาลพญาไท เพื่อช่วยพัฒนาโรงพยาบาลแห่งนี้ให้มีความเชี่ยวชาญในการรักษาผู้ป่วยเฉพาะทาง ซึ่งเริ่มต้นด้วยการจัดตั้งศูนย์โรคหัวใจขึ้นมา ก่อนทั้งสองจะเริ่มพูดกันถึงแผนขยายความร่วมมือในการจัดตั้งห้องแล็บแบบก้าวหน้า เพื่อใช้วิเคราะห์ วิจัยโรคซับซ้อนต่างๆ รวมถึงแผนจัดตั้งศูนย์รักษาผู้ป่วยโรคมะเร็ง

แต่การเจรจาความร่วมมือนี้ต้องหยุดชะงักลงจากการล้มของโรงพยาบาลพญาไท ในปี 2540

ปี 2548 วิชัย ทองแตง ซึ่งก้าวเข้ามาเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ในโรงพยาบาล พญาไท ประกาศว่า เขาจะกลับไปเริ่มต้นเปิดการเจรจาความร่วมมือต่างๆ ที่ โรงพยาบาลพญาไท เคยมีกับ Harvard Medical University อีกครั้ง หลังจาก ที่ช่วงความร่วมมือมานานเป็นเวลา 9 ปี

สาเหตุการล้มของกิจการโรงพยาบาลพญาไทครั้งนี้ ไม่แตกต่างไปจาก การล้มละลายของกิจการอีกจำนวนมากหลังรัฐบาลประกาศลดค่าเงินบาท แต่ ที่ดูแตกต่างคือระดับความมั่นใจของเจ้าหนี้ ที่จะมีต่อฝีมือของผู้บริหาร กิจการแต่ละแห่ง

เช่นกรณีของ ดร.อาทิตย์ที่ได้รับบทเรียนนี้ ภาพความเป็นวีรบุรุษ ประชาธิปไตยในอดีตของเขาไม่มีน้ำหนักในการเจรจากับเจ้าหนี้เลย แม้แต่น้อย !!!

หลังจากใช้เวลาสิบปีสั่งสมชื่อเสียงและขยายกิจการจนเติบโตใหญ่ จน กลายเป็นต้นแบบโรงพยาบาลเอกชนที่ครบครันไปด้วยแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ และเครื่องมือทางการแพทย์ในการรักษาโรคเฉพาะทางอย่างโรคหัวใจ ซึ่งเป็น ตัวอย่างการพัฒนาธุรกิจโรงพยาบาลของกลุ่มที่มาทีหลัง

การล้มของโรงพยาบาลพญาไท เป็นการล้มในลักษณะเดียวกับธุรกิจ ขนาดใหญ่อื่นๆ ที่อาศัยเงินกู้ยืมทั้งจากตลาดทุนและตลาดเงินในยามเศรษฐกิจ เพื่อพุมาลงทุนในกิจการ หนี้สินที่เคยมี 5,000 ล้านบาท เมื่อรวมเงินต้นและ ดอกเบี้ย ยอดหนี้ก็พุ่งขึ้นเป็น 13,500 ล้านบาทหลังการประกาศลดค่าเงินบาท จนเป็นเหตุให้เข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูกิจการในศาลล้มละลายกลาง

เป็นที่มาของการว่าจ้างบริษัท ไพรซ์วอเตอร์เฮาส์คูเปอร์ส (PWC) มาทำ หน้าที่เป็นผู้จัดทำแผนฟื้นฟูกิจการและปรับโครงสร้างทางการเงินตามคำแนะนำ ของ ไกรวิน ศรีไกรวิน หนึ่งในอดีตเจ้าหน้าที่ บล.ธนชาติ ซึ่งเข้ามาทำหน้าที่ ที่ปรึกษาทางการเงินอีกรายในโรงพยาบาลพญาไทในเวลานั้น

ต่อมาไกรวินลาออกจาก บล.ธนชาติมานั่งเป็นหนึ่งในคณะกรรมการ ผู้บริหารแผนฟื้นฟู โรงพยาบาลพญาไทร่วมกับ PWC

การเข้ามาจัดทำแผนฟื้นฟูกิจการของ PWC เริ่มในปี 2542 ซึ่งเป็นช่วง เวลาที่ ดร.อาทิตย์ต้องทิ้งโรงพยาบาลพญาไทเพื่อไปรับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม

เป็นเรื่องที่ ดร.อาทิตย์เองก็ยอมรับว่าการเข้ามาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี

นั้น ทำให้เขาต้องใช้เวลาทำงานในกระทรวงอย่างเต็มตัว จนไม่มีเวลาดูแล โรงพยาบาลพญาไทที่กำลังอยู่ในกระบวนการทำแผน

เขาไว้วางใจ PWC มากจนเกินไป

ระหว่างการทำแผน PWC ในฐานะที่ปรึกษาทางการเงินของโรงพยาบาล พญาไท อ้างว่าเจ้าหนี้ต่างประเทศของโรงพยาบาลต้องการให้ PWC เป็นที่ปรึกษา ทางการเงินให้แก่ทางกลุ่มเจ้าหนี้ด้วย ดร.อาทิตย์ไม่ปฏิเสธคำขอนี้ เนื่องจาก เห็นว่าการยอมให้ PWC เป็นที่ปรึกษาทางการเงินไปพร้อมกันทั้งฝ่ายเจ้าหนี้ และลูกหนี้ น่าจะเป็นผลดีต่อทางโรงพยาบาลพญาไทในแง่การลดต้นทุนการจ้าง เพราะเจ้าหนี้และลูกหนี้จะได้ไม่ต้องมาต่อสู้กันมากนัก

“ความเชื่อและเชื่อของผม ก็คิดว่าจะเป็นอะไรไปละ ก็ให้ไพรซ์ฯ ทำทั้ง 2 ฝ่าย เราไม่มีอะไรซ่อนเร้น เอาอะไรกันอย่างแพร่ๆ เราเปิดเผยอยู่แล้ว ก็ไม่ ซัดข้อให้เขาเป็น” ดร.อาทิตย์เล่า

อย่างไรก็ตาม กระบวนการปรับโครงสร้างหนี้โรงพยาบาลพญาไทได้ สิ้นสุดลงเมื่อปี 2544 ซึ่งเป็นช่วงเดียวกับที่รัฐบาลชวน หลีกภัย หมดวาระ และ ดร.อาทิตย์ประกาศยุติบทบาททางการเมืองและตั้งใจจะกลับมาบริหารกิจการ โรงพยาบาลพญาไทอีกครั้ง

แต่ไม่ทันกาล เนื่องจาก PWC ได้ยื่นขอเข้ามาทำหน้าที่เป็นผู้บริหารแผน ฟื้นฟูกิจการเองเสียก่อน โดยใช้ทุนราว 1-2 ล้านบาทตั้ง Price Water House Coppers Restructuring Company บริษัทลูกเข้าทำหน้าที่ดังกล่าว ท่ามกลาง เสียงคัดค้านจากกลุ่มผู้ถือหุ้นที่ต้องการให้ PWC ทำตามกฎหมายโดยคืนกิจการ ให้แก่ผู้บริหารเดิม

ท่ามกลางความพยายามของกลุ่มผู้บริหารแผนจาก PWC ที่กีดกันไม่ ให้กลุ่มผู้ถือหุ้นเข้ามามีส่วนรับรู้เรื่องราวภายในกิจการโรงพยาบาลพญาไท การต่อสู้ เพื่อชิงอำนาจการบริหารกิจการโรงพยาบาลพญาไทระหว่าง 2 กลุ่มนี้ได้ขยาย วงกว้างจนถึงปี 2546 ที่ PWC ส่งปลดประสิทธิ์ อุไรรัตน์ บิดา ดร. อาทิตย์ ออกจากตำแหน่งประธานกรรมการบริษัท ประสิทธิ์พัฒนา หลังประสิทธิ์ได้ส่ง จดหมายลาออกไปยังผู้อำนวยการโรงพยาบาลพญาไท 1, 2 และ 3

กลุ่มผู้ถือหุ้นไม่ปฏิเสธว่าประสิทธิ์เป็นผู้ส่งจดหมายลาออกนั้นจริง เพราะ ไม่อาจทนเห็นเจตนาหมิ่นในกิจการก่อตั้งโรงพยาบาลต้องถูกทำลายลงจากการ ชูตรีศาคำรักษายาบาลเพื่อนำมาใช้หนี้เจ้าหนี้ แต่เมื่อลูกหลานอุไรรัตน์รู้ข่าวใน

ภายหลัง ก็ได้เรียกจดหมายคืนจากผู้อำนวยการโรงพยาบาลทุกแห่ง เว้นโรงพยาบาลพญาไท 2 ที่ไม่ยอมส่งจดหมายคืน โดยอ้างว่าทำจดหมายหายไปแล้ว

ความขัดแย้งนี้จึงขยายตัวต่อ โดยกลุ่มอุไรรัตน์ได้ยื่นคำร้องต่อศาลล้มละลายกลาง เพื่อขอให้การกระทำของ PWC ขัดต่อกฎหมายที่กำหนดห้ามไม่ให้มีการออกคำสั่งปลดผู้บริหารในระหว่างแผนฟื้นฟูกิจการ แต่ PWC กลายเป็นฝ่ายชนะจากการแสดงจดหมายลาออกของประสิทธิ์ที่ผู้อำนวยการโรงพยาบาลพญาไท 2 อ้างว่าทำหาย เป็นหลักฐานต่อศาลว่าประสิทธิ์ลาออกเอง สร้างความไม่พอใจให้แก่กลุ่มอุไรรัตน์จนต้องฟ้อง PWC ในคดีอาญาข้อหาปลอมแปลงเอกสาร

แม้กลุ่มอุไรรัตน์จะยื่นคำร้องไปยังศาลชั้นต้นพิจารณาคำตัดสินของศาลล้มละลายกลางในกรณีนี้ใหม่ แต่ PWC ก็ยังเป็นฝ่ายชนะอีก

โดยตั้งแต่ปี 2544 PWC และกลุ่มอุไรรัตน์มีปัญหากระทบกระทั่งกันเป็นทุนเดิมอยู่หลายเรื่อง เช่น การเรียกเก็บค่าจ้างบริหารแผนในราคาแพงถึง 140 ล้านบาทภายใน 7 เดือน จากการกำหนดค่าจ้างให้แก่คนจาก PWC ในอัตรา 12,000 บาทต่อคนต่อชั่วโมง

แม้ ดร.อาทิตย์จะแก้เกม โดยเสนอตัวเข้าบริหารแผนฟื้นฟูกิจการแบบไม่คิดค่าจ้างในโรงพยาบาลพญาไทแทน PWC ทำให้ PWC ต้องยอมลดราคาค่าจ้างลงมาเหลือ 1.2 ล้านบาทต่อเดือนต่อโรงพยาบาล 1 แห่ง แต่เจ้าหน้าที่ยังคงเห็นชอบให้ PWC บริหารกิจการต่อไป เนื่องจากเห็นว่าเป็นมืออาชีพที่มีชื่อเสียงระดับโลก

จุดสูงสุดของความขัดแย้งเกิดขึ้นหลังวันที่ 30 กันยายน 2546 เมื่อ PWC ยื่นขอศาลล้มละลายกลางพิจารณอนุมัติการออกจากแผนปรับโครงสร้างหนี้ของบริษัท ประสิทธิ์พัฒนา จากมูลหนี้ 13,500 ล้านบาท โดยแบ่งเป็นคงหนี้เดิมไว้ 4,800 ล้านบาท โดยหักดอกเบี้ยจำนวน 1,100 ล้านบาท นอกจากนี้ยังได้กู้ยืมเงินจากธนาคารกรุงไทยเพื่อรีไฟแนนซ์หนี้อีกราว 4,000 ล้านบาท โดย บล.พินันชา เป็นผู้จัดหาเงินกู้เพื่อการรีไฟแนนซ์ครั้งนี้

เจ้าหน้าที่ได้ hair cut หนี้ลงอีก 6,000 ล้านบาท พร้อมแปลงหนี้เป็นทุน 520 ล้านบาท ในราคาหุ้นละ 1.50 บาท ซึ่งทำให้เจ้าหน้าที่กลายเป็นผู้ถือหุ้นข้างมาก 80% ส่วนหุ้นของกลุ่มอุไรรัตน์ลดลงเหลือเพียง 3-4% จากเดิมที่เคยถืออยู่ 17.5% ส่วนหนี้ที่เหลือเป็นการตีทรัพย์สินชำระหนี้ในหลายรายการ

โดยโครงสร้างผู้ถือหุ้นใหม่ ธนาคารกรุงศรีอยุธยากลายเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ 15.76%, West-deutsche Landesbank Girozentrale, si 15.04%, กลุ่ม Health Care Capital Investments Limited จากสิงคโปร์ 12.90%, บริหารสินทรัพย์สุขุมวิท 8.50% และธนาคารกรุงเทพ 8.45%

อย่างไรก็ตาม หลังออกจากแผนฟื้นฟูฯ แล้ว เจ้าหน้าที่ได้พยายามหาพันธมิตรใหม่เข้ามาบริหารกิจการ โดยเชิญกลุ่มวิชัย ทองแดง ผู้บริหารในเครือโรงพยาบาลเปาโล มาเป็นตัวแทนของผู้ถือหุ้นในกลุ่มธนาคารต่างประเทศ โดยตั้งเงื่อนไขว่าหากบริหารประสบความสำเร็จและสร้างผลการดำเนินงานเป็นที่พอใจก็จะยอมขายหุ้นให้บางส่วน

ในที่สุดเมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2549 ก็ปรากฏชื่อวิชัย ทองแดง เข้าซื้อหุ้นประสิทธิ์พัฒนา จาก WestLB AG, Singapore Branch ทำให้ถือครองหุ้นในสัดส่วนกว่า 25% จนนำไปสู่การตั้งโต๊ะเพื่อทำ tender offer จากนั้นลงทุนรายย่อยในราคาหุ้นละ 0.357 บาท โดยมี บล.ซีเอ็มโก้เป็นที่ปรึกษาทางการเงิน

วิชัย ทองแดง เป็นทนายความผู้โด่งดังจากคดีชุกหุ้นของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เริ่มต้นลงทุนในธุรกิจโรงพยาบาลครั้งแรกเมื่อปี 2542 จากการซื้อโรงพยาบาลศิรินครินทร์ ซึ่งเป็นโรงพยาบาลที่รับผู้ป่วยประกันสังคมของกลุ่มจุลดิศที่กำลังขาดสภาพคล่องทางการเงิน โดยเข้าไปนั่งเป็นประธานเพื่อบริหารโรงพยาบาลจนกิจการเริ่มดีขึ้น และเขาก็ขายหุ้นคืนให้แก่เจ้าของเดิมในปี 2545

ในปี 2543 เขายังได้เข้าซื้อหุ้นโรงพยาบาลเปาโล 70% ก่อนรุกต่อไปยังโรงพยาบาลวชิรปราการ และโรงพยาบาลอุดรบุญฤทธิเวช ซึ่งปัจจุบันเปลี่ยนชื่อมาเป็นโรงพยาบาลเปาโล เมโมเรียล ประชาเวช ก่อนจะมาทำข้อตกลงซื้อหุ้นโรงพยาบาลพญาไทจากเจ้าหน้าที่ต่างประเทศ 20% หลังกิจการนี้ออกจากแผนฟื้นฟูฯ แล้ว

“ผมเพิ่งมารู้ทีหลังว่าคุณวิชัยมีหุ้นที่ซื้อเก็บในนามตัวเอง 25% และในนาม Health Care 12-13% ตอนนั้นคนที่ Health Care ที่ถือไว้ก็กำลังจะโอนไปให้คุณวิชัยโดยตรง เพราะถ้าถืออยู่ในนาม Health Care เองมันต้องไปเสียภาษีในนามบริษัท คุณวิชัยจึงมีหุ้นทั้งหมด 38% เราเคยลดหุ้นจาก 10 บาทเหลือ 1 บาท ผู้ถือหุ้นเดิมก็เจ็บตัวอยู่แล้ว ทางแบงก์ต้นทุนที่ได้มาก็ราว 1.50 บาท จะให้มาขาย 37 สตางค์ ก็ไม่มีใครขายเท่าที่ผมรู้ แต่คุณวิชัยเขาก็มีอยู่แล้ว 38% ผมว่าเขาก็คงไม่แคร์เท่าไร” ดร.อาทิตย์กล่าว

ขณะที่กลุ่ม ดร.อาทิตย์ยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นเพื่อคัดค้านคำสั่งศาลล้มละลายกลางที่อนุมัติให้โรงพยาบาลพญาไทออกจากแผนฟื้นฟูฯ ใน 2 ประเด็น คือ 1. กระบวนการออกจากแผนฟื้นฟูฯ นั้นไม่ถูกต้อง เนื่องจาก PWC ในฐานะบริษัทที่ปรึกษาทำแผนฟื้นฟูฯ ยังทำหน้าที่ไม่ครบถ้วน จากการที่ไม่ส่งกิจการคืนให้แก่ผู้บริหารเดิม

และ 2. ผู้บริหารแผนฟื้นฟูฯ กระทำการทุจริต โดยปลอมแปลงเอกสารจดหมายลาออกของประสิทธิ์ และยังได้กระทำการที่ขัดต่อกฎหมายล้มละลายในการสั่งปลดผู้บริหารระหว่างการฟื้นฟูกิจการ

แต่ศาลชั้นต้นมีคำตัดสินยืนตามผลการพิจารณาอนุมัติการออกจากแผนฟื้นฟูฯ ของศาลล้มละลายกลาง ต่อมากลุ่มอุไรรัตน์ได้ยื่นคำร้องต่อศาลฎีกา จนกระทั่งเมื่อราวปลายเดือนพฤศจิกายน ศาลฎีกาได้พิจารณารับคำร้องสั่งให้ยกเลิกคำสั่งของศาลชั้นต้นทั้งหมด

ต้นทุนความพยายามในการสร้างเนื้อสร้างตัวของครอบครัวอุไรรัตน์ในโรงพยาบาลพญาไทนั้นมีที่มาจากหลายแหล่งด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นเงินจากการลงขันตามกำลังทรัพย์ที่มีจากบรรดาเพื่อนๆ ของประสิทธิ์ เงินที่มาจากการขายที่ดินสวนยางจำนวน 80-90 ไร่ ที่ ดร.อาทิตย์ได้รับเป็นมรดกโดยตรงจากปู่ของเขา รวมถึงเงินที่มาจากการกู้ยืมธนาคารกรุงไทย โดยใช้บ้านที่ ดร.อาทิตย์อาศัยอยู่ในปัจจุบันเป็นหลักทรัพย์ค้ำประกัน ไม่นับรวมถึงความผูกพันทั้งหมดของคนในตระกูลที่มีต่อคำว่าประสิทธิ์พัฒนา ที่มาจากชื่อพ่อและแม่ของ ดร.อาทิตย์

“พวกเราเอาชีวิตทั้งชีวิตมาฝังอยู่ในนี้ ชื่อบริษัทก็ชื่อพ่อชื่อแม่ผม พูดถึงว่าเสียชีวิตใหม่ ที่มันเป็นทรัพย์สมบัติ ผมไม่ได้เสียชีวิตในทรัพย์สมบัติมากกว่าความถูกต้อง นี่มันโจรนะ มันปล้นกันชัดๆ พูดกันดีๆ มาเจรจากันดีๆ แค่นี้ ผมไม่ได้ยึดติดอะไร เพราะหุ้นเราก็นิดเดียว และมันก็เป็นกิจการที่ไม่ใช่ว่าเราต้องเป็นเจ้าของใหญ่ หุ้นใหญ่ ถึงจะเป็นผู้บริหาร แต่มันเป็นอะไรที่ไม่เหมือนเพื่อน“ ดร.อาทิตย์บรรยายความผูกพันที่เขามีต่อโรงพยาบาลพญาไท และทำที่ในการเข้ามาแทรกแซงกิจการจากคนในตระกูลทองแดง

ดร.อาทิตย์ อุไรรัตน์

“คืนวันอาทิตย์ที่ 8 พฤษภาคม 2481 เวลาเที่ยงคืน 18 นาที ลูกบิด
คลอดที่บ้านพักอัยการ จังหวัดน่าน โดยที่เลยเวลาเที่ยงคืน จึงถือเป็นวันที่ 9
คุณมะลิ เมียหม่อชัย สังขเวส เป็นคนทำคลอด”

นั่นคือบันทึกของ “ประสิทธิ์ อุไรรัตน์” อัยการหนุ่มในขณะนั้น ผู้เป็นบิดา
ของ ดร.อาทิตย์ อุไรรัตน์ ที่เขียนเอาไว้ในวันที่ ด.ช.อาทิตย์ ลืมตามาดูโลก

“อาทิตย์ อุไรรัตน์” จึงเปรียบดั่งหัวแก้วหัวแหวนของ “คุณแม่พัฒนา
อุไรรัตน์” ผู้เป็นมารดา และ “คุณพ่อประสิทธิ์ อุไรรัตน์” ผู้เป็นบิดา เพราะเป็น
บุตรชายเพียงคนเดียวของครอบครัว

ด.ช.อาทิตย์ใช้ชีวิตยามเยาว์วัยอยู่กับคุณพ่อ แม่ และปู่ย่า ที่จังหวัดน่าน
ได้รับการศึกษาชั้นอนุบาลที่โรงเรียนราษฎร์ข้างบ้าน ต่อด้วยระดับประถมศึกษา
ที่โรงเรียนบัณฑิตวิทยา จังหวัดน่าน

ต่อมาคุณพ่อประสิทธิ์ได้ย้ายไปรับตำแหน่งอัยการจังหวัดลพบุรี
ด.ช.อาทิตย์ได้เข้าเรียนต่อชั้นประถมศึกษาที่โรงเรียนถนนอมวิทยา จนจบชั้น
ประถมปีที่ 4 และด้วยสายตาที่มองการณ์ไกลของผู้เป็นบิดา โดยเฉพาะการ
เห็นความสำคัญของภาษาอังกฤษที่มีความจำเป็นในอนาคต คุณพ่อประสิทธิ์
จึงให้บุตรชายมาสอบเข้าเรียนต่อที่โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียน แต่เนื่องจาก
ด.ช.อาทิตย์ศึกษาจากโรงเรียนในชนบทที่ไม่เคยมีการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ
ทำให้สอบตกวิชาภาษาอังกฤษ

คุณพ่อประสิทธิ์ ซึ่งได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ใหญ่ของกรุงเทพ-
คริสเตียนให้ไปเรียนที่โรงเรียนผดุงวิทยา ซึ่งอยู่ในเครือเดียวกัน ด้วยเวลา 2

เดือนที่ ด.ช.อาทิตย์ถูกย้ายโรงเรียน ผู้เป็นบิดาขอให้ลูกชายได้กลับมาเรียน
ที่โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนตามความตั้งใจเดิม ซึ่ง ด.ช.อาทิตย์สามารถพัฒนา
ความรู้ด้านภาษาอังกฤษก้าวหน้าไปมาก กระทั่งได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่
โฆษกภาษาอังกฤษในงานแสดงของเด็กๆ

อาทิตย์ อุไรรัตน์ ได้สอบเข้าศึกษาต่อคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย สาขารัฐศาสตร์การทูตตามคำแนะนำของผู้เป็นบิดา และได้ลิ้มลอง
ทำงานในตำแหน่งปลัดอำเภอที่จังหวัดนครนายก ก่อนจะสอบชิงทุนไปศึกษา
ต่อระดับมหาบัณฑิต สาขาการทูตและการต่างประเทศ ที่มหาวิทยาลัยทัฟส์
มลรัฐแมสซาชูเซตส์ สหรัฐอเมริกา และศึกษาต่อระดับปริญญาโทสาขาบริหาร
รัฐกิจ จากมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย กรุงลอสแอนเจลิส ก่อนจะจบท้ายด้วย
การได้รับทุนการศึกษาจากสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.)
ศึกษาต่อระดับปริญญาเอกทางรัฐประศาสนศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยโคโลราโด
สหรัฐอเมริกา เปลี่ยนคำนำหน้าจาก “นาย” เป็น “ด็อกเตอร์”

จากนั้น ดร.อาทิตย์ได้กลับมาใช้ทุนที่สำนักงาน ก.พ. เริ่มตั้งแต่ระดับ
หัวหน้าฝ่ายอัตรากำลังและฝึกอบรม หัวหน้ากองวิชาการ และได้โอนย้ายไป
ดำรงตำแหน่งหัวหน้ากองบริหารทั่วไป การทางพิเศษแห่งประเทศไทย และ
รองเลขาธิการคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

ด้วยความสามารถที่หลากหลาย ทั้งทางบริหารและวิชาการ ทำให้
ดร.อาทิตย์ได้โคจรเข้าสู่แวดวงการเมืองไทย และได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีถึง
3 กระทรวงด้วยกัน ได้แก่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ในรัฐบาล
พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ, รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ในรัฐบาล
นายชวน หลีกภัย สมัยแรก และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี
และสิ่งแวดล้อม ในรัฐบาลนายชวน หลีกภัย สมัยที่ 2 นอกจากนี้ยังได้ดำรง
ตำแหน่งสำคัญทางการเมือง ได้แก่ ประธานสภาผู้แทนราษฎร และรักษาการ
ประธานรัฐสภา (ช่วงเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ)

ปัจจุบัน ดร.อาทิตย์ดำรงตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยรังสิต และแม้ว่า
จะถอยจากออกมาจากการเมืองแล้ว แต่ยังคงดำรงตำแหน่งเป็นที่ปรึกษาให้แก่
พรรคการเมืองใหม่ ที่มี นายสนธิ ลิ้มทองกุล เป็นหัวหน้าพรรคอยู่

ประวัติ ดร.อาทิตย์ อุไรรัตน์

เกิด วันที่ 9 พฤษภาคม พ.ศ. 2481

สมรสกับ นางบุญนำ อุไรรัตน์

มีบุตร-ธิดา 3 คน ได้แก่ อภิวัฒน์ อุไรรัตน์ ดร.อรรถวิท อุไรรัตน์ และ
อภิมงคล อุไรรัตน์

การศึกษาและคุณวุฒิ

- รัฐศาสตร์ สาขาการทูตและการต่างประเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- มหบัณฑิต สาขาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจาก Fletcher School of Law and Diplomacy, Tufts University, Massachusetts USA
- มหบัณฑิต สาขาการบริหารรัฐกิจจาก California State University, Los Angeles, USA MS (Public Service) California State University, Los Angeles, USA
- ดุษฎีบัณฑิต ทางรัฐศาสตร์ สาขารัฐประศาสนศาสตร์ จาก University of Colorado, Boulder, Colorado, USA

ประวัติการทำงาน

- ปลัดอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก
- หัวหน้าฝ่ายอัตรากำลังและฝึกอบรม สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการ

และพลเรือน

- หัวหน้ากองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน
- หัวหน้ากองบริหารทั่วไป การทางพิเศษแห่งประเทศไทย
- รองเลขาธิการคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ
- ที่ปรึกษาระเบียบบริหารของนายกรัฐมนตรี
- ประธานคณะกรรมการปรับปรุงระเบียบข้าราชการพลเรือน
- กรรมการการประปานครหลวง
- ประธานอนุกรรมการพิจารณาปรับปรุงกิจการ การประปานครหลวง
- ผู้ว่าการการประปานครหลวง

งานการเมือง

- ผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร
- ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขตป้อมปราบฯ - ปทุมวัน
- รองเลขาธิการนายกรัฐมนตรี เลขาธิการพรรคชาติประชาธิปไตย
- ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดฉะเชิงเทรา
- สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร
- เลขาธิการพรรคกิจประชาคม
- กรรมการการเศรษฐกิจ
- กรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาผลกระทบจากกรณีกฎหมายการค้า

ปี 2531 ของสหรัฐอเมริกา

- โฆษกพรรคเอกภาพ
- กรรมการวิสามัญพิจารณาญัตติด่วนเพื่อศึกษาและหาแนวทางแก้ไข

ปัญหาการขาดทุนของผู้ประกอบการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ

- กรรมการวิสามัญพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแก้ไขเพิ่มเติม

- รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ
- รองหัวหน้าพรรคสามัคคีธรรม
- กรรมการวิสามัญพิจารณาร่าง พ.ร.บ.งบประมาณ
- ประธานสภาผู้แทนราษฎร และรักษาการประธานรัฐสภา
- หัวหน้าพรรคเสรีธรรม
- สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดฉะเชิงเทรา
- รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข
- สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดฉะเชิงเทรา
- สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร
- ที่ปรึกษาอาวุโส พรรคประชาธิปัตย์
- ประธานฯ กรรมการต่างประเทศ
- รองหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์
- รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม

ตำแหน่งปัจจุบัน

- อธิการบดีมหาวิทยาลัยรังสิต
- ที่ปรึกษาพรรคการเมืองใหม่

เครื่องราชอิสริยาภรณ์

- ประถมาภรณ์มงกุฎไทย (ป.ม. ปี 2522)
- ประถมาภรณ์ช้างเผือก (ป.ช. ปี 2532)
- มหาวชิรมงกุฎ (ม.ว. ปี 2535)
- มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก (ม.ป.ช. ปี 2536)

อาทิตย์ อุไรรัตน์
ก้าวข้าม **วิกฤตชาติ**

เขาไม่เคยเอาความเป็นวีรบุรุษประชาธิปไตยที่เคยได้รับ
มาเป็นเหตุผลทวงบุญคุณจากสังคมเหมือนที่นักการเมืองบางคนชอบทำ

“...ผมไม่เคยคิดว่าเด็กรุ่นหลังจะจดจำผมอย่างไร ผมอยากสบายๆ เดินไปไหน
อย่าให้มีคนด่าว่า เราทำชั่ว ทำเลวก็พอใจแล้ว...”

ดร.อาทิตย์ อุไรรัตน์

ISBN 978-616-536-029-6

ราคา 175 บาท